

Spis treści

Rada Polityki Pieniężnej	7
Zarząd Narodowego Banku Polskiego	9
Struktura organizacyjna Narodowego Banku Polskiego	11
Funkcjonowanie organów NBP	13
Polityka pieniężna	19
Działalność emisyjna	29
Obsługa budżetu państwa	35
Działalność dewizowa	41
Współpraca międzynarodowa	49
Działania na rzecz systemu bankowego	55
Nadzór bankowy	67
Działalność własna NBP	77
Bilans NBP i rachunek wyników	85
Bilans płatniczy Rzeczypospolitej Polskiej za 1999 rok	105
Aneks Statystyczny	115

Rok 1999 należał do jednego z najtrudniejszych w historii dziesięcioletniej transformacji ustrojowej w Polsce. Równocześnie potwierdził on jednak, że gospodarka polska funkcjonuje już w oparciu o mocne fundamenty rynkowe, będące dobrą podstawą dla wzrostu gospodarczego w sytuacji niekorzystnych warunków zewnętrznych.

W minionym roku wystąpiły równocześnie dwa zjawiska, które spowodowały, że był on trudny. Po pierwsze, w 1999 r. Polska w całej pełni odczuła skutki kryzysów finansowo-ekonomicznych, które miały miejsce we wcześniejszych latach w różnych punktach świata, oraz generalnego spowolnienia rozwoju gospodarki światowej i wzrostu cen na międzynarodowych rynkach paliw. W konsekwencji, w pierwszym kwartale 1999 r. wzrost polskiego PKB wyniósł zaledwie 1,6%. Wspomniane mocne fundamenty naszej gospodarki przyczyniły się jednak do tego, że w kolejnych kwartałach produkcja rosła coraz dynamiczniej, tak że w ostatnim kwartale wzrost PKB ukształtował się w wysokości 6,2%, zaś w rozliczeniu rocznym wyniósł 4,1%.

Po drugie, w okresie spowolnienia wzrostu gospodarczego, z początkiem 1999 r. Polska rozpoczęła wprowadzanie czterech bardzo ważnych dla długofalowego wzrostu gospodarczego, ale i kosztownych reform związanych z funkcjonowaniem sektora publicznego: reformę administracyjną powiązaną z decentralizacją państwa, reformę systemu emerytalnego i służby zdrowia oraz reformę szkolnictwa podstawowego i średniego. Ponadto, wymienionym reformom towarzyszyło przyspieszenie procesów prywatyzacji i restrukturyzacji przedsiębiorstw. Koszty reform okazały się wyższe niż oczekiwano, co w połączeniu ze spowolnieniem wzrostu gospodarczego, miało dodatkowy niekorzystny wpływ na niektóre tendencje w gospodarce.

Wśród tych tendencji należy w szczególności wymienić dwie. Po pierwsze, nastąpił dalszy wzrost deficytu na rachunku obrotów bieżących bilansu płatniczego, który w 1999 r. osiągnął rozmiary równoważne 7,6% PKB. Po drugie, po raz pierwszy w okresie transformacji ustrojowej w Polsce, zanotowano w rozliczeniu rocznym przyspieszenie inflacji – ceny towarów i usług konsumpcyjnych były bowiem w grudniu 1999 r. aż o 9,8% wyższe niż rok wcześniej.

Nie bagatelizując tych negatywnych tendencji należy jednak stwierdzić, że wiele wskazuje na ich przejściowy charakter, zaś sytuacja finansowa Polski jest bezpieczna. Dziesięć lat konsekwentnej budowy fundamentów nowoczesnej gospodarki rynkowej, jej struktur instytucjonalnych oraz jej stabilizowania daje podstawę do potwierdzenia tej opinii.

Trudny rok 1999 pokazał również, że Narodowy Bank Polski był w stanie w tych niekorzystnych warunkach sprawnie realizować swoje podstawowe funkcje. Co prawda, jak wspomniano, inflacja wzrosła, do czego poza wymienionymi już czynnikami przyczyniła się zwiększona interwencja na rynku rolnym, wzmocniona zaostrożną protekcją celną, jednak przyspieszenie wzrostu cen dzięki antyinflacyjnej polityce pieniężnej zostało maksymalnie ograniczone. W innych obszarach swojej działalności (w dziedzinie polityki dewizowej, działalności międzynarodowej, nadzorczej, legislacyjnej, statystyczno-analitycznej, zarządzania zasobami ludzkimi i majątkowymi, obsługi informatycznej, ochrony informacji niejawnych, a także działalności rewizyjnej i promocyjno-informacyjnej) NBP także uzyskał pozytywne efekty.

Podsumowując, mogę stwierdzić, że Narodowy Bank Polski w 1999 r. pomyślnie wykonywał swoje ustawowe zadania, pokonując wiele trudności i barier. Konsekwentnie wypełniał misję władzy monetarnej kraju, systematycznie dostosowując swoją działalność do realizacji wizji banku centralnego spełniającego kryteria i normy międzynarodowe.

Prezes Narodowego Banku Polskiego

Hanna Gronkiewicz-Waltz

Funkcjonowanie organów NBP

Prezes Narodowego Banku Polskiego

Prezes Narodowego Banku Polskiego w ramach swoich obowiązków przewodniczy Radzie Polityki Pieniężnej, Zarządowi NBP, Komisji Nadzoru Bankowego¹ a ponadto reprezentuje bank centralny na zewnątrz (w kontaktach z instytucjami zagranicznymi i krajowymi). W ramach tych obowiązków Prezes NBP uczestniczyła w dorocznych spotkaniach Rady Gubernatorów Grupy Banku Światowego w Waszyngtonie oraz Rady Gubernatorów EBOiR w Londynie oraz brała udział w posiedzeniach Rady Dyrektorów Banku Rozrachunków Międzynarodowych w Bazylei.

Zgodnie z zapisami Ustawy o Narodowym Banku Polskim, Prezes NBP ma prawo uczestniczenia w obradach Sejmu i Rady Ministrów. W 1999 r. Prezes NBP brała udział w posiedzeniach Rady Ministrów, prezentując stanowisko banku centralnego przede wszystkim w sprawach dotyczących sytuacji gospodarczej oraz finansów Rzeczypospolitej Polskiej.

Prezes NBP przewodniczy działającemu w banku Komitetowi ds. Przygotowania NBP do Integracji Europejskiej, który jest ciałem opiniującym i koordynującym działania banku centralnego, wynikające z trwałego procesu dostosowawczego i negocjacji z UE.

W 1999 r. Prezes NBP wydała szereg zarządzeń, dotyczących między innymi:

- określenia wzorów emitowanych znaków pieniężnych,
- upoważnienia do podejmowania decyzji dotyczących zezwoleń dewizowych,
- ustalenia wzorcowego planu kont bankowych,
- sposobów i trybu przeliczania, sortowania, pakowania oraz oznaczania opakowań banknotów i monet oraz wykonywania czynności związanych z zaopatrywaniem banków w te znaki.

W 1999 r. Prezes NBP udzieliła upoważnienia do dokonywania różnego rodzaju czynności obrotu dewizowego dla ponad 60 banków mających siedziby w Polsce.

Prezes NBP jest przełożonym wszystkich pracowników banku, odpowiedzialnym za kształtowanie i realizowanie polityki kadrowej oraz nadzorującym przestrzeganie przez pracowników standardów pracy w banku centralnym. Działalność Prezesa NBP znajduje odzwierciedlenie w rezultatach uzyskiwanych na wszystkich obszarach funkcjonowania banku centralnego.

Rada Polityki Pieniężnej

W 1999 r. Rada podjęła szereg uchwał i wydała zalecenia Zarządowi NBP, dotyczące głównie zasad prowadzenia operacji otwartego rynku.

Rada Polityki Pieniężnej w 1999 r. trzykrotnie – w styczniu, we wrześniu i w listopadzie – zmieniała wysokość stóp procentowych NBP.

W marcu Rada podjęła uchwałę o rozszerzeniu do 15% dopuszczalnego pasma wahań kursów średnich NBP wokół parytetu centralnego, zgodnie z przyjętym kierunkiem dążenia do wprowadzenia kursu płynnego, oraz uchwałę o obniżeniu tempa kroczącej dewaluacji złotego w stosunku do koszyka walut do 0,3% miesięcznie.

W maju Rada podjęła uchwałę w sprawie przyjęcia *Sprawozdania z wykonania założeń polityki pieniężnej w 1998 r.* oraz oceny działalności Zarządu NBP w zakresie realizacji tych założeń, pozytywnie oceniając wykonanie przez Zarząd zadań z zakresu polityki pieniężnej.

W 1999 r. Rada prowadziła prace nad koncepcją obniżenia rezerwy obowiązkowej banków w połączeniu z dokonaniem konwersji niektórych zobowiązań budżetu państwa wobec NBP na zbywalne papiery skarbowe. Rezultatem działań w tym zakresie było podpisanie w dniu 21 lipca stosownej umowy między NBP i Ministerstwem Finansów, a także zawarcie z bankami umów dotyczących nabycia przez nie obligacji skonwertowanych. Stworzyło to warunki do wprowadzenia na mocy uchwały RPP jednolitej stopy rezerwy obowiązkowej banków na poziomie 5%.

¹ Komisja Nadzoru Bankowego (KNB) sprawuje nadzór nad działalnością banków. KNB nie jest organem NBP.

Zarząd Narodowego Banku Polskiego

We wrześniu RPP przyjęła uchwałę w sprawie ustalenia założeń polityki pieniężnej na rok 2000, a także opinię w sprawie ustawy budżetowej na rok 2000, którą (zgodnie z Ustawą o NBP) w imieniu RPP Prezes NBP przekazał jednocześnie Radzie Ministrów i Ministrowi Finansów.

W ramach prowadzenia otwartej polityki informacyjnej Rada zdecydowała o wydawaniu kwartalnych raportów o inflacji oraz raportu rocznego, w których są zawarte ważne dla rynku informacje o kształtowaniu się zjawisk inflacyjnych w kontekście polityki pieniężnej.

Łącznie w 1999 r. odbyło się 17 posiedzeń Rady Polityki Pieniężnej. Ponadto, członkowie Rady spotykali się na posiedzeniach roboczych, organizowanych z udziałem kierownictwa NBP i przedstawicieli departamentów.

Zgodnie z Ustawą o Narodowym Banku Polskim, bieżącą działalnością NBP kieruje Zarząd. W swojej działalności Zarząd NBP realizuje uchwały Rady Polityki Pieniężnej i podejmuje uchwały w sprawach niezastrzeżonych w ustawie do wyłącznej kompetencji innych organów NBP. Zarząd NBP ma kompetencje w zakresie podejmowania uchwał regulujących działalność wewnętrzną NBP, tj. adresowanych do jednostek i komórek organizacyjnych NBP.

Do najistotniejszych decyzji podjętych przez Zarząd NBP należało podjęcie uchwał w następujących sprawach:

- zasad i trybu postępowania przy udzielaniu zamówień w NBP,
- zasad polityki kadrowej i płacowej w NBP,
- trybu i szczegółowych zasad przekazywania przez banki Narodowemu Bankowi Polskiemu danych niezbędnych do sporządzania bilansu płatniczego oraz bilansów należności i zobowiązań zagranicznych w NBP,
- trybu i szczegółowych zasad przekazywania przez banki Narodowemu Bankowi Polskiemu danych niezbędnych do ustalania polityki pieniężnej i okresowych ocen sytuacji pieniężnej państwa oraz oceny finansowej banków i ryzyka sektora bankowego,
- zasad stosowania elektronicznej wymiany danych przy dokonywaniu niektórych czynności związanych z prowadzeniem rachunków bankowych w oddziałach okręgowych Narodowego Banku Polskiego oraz w Głównym Oddziale Walutowo-Dewizowym,
- zasad funkcjonowania Centralnego Rejestru Bonów Skarbowych,
- sposobu wykonywania zadań z zakresu rachunkowości w NBP,
- nowelizacji „Regulaminu realizacji poleceń wypłaty i operacji czekowych w obrocie zagranicznym oraz skupu i sprzedaży walut obcych dla posiadaczy rachunków bankowych w NBP”,
- wprowadzenia „Regulaminu prowadzenia przez NBP rachunków i kont depozytowych bonów skarbowych”,
- zatwierdzenia szczegółowych wymagań w zakresie ochrony informacji niejawnych oznaczonych klauzulą „zastrzeżone” w Narodowym Banku Polskim,
- wprowadzenia systemu opisu stanowisk w NBP,
- przyjęcia planu finansowego, planu inwestycji oraz planu działalności NBP na 2000 r.

W 1999 r. Zarząd przygotowywał, rozpatrywał i rekomendował Radzie Polityki Pieniężnej wszystkie projekty uchwał i inne materiały, które były kierowane na posiedzenia Rady.

Zarząd NBP wprowadził również niezbędne zmiany organizacyjne w Centrali NBP, mające na celu zapewnienie sprawnej realizacji zadań z zakresu bezpieczeństwa NBP. Do najważniejszych z nich należy powołanie Departamentu Ochrony, który będzie centralnie i kompleksowo wykonywać zadania związane z: ochroną osób i mienia, danych osobowych, informacji, ochroną przeciwpożarową oraz sprawami obronnymi i obroną cywilną. Będzie on także pełnił merytoryczny nadzór w tej dziedzinie nad jednostkami organizacyjnymi NBP.

W całym 1999 r. Zarząd NBP na bieżąco nadzorował przygotowania Narodowego Banku Polskiego i polskiego systemu bankowego do rozwiązania tzw. Problemu Roku 2000. W NBP odbyło się osiem spotkań, na których szczegółowo omawiano zagrożenia dla polskiego systemu bankowego oraz sposoby ich neutralizacji.

W 1999 r. Zarząd NBP rozpoczął również prace nad systemem depozytów skarbcowych NBP, składanych w wytypowanych oddziałach banków komercyjnych. Proponowane rozwiązania mają na celu usprawnienie przeprowadzania operacji związanych z wydawaniem znaków pieniężnych, zmniejszają ich liczbę, a jednocześnie zwiększają ich bezpieczeństwo.

W 1999 r. Zarząd NBP zmienił zasady ustalania kursu złotego i zaniechał prowadzenia fixingu transakcyjnego.

Polityka pieniężna

Cele i uwarunkowania polityki pieniężnej

Zgodnie z *Założeniami polityki pieniężnej*, krótkookresowym celem NBP było obniżenie inflacji do poziomu 8-8,5% w grudniu 1999 r. W marcu RPP skorygowała poziom celu inflacyjnego i ostatecznie określiła go na 6,6-7,8%. Nie został on jednak zrealizowany – w grudniu inflacja wyniosła 9,8%. Oznacza to, że pod koniec roku 1999 inflacja była wyższa niż w grudniu 1998 r. Z uwagi na niskie tempo wzrostu cen w pierwszej połowie roku, średnioroczna stopa inflacji osiągnęła poziom 7,3%, co oznacza spadek w stosunku do poprzedniego roku o 4,5 pkt. proc.

Inflacja bazowa

Cel inflacyjny w Polsce określany jest na podstawie kształtowania się ogólnego wskaźnika cen towarów i usług konsumpcyjnych (CPI). W 1999 r. bank centralny analizował również wskaźniki inflacji bazowej, które pozwalają w przybliżeniu określić, czy wzrost cen jest rezultatem przejściowych szoków podażowych, czy też wynika z bardziej trwałych tendencji procesów inflacyjnych.

W 1999 r. NBP analizował następujące miary inflacji bazowej:

- inflację bazową po wyłączeniu ze wskaźnika CPI grup towarów i usług konsumpcyjnych o cenach kontrolowanych (tj. takich grup cen, które podlegają różnym formom administracyjnej regulacji w sposób bezpośredni bądź pośredni),
- inflację bazową po wyłączeniu z CPI wskaźników cen grup towarów i usług konsumpcyjnych charakteryzujących się największą zmiennością,
- inflację bazową po wyeliminowaniu ze zbioru danych CPI po 15% skrajnie niskich i skrajnie wysokich w stosunku do okresu poprzedniego wskaźników cen towarów i usług konsumpcyjnych (tzw. 15% średnia obciążona).

Przebieg inflacji bazowej obliczonej poprzez wyłączenie cen kontrolowanych, kształtujący się w całym badanym okresie poniżej ogólnego wskaźnika inflacji, potwierdzał, że ceny te miały w 1999 r. znaczący wpływ na tempo wzrostu cen w Polsce (patrz tabela).

Inflacja bazowa po wyłączeniu cen o największej zmienności, tj. cen o największej amplitudzie wahań (do których zaliczają się przede wszystkim ceny owoców i warzyw oraz ceny niektórych rodzajów usług), była wyższa niż CPI w okresie styczeń – kwiecień, nieznacznie różniła się w okresie maj – sierpień, po czym od września do grudnia była niższa od tego wskaźnika.

Inflacja bazowa eliminująca po 15% najbardziej skrajnych wskaźników cen towarów i usług konsumpcyjnych przebiegała od początku roku do końca lipca powyżej ogólnego wskaźnika wzrostu cen, po czym w następnych miesiącach do końca roku kształtowała się poniżej CPI.

Tendencje zmian inflacji bazowej, mimo iż obliczone różnymi metodami, wykazywały jednocześnie podobieństwo do tendencji ogólnego wskaźnika cen towarów i usług konsumpcyjnych – zwłaszcza wskaźnik pozabawiony cen charakteryzujących się największą zmiennością oraz 15% średnia obciążona. Obydwie miary inflacji bazowej kształtowały się wyraźnie powyżej wskaźnika CPI pod koniec 1998 r. i w pierwszych miesiącach 1999 r. Jednocześnie obie te miary od sierpnia 1999 r. kształtowały się poniżej ogólnego wskaźnika cen. Ta prawidłowość potwierdza istotną rolę szoków podażowych w odmiennym, niż w poprzednich latach, ukształtowaniu tendencji wzrostu cen w 1999 r. Na początku 1999 r. przyczyniały się do silnego obniżenia tempa wzrostu cen, natomiast w końcowych miesiącach tego roku stały się czynnikiem dynamizującym inflację. Jednocześnie jednak wszystkie miary inflacji bazowej zgodnie pokazywały tendencję wzrostu cen towarów i usług konsumpcyjnych. Taki przebieg inflacji bazowej względem inflacji mierzonej indeksem cen dóbr i usług konsumpcyjnych wydaje się potwierdzać istotną rolę, jaką w przyspieszeniu dynamiki cen towarów i usług konsumpcyjnych odegrały wtórne efekty zaburzeń podażowych – przede wszystkim konsekwencje wzrostu cen paliw.

Wskaźniki CPI oraz inflacji bazowej (analogiczny miesiąc poprzedniego roku = 100)

Wyszczególnienie	1998		1999		
	XII	III	VI	IX	XII
CPI	108,6	106,2	106,5	108,0	109,8
Inflacja bazowa po wyłączeniu cen kontrolowanych	107,2	105,7	105,5	106,6	108,2
Inflacja bazowa po wyłączeniu cen o największej zmienności	108,5	106,6	106,4	107,6	109,2
15% średnia obciążona	108,9	106,8	106,7	106,7	107,5

Źródło: dane GUS i obliczenia NBP.

W pierwszych dwóch miesiącach roku inflacja spadała, co było wynikiem utrzymywania się nadwyżkowej podaży, w tym przede wszystkim artykułów żywnościowych, z powodu utraty rynków wschodnich po kryzysie rosyjskim. W związku z oczekiwanym dalszym spadkiem inflacji w 1999 r. oraz z uwagi na zapowiadane zaostrzenie polityki fiskalnej, Rada Polityki Pieniężnej podjęła decyzję o obniżeniu z dniem 21 stycznia 1999 r. podstawowych stóp procentowych. W warunkach znacznej otwartości gospodarki polskiej na przepływy kapitałowe, zmniejszenie stopnia restrykcyjności polityki pieniężnej i wzrost restrykcyjności polityki fiskalnej były niezbędne z punktu widzenia realizacji średniookresowego celu inflacyjnego i stabilnego, zrównoważonego wzrostu gospodarczego. Na mocy decyzji RPP stopa kredytu lombardowego została zatem obniżona z 20% do 17%, stopa redyskonta weksli odpowiednio z 18,25% do 15,5%, a stopa referencyjna (minimalna stopa rentowności 28-dniowych operacji otwartego rynku) z 15,5% do 13%. Obniżenie stóp procentowych w tak znacznej skali (250-300 punktów bazowych) miało także wyeliminować oczekiwania rynku na dalszy spadek oprocentowania. Utrzymywanie się takich oczekiwań zwiększa napływ krótkoterminowego kapitału spekulacyjnego.

Rzeczywisty przebieg procesów gospodarczych był inny, niż oczekiwała Rada Polityki Pieniężnej. W drugiej połowie roku inflacja zaczęła stosunkowo szybko rosnąć, przede wszystkim z powodu wzrostu cen paliw i żywności. Gwałtownie wzrosły ceny ropy naftowej na rynkach światowych, a jednocześnie – ze względu na kłopoty finansowe budżetu, wynikające z jednoczesnego wdrażania czterech reform strukturalnych – wprowadzono większe niż pierwotnie oczekiwano podwyżki akcyzy na paliwa. Wobec stosunkowo słabej konkurencji na rynku paliw przełożyło się to na silny wzrost cen. Zwiększył się zakres ochrony rynku żywności i surowców dla przemysłu spożywczego – podniesiono niektóre stawki celne, wprowadzono kontyngenty ilościowe, wzrosła skala interwencji na rynku rolnym. Nałożył się na to gorszy niż w poprzednim roku urodzaj i w rezultacie w II połowie roku (od sierpnia) ceny żywności rosły szybciej niż ogólny wskaźnik inflacji.

Polityka fiskalna okazała się nadmiernie ekspansywna i w rezultacie stymulowała popyt krajowy. Pobudzała go też – zbyt poluzowana w tych warunkach – polityka pieniężna. Odbiciem tego zjawiska był znaczny wzrost popytu osób prywatnych na kredyty i jednocześnie spadek dynamiki depozytów złotych. Do zaciągania kredytów zachęcał spadek oprocentowania w wyrażeniu realnym. W porównaniu z 1998 r. w konsumpcji indywidualnej zwiększył się udział konsumpcji finansowanej za pomocą kredytu. Wysoka dynamika kredytów osób prywatnych wynikała również z coraz łatwiejszego dostępu do kredytów. Na rynku działała duża liczba pośredników niebankowych, mniejsze były wymagania co do zabezpieczenia kredytu.

Nadmierny popyt krajowy był jednym z powodów wzrostu deficytu obrotów bieżących bilansu płatniczego. Przyczyniał się on do wzrostu niepewności inwestorów i tym samym zwiększał podatność złotego na deprecjację. Deprecjacja zaś była kolejnym czynnikiem zwiększającym inflację.

Oslabienie funkcjonowania mechanizmu transmisji polityki pieniężnej spowodowane było utrzymującą się strukturalną nadpłynnością w systemie bankowym. Dlatego w 1999 r. NBP podjął działania, mające na celu przejście do stanu operacyjnego niedoboru płynności – przeprowadzono dwuetapową konwersję znajdujących się w portfelu NBP niezbywalnych papierów wartościowych Skarbu Państwa na obligacje zbywalne.

Kolejna decyzja NBP, mającą na celu m.in. zmniejszenie skali nadpłynności, dotyczyła zmiany zasad funkcjonowania fixingu walutowego. Zaniechanie przez NBP skupu walut pozwoliło na lepszą kontrolę nad największym w ostatnich latach źródłem płynności – rezerwami oficjalnymi brutto.

Instrumenty realizacji polityki pieniężnej *Stopa procentowa*

Podstawowym instrumentem wykorzystywanym przez Radę Polityki Pieniężnej do realizacji polityki pieniężnej w 1999 r. była stopa procentowa. NBP oddziaływał na rynkowe stopy procentowe bezpośrednio, za pomocą stopy oprocentowania operacji otwartego rynku, oraz pośrednio, poprzez oprocentowanie kredytu lombardowego.

Opisane wcześniej źródła inflacji w sposób skumulowany przyczyniły się do skokowego jej wzrostu. Od sierpnia do końca ubiegłego roku dynamika inflacji szybko rosła. W tej sytuacji Rada dwukrotnie podniosła stopy procentowe. 23 września o 1 pkt proc. wzrosła interwencyjna stopa procentowa. Z dniem 18 listopada podniesiono również stopę lombardową i redyskonta weksli; odpowiednio do poziomu 20,5% i 19%, czyli o 3,5 pkt. proc., i ponownie stopę referencyjną – do 16,5%, tzn. o 2,5 pkt. proc. W rezultacie pod koniec 1999 r. podstawowe stopy procentowe banku centralnego były wyższe niż w grudniu 1998 r. Z uwagi jednak na opóźnienia w mechanizmie transmisji polityki pieniężnej, skutki podwyżki stóp procentowych w postaci spadku dynamiki popytu krajowego i zmniejszenia presji inflacyjnej mogą wystąpić dopiero w 2000 r.

Operacje otwartego rynku

Podstawowym instrumentem, wykorzystywanym do kontroli płynnych rezerw banków i stabilizowania rynkowych stóp procentowych, były operacje otwartego rynku.

W 1999 r. saldo operacji otwartego rynku ogółem spadło o 17,4 mld zł. Spadek ten spowodowany był zasadniczo ograniczeniem emisji bonów pieniężnych NBP. Emisja 28-dniowych bonów pieniężnych była w 1999 r. praktycznie jedynym instrumentem wykorzystywanym przez NBP w celu absorpcji płynności. W grudniu 1999 r. NBP emitował przejściowo bony o krótszych terminach zapadalności (1, 7 i 14 dni), co było podyktowane koniecznością regulacji płynności w systemie bankowym, w związku z Problemem Roku 2000.

W 1999 r. Rada Polityki Pieniężnej trzykrotnie podejmowała decyzję o zmianie minimalnej rentowności bonów pieniężnych NBP. Na pierwszym posiedzeniu Rady, w styczniu 1999 r. obniżono stopę referencyjną do 13%, po czym dwukrotnie ją podwyższono: we wrześniu o 1 pkt proc. i w listopadzie o 2,5 pkt. proc. Podwyżki te sprawiły, że na koniec 1999 r. rentowność emitowanych przez NBP bonów pieniężnych była wyższa o 1 pkt proc. od rentowności z końca roku 1998 i wynosiła 16,5%.

W 1999 r. nastąpił spadek płynności w systemie bankowym, czego główną przyczyną było zaniechanie przez NBP skupu walut od banków komercyjnych. Dzięki tej decyzji wyeliminowano przyrost płynności z tytułu przyrostu aktywów zagranicznych netto, największego w ciągu ostatnich lat źródła płynności. W obecnej sytuacji jedynym zmieniającym się znacznie źródłem płynności w krótkim okresie jest kredyt dla budżetu netto. Jego wahania spowodowane są głównie okresowym spadkiem depozytów budżetowych w banku centralnym. Podaż bonów pieniężnych w 1999 r., podobnie jak w roku 1998, przewyższała zgłaszany na nie popyt. NBP zaoferował do sprzedaży bony pieniężne o wartości nominalnej 384,3 mld zł, otrzymując od banków oferty zakupu w wysokości 304,2 mld zł. NBP zaakceptował oferty banków o wartości nominalnej 300,7 mld zł.

Kurs walutowy

W 1999 r. kurs złotego nadal kształtował się w ramach dotychczasowego systemu, a zatem obowiązywał mechanizm pełzającej dewaluacji parytetu centralnego wobec koszyka walut oraz pasmo dopuszczalnych wahań kursu rynkowego. W związku z wprowadzeniem jednolitej waluty europejskiej – euro – został zmodyfikowany skład koszyka walutowego, z którym związana była wartość złotego. Na mocy decyzji Rady Ministrów i Rady Polityki Pieniężnej od 1 stycznia 1999 r. koszyk składał się w 55% z euro i w 45% z dolara amerykańskiego.

W 1999 r. NBP podejmował działania, zmierzające do upłynnienia kursu polskiej waluty. I tak z dniem 25 marca 1999 r. tempo dewaluacji miesięcznej kursu centralnego obniżone zostało z 0,5% do 0,3%, co dostosowało jego wysokość do nowego celu inflacyjnego na 1999 r. oraz do zmniejszającej się różnicy między krajową a zagraniczną stopą wzrostu cen. Jednocześnie rozszerzony został korytarz dopuszczalnych wahań kursu rynkowego NBP wokół parytetu centralnego z $\pm 12,5\%$ do $\pm 15\%$. Towarzyszyło temu ograniczanie obecności NBP na rynku walutowym. Decydującym w tym zakresie posunięciem było zlikwidowanie z dniem 7 czerwca 1999 r. fixingu transakcyjnego. Jednocześnie NBP w roku ubiegłym nie przeprowadzał bezpośrednich interwencji walutowych. Zniesienie obowiązku dokonywania przez bank centralny transakcji

walutowych z bankami komercyjnymi w trakcie sesji fixingowej stanowiło istotny bodziec rozwoju krajowego międzybankowego rynku dewizowego, a tym samym wzmocnienia rynkowego charakteru kursu złotego. Nowe zasady ustalania kursu średniego NBP, będącego od 7 czerwca 1999 r. jedynie odbiciem notowań rynku z określonej godziny, zbliżają nasz system do rozwiązań stosowanych na rozwiniętych rynkach walutowych.

Powyższe zmiany w ramach mechanizmu kursowego wpłynęły na poprawę warunków działania polityki pieniężnej w realizacji bezpośredniego celu inflacyjnego. Dzięki zahamowaniu przyrostu rezerw oficjalnych brutto zostało ograniczone najważniejsze w ciągu ostatnich 2 lat źródło kreacji pieniądza. Pozwoliło to na istotne obniżenie skali prowadzonych przez NBP operacji otwartego rynku, co zmniejszało koszty prowadzenia polityki pieniężnej. Stworzenie możliwości wahań rynkowego kursu złotego w 30-procentowym paśmie poszerzało swobodę działania władzy monetarnej. W efekcie w 1999 r. znacznie wzrósł przekazywany do budżetu zysk banku.

Uelastycznienie kursu złotego pozwoliło na silniejsze uaktywnienie rynkowego mechanizmu dostosowawczego, reagującego na rozwój sytuacji w bilansie płatniczym. Wobec pogłębienia się w 1999 r. nierównowagi w obrotach bieżących, czemu towarzyszyło obniżenie nadwyżki w obrotach kapitałowych, nasiliła się deprecjacja kursu polskiej waluty. Przeciętne odchylenie kursu fixingowego od parytetu centralnego wyniosło w całym roku 1,9% po stronie aprecjacyjnej parytetu, podczas gdy w roku 1998 wyniosło 5,6% po stronie aprecjacyjnej. Jednakże ten kursowy mechanizm dostosowawczy był zakłócany wpływem dewiz związanych z procesem prywatyzacji w polskiej gospodarce, co okresowo wywoływało presję na aprecjację złotego (patrz wykres 1). Podobnie jak w 1998 r., kurs złotego podlegał relatywnie dużym wahaniom, których źródłem były przede wszystkim czynniki związane z wewnętrzną sytuacją makroekonomiczną. Zmienność kursu złotego w 1999 r. wyniosła 10,4% wobec 10,2% w 1998 r. Rozpiętość wahań w 1999 r. wyniosła około 13,8%, przy czym największe odchylenie kursu rynkowego od parytetu centralnego, w wysokości prawie 9% w kierunku aprecjacji wystąpiło w styczniu. Z kolei w listopadzie złoty najsilniej odchylił się od centralnego parytetu w kierunku deprecjacji: o 4,8%.

Pierwszy kwartał 1999 r. charakteryzował się silną deprecjacją złotego wobec walut obcych. Do najważniejszych wydarzeń zewnętrznych, które wpływały na osłabianie złotego, należały: kryzys brazylijskiego reala oraz wybuch konfliktu w Kosowie. Impulsem, wzmacniającym tendencję deprecjacji złotego, było obniżenie przez Radę Polityki Pieniężnej w styczniu podstawowych stóp procentowych, co przyczyniło się – przy niekorzystnych sygnałach dotyczących

Wykres 1. Odchylenie kursu rynkowego złotego* od parytetu centralnego w latach 1998-1999

polskiej gospodarki oraz całego regionu rynków wschodzących – do wyraźnego obniżenia zainteresowania zagranicznego kapitału inwestycjami na polskim rynku. Presję deprecyjną złotego wzmacniały działania polskich banków na rynku walutowym.

W II kwartale 1999 r., po okresie ustabilizowania się kursu złotego na poziomie parytetu, uwidoczniła się tendencja do aprecjacji złotego. Umacnianie się polskiej waluty było efektem ogólnej poprawy klimatu inwestycyjnego na świecie i wzrastającego zaufania inwestorów zagranicznych do kondycji polskiej gospodarki, dzięki stopniowej poprawie jej wyników ekonomicznych i intensyfikacji procesów prywatyzacyjnych. Pozytywne oceny gospodarki polskiej, znajdujące wyraz w podniesieniu przez międzynarodowe agencje ratingu inwestycyjnego Polski, sprzyjały wyraźnemu nasileniu oczekiwań aprecjacyjnych na polskim rynku walutowym².

W efekcie powyższych tendencji w I półroczu 1999 r. nominalny efektywny kurs złotego obniżył się (licząc w ujęciu: czerwiec 1999 r. w stosunku do grudnia 1998 r.) o 3,3%, co kontrastowało z sytuacją w roku 1998, kiedy w analogicznym okresie wystąpiła nominalna aprecjacja o skali 2,3%.

W II połowie roku, przy ogólnej poprawie klimatu inwestycyjnego na świecie, kurs złotego kształtowały czynniki wewnętrzne związane ze stanem polskiej gospodarki. Spadek wartości złotego był efektem pogarszających się wskaźników makroekonomicznych, przede wszystkim pogłębiającej się luki w obrotach bieżących bilansu płatniczego i wciąż utrzymującej się trudnej sytuacji sektora finansów publicznych. Wzrost oczekiwań inflacyjnych oraz nadal relatywnie szybkie tempo wzrostu akcji kredytowej wzmocniły prawdopodobieństwo podwyższenia stóp procentowych, co wpływało przejściowo na pogłębienie presji deprecyjnej złotego. Podobny efekt wywołały wydarzenia polityczne związane z próbą zmiany systemu podatkowego. Spadek wartości złotego wynikał też w pewnej mierze z opublikowania informacji o planie zatrzymania części wpływów w walutach wymiennalnych z prywatyzacji na specjalnym rachunku w NBP z przeznaczeniem na spłatę zadłużenia zagranicznego, co miało służyć ograniczeniu nadmiernych wahań podaży dewiz na krajowym rynku walutowym. W grudniu, wobec wygasania obaw dotyczących zmiany daty oraz dobrego przyjęcia przez rynek działań banku centralnego, zmierzających do zaostrożenia polityki pieniężnej, kurs złotego powrócił na ścieżkę wzrostu. Dodatkowym czynnikiem wspierającym nastroje aprecjacyjne był optymizm inwestorów, związany z oczekiwaniami pełnego upłynnienia kursu złotego. Ostatecznie przeciętne odchylenie kursu rynkowego od parytetu wyniosło w II połowie roku 1,3% w kierunku aprecjacji, wobec 2,5% w I połowie roku.

W efekcie przedstawionych wyżej tendencji nominalny efektywny kurs złotego obniżył się w 1999 r. o 6,9% wobec spadku o 3,0% w 1998 r. (licząc grudzień do grudnia), natomiast w ujęciu średniorocznym skala nominalnej deprecjacji wyniosła 9,0% w 1999 r. wobec 5,4% w 1998 r. Także zmiany realnego efektywnego kursu złotego wskazują na osłabienie złotego w 1999 r. w stosunku do roku 1998. W ujęciu średniorocznym indeks uwzględniający wskaźnik cen produkcji sprzedanej w działalności produkcyjnej zmniejszył się o 4,2%, przy deprecjacji mierzonej wskaźnikiem cen towarów i usług konsumpcyjnych o 3,2%. Znaczny wpływ na kształtowanie się kursu złotego wobec najważniejszych walut w obrotach płatniczych z zagranicą miała w 1999 r. silna deprecjacja euro wobec dolara amerykańskiego (w skali całego roku wyniosła 16,3%).

W warunkach realnej efektywnej deprecjacji złotego tak duża skala osłabienia euro ograniczała możliwości polepszenia sytuacji konkurencyjnej Polski wobec krajów Unii Europejskiej – naszego głównego rynku zbytu. Podczas gdy złoty uległ realnej deprecjacji wobec dolara amerykańskiego o 12,7%, to wobec euro polska waluta wzmocniła się w kategoriach realnych o 2,9% (licząc grudzień do grudnia, przy uwzględnieniu wskaźnika cen produkcji sprzedanej przemysłu w przetwórstwie przemysłowym).

² Agencja *Standard & Poor's* podniosła główny rating dla polskich długoterminowych papierów nominowanych w walutach obcych z „BBB-” do „BBB”. Dodatkowo został podwyższony rating długoterminowego zadłużenia złotowego z „A-” do „A”.

Refinansowanie banków

W 1999 r. nie zmieniły się zasady refinansowania banków przez Narodowy Bank Polski.

Zgodnie z obowiązującymi regulacjami, banki mogły zadłużyć się w NBP z tytułu:

- kredytu lombardowego pod zastaw skarbowych papierów wartościowych,
- redyskonta weksli. Zadłużenie banków ogółem obniżyło się w skali roku o 7,3%.

Redyskonto weksli w roku ubiegłym obniżyło się o prawie 20%, co było efektem angażowania przez banki własnych środków w finansowanie skupu płodów rolnych. Sezonowość akcji skupu jest przyczyną zmniejszania się redyskonta w pierwszych trzech kwartałach roku, a następnie wzrostu popytu na ten kredyt w IV kwartale. Tendencja taka wystąpiła również w 1999 r.

Kredyt lombardowy nie stanowił w omawianym okresie aktywnego instrumentu polityki pieniężnej. W lutym, w maju i w listopadzie banki zadłużyły się w NBP w celu wyrównania wymaganych stanów rezerwy obowiązkowej i miało to charakter doraźny.

Wielkość kredytu refinansowego na inwestycje centralne, wynosząca na koniec 1999 r. 5,1 mld zł, była o 8,3% niższa od stanu na koniec 1998 r. Zmniejszenie zadłużenia powstało w wyniku dokonanych przez banki spłat kredytu, które wyniosły 0,5 mld zł. W 1999 r. nie uruchamiano już nowych środków na wypłaty bieżące, a całe zadłużenie z tytułu kredytu refinansowego na inwestycje centralne od początku roku było w ewidencji NBP ujęte jako zadłużenie w stanie spłaty. Wiązało się to bezpośrednio z zakończeniem w grudniu 1998 r. największej kredytowanej inwestycji centralnej – Elektrowni Opole. W ogólnej kwocie kredytu refinansowego na inwestycje centralne ponad 64,5% stanowiły odsetki skapitalizowane w latach ubiegłych naliczane w okresie ich realizacji (w 1998 r. udział ten był nieco niższy i wyniósł 63,7%).

W 1999 r. uległo likwidacji zadłużenie z tytułu kredytu lombardowego na restrukturyzację. Na koniec grudnia 1998 r. wysokość zadłużenia z tego tytułu wynosiła 11,2 mln zł, a w ciągu 1999 r. banki spłaciły kredyt zgodnie z terminami określonymi w zawartych umowach. Kredyt lombardowy na restrukturyzację, zgodnie z przyjętymi w 1993 r. założeniami polityki pieniężnej, był w tym czasie wspierany przez NBP procesów gospodarczych. Kredyt ten był oprocentowany na warunkach preferencyjnych, według stopy wynoszącej 0,7 zmiennej stawki oprocentowania kredytu lombardowego.

Rezerwa obowiązkowa

Rezerwa obowiązkowa w 1999 r. utrzymywana była na rachunkach bieżących banków w NBP, na rachunkach rezerwy obowiązkowej i w gotówce w kasach banków.

Z dniem 1 stycznia 1999 r. zmieniły się zasady naliczania rezerwy obowiązkowej. Począwszy od rezerwy obowiązkowej od depozytów ze stycznia 1999 r., za podstawę naliczania rezerwy obowiązkowej przyjęto średnią arytmetyczną depozytów z każdego dnia miesiąca. Poprzednio podstawę naliczania rezerwy stanowiła średnia stanów depozytowych z 10-tego, 20-tego i z ostatniego dnia miesiąca.

Do 29 września 1999 r. obowiązywały następujące stawki stopy rezerwy obowiązkowej: 20% od depozytów złotych płatnych na każde żądanie, 11% od terminowych depozytów złotych oraz 5% od depozytów walutowych płatnych na każde żądanie i terminowych depozytów walutowych. Od 30 września 1999 r., uchwałą Rady Polityki Pieniężnej, stopa rezerwy obowiązkowej została obniżona do 5% dla wszystkich rodzajów depozytów. Za środki uwolnione w wyniku obniżenia stopy rezerwy 67 banków zakupiło wyemitowane przez NBP obligacje: sześć-, siedmio-, ośmio-, dziewięcio- i dziesięcioletnie.

Emisja tych obligacji nastąpiła w ramach związanej operacji, w której w dniu 30 września 1999 r. zostało skonwertowane zadłużenie budżetu w NBP. Operacja konwersji, w połączeniu z obniżeniem stóp rezerwy obowiązkowej zwiększa konkurencyjność polskiego systemu bankowego. Obniżanie obciążeń banków związanych z rezerwą obowiązkową jest długotrwałym procesem, obserwowanym w wielu krajach, w tym także w Europie Środkowo-Wschodniej. Dalsze utrzymywanie wysokich stóp rezerwy w warunkach postę-

Tabela 1. Rezerwa obowiązkowa w 1999 r. (w mln zł)

Wyszczególnienie	Stan na	Przyrost w ciągu kwartałów 1999 r.				Stan na
	31 XII 1998	I	II	III	IV	31 XII 1999
Rezerwa wymagana ogółem z tego:	21.271,1	2.352,8	318,4	-13.986,3	120,2	10.076,2
– rezerwa na rachunku w NBP	19.157,8	2.224,1	262,8	-12.671,9	101,2	9.074
– zapas gotówki w kasach banków	2.113,4	128,6	55,6	-1.314,4	19,0	1.002,2

pującej liberalizacji i globalizacji rynków finansowych mogłoby prowadzić do wypierania polskich banków z sektora usług dla klientów. Przesunięcie zainteresowania rezydentów na produkty depozytowe i kredytowe oferowane przez banki zagraniczne osłabiłoby wpływ instrumentów NBP na ten segment rynku, ograniczając skuteczność polityki pieniężnej.

Kształtowanie się zmian w poziomie rezerwy obowiązkowej w 1999 r. przedstawia tabela 1.

Nadwyżka środków rezerwy obowiązkowej na rachunku bieżącym, w stosunku do wymaganego poziomu rezerw, wahała się w granicach od 0,1 mld zł w kwietniu 1999 r. do 0,6 mld zł w grudniu 1999 r.

Wielkość rezerwy obowiązkowej na koniec 1999 r. zmniejszyła się w porównaniu ze stanem na 31.12.1998 r. o 11,2 mld zł, tj. o 52,6%, przy jednoczesnym wzroście depozytów będących podstawą jej naliczania o 20,7%. Spadek kwoty rezerwy spowodowany był więc zmniejszeniem stopy rezerwy obowiązkowej, która do sierpnia 1999 r. wynosiła średnio 11,8%, a w IV kwartale 1999 r. 5%.

Średnia efektywna stopa rezerwy obowiązkowej, bez uwzględnienia zadeklarowanej gotówki w kasach banków, w ciągu pierwszych trzech kwartałów wynosiła około 10,6 %, a w IV kwartale obniżyła się do 4,5%.

Narodowy Bank Polski w ubiegłym roku nadal wspierał banki realizujące programy naprawcze, zwalniając je z obowiązku utrzymywania rezerwy obowiązkowej. W 1999 r. zwolniono 4 banki komercyjne na kwotę 0,7 mld zł (w tym jednemu bankowi przedłużono zwolnienie, dwóm bankom rozszerzono zakres zwolnienia oraz jednemu bankowi udzielono zwolnienia po raz pierwszy) i 32 banki spółdzielcze (z tego w 23 bankach wznowiono i rozszerzono zakres zwolnienia, a w 9 bankach przyznano zwolnienie po raz pierwszy) na kwotę 0,1 mld zł. Za zwolnione środki banki zobowiązane były zakupić skarbowe papiery wartościowe lub bony pieniężne NBP, które stanowiły źródło dodatkowego dochodu i zabezpieczyły zobowiązania wobec deponentów.

Operacja konwersji niezbywalnych należności budżetu państwa w NBP

Efektywność polityki pieniężnej w 1999 r. była osłabiona przez utrzymującą się nadpłynność w systemie bankowym. W 1999 r. NBP podjął działania, mające na celu przejście do stanu operacyjnego niedoboru płynności – przeprowadzono dwuetapową konwersję znajdujących się w portfelu NBP niezbywalnych papierów wartościowych Skarbu Państwa na obligacje zbywalne.

W dniu 30 września 1999 r. nastąpił pierwszy etap tej konwersji, połączony z jednoczesnym obniżeniem stopy rezerwy obowiązkowej i emisją obligacji NBP o oprocentowaniu indeksowanym do inflacji. Należności z tytułu obligacji skarbowych nominowanych w USD, wyemitowanych w 1997 i 1998 r., tzw. starych obligacji konwersyjnych i jednostek rozrachunkowych, zamieniono na obligacje skarbowe o terminach zapadalności wynoszących 3, 4, 5 i 10 lat, o stałym kuponie odsetkowym, wynoszącym odpowiednio: 10%, 10%, 8,5% i 6%. Wartość nominalna nowych obligacji konwersyjnych wyniosła łącznie 12.305 mln zł i została podzielona równo na cztery części, pomiędzy poszczególne terminy zapadalności, odpowiednio po 3.076 mln zł. Odsetki należne do dnia konwersji zostały jednorazowo spłacone przez budżet państwa.

W drugim etapie (29.12.1999 r.) konwersją objęto trzy transze obligacji wyemitowanych w celu pozyskania środków na wdrożenie umowy z Klubem Londyńskim. W zamian za obligacje o wartości nominalnej 3.055,3 mln zł, ze zmiennym kuponem odsetkowym, równym oprocentowaniu kredytu lombardowego w NBP, pozyskano 2-letnią zerokuponową obligację o wartości nomi-

nalnej 4.134 mln zł. Uzyskane w wyniku konwersji obligacje skarbowe będzie można sprzedać w ramach operacji otwartego rynku bankom, co pozwoli zaabsorbować nadwyżkę płynności tego sektora.

Działalność emisyjna

Pieniądz gotówkowy w obiegu

Pieniądz gotówkowy w obiegu ogółem powiększył się w 1999 r. o 9,4 mld zł, osiągając na koniec roku wartość blisko 43,4 mld zł, co odpowiadało rocznemu przyrostowi o 27,6%. Pieniądz gotówkowy w obiegu, liczony bez kas banków, osiągnął na dzień 31.12.1999 r. wartość 38,1 mld zł, tj. o 26 % więcej w porównaniu ze stanem sprzed roku.

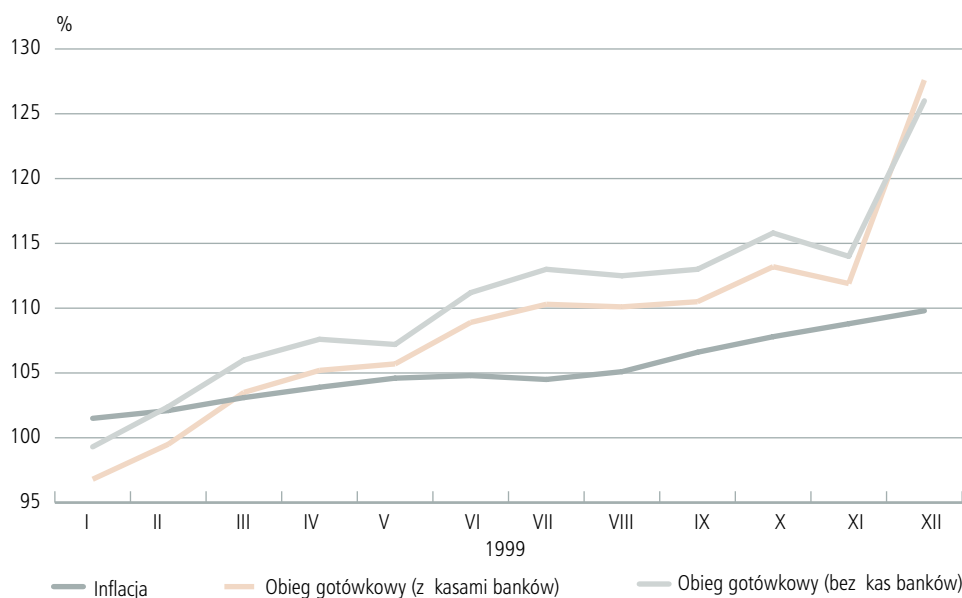
Wzrost pieniądza gotówkowego w obiegu w 1999 r., tak ogółem, jak i bez kas banków, był znacznie większy aniżeli w roku poprzednim, kiedy odpowiednie wskaźniki wynosiły 9,4% i 10,9%. Największy wzrost gotówki w obiegu nastąpił w grudniu 1999 r. i był spowodowany przede wszystkim Problemem Roku 2000. W miesiącu tym wystąpiła ponad połowa (56,8%) rocznego przyrostu pieniądza gotówkowego w obiegu ogółem oraz blisko połowa (46,2%) rocznego przyrostu tego pieniądza liczonego bez kas banków.

W ciągu 11 miesięcy dynamika pieniądza gotówkowego w obiegu przewyższała o kilka punktów procentowych wskaźnik inflacji. Również zmiany poziomu obiegu gotówkowego – ich kierunek i tempo – były w tym okresie analogiczne do zaobserwowanych w latach ubiegłych, łącznie z powtarzającymi się co roku cechami sezonowości. Natomiast w ostatnim miesiącu roku pieniądz gotówkowy w obiegu znacznie wyprzedził dynamikę inflacji, co nie zdarzało się w latach poprzednich.

Kształtowanie się dynamiki pieniądza gotówkowego w obiegu na tle kształtowania się inflacji w poszczególnych miesiącach 1999 r. obrazuje wykres 2.

Wysoki wzrost gotówki w obiegu w ostatnim miesiącu 1999 r. – jak już wyżej wspomniano – był związany z Problemem Roku 2000. W bankach zauważono – głównie w drugiej połowie grudnia – tendencje do zwiększania wypłat gotówki. Zjawisko to przejawiało się w różnych operacjach, spośród których należy wymienić: wypłaty z rachunków oszczędnościowo-rozliczeniowych, rachunków bieżących, książeczek obiegowych, spowolnienie otwierania nowych rachunków lokat terminowych, unikanie przedłużania na następny okres lokat, których termin umowy kończył się pod koniec roku. Zdarzały się również przypadki wypłacania przez zakłady pracy w końcu grudnia wynagrodzeń w formie gotówkowej, mimo iż zakłady te normalnie stosują od dawna bezgotówkową formę przekazywania poborów na rachunki bankowe pracowników.

Wykres 2. Dynamika pieniądza gotówkowego oraz inflacji w 1999 r. (31 XII 1998 = 100)

Narodowy Bank Polski liczył się z możliwością zwiększonych wypłat gotówki w grudniu 1999 r., wiążących się z Problemem Roku 2000. Dlatego też w porównaniu z grudniem 1998 r. zwiększono wartość zapasu emisyjnego o 21,3%.

Zmierzając do maksymalnego usprawnienia zaopatrywania oddziałów innych banków w pieniądź gotówkowy, co mogłoby mieć istotne znaczenie w przypadku nasilonych wypłat gotówkowych, decyzją Zarządu NBP wprowadzono w połowie 1999 r. nowe rozwiązanie w zakresie zaopatrywania banków komercyjnych w krajowe znaki pieniężne. Przyjęta koncepcja umożliwia umieszczanie w oddziałach banków komercyjnych, na podstawie odpowiednich umów, depozytów NBP zawierających krajowe znaki pieniężne, z możliwością ich wykorzystywania w miarę potrzeb. Ten nowy, uzupełniający instrument zasilania zastosowano po raz pierwszy w związku z przygotowaniem do Problemu Roku 2000. Do końca 1999 r. systemem depozytowym objęto 14 banków. Według stanu na 31 grudnia 1999 r., 21,5% wartości zapasu emisyjnego, znajdującego się w oddziałach okręgowych NBP, stanowiły krajowe znaki pieniężne złożone jako depozyty w bankach komercyjnych.

Inną przyczyną, która wpłynęła na pewien wzrost wypłat gotówki z banków w ostatnim miesiącu 1999 r. było wygaśnięcie z końcem tegoż roku gwarancji Skarbu Państwa dla trzech dużych banków (PKO-bp, Bank Pekao SA i BGŻ SA). Zostały one objęte, tak jak pozostałe instytucje bankowe, systemem gwarantowania depozytów w ramach Bankowego Funduszu Gwarancyjnego. Zmiana zasady ochrony wkładów, sygnalizowana już wcześniej, skutkowała w sporadycznych przypadkach wycofywaniem wkładów z tych banków.

Reasumując, należy podkreślić, że opisane wyżej zjawiska miały dość umiarkowany przebieg i dotyczyły jedynie części posiadaczy rachunków bankowych, w większości osób fizycznych.

Potwierdzeniem przyczyn, które spowodowały wysoki wzrost obiegu gotówkowego w końcówce 1999 r., stała się sytuacja na początku 2000 r. Otóż po przekroczeniu granicznej daty 1999 i 2000 r. wartość gotówki w obiegu wyraźnie się zmniejszyła, bowiem znacząca jej część powróciła na rachunki bankowe. W styczniu 2000 r. pieniądź gotówkowy w obiegu ogółem zmalał o blisko 14%, a pieniądź gotówkowy w obiegu bez kas banków zmniejszył się o 12%. Tendencja ta utrzymywała się także w lutym br. (spadek w porównaniu z 31.12.1999 r. wynosił odpowiednio: 15,4% i 13%). Należy podkreślić, że spadek gotówki w obiegu w pierwszym miesiącu rozpoczynającego się roku jest zjawiskiem typowym, jednak faktyczny spadek, który odnotowano na początku 2000 r., był znacznie głębszy i utrzymywał się o wiele dłużej.

Wskutek wysokiego wzrostu obiegu gotówki w grudniu 1999 r. zwiększył się również liczony na koniec roku udział pieniądza gotówkowego (bez kas banków) w podaży pieniądza ogółem. Udział ten na 31.12.1998 r. wynosił 13,7%, a na koniec 1999 r. osiągnął 14,4%. Wieloletnia tendencja do zmniejszania się roli obiegu pieniądza gotówkowego i stopniowego wypierania gotówki przez pieniądź bezgotówkowy nie została jednak powstrzymana, o czym wyraźnie świadczą rezultaty stycznia i lutego 2000 r. Udział pieniądza gotówkowego w podaży pieniądza ogółem na koniec stycznia br. wyniósł już bowiem 13,1%, a na koniec lutego zbliżył się do 12,8%.

W ukształtowanej na koniec 1999 r. strukturze rodzajowej obiegu gotówkowego banknoty stanowiły 97,35% wartości obiegu, a monety 2,65%. W ujęciu ilościowym natomiast banknoty stanowiły 12,9%, a monety 87,1% ilości znaków pieniężnych pozostających w obiegu. Różnice w porównaniu ze stanem z końca 1998 r. polegały na niewielkim wzroście wartościowego udziału banknotów kosztem monet, przy również niewielkim spadku ilościowego udziału banknotów w obiegu (różnice nie przekraczały jednego pkt. proc.).

Na koniec 1999 r. w strukturze nominalowej obiegu gotówkowego banknoty o dwóch najwyższych nominałach, tj. 200 i 100 zł, stanowiły 77,2% wartości całego obiegu gotówkowego. Wśród monet największy udział wartościowy w obiegu miały monety o trzech najwyższych nominałach, tj. 5, 2 i 1 zł, które stanowiły około 2% wartości całego obiegu gotówki.

Potrzeby obiegu gotówkowego zaspokajane były dostawami znaków pieniężnych do obiegu poprzez sieć oddziałów okręgowych NBP. Częstotliwość

dostaw gotówki była zróżnicowana – przeważnie jeden lub dwa razy w miesiącu, a w IV kwartale trzy lub cztery razy w miesiącu, co wiązało się z zapewnieniem odpowiednio wyższych zapasów znaków pieniężnych na koniec roku (Problem Roku 2000).

Za pośrednictwem oddziałów okręgowych NBP odbierano także wycofane z obiegu zużyte i zniszczone znaki pieniężne.

Pozostałe zagadnienia związane z pieniądzem gotówkowym

W omawianym roku system bankowy kontynuował wymianę starych znaków pieniężnych (emitowanych przed denominacją) na obecne. W jej wyniku wartość starych banknotów i monet nieprzedstawionych jeszcze do wymiany zmniejszyła się z 0,66% na 31.12.1998 r. do 0,47% wartości obiegu gotówki na koniec 1999 r. Wymiana ta ma już zupełnie szczątkowy charakter i może być prowadzona jeszcze do końca 2010 r.

W 1999 r. Polska Wytwórnia Papierów Wartościowych SA przejęła z firmy brytyjskiej De La Rue International Ltd. produkcję kolejnych dwóch nominałów banknotów, tj. 50 i 200 zł, i rozpoczęła ich dostawy do NBP. Jednocześnie PWPW SA przygotowywała produkcję banknotu o nominale 100 zł (produkcja pozostałych nominałów była przejęta już wcześniej). Wzory, zabezpieczenia przed fałszerstwami, parametry papieru – produkowanego w PWPW SA – są takie same, jak dla banknotów produkowanych wcześniej przez firmę brytyjską.

Mennica Państwowa SA jest producentem emitowanych przez Narodowy Bank Polski monet okolicznościowych o charakterze kolekcjonerskim. W roku sprawozdawczym NBP wyemitował monety okolicznościowe poświęcone 11 tematów emisyjnym. Były one kontynuacją tematów prowadzonych w latach poprzednich (m.in. seria królewska, zamki i pałace w Polsce, zwierzęta świata), a także poświęcone tematowi aktualnym w 1999 r., wśród których znalazły się następujące: Jan Paweł II Papież – pielgrzym, Jubileusz 600-lecia odnowienia Akademii Krakowskiej, 500. rocznica urodzin J. Łaskiego, 150. rocznica śmierci F. Chopina, 150. rocznica śmierci J. Słowackiego, 100. rocznica śmierci E. Malinowskiego oraz wejście Polski do NATO.

W 1999 r. w międzynarodowym programie „Moneta Roku”, sponsorowanym przez World Coin News i Krause Publications, polska moneta kolekcjonerska o nominale 2 zł ze stopu „Golden Nordic” – Zamek w Pieskowej Skale, emitowana w 1997 r. – została uhonorowana mianem Najlepszej Monety Handlowej COTY roku 1999.

Liczba ujawnionych w 1999 r. fałszyfikatów krajowych znaków pieniężnych w stosunku do 1998 r. zmniejszyła się o 10,6%. W strukturze fałszyfikatów dominują banknoty obecnej emisji (78,8%), natomiast pozostałość (21,2%) stanowią monety oraz znaki pieniężne emisji sprzed 1994 r.

Obsługa budżetu państwa

Obsługa rachunków budżetu państwa

Narodowy Bank Polski obsługuje proces wykonywania budżetu państwa, tj. gromadzi, przekazuje i realizuje wydatki środków publicznych.

W 1999 r. w wyniku reformy samorządowo-administracyjnej kraju oraz wprowadzenia trójstopniowego podziału terytorialnego państwa znacznie zmniejszyła się liczba klientów obsługiwanych przez NBP. W 1999 r. obsługiwał on około 3.100 jednostek budżetu państwa, co stanowi około 35% liczby klientów tej grupy obsługiwanych w 1998 r. oraz około 600 jednostek organizacyjnych państwowych funduszy celowych.

1 stycznia 1999 r. NBP wprowadził w życie zmienioną organizację obsługi nowego systemu ubezpieczeń społecznych, przewidującą m.in. centralizację poboru składek na ubezpieczenie społeczne oraz realizację wypłat ze zdecentralizowanych, wyodrębnionych rachunków funduszy: emerytalnego, rentowego, chorobowego i wypadkowego.

W 1999 r. NBP otworzył dla Ministerstwa Finansów rachunek bieżący budżetu państwa dla bezzwrotnej pomocy zagranicznej w rozbiu na poszczególne programy/projekty.

NBP obsługuje jednostki budżetu państwa i państwowe fundusze celowe poprzez prowadzenie ich rachunków. Na rachunkach wykonywane są operacje związane zarówno z dochodami, jak też wydatkami w formie bezgotówkowej i gotówkowej. Przy realizacji wydatków respektowana jest podstawowa zasada funkcjonowania rachunku bieżącego, zgodnie z którą wydatki są dokonywane tylko do wysokości salda środków znajdujących się na tym rachunku.

Dyspozycje jednostek budżetu państwa i państwowych funduszy celowych wykonywane były przez terenowe jednostki organizacyjne NBP oraz Główny Oddział Walutowo-Dewizowy NBP. Obsługa dokonywana jest na koszt NBP i to zarówno w odniesieniu do dyspozycji realizowanych przez własne placówki terenowe, jak i przez placówki innych banków. Koszty prowizji zapłaconej przez NBP innym bankom z tego tytułu wyniosły w 1999 r. 14.681 tys. zł i nie są refundowane przez budżet.

W wyniku reformy samorządowo-administracyjnej kraju oraz reformy Zakładu Ubezpieczeń Społecznych zmienił się charakter niektórych rachunków i pracochłonność ich obsługi. W związku z powstaniem niesamodzielnych jednostek w ramach struktur organizacyjnych państwowych jednostek budżetowych od 1999 r. NBP prowadzi również rachunki pomocnicze dla państwowych jednostek budżetowych i państwowych funduszy celowych.

Liczba transakcji rozliczeniowych wysłanych kształtowała się na poziomie ubiegłego roku, natomiast znacznie wzrosła liczba transakcji rozliczeniowych otrzymanych, co wynika głównie z przyjętego trybu dokonywania odrębnych wpłat składek na: ubezpieczenia społeczne ubezpieczenia zdrowotne oraz fundusze Pracy i Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych. Mimo wzrostu liczby operacji są one realizowane przez Narodowy Bank Polski w jednodniowym cyklu rozliczeniowym.

Szczegółowe informacje, dotyczące liczby obsługiwanych transakcji i ich dynamiki, przedstawiono w tabeli 2.

Tabela 2. Liczba transakcji rozliczeniowych wysłanych i otrzymanych w latach 1998-1999

Okres	Liczba transakcji rozliczeniowych					Wskaźnik dynamiki	
	wysłane		otrzymane		w tym ZUS (otrzymane)	1998 = 100	
	1998	1999	1998	1999	1999	wysłane	otrzymane
I kwartał	868.123	914.345	3.650.160	12.542.052	8.335.316	105,3	343,6
II kwartał	1.089.231	1.048.064	4.622.025	17.594.774	13.007.241	96,2	380,7
III kwartał	1.036.701	977.420	4.741.418	17.845.979	13.062.487	94,3	376,4
IV kwartał	1.138.708	1.145.328	4.994.294	18.157.920	13.150.681	100,6	363,6
Razem	4.132.763	4.085.157	18.007.897	66.140.725	47.555.725	98,9	367,3

W związku z powstaniem nowych jednostek samorządu terytorialnego zwiększył się w 1999 r. zakres obsługi NBP w przekazywaniu środków z budżetu państwa dla tych jednostek.

Czterdzieści dziewięć jednostek organizacyjnych NBP przekazywało środki z centralnego rachunku budżetu państwa na rachunki gmin i powiatów w bankach krajowych z tytułów: udziałów gmin we wpływach z podatku dochodowego od osób fizycznych, subwencji ogólnej, subwencji ogólnej na zadania oświatowe, części rekompensującej subwencji ogólnej – kwota drogowa, dotacji celowych. Również w tym zakresie obsługa dokonywana jest na koszt NBP.

Obsługa obrotu skarbowymi papierami wartościowymi

W 1999 r. NBP w ramach pełnionej funkcji agenta emisji organizował przetargi na bony skarbowe, które nadal stanowią podstawowy instrument finansowania deficytu budżetowego. Podaż bonów była wyższa niż w 1998 r. o 12,9% zaś zgłoszony popyt był o 24,9% mniejszy niż w roku poprzednim.

Szczegółowe informacje, dotyczące rozmiarów i struktury bonów skarbowych w 1999 r., zawiera tabela 3.

Tabela 3. Sprzedaż bonów skarbowych w 1999 r.

Rodzaj bonów	Oferta		3 : 2	Sprzedaż			
	sprzedaży	zakupu		ogółem	udział banków	5 : 3	5 : 2
	w mln zł		w %	w mln zł	w %		
1	2	3	4	5	6	7	8
2-tygodniowe	1.500,0	3.397,0	226,5	2.225,3	92,5	65,5	148,4
3-tygodniowe	2.800,0	2.204,7	78,7	2.173,1	94,9	98,6	77,6
6-tygodniowe	2.500,0	3.319,2	132,8	2.570,1	83,6	77,4	102,8
8-tygodniowe	2.500,0	3.779,6	151,2	2.384,0	79,2	63,1	95,4
13-tygodniowe	10.200,0	18.312,0	179,5	9.463,4	77,6	51,7	92,8
26-tygodniowe	7.050,0	12.344,5	175,1	6.416,4	70,8	52,0	91,0
39-tygodniowe	2.500,0	1.603,6	64,1	1.153,6	75,5	71,9	46,1
52-tygodniowe	20.500,0	44.286,7	216,0	19.075,9	87,5	43,1	93,1
Razem	49.550,0	89.247,3	180,1	45.461,8	82,7	50,9	91,8

Niezależnie od organizowania przetargów na sprzedaż bonów skarbowych na rynku pierwotnym, Narodowy Bank Polski nadal prowadził w Centralnym Rejestrze Bonów Skarbowych (utworzonym 1 lipca 1995 r.) ewidencję transakcji dokonywanych na rynku wtórnym. Na rynku tym widoczny był dalszy, konsekwentny i dynamiczny wzrost wartości oraz liczby zawieranych transakcji. W stosunku do 1998 r. wartość obrotów była wyższa o 13,0%.

W 1999 r. NBP przeprowadził dla bezpośrednich uczestników Krajowego Depozytu Papierów Wartościowych przetargi na sprzedaż obligacji skarbowych. Ministerstwo Finansów na tych przetargach zaoferowało do sprzedaży obligacje o wartości nominalnej 21.973,50 mln zł. Wartość ta była o 15,1% wyższa od podaży tych obligacji w 1998 r. W porównaniu z 1998 r. popyt zmniejszył się o 23,8%. Sprzedano obligacje o wartości nominalnej 17.243,57 mln zł; ich wartość była o 11,5% wyższa w porównaniu z 1998 r.

Sprzedaż obligacji stanowiła 42,0% popytu zgłoszonego przez banki oraz 78,5% podaży zaoferowanej przez Ministerstwo Finansów.

Administrowanie kredytami zagranicznymi zaciągniętymi przez Rząd RP oraz obsługa zobowiązań i należności zagranicznych budżetu państwa

W 1999 r. zakończono wypłaty ze środków kredytu „Rozwój instytucji finansowych”, udostępnionych na finansowanie automatyzacji banków uczestniczących w programie. Łączne wykorzystanie środków na ten cel wyniosło 25,4 mln USD.

NBP, pełniąc funkcję agenta finansowego Rządu, kontynuował nadzorowanie spłat zobowiązań podmiotów krajowych z tytułu udostępnionych im środków kredytów Banku Światowego „Prywatyzacja i restrukturyzacja” oraz „Rozwój rolnictwa”.

W 1999 r. NBP kontynuował obsługę zobowiązań zagranicznych Rządu RP z tytułu kredytów zaciągniętych w międzynarodowych organizacjach finansowych oraz udziałów w tych organizacjach.

Kontynuowano prowadzenie ewidencji księgowej wymienionych zobowiązań i należności oraz rozpoczęto prace, mające na celu prowadzenie ewidencji księgowej zobowiązań i należności budżetu państwa z tytułu gwarancji udzielonych przez Rząd RP polskim podmiotom gospodarczym, wykorzystującym kredyty z międzynarodowych instytucji finansowych oraz banków zagranicznych. Kontynuowano również prace nad zaewidencjonowaniem udziałów w tych organizacjach i darowizn na ich rzecz.

Fundusz Prywatyzacji Banków Polskich (FPBP)

Dochody od wkładów do Funduszu Prywatyzacji Banków Polskich, w uzgodnieniu z rządami Australii, Finlandii, Szwecji, USA (1998 r.) oraz Wielkiej Brytanii (1999 r.), zostały zdeponowane na rachunku dochodów FPBP administrowanym przez NBP, z przeznaczeniem na dokapitalizowanie PZU lub na przedterminowy wykup obligacji restrukturyzacyjnych serii A. Zgodnie z decyzją Ministra Finansów, w dniu 30 czerwca 1999 r. kwota 313,7 mln zł (równowartość 79,8 mln USD) została przekazana do budżetu państwa, a w dniu 2 sierpnia 1999 r. przeprowadzono operację wykupu obligacji restrukturyzacyjnych.

Obecnie na rachunku dochodów FPBP pozostają odsetki od wkładu Japonii do Funduszu Prywatyzacji Banków Polskich, w wysokości 13,9 mln USD (na dzień 31.12.1999). Stosownie do ustaleń z rządem japońskim, środki zgromadzone na rachunku mogą być wykorzystane wyłącznie na obsługę kredytu japońskiego (wkładu Japonii do FPBP).

Działalność dewizowa

Gospodarka rezerwami dewizowymi

Na koniec 1999 r. rezerwy oficjalne brutto wyniosły 25,5 mld USD. W ciągu roku ich poziom obniżył się o 1,9 mld USD.

W przeciwieństwie do 1998 r., kiedy wysoki przyrost rezerw (6,7 mld USD) był w głównej mierze wynikiem wysokiego salda netto transakcji dokonywanych z bankami krajowymi podczas sesji fixingowych i interwencji, w 1999 r. na zmianę poziomu rezerw oddziaływało przede wszystkim kształtowanie się relacji kursowych walut wchodzących w skład rezerw. W związku z tym, że saldo przepływów w rezerwach było praktycznie zerowe, głównym czynnikiem determinującym obniżenie poziomu rezerw dewizowych w przeliczeniu na USD była silna deprecjacja walut europejskich w relacji do dolara. Zniesienie 7 czerwca 1999 r. fixingu transakcyjnego oraz faktyczny brak interwencji na rynku walutowym wpłynęły w decydujący sposób na znaczną, w porównaniu z 1998 r., zmianę strumieni przepływów oddziałujących na poziom rezerw. W okresie funkcjonowania operacyjnego mechanizmu fixingu, tj. w pierwszej połowie roku, saldo transakcji z podmiotami krajowymi wyniosło 0,2 mld USD, co nieznacznie złagodziło głębokość spadku rezerw. W drugim półroczu pozycjami najsilniej oddziałującymi na wielkość strumieni przepływów w rezerwach były płatności z tytułu zadłużenia zagranicznego RP oraz wpływy uzyskane z inwestowania rezerw. Wartość obydwu pozycji była zbliżona do poziomu z 1998 r. Procentowy udział głównych składników, wpływających na poziom rezerw, przedstawia tabela 4.

Wykres 3. Poziom rezerw oficjalnych brutto (w ujęciu miesięcznym)

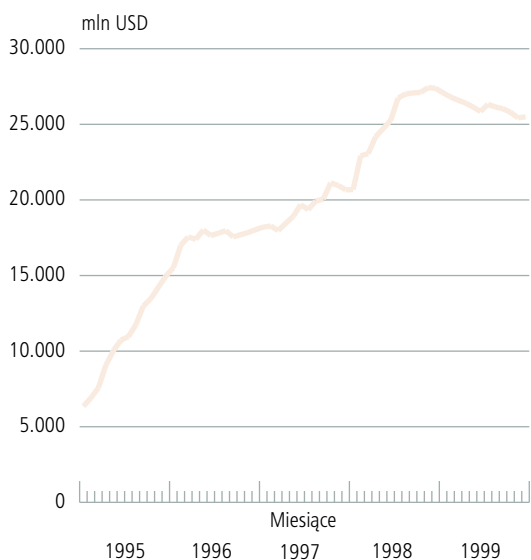

Tabela 4. Procentowy udział głównych składników wpływających na poziom rezerw dewizowych

Podwyższające poziom rezerw	Udział w %	Obniżające poziom rezerw	Udział w %
Skup walut obcych od banków krajowych	56,8	Sprzedaż walut obcych bankom krajowym	51,3
Obsługa należności zagranicznych RP	7,7	Obsługa zobowiązań zagranicznych RP	41,0
Przychód uzyskany z inwestowania rezerw	32,5	Płatności związane z inwestowaniem rezerw	1,9
Inne wpływy	3,0	Inne płatności	5,8

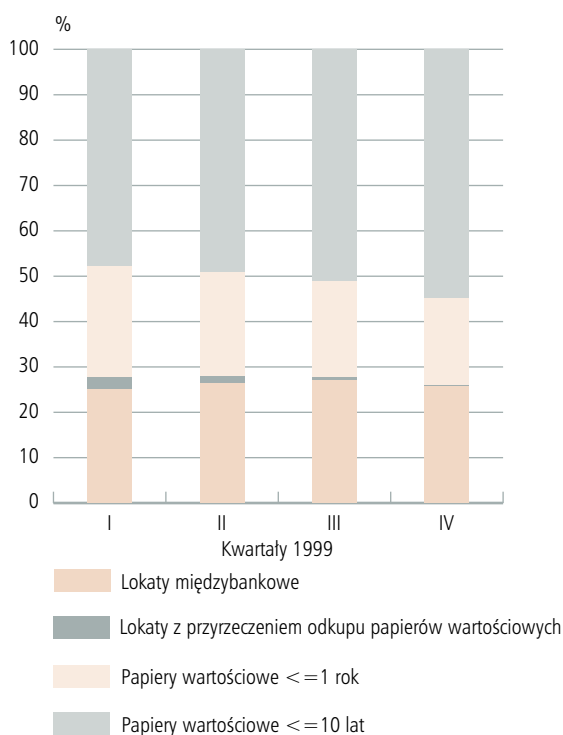
Zarządzając rezerwami dewizowymi, NBP kieruje się następującymi zasadami:

- osiągnięcia najwyższego stopnia bezpieczeństwa inwestycyjnego,
- zapewnienia niezbędnego stopnia płynności,
- maksymalizacji dochodu w stosunku do dopuszczalnego stopnia ryzyka.

Realizacja pierwszej z powyższych zasad polegała na wysokim udziale instrumentów o bardzo niskim poziomie ryzyka kredytowego (papiery wartościowe stanowiły ponad 70% rezerw) oraz doborze i właściwej dywersyfikacji kontrahentów inwestycyjnych o możliwie najwyższych standingach finansowych.

Struktura inwestycyjna rezerw walutowych zapewniała odpowiednią dyspozycyjność środków zagregowanych w dwóch podstawowych portfelach inwestycyjnych. Część rezerw była utrzymywana w instrumentach o maksymalnie rocznej zapadalności, tj. papierach wartościowych (z przewagą dyskontowych), lokatach międzybankowych i lokatach z przyrzeczeniem odkupu papierów wartościowych; część z nich nie mogła być przedmiotem żadnych operacji ograniczających możliwość dysponowania. Pozostałą część stanowiły instrumenty o maksymalnie 10-letnim okresie zapadalności. Średni horyzont inwestycyjny rezerw wyniósł około półtora roku. Instrumenty dłużne wchodzące w skład rezerw były przedmiotem inwestycji kombinowanych, przede wszystkim operacji *securities lending* (jednoczesne zawieranie transakcji repo i reverse repo) i w mniejszym stopniu repo-lokata. Transakcje wymiany walutowej były wykorzystywane do utrzymywania obowiązującej struktury walutowej rezerw bądź obsługi zadłużenia zagranicznego.

Wykres 4. Udział instrumentów inwestycyjnych w rezerwach w 1999 r. (średnio w kwartałach)

Działania w zakresie zadań dewizowych
Działania w zakresie zmian organizacji obrotu dewizowego

Mając na względzie maksymalizację dochodu, NBP poszerzył w 1999 r. – przy zachowaniu parametrów dopuszczalnego ryzyka – dotychczasowe instrumentarium inwestycyjne o nowe, bardziej dochodowe instrumenty rynku pieniężnego i kapitałowego.

Osiągnięty w 1999 r. dochód z działalności inwestycyjnej, uwzględniający dochód naliczony z inwestycji w toku (tzw. dochód okresów przyszłych), wyniósł 1,4 mld USD, w tym faktycznie otrzymany wyniósł 1,1 mld USD. Dochód ten stanowi wypadkową przyjętych założeń inwestycyjnych, dotyczących zarówno struktury walutowej, jak i inwestycyjnej rezerw, oraz uwarunkowań rynkowych. Na rynku oprocentowanie krótkoterminowe walut wchodzących w skład rezerw było generalnie niższe niż w 1998 r., natomiast doszło do znacznego wzrostu rentowności rządowych instrumentów dłużnych.

Przyjęta przez Zarząd NBP struktura benchmarku parytetowego miała zasadnicze znaczenie dla jakościowej poprawy procesu zarządzania rezerwami w realizacji celów strategicznych i dla obiektywizacji oceny efektywności zarządzania. Ocenie efektywności zarządzania rezerwami służyła – oparta na wystandardyzowanych elementach składowych i liczona na podstawie dziennych stóp zwrotu poszczególnych instrumentów inwestycyjnych – dochodowość parytetowa, z którą porównywano dochodowość bieżącą.

Ubiegły rok miał charakter szczególny. Wynikało to z konieczności przeszacowania części rezerw utrzymywanych w walutach krajów wchodzących w skład Europejskiej Unii Gospodarczej i Walutowej na euro, a z drugiej z przygotowania do Problemu Roku 2000 i zapewnienia bieżącej płynności w każdej walucie wchodzącej w skład rezerw.

Projekcja przychodów i kosztów wynikających z inwestowania rezerw dewizowych na 1999 r. była z jednej strony oparta na założeniach inwestycyjnych, dotyczących zarówno struktury walutowej, jak i inwestycyjnej, a z drugiej strony na ówczesnych prognozach (z końca 1998 r.). Wykorzystywane prognozy dotyczyły w szczególności planowanego na 1999 r. oprocentowania poszczególnych instrumentów inwestycyjnych. Zakładane w projekcji oprocentowanie lokat tylko w niewielkim stopniu różniło się od faktycznego. Jednakże, bezpośredni wpływ na ukształtowanie się wielkości przychodów i kosztów miały: poziom rezerw dewizowych i związana z tym wielkość środków zaangażowanych w poszczególne instrumenty inwestycyjne, a także przyjęta w 1999 r. strategia inwestycyjna, ukierunkowana na podwyższenie rentowności zainwestowanych środków dewizowych. Wygenerowanie wyższych, niż zakładano, przychodów z instrumentów dłużnych związane było z realizacją tej właśnie strategii, popartej wzrostem rentowności tych instrumentów na rynku. Niski poziom przychodów z lokat z przyrzeczeniem odkupu był uwarunkowany niskim zaangażowaniem w związku z malejącą opłacalnością tych instrumentów na rynku. Zmiana struktury inwestycyjnej rezerw polegała przede wszystkim na systematycznym zwiększaniu udziału instrumentów o dłuższej zapadalności i wyższej rentowności (wzrost w skali roku o 10,2%), kosztem mniej dochodowych instrumentów rynku pieniężnego – przy czym poziom płynności nie zmniejszył się (horyzont inwestycyjny został skrócony). W ciągu roku zaangażowanie w lokaty z przyrzeczeniem odkupu papierów wartościowych spadło do zera, a papierów krótkoterminowych: o 43,2%. Ze względu na wyższą dochodowość lokat międzybankowych spośród instrumentów rynku pieniężnego, nastąpił wzrost ich udziału w skali roku o 11,0%. Należy jednak podkreślić, że struktura inwestycyjna zgodna była z postanowieniami uchwały Zarządu NBP w sprawie zasad zarządzania rezerwami.

W nowej ustawie Prawo dewizowe, która weszła w życie z dniem 12 stycznia 1999 r., zawarto wiele delegacji dla Ministra Finansów, Rady Ministrów i Prezesa NBP do wydania aktów prawnych, wiążących się ściśle z uprawnieniami Prezesa NBP i Narodowemu Bankowi Polskiemu nadanymi przez omawianą ustawę.

W wyniku podjętych prac, w których NBP aktywnie brał udział, ukazały się:
 – Zarządzenie Prezesa NBP z dnia 31 grudnia 1998 r. w sprawie wykazu walut obcych będących walutami wymiennymi,

- Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 10 lutego 1999 r. w sprawie szczegółowych warunków prowadzenia działalności kantorowej oraz rodzaju fachowego przygotowania do jej wykonywania i sposobu jego dokumentowania,
- Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 22 marca 1999 r. w sprawie trybu wykonywania kontroli dewizowej przez NBP,
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 29 marca 1999 r. w sprawie sposobu, zakresu i terminów realizacji obowiązków przekazywania Narodowemu Bankowi Polskiemu danych niezbędnych do sporządzania bilansu płatniczego, bilansów należności i zobowiązań zagranicznych państwa oraz zgłoszeń mienia.

Ponadto, ustawa Prawo dewizowe w art. 29 zobowiązała Prezesa NBP do dostosowania, w ciągu sześciu miesięcy od dnia jej ogłoszenia, upoważnień udzielonych bankom na dokonywanie czynności obrotu dewizowego do przepisów nowej ustawy. Oznaczało to, że do dnia 28 czerwca 1999 r. należało zweryfikować wszystkie upoważnienia, udzielone bankom przed dniem wejścia w życie ustawy, a ich treść dostosować do jej przepisów i nomenklatury.

Upoważnienia, o których mowa, udzielane są w trybie art. 99 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe. Banki – stosownie do zapisu tego artykułu – mogą wykonywać tylko te czynności obrotu dewizowego, do których zostaną upoważnione przez Prezesa NBP – bez względu na to, czy czynności te w świetle przepisów Prawa dewizowego wymagają zezwolenia dewizowego, czy też nie.

Po wejściu w życie przepisów ustawy, w wyniku zmian w strukturze banków działających w kraju, były 54 banki mające upoważnienia dewizowe. Te też upoważnień, do dnia 28 czerwca 1999 r., dostosowano do przepisów nowej ustawy.

Dostosowanie, o którym mowa wyżej, dokonywane było z urzędu, na warunkach art. 61 k.p.a., w sposób, który zapewniał upoważnieniom jednolitą formę decyzji administracyjnych. Taki sposób dostosowywania upoważnień z urzędu, a nie na podstawie wniosków banków, wydawał się w pełni odpowiadać zamysłowi ustawodawcy i mógł być realizowany bez głębokiej analizy kondycji i stanu przygotowania poszczególnych banków do realizowania czynności obrotu dewizowego. Analizie takiej banki poddawane są dopiero w przypadku wystąpienia o rozszerzenie posiadanych uprawnień lub o udzielenie nowego upoważnienia. Po dniu 28 czerwca 1999 r. trwał proces rozszerzania uprawnień dewizowych banków.

Na mocy ustawy Prawo dewizowe dokonano również zmiany ustawy Prawo bankowe w zakresie obrotu dewizowego poprzez wprowadzenie w niej art. 99a, regulującego sprawę wydawania przez Prezesa NBP upoważnień na prowadzenie pozabankowych kas walutowych.

W wyniku tej zmiany, w 1999 r. NBP uczestniczył w pracach związanych z projektowaniem rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 29 października 1999 r. w sprawie zasad dokonywania skupu i sprzedaży walut obcych i dewiz przez inne niż banki osoby prawne oraz podmioty nie będące osobami prawnymi.

Z uwagi na zobowiązania złożone w umowie akcesji do OECD, jak również w związku ze staraniami Polski o przystąpienie do Unii Europejskiej, w 1999 r. kontynuowane były prace, mające na celu dostosowanie polskiego ustawodawstwa dewizowego do standardów unijnych. Podobnie jak w latach ubiegłych, przedstawiciele NBP współpracowali z Ministerstwem Finansów w celu wypracowania przesłanek dalszej liberalizacji przepisów dewizowych, w szczególności w zakresie przepływów kapitału krótkoterminowego.

Wyniki kontroli dewizowych przeprowadzonych przez NBP

W związku z wejściem w życie ustawy z dnia 18 grudnia 1998 r. Prawo dewizowe rozszerzony został zakres kontroli wykonywanej przez NBP. Zgodnie z art. 21 ust. 3 pkt. 1 ustawy, w 1999 r. wykonywano kontrolę dewizową w zakresie:

- czynności dokonywanych przez rezydentów i nierezydentów, którzy uzyskali zezwolenia dewizowe na dokonywanie tych czynności,
- czynności obrotu dewizowego dokonywanych przez banki,

- czynności obrotu dewizowego dokonywanych przez pozabankowe kasy walutowe,
- wykonywania obowiązków, o których mowa w art. 15 ustawy, przekazywania NBP danych niezbędnych do sporządzania bilansu płatniczego, bilansów należności i zobowiązań zagranicznych państwa oraz zgłaszania mienia.

Tabela 5 przedstawia zestawienie przeprowadzonych kontroli z uwzględnieniem zakresu kontroli oraz jednostek organizacyjnych NBP, które kontroli tych dokonały.

Tabela 5. Liczba kontroli wykonanych w 1999 r. w podziale wg zakresu i jednostek wykonujących

Zakres kontroli	Liczba kontroli		
	Centrala NBP	oddziały okręgowe i GOWD	ogółem NBP
Kontrole działalności banków upoważnionych do dokonywania czynności obrotu dewizowego	3	154	157
Kontrole realizacji zezwoleń dewizowych udzielonych rezydentom i nierezydentom na dokonanie czynności obrotu dewizowego	17	147	164
Kontrole działalności kantorów walutowych*	-	2.580	2.580
Kontrole działalności kantorów złota dewizowego i platyny dewizowej*	-	30	30
Kontrole pozabankowych kas walutowych*	-	31	31
RAZEM	20	2.942	2.962

* Kontrole wykonywane jedynie przez Oddziały Okręgowe NBP i GOWD.

Na liczbę wykonanych przez NBP kontroli miało wpływ: późniejsze w stosunku do ustawy Prawo dewizowe wejście w życie przepisów wykonawczych, w tym dotyczących kontroli dewizowej, oraz konieczność dostosowania dotychczas wydanych bankom upoważnień dewizowych do zapisów zawartych w nowych przepisach.

Kontrola banków

W 1999 r. Narodowy Bank Polski przeprowadził łącznie 157 kontroli w jednostkach organizacyjnych 27 banków dokonujących czynności obrotu dewizowego.

Banki upoważnione do wykonywania czynności obrotu dewizowego, na mocy Uchwały 13/1999 Zarządu NBP przekazują do NBP dane niezbędne do sporządzania bilansu płatniczego oraz bilansów należności i zobowiązań zagranicznych państwa. Zgodnie z zaleceniami Zarządu NBP, do kontroli czynności dewizowych podejmowanych przez banki włączono zagadnienia związane z nadawaniem kodów statystycznych operacjom zagranicznym realizowanym przez polskie banki. W trakcie kontroli jest ustalane, czy nadane przez banki kody, wynikające z nomenklatury statystycznej, odzwierciedlają realizowane transakcje.

W związku ze stwierdzonymi w działalności banków nieprawidłowościami, NBP wystosował w 1999 r. 114 zaleceń pokontrolnych. W 1998 r. relacja wy-stosowanych zaleceń pokontrolnych do liczby przeprowadzonych kontroli była zbliżona.

Kontrola realizacji zezwoleń dewizowych uzyskanych przez rezydentów i nierezydentów

W 1999 r. NBP dokonał kontroli realizacji 227 zezwoleń dewizowych w 164 jednostkach. Poniżej przedstawiono szczegółowe zestawienie liczby skontrolowanych zezwoleń dewizowych udzielonych na dokonanie poszczególnych czynności obrotu dewizowego z uwzględnieniem stanu prawnego obowiązującego w okresie wydania decyzji.

Ustalone w trakcie przeprowadzonych kontroli nieprawidłowości realizacji zezwoleń dewizowych dotyczyły m.in.:

- prowadzenia rachunków w sposób sprzeczny z warunkami decyzji,
- zawarcia umowy kredytu lub pożyczki w sposób niezgodny z decyzją,
- odstąpienia od obowiązku sprowadzenia należności do kraju,

Tabela 6. Liczba skontrolowanych zezwoleń dewizowych w 1999 r.

Czynności obrotu dewizowego	Liczba skontrolowanych zezwoleń dewizowych				ogółem NBP
	Ustawa z 2 XII 1994		Ustawa z 18 XII 1998		
	Departament Zagraniczny	oddziały okręgowe i GOWD	Departament Zagraniczny	oddziały okręgowe i GOWD	
Inwestycje bezpośrednie	8	79	-	5	92
Obrót depozytowy	5	21	1	-	27
Obrót kredytowy	8	20	-	-	28
Odstąpienie od niezwłocznego transferu	1	1	-	-	2
Odstąpienie od pośrednictwa banku	-	-	-	8	8
Pozostały obrót kapitałowy	17	49	1	2	69
Inne	1	-	-	-	1
RAZEM	40	170	2	15	227

- przekroczenia kwoty zobowiązania określonej w zezwoleniu bądź wykonaniu zobowiązania wobec innego kontrahenta,
- dokonania w kraju zapłaty z tytułu wymagalnych zobowiązań na rzecz osoby zagranicznej,
- przekroczenia wartości bądź liczby nabytych akcji lub udziałów.

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami w zakresie realizacji zezwoleń dewizowych, NBP wystosował zalecenia pokontrolne oraz wysłał informacje do właściwego miejscowo finansowego organu dochodzenia o wystąpieniu prawdopodobieństwa popełnienia przestępstwa bądź wykroczenia skarbowego.

Kontrola działalności kantorowej

Według stanu na dzień 31 grudnia 1999 r., zezwolenia na prowadzenie działalności kantorowej miało 3.557 kantorów walutowych, ale funkcjonowało 3.529, gdyż 28 zawiesiło działalność.

- Do najpoważniejszych i najczęściej ustalanych nieprawidłowości należały:
- niezgodności stanu kasy w wartościach dewizowych i w walucie polskiej z ewidencją w rejestrze,
 - niezapewnienie prowadzenia ciągłego kupna i sprzedaży wszystkich wartości dewizowych będących przedmiotem obrotu,
 - niewydawanie dowodów kupna lub sprzedaży lub wydawanie dowodów nie zawierających wszystkich obowiązujących elementów,
 - niedysponowanie przez kasjera lub właściciela kantoru aktualnym zaświadczeniem o niekaralności.

Bardziej rozpowszechnionymi, ale stosunkowo mniej drastycznymi uchybieniami były:

- braki w bieżącej ekspozycji komunikatów NBP,
- braki w wyposażeniu kantoru, np. we wszystkie uzupełnienia albumu zagranicznych znaków pieniężnych.

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami NBP wystosował zalecenia pokontrolne oraz informacje do właściwego miejscowo finansowego organu dochodzenia o wystąpieniu prawdopodobieństwa popełnienia przestępstwa bądź wykroczenia skarbowego.

Kontrola pozabankowych kas walutowych

Na koniec 1999 r. funkcjonowało 338 pozabankowych kas walutowych. Przeprowadzono 31 kontroli, z czego 15 wykazało nieprawidłowości. Wystosowano 15 zaleceń pokontrolnych.

Kontrola wykonywania obowiązków przekazywania NBP danych niezbędnych do sporządzania bilansu płatniczego, bilansów należności i zobowiązań zagranicznych państwa oraz zgłoszeń mienia

Artykuł 15 nowego Prawa dewizowego włączył do zakresu kontroli dewizowej prowadzonej przez NBP sprawdzanie wykonywania obowiązków sprawozdawczych. Sposób, zakres i terminy realizacji wymienionych obowiązków zostały określone w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 29 marca 1999 r., które określiło, iż stosowne sprawozdania mają być przesyłane do oddziałów okręgowych NBP i do GOWD. W celu umożliwienia oddziałom przystąpienia do przetwarzania informacji zawartych w przesyłanych sprawozdaniach, Departament Statystyki rozpoczął sukcesywne przekazywanie im baz danych, obejmujących wybrane kategorie podmiotów, podlegających obowiązkowi sprawozdawczym.

Sprawozdania były rejestrowane oraz weryfikowane pod względem formalnym i rachunkowym. W przypadku stwierdzenia błędnych bądź niepełnych danych, jak również nieprzestrzegania obowiązujących przy ich składaniu terminów, oddziały podejmowały interwencje, mające na celu wyeliminowanie stwierdzonych uchybień.

Po uzyskaniu niezbędnego rozeznania w problematyce obowiązków sprawozdawczych, NBP przystąpił do badania opisywanego zagadnienia w trakcie kontroli realizacji zezwoleń dewizowych. W ich wyniku ustalono powtarzanie się następujących uchybień:

- niezgodność danych ujętych w sprawozdaniu z dokumentami źródłowymi,
- nieprzekazywanie sprawozdań Narodowemu Bankowi Polskiemu,
- nieterminowe składanie sprawozdań.

W efekcie podjętych przez NBP działań, polegających na kontroli wykonania obowiązków sprawozdawczych, został skorygowany bilans należności i zobowiązań zagranicznych państwa.

Obsługa kredytów zagranicznych zaciągniętych przez NBP

W 1999 r. nadzorowano spłaty banków z tytułu udostępnienia im środków kredytów Banku Światowego zaciągniętych przez NBP w 1990 r. na finansowanie programów: „Rozwój przemysłu” i „Rozwój przemysłu rolno-spożywczego”.

W 1999 r. NBP w ramach linii kredytowej Natexis Banque udostępnił bankom uczestniczącym kolejne kredyty w wysokości 14,3 mln FRF, z przeznaczeniem na rozwój spółek polsko-francuskich (modernizacja i rozbudowa zakładów oraz zakup we Francji maszyn i urządzeń produkcyjnych).

Współpraca międzynarodowa

Działania zmierzające do dostosowania polskiego systemu bankowego do wymogów Unii Europejskiej

W 1999 r. nastąpiła widoczna intensyfikacja działań, związanych z procesem negocjacji o członkostwo Polski w Unii Europejskiej (UE). Wynikała ona z kontynuacji pierwszego etapu negocjacji, tj. przeglądu obowiązującego ustawodawstwa wspólnotowego pod kątem zgodności z nim polskich aktów prawnych (tzw. *screening*), trwający od kwietnia 1998 r. do lipca 1999 r. Proces ten objął również 6 obszarów, które dotyczą kompetencji NBP, tj. „Unia Gospodarcza i Walutowa”, „Swobodny przepływ kapitału”, „Swoboda świadczenia usług”, „Ochrona konsumentów i zdrowia”, „Statystyka” oraz „Finanse i budżet”. W dalszej kolejności przyspieszenie prac związane było także z koniecznością wypracowania stanowisk negocjacyjnych strony polskiej na 29 obszarach objętych dotychczas procesem negocjacji. W opracowywaniu stanowisk negocjacyjnych aktywny udział brali także przedstawiciele NBP. Wszystkie stanowiska negocjacyjne Polski zostały przekazane Komisji Europejskiej w 1999 r.

Kierunek oraz tempo prac, podejmowanym przez NBP, nadawały z jednej strony Komisja Europejska oraz ministerstwa i urzędy centralne odpowiedzialne za prowadzenie negocjacji na obszarach będących przedmiotem zainteresowania NBP (tj. Ministerstwo Finansów, GUS, Ministerstwo Gospodarki, Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów oraz Urząd Komitetu Integracji Europejskiej), a z drugiej – Komitet ds. Przygotowania NBP do Integracji Europejskiej, we współpracy z międzydepartamentalnymi grupami ekspertów.

Z inicjatywy Komitetu podjęte zostały w 1999 r. działania, które wychodzą naprzeciw potrzebom wynikającym zarówno z procesu dostosowawczego, jak też trwających negocjacji. Ponadto, mając na względzie perspektywę uzyskania w przyszłości członkostwa w Unii Gospodarczej i Walutowej, Komitet prowadził bieżący monitoring zjawisk zachodzących w Unii, w szczególności zmian prawnych dotyczących działalności bankowej oraz funkcjonowania banku centralnego, a także analizę prac Europejskiego Banku Centralnego (EBC). Rola Komitetu wzrosła z chwilą rozwiązania w lipcu 1999 r. Komisji ds. Ustalenia i Realizacji Zadań Związanych z Wprowadzeniem Euro i jednoczesnym przejściem przez Komitet długofalowych zadań Komisji.

W kwietniu 1999 r., z inicjatywy Komitetu, przeprowadzona została ankieta wśród przedstawicieli NBP, którzy uczestniczyli w procesie przeglądu prawa. Umożliwiła ona precyzyjne określenie w przygotowywanych stanowiskach negocjacyjnych zakresu i harmonogramu niezbędnych działań implementacyjnych, zapewniających pełne dostosowanie polskiego prawa do obowiązującego ustawodawstwa wspólnotowego, oraz przyczyniła się do zaplanowania dalszych działań harmonizacyjnych prowadzonych przez NBP we współpracy z instytucjami mającymi inicjatywę ustawodawczą.

W celu przeprowadzenia właściwych działań dostosowawczych pod kątem przyszłego członkostwa w UE, a także uczestnictwa w Europejskim Systemie Banków Centralnych (ESBC), w NBP opracowano dwa priorytety dostosowawcze, które zostały zawarte w *Narodowym Programie Przygotowania do Członkostwa w Unii Europejskiej* (NPPC), przyjętym przez Komitet Integracji Europejskiej oraz Radę Ministrów na przełomie kwietnia i maja 1999 r. Priorytetami tymi są: „Dostosowanie Narodowego Banku Polskiego do funkcjonowania w ramach Europejskiego Systemu Banków Centralnych” oraz „Harmonizacja polskich regulacji w zakresie ustawodawstwa bankowego z prawem wspólnotowym”. Pierwszy z wymienionych priorytetów został także przedstawiony jako projekt do współfinansowania ze środków pomocowych UE, w ramach programu PHARE 2000. Projekt pt. „*Adjustment of the National Bank of Poland for operation within the European System of Central Banks*” uzyskał pozytywną opinię Komisji Europejskiej oraz Europejskiego Banku Centralnego. Przewiduje on dostosowanie NBP w zakresie systemu płatniczego, statystyki monetarnej, monitoringu przepływów kapitałowych, rachunkowości i sprawozdawczości, nadzoru bankowego, kontroli i audytu wewnętrznego oraz systemu informacyjnego.

Kolejnym krokiem na drodze do prawidłowego przygotowania się do członkostwa w Unii Europejskiej i włączenia się NBP do ESBC było nawiązanie

w lipcu 1999 r. współpracy z Europejskim Bankiem Centralnym. Współpracą zostały objęte różnorodne zagadnienia tematyczne, m.in. kwestia harmonizacji prawa, realizacja polityki pieniężnej i kursowej, utrzymanie stabilności finansowej, dostosowanie w zakresie systemu płatniczego, statystyki oraz nadzoru bankowego.

W związku z koniecznością zaprogramowania w sposób syntetyczny i kompleksowy wszystkich działań, wynikających z procesu integracji z Unią Europejską, niezbędnych do zrealizowania w perspektywie średniookresowej, Zarząd NBP przyjął we wrześniu 1999 r. konspekt „Plan działania NBP na lata 2000-2002”. W dokumencie tym określone zostały cele, które związane są z procesem integracji zarówno w sposób bezpośredni (np. opracowanie 3-letniego planu konwergencji w zakresie stabilności cen i stóp procentowych, intensyfikacja prac nad polskim systemem RTGS (*Real Time Gross Settlement*), dostosowanie instrumentów polityki pieniężnej do wykorzystywanych przez ESBC, przygotowanie grupy pracowników do bezpośredniej współpracy z EBC, ESBC i europejskimi instytucjami nadzorczymi), jak również pośredni (m.in. zakończenie automatyzacji działalności księgowej i sprawozdawczej, wprowadzenie przepisów nadzoru skonsolidowanego i wypracowanie zasad współpracy w zakresie wymiany informacji między GINB i podmiotami nadzorczymi z kraju i zagranicy oraz opracowanie i wdrożenie modelu kontroli wewnętrznej w NBP). Należy nadmienić, że w 1999 r. nawiązane zostały i są kontynuowane robocze kontakty ekspertów NBP z ekspertami EBC (w kwestii zagadnień prawnych) i Komisji Europejskiej (w kwestii systemu płatniczego).

Zwiększeniu tempa i efektywności prac prowadzonych w NBP, związanych z procesem integracji, miało służyć utworzenie w listopadzie międzydepartamentalnych grup eksperckich. Grupy powołane zostały odpowiednio dla każdego obszaru negocjacyjnego, którego problematyka może mieć wpływ na warunki funkcjonowania systemu bankowego w Polsce. Są to: Międzydepartamentalna Grupa Ekspertów ds. Unii Gospodarczej i Walutowej, Międzydepartamentalna Grupa Ekspertów ds. Swobodnego Przepływu Kapitału, Międzydepartamentalna Grupa Ekspertów ds. Liberalizacji Przepływów Kapitału Krótkoterminowego, Międzydepartamentalna Grupa Ekspertów ds. Swobody Świadczenia Usług Bankowych, Międzydepartamentalna Grupa Ekspertów ds. Ochrony Klientów Banków, Międzydepartamentalna Grupa Ekspertów ds. Finansów i Budżetu oraz Grupa Ekspertów ds. Statystyki. Eksperti odpowiedzialni są m.in. za: uczestnictwo w pracach zmierzających do wypracowania dokumentacji negocjacyjnej, uczestnictwo w kolejnej fazie procesu *screeningu* i w rozmowach negocjacyjnych, a ponadto za bieżącą analizę nowo wprowadzanych rozwiązań prawnych i identyfikację problemów, które mogą mieć wpływ na prawidłową realizację zadań NBP. W grudniu grupy rozpoczęły prace analityczne związane z oceną stopnia dostosowania polskiego prawa oraz możliwości implementacyjnych nowo wprowadzonych aktów ustawodawstwa wspólnotowego, które nie były dotychczas przedmiotem *screeningu*. Efekty tych prac wykorzystane zostaną do uzupełnienia stanowisk negocjacyjnych oraz zainicjowania niezbędnych działań harmonizacyjnych i dostosowań instytucjonalnych.

Współpraca z międzynarodowymi instytucjami finansowymi

W 1999 r. zacieśniała się współpraca międzynarodowa w rozwiązywaniu problemów związanych z zapobieganiem kryzysom finansowym. W szczególności kontynuowano działania, zmierzające do tworzenia nowej architektury finansowej. Rezultatem współpracy Grupy Banku Światowego³ i Międzynarodowego Funduszu Walutowego (MFW) oraz kooperacji z innymi międzynarodowymi organami gospodarczymi i finansowymi było opracowanie standardów i kodeksów dobrych praktyk.

NBP również był zaangażowany w powyższe prace – zarówno dzieląc się swoimi doświadczeniami w tych dziedzinach, jak i wdrażając niektóre z zale-

³ Grupę Banku Światowego tworzą: Międzynarodowy Bank Odbudowy i Rozwoju, Międzynarodowe Stowarzyszenie Rozwoju (wspólnie zwane Bankiem Światowym), Międzynarodowa Korporacja Finansowa, Wielostronna Agencja ds. Gwarancji Inwestycyjnych, Międzynarodowe Centrum ds. Rozstrzygania Sporów Inwestycyjnych.

ceń międzynarodowych instytucji, na przykład w dziedzinie statystyki czy nadzoru bankowego.

Przewodniczący delegacji polskiej Wicepremier i Minister Finansów L. Balcerowicz oraz Prezes NBP H. Gronkiewicz-Waltz w swych przemówieniach podczas obrad Dorocznego Spotkania Rady Gubernatorów Grupy Banku Światowego i MFW podkreślili znaczenie nowej międzynarodowej architektury finansowej oraz umacniania systemów finansowych.

Międzynarodowy Fundusz Walutowy (MFW)

Zgodnie z deklaracjami złożonymi podczas Dorocznego Spotkania Rady Gubernatorów Grupy Banku Światowego i MFW w 1998 r., o chęci przystąpienia Polski do Generalnego Podwyższenia Kapitału MFW, Narodowy Bank Polski, dokonał w lutym wpłaty równowartości 380,5 mln SDR (25% w walutach, 75% w zł). W wyniku tej operacji kwota Polski wzrosła z 988,5 mln SDR do 1.369 mln SDR.

W sierpniu Rada Dyrektorów Wykonawczych MFW uznała Polskę za kraj mający „wystarczająco silną pozycję zewnętrzną”. Podstawowym kryterium oceny kraju i jego waluty są: saldo bilansu obrotów bieżących, poziom rezerw walutowych i stopień zmienności kursu walutowego, stosunek krótkoterminowego zadłużenia zagranicznego do rezerw walutowych państwa, a także wskaźnik zadłużenia. Tym samym, począwszy od kwartału wrzesień – listopad nasz kraj został włączony do Budżetu Operacyjnego MFW, który jest mechanizmem pozwalającym Funduszowi na udostępnianie środków finansowych swoim członkom. Zarząd NBP, przychylając się do decyzji o uczestnictwie Polski w Budżecie Operacyjnym, wyraził zgodę na dokonywanie, na podstawie Statutu MFW, wymiany przez NBP złotych wykorzystywanych w transakcjach Funduszu na jedną z czterech tzw. swobodnie wymienialnych walut: USD, JPY, GBP, EUR.

We wrześniu Zarząd NBP podjął uchwałę w sprawie przekazania środków finansowych, pochodzących z udziału Polski w funduszu rezerwowym Międzynarodowego Funduszu Walutowego SCA-2 (*Special Contingent Account*), w kwocie około 7,1 mln SDR, w formie długoterminowej pożyczki na finansowanie wspólnego programu Banku Światowego i MFW redukcji zadłużenia w ramach PRGF-HIPC Trust. Dodatkowe środki na ten cel, w kwocie 5 mln SDR, zostały zadeklarowane przez Prezes NBP w imieniu Rzeczypospolitej Polskiej podczas Dorocznego Spotkania MBOiR i MFW.

Międzynarodowy Bank Odbudowy i Rozwoju (Bank Światowy)

Obok wyżej wspomnianych inicjatyw na rzecz wzmocnienia międzynarodowej architektury finansowej, realizowanych wspólnie z MFW i innymi międzynarodowymi instytucjami finansowymi, Bank wspiera również wysiłki krajów ubiegających się o wejście do Unii Europejskiej. Istnieje specjalny zespół Banku Światowego (the World Bank EU Accession Team), który bezpośrednio zajmuje się problemami, dotyczącymi przyjęcia nowych państw do UE. Przeprowadzone przez niego badania koncentrują się przede wszystkim na zagadnieniach makroekonomicznych i wzrostu gospodarczego, zarządzania wydatkami publicznymi oraz sprawach socjalnych. W ramach tej działalności w 1999 r. odbyły się dwa spotkania krajów przedakcesyjnych, w których udział brali także przedstawiciele NBP. W toku rozmów zwrócono uwagę na cztery główne zagadnienia:

- znaczenie pogłębiania współpracy międzynarodowych instytucji finansowych i Komisji,
- użyteczność prac przygotowywanych przez Bank dotyczących gospodarki i sektorów, a zwłaszcza nacisk na przystąpienie do UE zawarty w memorandum o gospodarce kraju (ang. *country economic memorandum*),
- znaczenie uwzględniania wymiaru społecznego i ludzkiego w procesie akcesyjnym,
- znaczenie budowy i wzmocnienia możliwości instytucjonalnych.

Europejski Bank Odbudowy i Rozwoju (EBOiR)

Doroczne Spotkanie Rady Gubernatorów EBOiR w Londynie w kwietniu poświęcone było kwestii dalszych przemian ekonomicznych w krajach Europy Środkowo-Wschodniej. W swoim wystąpieniu Prezes NBP wyraziła pogląd, że główna odpowiedzialność za przeprowadzanie dalszej transformacji gospodarki oraz

ciężar kontynuowania reform spoczywają na rządach krajów regionu. Ich zaangażowanie w ten proces jest gwarancją jego nieodwracalności. Zwróciła jednak uwagę na fakt, że międzynarodowe instytucje finansowe mogą w znacznym stopniu wesprzeć ten proces, starając się odpowiadać na potrzeby poszczególnych państw. Istotne jest, aby EBOiR – jako bank uznający za najważniejszy swój cel wspieranie transformacji – szybko reagował na zmieniającą się sytuację w regionie, stawiając do dyspozycji krajów, będących na różnym poziomie zaawansowania reform, zróżnicowane instrumenty finansowe.

*Międzynarodowy Bank
Inwestycyjny (MBI) oraz
Międzynarodowy Bank
Współpracy Gospodarczej
(MBWG)*

Rok 1999 nie przyniósł istotnych postępów w kwestii rozwiązania problemów zadłużeniowych MBI. Bank oddłużył się częściowo drogą wymiany zobowiązań wykupionych na rynku wtórnym przez część zadłużonych krajów członkowskich na swoje wierzycelności. Nie zawarł jednak porozumienia ze swymi wierzycielami, z uwagi na nieuregulowane jeszcze zadłużenie innych udziałowców.

W listopadzie Prezydent RP wypowiedział Umowę o utworzeniu MBI. Ministerstwo Finansów wspólnie z Narodowym Bankiem Polskim rozpoczęło procedury, mające na celu uregulowanie wzajemnych zobowiązań wynikających z wymienionej wyżej Umowy.

W 1999 r. również w MBWG otwarte pozostawały sprawy zadłużenia banku wobec wierzycieli. Bank nie odzyskał również swoich wierzycelności od krajów członkowskich.

Delegacja polska dwukrotnie uczestniczyła w posiedzeniach Rad obu banków.

*Bank Rozrachunków
Międzynarodowych (BIS)
w Bazylei*

Doroczne, 69. Walne Zgromadzenie Akcjonariuszy Banku Rozrachunków Międzynarodowych (BIS) odbyło się 7 czerwca 1999 r. w Bazylei. Na spotkaniu przyjęto Raport Roczny i zatwierdzono bilans na 31 marca 1999 r., który zamknął się ogólną sumą 66,2 mld złotych franków. Zgromadzenie zaaprobowало rachunek wyników, który wykazał zysk netto w wysokości 303,6 mln złotych franków.

8 listopada 1999 r. odbyło się Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie Akcjonariuszy BIS, na którym dokonano nowelizacji Statutu BIS.

Działania na rzecz systemu bankowego

Działalność legislacyjna

W 1999 r. organy NBP i Komisja Nadzoru Bankowego wydały szereg aktów prawnych, w ramach swoich kompetencji. Ponadto NBP opiniował pod względem merytorycznym oraz prawno-legislacyjnym, w celu opracowania stanowiska Prezesa NBP, projekty aktów normatywnych, nadesłanych przez naczelne i centralne organy administracji państwowej. Wśród nadesłanych projektów aktów normatywnych najliczniejsze grupy stanowiły projekty: ustaw, rozporządzeń Rady Ministrów, rozporządzeń Prezesa Rady Ministrów oraz rozporządzeń ministrów.

Wśród nadesłanych wszystkich projektów aktów prawnych, akty prawne dotyczące działalności banków i inne mające znaczenie dla funkcjonowania systemu bankowego stanowią od 5% do 15% nadesłanych projektów, w zależności od tego czy uwzględnia się liczbę aktów kierowanych na posiedzenia Rady Ministrów, czy też liczby aktów poddawanych uzgodnieniom międzyresortowym lub kierowanych na posiedzenia Komitetu Ekonomicznego Rady Ministrów.

Spośród licznych projektów ustaw, dotyczących funkcjonowania systemu bankowego, w których przygotowaniu i uzgadnianiu uczestniczyli w 1999 r. przedstawiciele NBP, należy przykładowo wskazać:

1. Projekt rządowy ustawy o funkcjonowaniu banków spółdzielczych, ich zrzeszaniu się w bankach zrzeszających oraz o zmianie niektórych ustaw.

Celem projektu jest zakończenie procesu restrukturyzacji banków spółdzielczych, rozpoczętego Ustawą z dnia 24 czerwca 1994 r. o restrukturyzacji banków spółdzielczych i Banku Gospodarki Żywnościowej oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz.U. nr 80, poz. 369, z póź. zm.), której zamierzeniem było wzmocnienie spółdzielczego sektora bankowego m.in. poprzez utworzenie jednolitej trójszczeblowej struktury organizacyjnej banków spółdzielczych.

2. Projekt rządowy ustawy o kasach oszczędnościowo-budowlanych i wspieraniu przez państwo oszczędzania na cele mieszkaniowe oraz o zmianie niektórych ustaw.

Jednym z celów projektu jest zlikwidowanie narastających zobowiązań budżetowych państwa, powstających w wyniku stosowania dotychczasowego systemu oszczędzania na cele mieszkaniowe.

Projekt ustawy został wniesiony do Sejmu mimo nieusunięcia wszystkich rozbieżności ze stanowiskiem NBP.

3. Projekt rządowy ustawy o zapobieganiu wprowadzaniu do systemu finansowego wartości majątkowych pochodzących z nielegalnych lub nieujawnionych źródeł. Opracowanie projektu ma na celu dostosowanie prawa krajowego do wymogów Unii Europejskiej w zakresie zwalczania zjawiska prania brudnych pieniędzy, w tym w szczególności dostosowanie do Dyrektywy Rady Europejskiej Wspólnoty Gospodarczej z dnia 10 czerwca 1991 r. w sprawie ochrony wykorzystywania systemu finansowego do celów prania brudnych pieniędzy (91/308/EWG) oraz ratyfikowanej przez Polskę w 1994 r. Konwencji wiedeńskiej o nielegalnym handlu narkotykami i substancjami psychotropowymi.

W zakresie działalności legislacyjnej prowadzonej w NBP w 1999 r. istotnym dokonaniem było ostateczne opracowanie i ustalenie w toku uzgodnień międzyresortowych projektu ustawy o pracownikach NBP, przeprowadzone we współpracy z Szefem Służby Cywilnej. Projekt ten został następnie wniesiony do Sejmu RP z inicjatywy ustawodawczej Rządu. Przedstawiciele NBP uczestniczyli również w posiedzeniach komisji i podkomisji sejmowych.

Działalność statystyczno-analityczna

W ramach działalności statystyczno-analitycznej w 1999 r. realizowane były zadania regulaminowe, uzupełnione o nowe obszary prac statystycznych.

Najważniejsze zadania regulaminowe obejmują:

- gromadzenie w okresach dekadowych, miesięcznych, kwartalnych i rocznych informacji niezbędnych dla zestawiania bilansu płatniczego,

- gromadzenie i bieżącą analizę miesięcznej informacji bilansowej banków,
- zbieranie w okresach dekadowych, zestawianie i interpretację danych o wybranych elementach aktywów i pasywów banków pod kątem obserwacji przebiegu zjawisk pieniężnych,
- przetwarzanie i interpretację informacji dotyczących sytuacji finansowej przedsiębiorstw,
- prace nad doskonaleniem sposobów zbierania i przetwarzania danych, a także metodyką wyliczania kategorii monetarnych na podstawie zbieranych informacji oraz wypracowanie przejrzystych dla odbiorców sposobów prezentacji i publikacji danych.

Efektom tych prac są zestawienia statystyczne, materiały analityczne i publikacje skierowane do odbiorców w banku i poza nim. Najważniejsze z nich obejmują:

- kwartalne opracowania dotyczące bilansu płatniczego, które następnie po zaakceptowaniu przez Prezesa (opracowanie roczne po rozpatrzeniu przez Zarząd NBP) przekazywane są do Sejmu oraz Rady Ministrów;
- roczne opracowanie *Bilansu płatniczego na bazie transakcji oraz bilansu aktywów i pasywów zagranicznych Rzeczypospolitej Polskiej*; po zaakceptowaniu przez Zarząd NBP dokument ten przesyłany jest do wiadomości członkom Rady Ministrów oraz przedstawicielom innych urzędów centralnych; w materiale tym zawarte jest także pełne zestawienie tzw. międzynarodowej pozycji inwestycyjnej, sporządzone zgodnie ze standardami Międzynarodowego Funduszu Walutowego;
- kwartalne dane dotyczące zadłużenia zagranicznego kraju – w roku 1999 opublikowane zostały po raz pierwszy dane według definicji dostosowanej do standardów międzynarodowych;
- miesięczny bilans płatniczy sporządzany na podstawie informacji z banków komercyjnych;
- bilans skonsolidowany systemu bankowego, zestawiany co miesiąc, sporządzany na podstawie informacji bilansowych przesyłanych przez banki, jak również pochodzących z NBP, stanowiący następnie podstawę do opracowywania wielu zestawień statystycznych.

Jednolity system informacyjny stworzony na potrzeby banku centralnego umożliwia także wypełnianie obowiązków statystycznych wobec organizacji międzynarodowych, których Polska jest członkiem (MFW, Bank Światowy, OECD, BIS) oraz struktur Unii Europejskiej, o której członkostwo się ubiegamy.

NBP przywiązuje również dużą wagę do informowania otoczenia ekonomicznego o kształtowaniu się kategorii pieniężnych. Realizacji tego celu służą przede wszystkim miesięczne publikacje, jak *Biuletyn Informacyjny NBP*⁴ oraz *Informacja Wstępna*. Materiały te zawierają podstawowe dane o sytuacji pieniężnej i gospodarczej kraju i rozprowadzane są wśród licznych odbiorców w kraju i za granicą.

Istotną zmianę jakościową w zakresie polityki informacyjnej NBP stanowiło opracowanie i uruchomienie w końcu 1998 r. własnej strony w Internecie. Strona ta, dostępna w wersji polskiej i angielskiej, systematycznie aktualizowana, zawiera między innymi wiele informacji statystycznych, zarówno bieżących, jak i dotyczących lat poprzednich. Pozwoliło to na szybsze niż dotychczas przekazywanie informacji odbiorcom. Istotne jest także, że media elektroniczne umożliwiły jednoczesny i równoprawny dostęp dla wszystkich odbiorców – warunek ten podkreślany jest wielokrotnie przez liczne organizacje międzynarodowe, w tym zwłaszcza MFW. Jest to także jedna z zasad systemu *SDDS* (*Special Data Dissemination Standard*), do którego Polska przystąpiła w 1996 r. Szczegółowy opis danych (metadane), opracowany na potrzeby *SDDS*, zawierający informacje na temat zakresu, terminów oraz sposobów udostępniania danych, zawarty jest w biuletynie elektronicznym publikowanym przez MFW. Celem tej inicjatywy było zwiększenie dostępności kompleksowych i przekazywanych terminowo danych oraz stworzenie tym samym podstawy do prowa-

⁴ Począwszy od 2000 r., *Biuletyn* wzbogacony został o analityczną część opisową oraz dodatkowe zestawienia statystyczne.

dzenia lepszej polityki makroekonomicznej i sprawniejszego funkcjonowania rynków finansowych. Narodowy Bank Polski spełnia obecnie wszystkie wymogi systemu *SDDS*.

Prace w zakresie sprawozdawczości bankowej prowadzone w 1999 r. polegały przede wszystkim na dalszym zwiększaniu pozyskiwanych informacji. Intensywny rozwój nowych segmentów rynku finansowego sprawił, że system sprawozdawczości bankowej, projektowany kilka lat temu, nie dostarczał odpowiednich informacji o niektórych instrumentach. Pojawiła się na rynku również nowa grupa podmiotów o specyficznej działalności – banki hipoteczne. Wprowadzone zostały zatem nowe, obszerne zestawy informacji dotyczących instrumentów pochodnych oraz formularze dostosowane do specyfiki działalności banków hipotecznych.

W 1999 r. uruchomiony został także nowy system rejestracji kredytów zagranicznych. Zakończono również pierwszy etap prac nad systemem monitorowania przepływów kapitałowych z zagranicą w zakresie inwestycji portfelowych.

Narodowy Bank Polski prowadzi także prace przygotowawcze, mające na celu dostosowanie do funkcjonowania w ramach Europejskiego Systemu Banków Centralnych (ESBC), w tym dostosowanie opracowywanej w NBP statystyki monetarnej i bilansu płatniczego do wymogów Europejskiego Banku Centralnego (EBC). W dziedzinie statystyki prace dostosowawcze prowadzone są od kilku lat. Organizowane przez struktury europejskie seminaria i spotkania grup roboczych, poświęcone zagadnieniom dostosowania krajów kandydujących do Unii Europejskiej do obowiązujących wymogów, były okazją do prezentacji stopnia zaawansowania tych prac w Polsce, a jednocześnie do wymiany doświadczeń z przedstawicielami innych krajów europejskich. W 1999 r. prace dostosowawcze koncentrowały się na bieżącym zapoznawaniu się z wytycznymi Europejskiego Banku Centralnego w tym zakresie oraz na uczestnictwie w grupach roboczych i innych spotkaniach organizowanych przez struktury europejskie. Delegacja NBP brała też udział w seminarium zorganizowanym przez Europejski Bank Centralny na temat wymogów EBC w zakresie statystyki monetarnej. W październiku 1999 r. odbyło się także, po raz pierwszy w Warszawie, posiedzenie Komitetu ds. Statystyki Monetarnej, Finansowej i Bilansu Płatniczego. Komitet, działający od 1991 r., skupia przedstawicieli urzędów statystycznych oraz banków centralnych krajów Unii; ma on za zadanie wytyczać kierunki prac krajów członkowskich w dziedzinie statystyki. W pracach Komitetu nieprzerwanie uczestniczą przedstawiciele Eurostatu i EBC (początkowo Europejskiego Instytutu Walutowego). Od kilku lat Komitet spotyka się również z przedstawicielami krajów kandydujących do Unii. Spotkanie w Warszawie było pierwszym posiedzeniem organizowanym przez stronę polską – współgospodarzami był Główny Urząd Statystyczny oraz Narodowy Bank Polski. NBP uczestniczył też w projekcie Eurostatu, dotyczącym inwestycji bezpośrednich. W ramach realizacji projektu NBP gościł eksperta tej organizacji, przedstawiciele NBP wzięli zaś udział w seminarium zorganizowanym w Rydze.

Od kilku lat NBP prowadzi też okresowe badania sektora przedsiębiorstw. Badania te zostały skonstruowane jako narzędzie oceny ogólnej koniunktury ekonomicznej oraz sytuacji przedsiębiorstw poprzez analizę podstawowych wyznaczników ich działalności, takich jak: płynność, kształtowanie się zasobów pieniężnych, oczekiwania inflacyjne oraz identyfikacja popytu na kredyt. W badaniach uczestniczy około 300 podmiotów wytypowanych przez oddziały okręgowe. Oddziały okręgowe przygotowują również tzw. noty koniunkturalne, których celem jest przedstawianie informacji o poziomie koniunktury i regionalnych zjawiskach ekonomicznych. W ramach badań koniunktury zastosowano w ostatnim okresie wiele nowych, niewykorzystywanych wcześniej metod analitycznych.

Po istotnych zmianach o charakterze organizacyjnym w NBP, m.in. skonsolidowaniu zadań dotyczących funkcjonowania polskiego systemu płatniczego oraz powstaniu Rady ds. Systemu Płatniczego, które nastąpiły w 1998 r., w roku 1999 kontynuowano prace, mające na celu poprawę efektywności i bezpieczeństwa funkcjonowania systemu płatniczego.

Jedną z najistotniejszych zmian w zasadach funkcjonowania systemu płatniczego w 1999 r. było przejęcie przez NBP od Banku Śląskiego SA roli banku rozliczającego dla Krajowego Depozytu Papierów Wartościowych SA (KDPW SA). Powyższa zmiana wprowadzana była etapowo i poprzedzono ją objęciem przez NBP jednej trzeciej akcji KDPW SA, w styczniu 1999 r. Pierwszym etapem przejmowania funkcji banku rozliczeniowego było umożliwienie rozliczania w systemie SORBNET⁵, na podstawie zleceń wystawianych przez KDPW SA, przetargów kolejnych emisji obligacji skarbu państwa. Drugim etapem było podpisanie w dniu 22 lipca 1999 r. umowy między NBP a KDPW SA, na mocy której z dniem 26 lipca 1999 r. został otworzony dla KDPW SA rachunek pomocniczy i NBP przejął rolę agenta rozliczeniowego w stosunku do transakcji i operacji rozliczanych przez KDPW SA, a dotyczących:

- rynku kasowego papierów wartościowych lub innych praw majątkowych,
- realizacji praw z papierów wartościowych lub innych praw majątkowych,
- odkupu lub wykupu obligacji skarbowych bądź zapłaty odsetek z tytułu ich oprocentowania przez Ministerstwo Finansów,
- obsługi systemu gwarantowania rozliczeń,
- obsługi pożyczek papierów wartościowych,
- rynku praw pochodnych lub innych praw majątkowych o cechach praw pochodnych,
- wypłat transferowych między otwartymi funduszami emerytalnymi,
- obsługi funduszu gwarancyjnego dla funduszy emerytalnych,
- zarządzania środkami pieniężnymi pozostającymi do dyspozycji Krajowego Depozytu Papierów Wartościowych.

Przejęcie przez NBP roli banku rozliczeniowego dla KDPW SA oznaczało spełnienie jednego z podstawowych standardów, określonych przez Europejski Instytut Walutowy w 1998 r. dla systemów rozrachunku papierów wartościowych w krajach Unii Europejskiej. Zgodnie z nim, rozrachunek pieniężny w systemach rejestrujących papiery wartościowe używane w operacjach kredytowych ESBC powinien być dokonywany w pieniądzu banku centralnego. Powyższa zmiana spowodowała jednocześnie znaczne przyspieszenie rozliczeń dokonywanych w tym segmencie rynku finansowego oraz zmniejszyła potencjalne zagrożenia, występujące wcześniej, związane z pełnieniem tej funkcji przez bank komercyjny, będący aktywnym uczestnikiem rynku kapitałowego.

W 1999 r., w związku z wdrożeniem nowej wersji systemu SKARBNET⁶, dokonano zmian w sposobie składania zleceń zapłaty za zakup bonów skarbowych na rynku wtórnym. Zgodnie z wcześniejszymi rozwiązaniami, zlecenia płatnicze były składane przez banki w formie papierowej. Według nowych zasad wystawiane są przez NBP w formie elektronicznej (generowanej przez system SKARBNET).

W 1998 r. powołano w NBP Radę ds. Systemu Płatniczego, jako organ opiniodawczo-doradczy Zarządu. Podczas swoich posiedzeń w 1999 r. Rada skoncentrowała się na takich tematach, jak:

- bariery prawne, ograniczające obieg dokumentów papierowych w bezgotówkowych rozliczeniach pieniężnych,
- możliwości wprowadzenia elektronicznego trybu przedstawiania przez banki czeków do zapłaty,
- propozycje niezbędnych działań prawnych, organizacyjnych i technicznych w kierunku ograniczenia obrotu gotówkowego i rozwoju obrotu bezgotówkowego,
- problemy obrotu kartami płatniczymi w Polsce,
- rozwój bankowości elektronicznej,
- standaryzacja numerów rachunków bankowych,
- problemy rozliczania składek na ubezpieczenia społeczne,
- przesłanki i warunki zniesienia lub przesunięcia na wcześniejszą godzinę trzeciej sesji rozrachunkowej KIR SA oraz konsekwencje tego dla systemu płatniczego,

⁵ Prowadzony przez NBP systemie RTGS.

⁶ System obsługujący rynek bonów skarbowych w postaci zdematerializowanej.

– organizacja rozliczeń pieniężnych i rozrachunków międzybankowych na przełomie 1999 i 2000 r.

Za najważniejsze efekty prac Rady, mające postać rozwiązań przeznaczonych do wdrożenia, należy uznać:

- określenie ram prawnych możliwości stosowania metody „ucinania” czeków i powierzenie Związkowi Banków Polskich zadań związanych z jej wdrożeniem,
- zainicjowanie i opracowanie propozycji zmian do aktów prawnych, regulujących kwestie związane z wpłatami i rozliczaniem składek na ubezpieczenia społeczne, oraz opracowanie i uzgodnienie z zainteresowanymi stronami propozycji zmian organizacyjno-technicznych, mających na celu usprawnienie procedury przeprowadzania tych rozliczeń,
- pozytywne zaopiniowanie propozycji zmian, dotyczących czasu przeprowadzania trzeciej sesji rozrachunkowej KIR SA.

Jednym z działań zakończonych w 1999 r. było przygotowanie opisu polskiego systemu płatniczego, który został zamieszczony w wydanej przez Europejski Bank Centralny publikacji nt. systemów płatniczych w krajach ubiegających się o członkostwo w Unii Europejskiej, tzw. *Blue Book*. Prace związane z przygotowaniem ww. publikacji, polegające m.in. na zebraniu informacji statystycznych z banków i innych instytucji finansowych aktywnych w sferze rozliczeń, zaowocowały również wydaniem wersji polskojęzycznej opisu naszego systemu płatniczego. Pozwoliły również na rozpoczęcie regularnego zbierania niektórych danych statystycznych związanych z systemem płatniczym, m.in. poprzez zamieszczenie określonych wymogów w uchwale Zarządu NBP w sprawie trybu i szczegółowych zasad przekazywania do NBP danych niezbędnych do ustalania polityki pieniężnej i okresowych ocen sytuacji pieniężnej państwa oraz sytuacji finansowej banków i ryzyka w sektorze bankowym.

W 1999 r. kontynuowano prace, wynikające z harmonogramu działań Narodowego Banku Polskiego związanych z wprowadzeniem euro. Z uwagi m.in. na zmiany w stanowisku Europejskiego Banku Centralnego oraz w związku z intensywnymi pracami, wynikającymi z przygotowań systemu bankowego do Problemu Roku 2000, realizacja pewnych zadań została przesunięta na rok 2000. Dotyczy to m.in.: uruchomienia w systemie SORBNET nowej funkcji, umożliwiającej składanie przez banki wysokokwotowych oraz pilnych zleceń klientowskich, określenia docelowego modelu systemu RTGS, analizy bieżącej i maksymalnej wydajności krajowego systemu RTGS.

Przedstawiciele NBP aktywnie uczestniczyli w pracach różnych gremiów działających przy Związku Banków Polskich, związanych z rozwojem infrastruktury systemu bankowego oraz ze standaryzacją i normalizacją na rzecz sektora bankowego.

Obsługa rachunków bieżących banków

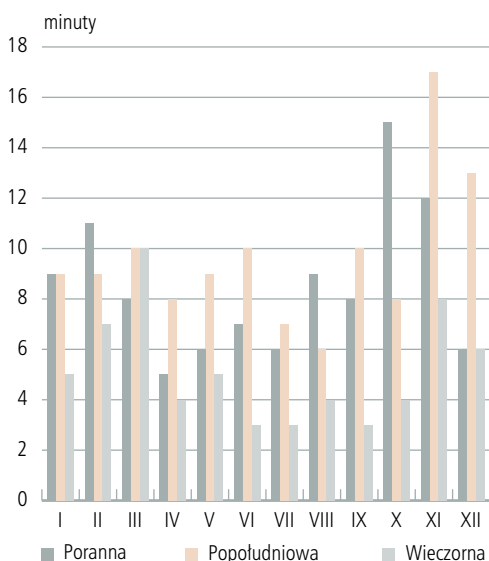
Na koniec grudnia 1999 r. w NBP prowadzono rachunki bieżące dla 66 banków – bezpośrednich uczestników Krajowej Izby Rozliczeniowej SA. Wszystkie banki mające rachunki bieżące w NBP korzystały z wprowadzonego w 1998 r. modułu bankowego systemu SORBNET, umożliwiającego elektroniczną wymianę danych między bankami a NBP, w tym przekazywanie zleceń płatniczych oraz otrzymywanie informacji o saldzie i obrotach na rachunku z wykorzystaniem poczty elektronicznej jako sposobu komunikacji.

Istotną zmianą, mającą wpływ na przeprowadzanie rozrachunków międzybankowych w Centrali NBP, było obniżenie – zgodnie z uchwałą nr 12/1999 Rady Polityki Pieniężnej z dnia 21 lipca 1999 r. – stopy rezerwy obowiązkowej banków. Nowe stopy, w wysokości 5% od środków pieniężnych będących podstawą odprowadzenia rezerwy obowiązkowej, miały zastosowanie począwszy od rezerwy obowiązkowej podlegającej odprowadzeniu w dniu 30 września 1999 r. Powyższe zmiany spowodowały znaczny spadek stanu środków na rachunkach bieżących banków. Kształtowanie się średniej dziennej wielkości środków pieniężnych na rachunkach bieżących banków w Narodowym Banku Polskim w poszczególnych miesiącach 1998 i 1999 r. przedstawia tabela 7.

Tabela 7. Kształtowanie się średniej dziennej wielkości środków pieniężnych na rachunkach bieżących banków w NBP w poszczególnych miesiącach 1998 i 1999 r. (w mln zł)

Miesiąc	Średnia dzienna wielkość środków pieniężnych na rachunkach bieżących w poszczególnych miesiącach danego roku	
	1998	1999
Styczeń	15.508,6	19.380,3
Luty	15.822,6	20.355,0
Marzec	15.744,5	21.019,2
Kwiecień	16.037,1	21.686,9
Maj	16.255,9	21.772,0
Czerwiec	16.518,2	21.884,6
Lipiec	16.960,7	21.780,0
Sierpień	17.487,1	22.190,5
Wrzesień	17.788,0	22.040,8
Październik	18.680,9	9.242,2
Listopad	19.169,9	9.466,9
Grudzień	19.269,4	9.679,9

Wykres 5. Czas trwania sesji rozrachunkowych w Centrali NBP w 1999 r.

Problem Roku 2000 Podsumowanie prac związanych z Problemem Roku 2000 wykonanych w NBP w 1999 r.

Jednym z głównych – pod względem wielkości obrotów i znaczenia – typów operacji dokonywanych na rachunkach bieżących banków był w 1999 r. rozrachunek międzybankowy, wynikający z wymiany zleceń płatniczych, dokonywanej między bankami za pośrednictwem Krajowej Izby Rozliczeniowej SA⁷. Powyższy rozrachunek był dokonywany w Centrali NBP na trzech sesjach rozrachunkowych w ciągu dnia, tj. na sesji:

- porannej (godz. 10.30-11.00) – udział sesji porannej w ogólnych obrotach KIR wyniósł w 1999 r. średnio 36,5% (wobec 58,5% w 1998 r.),
- popołudniowej (godz. 14.30-15.00) – udział sesji popołudniowej w ogólnych obrotach KIR wyniósł w 1999 r. 53,9% (wobec 34,2% w 1998 r.),
- wieczornej (godz. 19.00-19.30) – udział sesji wieczornej w ogólnych obrotach KIR wyniósł w 1999 r. 9,6% (wobec 7,3% w 1998 r.).

Na uwagę zasługuje znaczny wzrost udziału sesji popołudniowej oraz wieczornej w ogólnych obrotach KIR SA, co związane było z rosnącym udziałem systemu ELIXIR w obrotach Izby.

Kształtowanie się długości trwania sesji rozrachunkowych w NBP w 1999 r. przedstawia wykres 5.

NBP rozpoczął prace związane z przygotowaniem do Roku 2000 już w końcu 1997 r. Aplikacje krytyczne i podstawowe Centrali NBP zostały zinwentaryzowane, zmodyfikowane i przetestowane na zgodność z wymaganiami Roku 2000 przez projektantów i użytkowników w środowisku specjalnie przygotowanym do tego typu testów. Lista aplikacji obejmowała kilkadziesiąt pozycji.

Systemy własne eksploatowane w oddziałach NBP zostały zinwentaryzowane, zmodyfikowane i przetestowane na zgodność z wymaganiami Roku 2000. Odrębnym problemem było testowanie w oddziałach oprogramowania operacyjnego, wspólnego dla wszystkich oddziałów. Testy te przeprowadzane były wielokrotnie, najczęściej w soboty i niedziele, przy udziale pracowników oddziałów oraz Departamentu Informatyki i Telekomunikacji (DIT).

NBP brał udział w ogólnokrajowych testach oprogramowania bankowego, które wspólnie z Krajową Izbą Rozliczeniową SA i Związkiem Banków Polskich zorganizowano w marcu, kwietniu, czerwcu i sierpniu. Test czerwcowy był testem światowym, do którego Polska włączyła się, sprawdzając m.in. systemy

⁷ Zlecenia składane przez KIR SA do Centrali NBP w imieniu banków ujmowały skompensowane zobowiązania i należności tych banków, wynikające z wymiany zleceń dokonywanej w ramach dwóch systemów działających w Izbie:

- SYBIR, który dotyczył zleceń na papierowym nośniku informacji,
- ELIXIR, który dotyczył zleceń przekazywanych drogą elektroniczną.

rozliczeniowe ELIXIR (KIR) i SORBNET (NBP), będące głównymi elementami naszego systemu płatniczego.

Szeroko zakrojony program modyfikacji i testowania na wymagania Problemu Roku 2000 był realizowany w dziedzinie telekomunikacji. Przy okazji przygotowań do roku 2000 urządzenia telekomunikacyjne w NBP, w skali kraju, zostały zunifikowane i dostosowane do wymagań Roku 2000. W większości jednostek organizacyjnych uzyskano m.in.:

- dostęp centrali telefonicznej do sieci dwóch operatorów telekomunikacyjnych,
- instalację końcowych stacji telefonicznych dwóch operatorów telekomunikacyjnych,
- wyposażenie w aparaty telefonii komórkowej,
- zapewnienie bezpiecznego zasilania systemów telekomunikacyjnych,
- uzyskanie certyfikatu Problem Roku 2000 dla systemu taryfikacji połączeń,
- opracowanie wykazu telefonów, które powinny mieć możliwość stałego uzyskiwania połączeń.

Pod kątem wymagań Roku 2000 testowano także produkty SWIFT używane przez NBP. Na zakończenie testów wysłano do siedziby Towarzystwa SWIFT *SWIFT Year 2000 Customer Mandatory Testing Test Confirmation Letter*, informujący o pomyślnym zakończeniu prób.

Systemy komputerowe i systemy sieci teleinformatycznej NBP zostały przystosowane do wymagań Roku 2000. Na bieżąco wprowadzano wszystkie niezbędne poprawki, które były testowane przez technologów, zweryfikowano sprzęt mikrokomputerowy. Egzemplarze przestarzałe, nie dające się przystosować do wymagań Roku 2000, zostały wymienione na nowe.

Przygotowania do Roku 2000 w NBP nie ograniczały się jedynie do informatyki i telekomunikacji; obejmowały też urządzenia automatyki, systemy zabezpieczeń sterowane mikroprocesorami oraz infrastrukturę techniczną. Przewadzono również intensywne prace, dotyczące badania zgodności i przystosowania do Roku 2000 urządzeń innych niż telekomunikacyjne i informatyczne. Wnioski z analizy, testy zgodności oraz działania zaradcze zostały w większości wypadków wykonane do 30 września 1999 r.

Plany awaryjne dla Centrali i oddziałów NBP zostały przygotowane do 30 sierpnia 1999 r. We wrześniu trwał przegląd tych planów, a w okresie od października do końca roku plany awaryjne zostały kilkakrotnie przetestowane zarówno w Centrali, jak i w oddziałach NBP. Testowaniem objęto także procedury awaryjne w odniesieniu do: systemów informatycznych (aplikacje, komputery, sieć teleinformatyczna), telekomunikacji użytkowej, systemów zabezpieczeń, zasilania energetycznego, logistyki oraz zarządzania.

Zaplanowane zostało działanie NBP w okresie krytycznym. Na dni 30.12.1999 r. – 3.01.2000 r. zostały opracowane szczegółowe plany dla Centrali i oddziałów. W tym okresie (oraz w dniach 28.02 – 2.03.2000 r.) w NBP działało Centrum Kryzysowe, przy czym dzień 31.12.1999 r. był dniem wolnym od obsługi klienta, przeprowadzania rozliczeń pieniężnych i rozrachunków międzybankowych.

Wydatki związane z Problemem Roku 2000 w NBP pochłonęły około 26 mln zł, m.in. na sprzęt komputerowy, sieciowy, telekomunikacyjny wraz z oprogramowaniem sterującym – około 19 mln zł, na nowe oprogramowanie – około 3 mln zł.

Do prac nad Problemem Roku 2000 w NBP zostały włączone wszystkie departamenty, jednostki organizacyjne oraz oddziały NBP.

NBP brał udział w pracach nad Problemem Roku 2000 również na forum ogólnobankowym i ogólnokrajowym. Pełnomocnik Zarządu NBP ds. Problemu Roku 2000 brał udział w pracach Komisji przy Premierze RP. Kierownik Biura Problemu Roku 2000 w NBP uczestniczył w pracach Zespołu ds. Problemu Roku 2000 przy Związku Banków Polskich. Zespół ten stanowił m.in. forum wymiany informacji nt. testów ogólnokrajowych.

NBP przeszedł przez zmianę daty z 31.12.1999 r. na 1.01.2000 r. bez problemów. Dzień 3 stycznia 2000 r., pierwszy roboczy dzień roku 2000, był bardzo dokładnie monitorowany przez Centrum Kryzysowe i nie stwierdzono za-

Monitorowanie przygotowań sektora bankowego do Problemu Roku 2000 – prace prowadzone przez nadzór bankowy

kłóceń związanych z Problemem Roku 2000. NBP miał też możliwość bieżącego obserwowania sytuacji na głównych światowych rynkach finansowych (system MACS w Internecie).

W trakcie przygotowań opracowano wiele procedur awaryjnych oraz przeszkolono personel w zakresie planów ciągłości działania.

Wymiana sprzętu komputerowego, sieciowego i telekomunikacyjnego związana z dostosowaniem do wymagań Roku 2000 oznaczała też gruntowne unowocześnienie infrastruktury teleinformatycznej NBP. W trakcie prac nad przystosowaniem systemów aplikacji użytkowych NBP do wymagań Roku 2000 również one zostały usprawnione, często przeniesione na nowocześniejszą platformę sprzętowo-systemową.

W 1999 r. kontynuowane były, rozpoczęte w 1997 r., działania nadzoru bankowego, zmierzające do przygotowania polskiego sektora bankowego do wejścia w Rok 2000. Podstawowym zadaniem w tym zakresie było systematyczne monitorowanie postępów prac przygotowawczych prowadzonych w bankach.

Przedstawiciele GINB uczestniczyli w pracach zespołów doradczych powołanych przy Związku Banków Polskich: Komitetu Sterującego ds. Kampanii Informacyjnej oraz Grupy ds. Roku 2000 w Systemach Informatycznych. W GINB przygotowywane były informacje na temat postępów prac dla: Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej, Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji, Ministerstwa Finansów, Najwyższej Izby Kontroli, nadzorców w innych krajach, Komitetu Bazylejskiego, zainteresowanych zagadnieniem firm niebankowych oraz banków, a także mediów (indywidualne informacje dla prasy, informacje do internetu, informacje na konferencję Komisji Nadzoru Bankowego z dziennikarzami w Zalesiu Górnym w czerwcu 1999 r.). Przedstawiciele nadzoru bankowego brali też udział w audycjach radiowych i telewizyjnych, poświęconych przygotowaniom sektora bankowego do Problemu Roku 2000. Powyższe informacje sporządzone były na podstawie: raportów banków nadsyłanych do GINB zgodnie z zaleceniami Rekomendacji E, dotyczącej sposobu przygotowania banków do Problemu Roku 2000, badań ankietowych oraz wyników inspekcji w bankach przeprowadzonej przez grupę pracowników GINB, wyselekcjonowanych i przeszkolonych przez Biuro Inspekcji.

W okresie 15.02.1999 r. – 07.05.1999 r. grupa inspektorów nadzoru bankowego przeprowadziła inspekcje we wszystkich bankach komercyjnych działających w Polsce. W ramach przeprowadzonych inspekcji nie badano banków spółdzielczych oraz banków w stanie upadłości lub likwidacji. Banki spółdzielcze były w sposób pośredni oceniane na podstawie przygotowań banków zrzeszających i działań podejmowanych przez nie na rzecz banków spółdzielczych.

Efektem przeprowadzonej inspekcji był protokół, szczegółowo oceniający proces przygotowania banków do Roku 2000. Protokół z inspekcji był przekazywany zarządom banków i stanowił niezależną opinię na temat stanu przygotowań do Roku 2000. Ponadto, po zakończeniu inspekcji w większości przypadków kierowano do banków zalecenia poinspekcyjne, w których Przewodniczący KNB zobowiązywał zarządy banków do usunięcia nieprawidłowości lub podjęcia działań korygujących oraz rekomendował działania, podwyższające poziom przygotowania banków do Problemu Roku 2000⁸.

Wyniki inspekcji pokazały, że zdecydowana większość banków przygotowywała się do Problemu Roku 2000 i podjęła działania, zmierzające do spełnienia wymagań stawianych przez nadzór bankowy w wydanej w grudniu 1997 r. Rekomendacji E. W niektórych jednak przypadkach stwierdzono trudności w terminowym realizowaniu programu przygotowań.

Na podstawie wyników I etapu inspekcji oraz wyników zewnętrznego testowania bankowych systemów informatycznych, przeprowadzonego w czerwcu, wytypowano grupę banków komercyjnych, w których we wrześniu ponownie przeprowadzono inspekcje problemowe, dotyczące przygotowania

⁸ Szczegółowe wyniki pierwszego etapu inspekcji zostały przedstawione KNB w raporcie GINB pt. *Proces przygotowania banków do problemu roku 2000 – wyniki inspekcji w bankach*.

do Problemu Roku 2000. W grupie tej znalazły się banki, w przypadku których, w ocenie GINB, zagrożenie było największe, oraz banki o znaczeniu strategicznym dla polskiego rynku finansowego.

Prace prowadzone w 1999 r. zamknięte zostały w dniach 1 i 3 stycznia 2000 r. W tych dniach banki przesyłały dyżurującym pracownikom GINB raporty o przebiegu operacji zmiany daty, potwierdzenia gotowości do działalności operacyjnej i potwierdzenia podjęcia działalności operacyjnej w 2000 r.

Reasumując należy stwierdzić, że polski sektor bankowy jako całość bardzo dobrze przygotował się do wejścia w rok 2000 – zarówno pod względem informatycznym, jak i biznesowym. Po przejściu krytycznej daty system bankowy działał bez zakłóceń.

Banki, rozwiązując stojący przed nimi problem, osiągnęły różnorakie trwałe korzyści, takie jak: unowocześnienie sprzętu i oprogramowania, opracowanie lub aktualizacja procedur awaryjnych, wzrost zaufania klientów, wzrost poziomu świadomości władz banków polegający na określeniu wspólnego celu oraz sfinansowanie i przeprowadzenie sektorowej kampanii informacyjnej. W szerszym wymiarze, podważona została wiarygodność niekorzystnych ocen przygotowania Polski do Problemu Roku 2000, prezentowanych przez agencje ratingowe, które w dziedzinie zagrożenia awariami wywołanymi zmianą daty umieszczały Polskę w grupie krajów wysokiego ryzyka.

Nadzór bankowy

Według stanu na 31 grudnia 1999 r., nadzór bankowy był sprawowany nad działalnością:

- 77 banków komercyjnych (bez banków w likwidacji oraz w stanie upadłości),
- 781 banków spółdzielczych,
- 30 przedstawicielstw banków zagranicznych.

Działalność Generalnego Inspektoratu Nadzoru Bankowego (GINB) w 1999 r. była prowadzona w ramach struktury wprowadzonej w wyniku reorganizacji dokonanej w sierpniu 1998 r. Prawie półtoraroczne funkcjonowanie GINB w nowej strukturze pozwala na stwierdzenie, że reorganizacja wprowadziła nową jakość do pracy nadzoru bankowego. GINB dostosował się do roli jednostki podwójnie podporządkowanej: w sprawach nadzoru nad działalnością banków – Komisji Nadzoru Bankowego (KNB)⁹, we wszystkich pozostałych sprawach wynikających ze strukturalnych związków z NBP – Zarządowi NBP. Koncepcja podziału GINB na 5 wyspecjalizowanych Biur: Biuro Licencji Bankowych (BLB), Biuro Polityki Nadzorczej (BPN), Biuro Analiz Systemu Bankowego (BASB), Biuro Inspekcji (BI) oraz Biuro Bankowości Spółdzielczej (BBS), pozwala na prawidłową realizację powierzonych mu zadań.

GINB, na mocy art. 25 ust. 1 Ustawy o NBP, wykonuje i koordynuje decyzje KNB i określone przez ten organ zadania oraz obsługuje posiedzenia Komisji. W toku odbytych posiedzeń, po przygotowaniu i przedstawieniu przez GINB stosownych materiałów, Komisja podjęła uchwały:

- z upoważnienia ustawowego – w sprawach dotyczących regulacji nadzoru bankowego oraz zasad działalności banków,
- w sprawach indywidualnych – w ramach kompetencji (w tym np. w sprawie wyrażenia zgody na powołanie prezesa lub członka zarządu banku, w sprawie wyrażenia (lub odmowy wyrażenia) zgody na połączenie banków, w sprawie wydania (lub odmowy wydania) zezwolenia na czasowe nieuwzględnianie w pomniejszeniach funduszy podstawowych banku niepokrytej straty z lat ubiegłych, w sprawie wyrażenia zgody na nabycie akcji lub praw z akcji banku, w sprawie wydania (lub odmowy wydania) zezwolenia na okresowe obniżenie poziomu tworzonych rezerw celowych na zaangażowanie bilansowe i pozabilansowe w stosunku do określonych podmiotów bądź określonych kategorii należności).

KNB dokonywała również kwartalnych i rocznych ocen sytuacji ekonomicznej banków – przedstawiając je Radzie Polityki Pieniężnej i Zarządowi NBP – oraz ocen wpływu polityki pieniężnej, podatkowej i nadzorczej na rozwój banków.

Na podstawie materiałów przygotowanych przez GINB Przewodniczący KNB – działając z upoważnienia Komisji i zgodnie z przyjętym Regulaminem – w okresie między posiedzeniami Komisji wydawał decyzje oraz zalecenia w sprawach niezastrzeżonych do wyłącznej kompetencji Komisji. Zgodnie z art. 27, ust. 4 Ustawy o Narodowym Banku Polskim – o podjętych przez Przewodniczącego decyzjach Komisja była każdorazowo informowana na najbliższym posiedzeniu.

Działalność licencyjna

W 1999 r. nadesłano do KNB łącznie 629 wniosków o wydanie decyzji Komisji lub opinii Prezesa NBP przewidzianych przepisami ustaw: prawo bankowe, o listach zastawnych i bankach hipotecznych, o restrukturyzacji banków spółdzielczych i Banku Gospodarki Żywnościowej.

Zakończono postępowanie w sprawie utworzenia banku hipotecznego pod nazwą „RHEINHYP-BRE Bank Hipoteczny Spółka Akcyjna” z siedzibą w Warszawie (wniosek z 1998 r.). Rozpatrzono również wniosek HYPO BANK POLSKA Spółka Akcyjna o zmianę statutu, w wyniku której bank został prze-

⁹ Działalność banków oraz oddziałów i przedstawicielstw banków zagranicznych podlega nadzorowi sprawowanemu przez KNB.

Działalność regulacyjna

kształcony w bank hipoteczny pod nazwą HypoVereinsbank Bank Hipoteczny Spółka Akcyjna. W przypadkach obu tych banków zachodziła konieczność rozpatrzenia wniosków o powołanie w nich powierników i zastępców powierników. KNB wydała w powyższych sprawach uchwały zgodnie z przygotowanymi przez GINB projektami.

Wejście z dniem 1 stycznia 1998 r. w życie nowych ustaw: Prawo bankowe, o NBP oraz o listach zastawnych i bankach hipotecznych wiązało się z obowiązkiem wydania przez Komisję Nadzoru Bankowego – jako organu upoważnionego – aktów wykonawczych do tych ustaw w celu umożliwienia prawidłowego ich funkcjonowania. GINB jako organ wykonawczy Komisji przygotowywał projekty aktów wykonawczych i występował z wnioskami o ich uchwalenie.

GINB w 1999 r. przygotował projekty uchwał, będące realizacją upoważnień ustawowych dla KNB, w sprawie:

- trybu wykonywania nadzoru bankowego,
- określenia wzoru rejestru zabezpieczenia listów zastawnych,
- określenia zasad przeprowadzania egzaminów i odbywania praktyki zawodowej dla kandydatów na inspektorów nadzoru bankowego.

Ponadto, w 1999 r. KNB trzykrotnie dokonywała zmiany uchwały w sprawie zasad tworzenia rezerw na ryzyko związane z działalnością banków oraz, dwukrotnie, zmiany uchwały KNB w sprawie trybu wykonywania nadzoru bankowego. Stanowi to przykład permanentnego procesu dostosowywania regulacji nadzorczych do zmieniających się uwarunkowań na rynku bankowym oraz wskazuje na chęć ciągłego podnoszenia ich jakości.

W związku z wypełnieniem delegacji przez Zarząd NBP i KNB, Generalny Inspektorat Nadzoru Bankowego podjął w 1999 r. wiele prac w celu dostosowania stosownych narzędzi nadzorczych do aktów prawnych, stanowiących wypełnienie delegacji ustawowych. Były to m.in.:

- aktualizacja Zarządzenia Nr 4/95 Prezesa NBP z dnia 22 lutego 1995 r. w sprawie ustalenia wzorcowego planu kont banków w związku z nową uchwałą w sprawie zasad tworzenia rezerw na ryzyko związane z działalnością banków¹⁰ oraz operacjami wykonywanymi przez banki hipoteczne,
- opracowanie we współpracy z Departamentem Statystyki NBP zmian w pakiecie sprawozdawczym¹¹ oraz instrukcji sporządzania *Sprawozdania banku w powiązaniu z wzorcowym planem kont*, wynikających z postanowień, uchwał i zarządzeń KNB, wchodzących w życie z dniem 1 stycznia 1999 r.,
- dostosowanie Raportu Wskaźników Ekonomiczno-Finansowych (RWEF) banku na tle grupy rówieśniczej do nowych regulacji.

Ponadto, w 1999 r. GINB przygotował projekty rekomendacji, które zostały przyjęte przez KNB, a następnie przekazane bankom:

- Rekomendacji G z dnia 23 czerwca 1999 r. dotyczącej zarządzania ryzykiem stopy procentowej w bankach¹²,
- Rekomendacji H z dnia 1 grudnia 1999 r. dotyczącej kontroli wewnętrznej w banku,

¹⁰ Uchwała Nr 13/98 z dnia 22 grudnia 1998 r. w sprawie zasad tworzenia rezerw na ryzyko związane z działalnością banków (Dz. Urz. NBP Nr 29/98, poz. 65, z 1999 r. Nr 7/99, poz. 11, Nr 23/99, poz. 39, Nr 26/99, poz. 43).

¹¹ Uchwała nr 15/1999 Zarządu Narodowego Banku Polskiego z dnia 23 kwietnia 1999 r. w sprawie trybu i szczegółowych zasad przekazywania przez banki do Narodowego Banku Polskiego danych niezbędnych do ustalania polityki pieniężnej i okresowych ocen sytuacji pieniężnej państwa oraz oceny sytuacji finansowej banków i ryzyka sektora bankowego – dostosowanie do nowych regulacji.

¹² W rekomendacji omówiono, wspólne dla wszystkich banków, elementy zarządzania ryzykiem stopy procentowej. Zakres i stopień, w jakim będą wprowadzane poszczególne elementy, uzależniony będzie natomiast od rozmiarów działalności i złożoności struktury bilansu oraz portfeli produktów, które oferuje bank. Jednocześnie przedstawione rekomendacje, mające charakter ramowy, odnoszą się do procesu zarządzania ryzykiem, wynikającym zarówno z pozycji portfela handlowego, jak i portfela niehandlowego. Rekomendacje nie określają wymogów dotyczących funduszy własnych z tytułu ryzyka stopy procentowej.

- Rekomendacji I z dnia 1 grudnia 1999 r. dotyczącej zarządzania ryzykiem walutowym w bankach oraz zasad dokonywania przez banki operacji obciążonych ryzykiem walutowym.

Skuteczność podejmowanych działań nadzorczych jest uwarunkowana współpracą nadzoru bankowego z instytucjami nadzorującymi inne segmenty polskiego rynku usług finansowych, zagranicznymi organami nadzoru bankowego oraz biegłymi rewidentami, badającymi sprawozdania finansowe banków. W tym zakresie w dniu 29 czerwca 1999 r. podpisane zostało, przygotowane przez GINB, porozumienie między Komisją Nadzoru Bankowego a Komisją Papierów Wartościowych i Giełd. Do pełnej realizacji tego zadania niezbędne jest podpisanie porozumień z UNFE i PUNU. Ponadto, w 1999 r. prowadzone były prace (wymiana korespondencji) z organami nadzoru bankowego innych państw w sprawie zawarcia porozumień o współpracy i wymianie informacji.

W 1999 r. GINB prowadził ciągłe monitorowanie stanu przygotowań sektora bankowego do Problemu Roku 2000¹³.

Ponadto GINB rozpoczął realizację zadań, które nie były planowane na rok 1999, ale ich wykonanie było niezbędne. Do tych prac można zaliczyć: opracowanie rekomendacji nt. outsourcingu, zasad prowadzenia przez banki hipoteczne rachunku zabezpieczenia listów zastawnych, tworzenia przez banki hipoteczne baz danych odnoszących się do rynku nieruchomości, oraz wdrożenie Dyrektywy Post-BCCI, wprowadzenie III kategorii funduszy własnych na potrzeby portfela handlowego, prace nad przygotowaniem stanowiska do dokumentu roboczego wydanego przez Bazylejski Komitet ds. Nadzoru Bankowego nt.: *Nowa struktura adekwatności kapitałowej*, prace nad przygotowaniem stanowiska do dokumentu Komisji Europejskiej nt.: *Rewizja regulacyjnych wymogów kapitałowych dla instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych*.

Działalność analityczna

W 1999 r. Generalny Inspektorat Nadzoru Bankowego opracował *Oceny sytuacji ekonomicznej banków za 1998 r. i za kolejne kwartały 1999 r. oraz Oceny wpływu polityki pieniężnej, podatkowej i nadzorczej na rozwój banków w 1998 r.*, które – po przyjęciu przez Komisję Nadzoru Bankowego – zostały przekazane Zarządowi NBP oraz Radzie Polityki Pieniężnej. Roczną *Ocenę sytuacji ekonomicznej banków w 1998 r.* przekazano także głównym organom władzy państwowej, m.in.: Prezydentowi RP, Marszałkom Sejmu i Senatu, Prezesowi Rady Ministrów, Ministrom Finansów, Gospodarki i Skarbu Państwa, Prezesowi Najwyższej Izby Kontroli.

Na podstawie każdej *Oceny...* przygotowano jej syntezę, przy czym 2 z nich przetłumaczono na język angielski¹⁴. Syntezy ocen sytuacji finansowej banków, stanowiące podstawowe źródło informacji o sytuacji polskiego systemu bankowego, były udostępniane nie tylko RPP, Zarządowi NBP, organom władzy administracyjnej i państwowej, lecz także wszystkim prezesom banków, Bankowemu Funduszowi Gwarancyjnemu, Związkowi Banków Polskich oraz międzynarodowym organizacjom i instytucjom finansowym, organom nadzorczym innych państw, agencjom ratingowym, środowisku akademickiemu. Opracowywane przez GINB syntezy są również dostępne na stronach internetowych NBP.

W ramach nadzoru analitycznego nad sektorem bankowym GINB opracował ponadto:

- informację dotyczącą bezpośredniego i pośredniego zaangażowania banków zagrożonych skutkami kryzysu rosyjskiego,
- informacje dotyczące struktury należności banków od Skarbu Państwa z tytułu skupionych wierzytelności (według stanu na 31 marca oraz 30 listopada 1999 r.),
- informację o planach finansowych banków i stopniu ich realizacji,
- informację o podziale zysku za 1998 r.,

¹³ Szczegółowe informacje, dotyczące działań nadzoru bankowego w tym zakresie, znajdują się w rozdziale „Działania na rzecz systemu bankowego” i podrozdziale „Problem Roku 2000”.

¹⁴ Syntezy w języku polskim są publikowane w cyklu kwartalnym, a w języku angielskim w cyklu półrocznym.

- analizę zasad udzielania przez banki kredytów na zakup papierów wartościowych,
- dekadowe informacje o przestrzeganiu przez banki norm dopuszczalnego ryzyka walutowego.

Dodatkowo przeprowadzono ankietę dotyczącą kredytów eksportowych oraz symulację wpływu nowych propozycji Bazylejskiego Komitetu Nadzoru Bankowego dotyczących adekwatności kapitałowej na sytuację banków w Polsce.

W ramach nadzoru nad bankami komercyjnymi GINB na bieżąco dokonywał analizy i oceny sytuacji ekonomiczno-finansowej poszczególnych banków komercyjnych ze szczególnym uwzględnieniem skali oraz rodzaju ponoszonych przez banki ryzyka, przestrzegania przez nie norm określonych w ustawie Prawo bankowe oraz innych przepisach prawnych i regulacjach nadzorczych.

W ramach nadzoru nad bankami realizującymi programy naprawcze prowadzono ich bieżący nadzór, który obejmował: analizę przedstawianych programów postępowania naprawczego, ocenę realizacji programu postępowania naprawczego przez banki przedstawioną KNB, przygotowanie dla KNB propozycji rozwiązań i kierunków dalszego postępowania w stosunku do banków, których program postępowania nie był wystarczający lub jego realizacja nie była należyta, analizę wniosków banków o zwolnienie z rezerwy obowiązkowej, analizę wniosków banków o przedłużenie terminu zwiększenia funduszy własnych do poziomu określonego w ustawie Prawo bankowe, wraz z przedstawianiem KNB projektów odpowiednich decyzji, analizę wniosków banków o czasowe nieuwzględnianie niepokrytej straty z lat ubiegłych w pomniejszych funduszy własnych, wraz z przedstawianiem KNB projektów decyzji, prowadzenie bieżącej korespondencji z bankami, likwidatorami, syndykami masy upadłościowej, kuratorami, instytucjami finansowymi, departamentami NBP, prowadzenia bieżącej współpracy z Bankowym Funduszem Gwarancyjnym.

W ramach nadzoru nad bankami specjalistycznymi, GINB prowadził prace związane z przygotowaniem wniosków do KNB, dotyczących zatwierdzenia regulaminów wyceny nieruchomości przez banki hipoteczne, zmianami w uchwale KNB w sprawie trybu wykonywania nadzoru (uchwałę uzupełniono m.in. o czynności podejmowane przez GINB w związku z oceną kandydatów na powiernika i jego zastępcę przy banku hipotecznym), zmianami w systemie sprawozdawczości oraz we wzorcowym planie kont, które miały na celu uwzględnienie specyfiki działania banków hipotecznych, uchwaleniem ustawy o kasach oszczędnościowo-mieszkaniowych (po zaniechaniu prac nad nowelizacją ustawy o kasach oszczędnościowo-budowlanych), rozpoznaniem problematyki związanej z kredytami udzielanymi na zakup papierów wartościowych.

Działalność inspekcyjna

Jednym z podstawowych zadań nałożonych w ustawie Prawo bankowe na nadzór bankowy jest wykonywanie czynności kontrolnych w bankach, oddziałach i przedstawicielstwach banków zagranicznych.

W 1999 r. czynności kontrolne prowadzone były zgodnie z trybem sprawowania nadzoru bankowego, określonym w uchwale Nr 1/1999 Komisji Nadzoru Bankowego z dnia 6 stycznia 1999 r. (Dz. Urz. NBP Nr 2/99, poz. 3 z późniejszymi zmianami) w zakresie określonym ustawą z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe. 60% czasu przeznaczono na inspekcje w bankach komercyjnych, a 40% na inspekcje w bankach spółdzielczych.

Wykonując czynności kontrolne w 1999 r., kontynuowano wdrażanie zasad nadzoru bankowego opartego na ryzyku, zalecanych przez Komitet Bazylejski, m.in. dostosowując zakres, czas trwania inspekcji oraz alokowane zasoby do poziomu ryzyka w badanym banku. Inspekcje skupiały się na ryzyku kredytowym, rynkowym, elementach ryzyka operacyjnego oraz procesie zarządzania tymi ryzykami. W zakres inspekcji wchodziła również analiza przestrzegania przepisów prawa bankowego, regulacji zewnętrznych i wewnętrznych obowiązujących banki. Ponadto, GINB realizował w ramach inspekcji kompleksowych dodatkowe zadania zlecone przez Zarząd NBP, takie jak kontrole: rozliczeń pieniężnych i rozrachunków międzybankowych, prawidłowości naliczania i odprowadzania wymaganej wysokości rezerwy obowiązkowej w bankach

i oddziałach banków zagranicznych, sprawozdawczości banków w odniesieniu do zagadnień związanych ze statystyką bilansu płatniczego.

Efektom prowadzonych inspekcji były protokoły z inspekcji, zawierające dokładną ocenę różnych obszarów ryzyka, oceny punktowe banków (globalna i cząstkowa) oraz zalecenia poinpekcyjne. Protokoły z inspekcji dostarczyły nadzorowi bankowemu oraz zarządom i radom nadzorczym (w przypadku inspekcji kompleksowych) badanych banków niezależne oceny m.in. sytuacji finansowej i procesu zarządzania bankiem. Przyznawane wewnętrznie oceny: globalna i cząstkowa, służyły jako jeden z elementów w ustalaniu strategii nadzorczej banku. Zalecenia poinpekcyjne, w których Przewodniczący KNB obligował zarządy badanych banków do wprowadzenia działań eliminujących i (lub) korygujących dotychczasowe nieprawidłowości w działalności, stanowiły istotny czynnik realizacji jednej z głównych funkcji ustawowych nadzoru bankowego, tj. zapewnienia bezpieczeństwa środków pieniężnych powierzonych przez klientów banków. Dodatkowym efektem inspekcji w 1999 r. było promowanie zasad bezpiecznego zarządzania ryzykiem oraz efektywnych systemów kontroli wewnętrznej. Zarówno protokoły z inspekcji, jak i zalecenia poinpekcyjne mobilizowały zarządy i rady nadzorcze, a pośrednio także właścicieli banków, do zwiększania kapitałów i rozwoju infrastruktury.

Priorytetowym zadaniem w zakresie inspekcji w 1999 r. były inspekcje oceniające proces przygotowania sektora bankowego do Problemu Roku 2000.

W 1999 r. w ramach rozwoju i doskonalenia metodologii inspekcji przygotowano nową metodę oceny punktowej banków, zmodernizowano wiele narzędzi inspekcyjnych, opracowano projekty nowych metod, m.in. ustalania próbek kredytów do badania, kontynuowano aktualizację *Podręcznika inspekcji na miejscu*. W zakresie organizacji inspekcji doskonalono proces planowania inspekcji, m.in. rozwijając metodę określania optymalnego czasu trwania inspekcji oraz jej poszczególnych faz.

Działalność nadzorcza związana z funkcjonowaniem sektora banków spółdzielczych

W ramach sprawowanego nadzoru analitycznego nad działalnością bankowości spółdzielczej GINB przedstawił do rozpatrzenia KNB sprawy, dotyczące m.in.: wydania zezwolenia na połączenie banków, wyrażenia zgody na przejęcie banku przez inny bank, wydania zezwolenia na nieuwzględnienie w pomniejszeniach funduszy podstawowych niepokrytej straty z lat ubiegłych, wydania zezwolenia na okresowe obniżenie poziomu rezerw celowych na należności z tytułu kredytów konsumpcyjnych.

W 1999 r. działania GINB, związane z nadzorowaniem działalności banków spółdzielczych i banków regionalnych/zrzeszających, polegały w szczególności na: sporządzaniu kwartalnych analiz sytuacji finansowej (dotyczy banków regionalnych/zrzeszających oraz Banku Gospodarki Żywnościowej SA), prowadzeniu korespondencji w sprawach bieżących z nadzorowanymi bankami, wykonywaniu czynności kontrolnych w bankach, opiniowaniu programów postępowania naprawczego, w tym dla Bankowego Funduszu Gwarancyjnego, oraz nadzorowaniu pracy kuratorów ustanowionych do realizacji przyjętych programów naprawczych.

Ponadto, GINB opracował wnioski banków spółdzielczych o zaliczenie do funduszy uzupełniających banku środków pieniężnych przyjętych na okres co najmniej pięciu lat, otrzymanych od banku regionalnego oraz o zaliczenie funduszy wkładów pieniężnych do funduszy uzupełniających banku. Przygotowane wnioski uzyskały aprobatę Przewodniczącego KNB, który wydał stosowne decyzje.

Zaopiniowano wnioski banków spółdzielczych o zwolnienie z obowiązku odprowadzania i utrzymywania rezerwy obowiązkowej oraz pozytywnie ustosunkowano się do wniosku o przedłużenie przedmiotowego zwolnienia dla jednego banku. W zakresie przewidzianych prawem wystąpień, dotyczących banków spółdzielczych będących w upadłości i likwidacji, w 10 przypadkach GINB był autorem przygotowanych dla sądu opinii KNB, dotyczących warunków nabycia przedsiębiorstwa bankowego w upadłości, oraz w 5 przypadkach przygotowywał projekt zatwierdzenia rachunku z przeprowadzonej likwidacji.

GINB był autorem licznych wystąpień dotyczących procedur: upadłościowej – likwidacyjnej, które kierowane były do syndyków, likwidatorów oraz właściwych sądów.

Na podstawie Uchwały Nr 9/98 Komisji Nadzoru Bankowego z dnia 5 sierpnia 1998 r. w sprawie szczegółowych zasad wyposażenia banków spółdzielczych w kapitał założycielski GINB przeanalizował wnioski banków spółdzielczych, dotyczące przedłużenia terminu zwiększenia sumy funduszy własnych, przedstawiając odpowiednie projekty decyzji Przewodniczącego KNB. Nowelizacja ustawy Prawo bankowe dokonana na mocy Ustawy z dnia 9 kwietnia 1999 r. o zmianie ustawy o Bankowym Funduszu Gwarancyjnym, wprowadzając przepis art. 172 ust. 3 w brzmieniu: „Banki spółdzielcze obowiązane są uzyskać zwiększenie funduszy własnych do poziomu równowartości 300.000 euro do dnia 31 grudnia 2000 roku”, wydłużyła proces dochodzenia banków spółdzielczych do wymaganego kapitału. Wejście w życie powyższej nowelizacji oznaczało, iż proces połączeń banków spółdzielczych znacznie osłabł. Wobec powyższego – oddziałując na sektor bankowości spółdzielczej w sposób, który kreatywnie wpływa na jego rozwój – przedstawiciele GINB uczestniczyli w Walnych Zgromadzeniach banków regionalnych i zrzeszających, przedstawiając argumenty wskazujące, iż wstrzymywanie rozpoczętych procesów łączeniowych nie leży w interesie zarówno banków regionalnych (zrzeszających), jak i samych banków spółdzielczych.

Dzięki tego rodzaju działaniom oraz konsekwentnie realizowanej przy udziale banków regionalnych/zrzeszających polityce GINB, zmierzającej do wzmocnienia kapitałowego banków spółdzielczych, wprowadzenie nowego brzmienia art. 172 ustawy Prawo bankowe, pozwalającego na przedłużenie o następny rok procesu dochodzenia do wymaganego poziomu funduszy własnych, nie spowodowało zatrzymania konsolidacji w tym sektorze, w wyniku której ubyło 410 banków spółdzielczych.

Według stanu na koniec grudnia 1998 r., działało 1.188 banków spółdzielczych, a rok później ich liczba spadła do 781.

Omawiane procesy łączeniowe, obserwowane w sektorze spółdzielczym w 1999 r., miały wyjątkowy charakter, gdyż nastąpił nienotowany wcześniej na taką skalę spadek liczby banków, który nie wywołał żadnych negatywnych konsekwencji w postaci obniżenia zaufania do sektora spółdzielczego. O zintensyfikowaniu podjętych przez banki spółdzielcze działań łączeniowych świadczą dane przedstawione w tabeli 8.

Tabela 8. Działania łączeniowe w sektorze banków spółdzielczych

Bank zrzeszający	1998		1999		
	XII	III	VI	IX	XII
Gospodarczy Bank Wielkopolski SA	125	100	94	91	88
Gospodarczy Bank Południowo-Zachodni SA	145	94	93	88	86
Bank Unii Gospodarczej SA	93	72	69	66	65
Warmińsko-Mazurski Bank Regionalny SA	122	77	76	65	57
Lubelski Bank Regionalny SA	167	158	155	122	117
Bałtycki Bank Regionalny SA	60	52	50	42	39
Pomorsko-Kujawski Bank Regionalny SA	78	64	63	58	57
Dolnośląski Bank Regionalny SA	50	41	34	32	31
Małopolski Bank Regionalny SA	167	123	121	118	114
Rzeczowski Bank Regionalny SA	49	49	49	46	44
Mazowiecki Bank Regionalny SA	132	99	97	90	82
Razem banki zrzeszone*	1.188	929	901	818	780

* Razem z SBR Samopomoc Chłopska na koniec grudnia 1999 r. funkcjonowało 781 banków spółdzielczych.

Działalność szkoleniowa

Prowadzone w GINB szkolenia można podzielić na dwie zasadnicze grupy, tj. szkolenia podstawowe i szkolenia specjalistyczne. Z uwagi na charakter i zadania nadzoru szkolenia te często mają wspólny zakres, łączący wiedzę z poszczególnych kierunków szkoleń.

Na potrzeby pionów analitycznych i inspekcyjnych dzięki pomocy zagranicznej stworzono dwa główne programy specjalistyczne, szkolące pracowników GINB. Dla osób pracujących w pionach inspekcyjnych został stworzony, przy współpracy Barents Group, *Podręcznik inspekcji na miejscu*, na podstawie którego prowadzone jest szkolenie dla pracowników dokonujących inspekcji w bankach. Realizację tego programu rozpoczęto w 1993 r. Początkowo był finansowany ze środków rządu USA, a obecnie jest kontynuowany samodzielnie przez GINB.

Osoby pracujące w pionach analitycznych uczestniczyły w specjalnym programie stypendialnym East European Scholarship Programme, finansowanym przez rząd amerykański za pośrednictwem United States Agency for International Development (USAID). W programie tym od 1996 r. uczestniczyli pracownicy GINB. Głównym zadaniem tego programu było pogłębienie wiedzy nt. zagadnień związanych z nowoczesną analizą finansową oraz wzbogacenie jej o doświadczenia praktyczne, zdobyte w amerykańskich instytucjach finansowych.

Inne szkolenia o charakterze specjalistycznym to przede wszystkim kursy dotyczące zagadnień prawnych, księgowych oraz zastosowania nowoczesnych technologii bankowych, głównie systemów informatycznych.

Działalność własna NBP

Zarządzanie zasobami ludzkimi

W 1999 r. przeciętne zatrudnienie w NBP wynosiło 6.322 etaty. Wśród zatrudnionych przeważały kobiety, które na stanowiskach nierobotniczych stanowiły 74,4% (1998 r. – 75,1%), robotniczych i pokrewnych – 26,8% (1998 r. – 28,1%).

Strukturę wiekową pracowników charakteryzuje znaczny udział (29,7%) osób w wieku do 35 lat, jednak od 1989 r. wykazuje ona stałą tendencję malejącą (w 1997 r. – 31,7%, a w 1998 r. – 31,2%). Udział osób powyżej 55 lat wyniósł 9,0% (w 1998 r. – 8,8%).

W 1999 r. w dalszym ciągu rosła liczba pracowników z wyższym wykształceniem i na koniec roku stanowiła 40,8% (w 1998 r. – 38,8%) ogółu zatrudnionych na stanowiskach nierobotniczych. Udział pracowników nie mających średniego wykształcenia wyniósł 5,2% (w 1998 r. – 5,6%).

Podnoszenie kwalifikacji pracowników NBP

W 1999 r. nadal dużą wagę przywiązywano do szkolenia pracowników. NBP stwarzał możliwości uczestniczenia w różnorodnych szkoleniach: specjalistycznych, również za granicą, kursach, konferencjach oraz w lektoratach i seminariach językowych, a także w indywidualnych zajęciach konwersacyjnych.

W 1999 r. w dalszym ciągu występowało znaczne zainteresowanie podnoszeniem kwalifikacji poprzez udział w specjalistycznym doskonaleniu w formie studiów podyplomowych – najczęściej wybieranym kierunkiem były bankowość i finanse. Dało się także zauważyć rosnące zainteresowanie podyplomowymi studiami dotyczącymi integracji europejskiej. Pracownicy banku brali również udział w specjalistycznych szkoleniach za granicą, w bankach i instytucjach finansowych, w seminariach i warsztatach oraz obywali specjalistyczne wizyty studyjne poświęcone dostosowywaniu rozwiązań w NBP do wymogów bankowości centralnej UE.

Podnoszenie kwalifikacji pracowników NBP realizował głównie poprzez system szkolenia zawodowego w formie kursów i seminariów. Tematyka kursów i seminariów, organizowanych w kraju i za granicą przez NBP oraz ważniejsze instytucje szkoleniowe, dotyczyła przeważnie specjalności informatycznych oraz bankowych. Dużym zainteresowaniem, ze względu na ich wagę i aktualność, cieszyły się seminaria poświęcone różnym dziedzinom prawa (m.in. bankowego, dewizowego, pracy), ustawom dotyczącym reformy ubezpieczeń społecznych, funduszy emerytalnych, ochronie informacji niejawnych, ochronie danych osobowych, ubezpieczeń majątkowych, VAT oraz zarządzaniu.

Kontynuowano naukę języków obcych w formie kursowej (lektoraty 4- i 5-letnie). Jednocześnie prowadzono nowe, intensywne formy nauczania języka angielskiego, których celem było doskonalenie umiejętności językowych. Uruchomiono ponadto specjalistyczny kurs przygotowawczy do egzaminu przed Komisją London Chamber of Commerce and Trade (SEFIC) dla pracowników Centrali NBP.

Współpraca w zakresie szkolenia kadr dla sektora bankowego

W 1999 r. kontynuowano współpracę z resortem edukacji narodowej w zakresie kształcenia dla sektora bankowego średnich kadr ekonomicznych, przygotowanych do pracy w oddziałach operacyjnych banków. Działania w tym zakresie koncentrowały się na współpracy z Ministerstwem Edukacji Narodowej, Związkiem Banków Polskich i Fundacją Edukacji i Badań Bankowych w ramach prac Rady Szkolnictwa Bankowego – Sekcji ds. współpracy ze szkołami średnimi, której przewodniczył przedstawiciel banku centralnego.

Podobnie jak w latach ubiegłych, NBP udostępniał szkołom realizującym program o specjalności bankowość specjalistyczne publikacje: *Bank i Kredyt*, *Materiały i Studia*, *Dziennik Urzędowy NBP* oraz materiały o różnej tematyce bankowej. Udzielał także pomocy w wyposażaniu szkół w sprzęt informatyczny.

Wszystkie prowadzone przez bank centralny działania w zakresie kształtowania modelu średnich kadr bankowych mają charakter długofalowy i będą realizowane w następnych latach we współpracy z MEN, Związkiem Banków Polskich, Fundacją Edukacji i Badań Bankowych, bankami, kuratoriami i szkołami. Działania te mają duże znaczenie dla procesu przygotowania kadr dla

sektora bankowego oraz włączenia szkół średnich do systemu kształcenia bankowców zgodnie z wdrażanymi standardami kwalifikacyjnymi. Dalsze kierunki prac w tym zakresie zależą będą od rozwiązań przewidzianych we wdrażanej reformie oświaty.

W 1999 r. zakończony został, trwający od kilku lat, polsko-szwajcarski projekt edukacji młodych kadr bankowych, tzw. dualny system kształcenia w bankowości polskiej. Do zespołu pracującego nad tym projektem weszli również przedstawiciele NBP. Projekt obejmował wypracowanie nowych koncepcji szkolenia uczniów szkół średnich i pomaturalnych oraz eksperymentalne wdrożenie tych koncepcji. Przewidziane są dalsze prace, związane z doskonaleniem programu zależnie od zmieniających się europejskich i światowych tendencji rozwoju bankowości. Polsko-szwajcarski program edukacji średnich kadr bankowych uznany został przez Związek Banków Polskich za ważny element w procesie przygotowania przyszłych pracowników banków, na rzecz rozwoju polskiego sektora bankowego.

W dalszym ciągu Narodowy Bank Polski uczestniczył w pracach Komitetu ds. Standardów Kwalifikacyjnych w Bankowości Polskiej. Ponadto, przedstawiciele banku zostali desygnowani do udziału w pracach komisji egzaminacyjnych w Systemie Standardów Kwalifikacyjnych w Bankowości Polskiej. Z udziałem przedstawicieli NBP opracowane zostały zasady nadawania najwyższego stopnia zawodowego – eksperta lub menedżera w Systemie Standardów. Powołana została kapituła Tytułu Zawodowego Menedżera i Eksperta Bankowego. W jej skład wszedł przedstawiciel NBP jako wiceprzewodniczący Kapituły.

Podobnie jak w latach poprzednich, również w 1999 r. z uczelni krajowych przyjęto na praktyki studentów, których tematy prac dyplomowych związane były z problematyką systemu bankowego lub bankowości centralnej. Dla studentów uczelni zagranicznych zorganizowano staże oraz wykłady, dotyczące transformacji polskiego systemu bankowego (dla grup z uniwersytetów z Anglii, Holandii i Francji).

NBP zapraszał do udziału w seminariach przedstawicieli Związku Banków Polskich, Komisji Papierów Wartościowych i Giełd oraz banków komercyjnych (m.in. nt. Sprawozdawczości do bilansu płatniczego).

Po raz pierwszy odbyło się międzynarodowe seminarium na temat: Ogólnoświatowe i międzynarodowe tendencje w sektorze bankowym. Uczestniczyli w nim przedstawiciele 11 banków centralnych krajów UE, Europy Środkowo-Wschodniej i krajów bałtyckich.

Zarządzanie zasobami majątkowymi

Zadania NBP w sferze inwestycyjnej na 1999 r. przewidywały:

- budowę i modernizację obiektów skarbcowych związanych z zabezpieczeniem kas i skarbców oraz zabezpieczeń obiektów bankowych,
- dostosowanie do wymagań Unii Europejskiej, do zmian polskich przepisów oraz modernizacji systemów: sieciowego, telekomunikacyjnego, operacyjnego i narzędziowego dla komputerów oraz oprogramowania,
- poprawę warunków i bezpieczeństwa pracy pracowników, tj.:
 - modernizację instalacji przeciwpożarowej, wentylacyjno-klimatyzacyjnej, wodno-kanalizacyjnej oraz centralnego ogrzewania,
 - modernizację obiektów i pomieszczeń bankowych oraz ich otoczenia.

W 1999 r. zakończono i przekazano do użytkowania zadania inwestycyjne polegające na budownictwie, w wyniku których uzyskano następujące efekty:

- zmodernizowano istniejące pomieszczenia bankowe,
- wykonane zostały dalsze zabezpieczenia budynków bankowych przed napadem, włamaniem i przed pożarem – poprzez rozbudowę sygnalizacji alarmu włamania i napadu, budowę systemu łączności, modernizację telewizji dozorowej, instalowanie elektronicznych zamków kodowanych, podłączenie obiektów bankowych do monitoringu straży pożarnej i policji, itp.,
- nastąpiła dalsza poprawa warunków pracy i estetyki pomieszczeń pracowników NBP oraz pomieszczeń obsługi klientów.

W związku z koniecznością zagwarantowania zasilania obiektów bankowych w energię elektryczną do wymogów „przejsia w 2000 rok” zostały za-

Obsługa informatyczna systemu bankowego oraz NBP

Dostosowanie systemów informatycznych NBP do nowych wymogów

Rozwój oprogramowania użytkowego na poszczególnych obszarach działania NBP

Modernizacja i rozwój telekomunikacji w NBP

kupione, zamontowane i włączone do eksploatacji niezbędne agregaty prądowe w Centrali NBP i w oddziałach okręgowych NBP.

W 1999 r. NBP zmodyfikował systemy do wyliczania tabel kursów walut w zakresie umożliwiającym wyliczanie kursu euro i innych walut zastąpionych przez euro. Opracowano aplikację *RELACJE* w Data Warehouse dla sporządzania zestawień i zbiorów relacji walut w stosunku do USD i EUR.

Dostosowano systemy informatyczne: *EWIB* (ewidencja banków i ich jednostek organizacyjnych), *Pieniądze Zagraniczne*, *Inwestycje Zagraniczne*, *Bilans*, do wymogów reformy administracyjnej kraju.

Prowadzone były także prace, zmierzające do dostosowania oprogramowania używanego w oddziałach, oprogramowania centralnego, struktury sprzętowej, systemowej i telekomunikacyjnej do wdrożenia reformy ubezpieczeń społecznych. W ramach tych prac wprowadzono elektroniczną wymianę danych w rozliczeniach międzyoddziałowych, wdrożono moduł *EDIMOD*, który jest wykorzystywany do przekazywania płatności składek na ZUS. Opracowany został również system *REDBANK 99* oraz *REDBANK C* do obsługi płatności składek ZUS w GOWD. W trybie testowym wdrożono także system *EDIBANK* do wymiany danych z ZUS. Ponadto, NBP wdrożył mechanizmy kryptograficznej ochrony informacji w systemie obsługi płatności składek ZUS – pakiet *NBP-HEART*.

Zakończona w 1999 r. rozbudowa centralnego systemu komputerowego NBP doprowadziła do radykalnego powiększenia jego niezawodności i wydajności oraz bezpieczeństwa przetwarzanych w nim danych. System ma obecnie rozproszoną architekturę, której elementy funkcjonują nie tylko w gmachu głównym Centrali NBP w Warszawie, ale również poza granicami miasta. Umożliwia to przechowywanie identycznych kopii danych operacyjnych w kilku miejscach jednocześnie. Każda z kopii danych, wraz z lokalną infrastrukturą techniczną, może stanowić autonomiczny system informatyczny.

W celu umożliwienia rejestracji (w oddziałach okręgowych NBP) i sporządzania zestawień dotyczących zadłużenia zagranicznego opracowana została aplikacja *KREZUS*. NBP przygotował aplikację *NetBIS* dla terenowych wydziałów i zespołów nadzorczych w technologii intranetowej do przeglądania i drukowania informacji z systemu *BIS* (Bankowa Informacja Sprawozdawcza). Dla kierownictwa GINB opracowany został moduł *SDK* (streszczenie dla kierownictwa) aplikacji *SARNA* (System Arkusza Nadzorczego), umożliwiający rejestrację i prezentację podstawowych informacji nadzorczych dotyczących banków. W zakresie systemów płatniczych została wdrożona nowa wersja systemu ewidencji i rozliczeń bonów skarbowych *SKARBNET 2*. Rozpoczęto prace nad modulem bankowym do systemu ewidencji bonów pieniężnych NBP *SEBOP*. W systemie *SORBNET* opracowano funkcje związane z obsługą Krajowego Depozytu Papierów Wartościowych. W 40 oddziałach NBP została wdrożona nowa wersja modułu *SORBNET OW*. Przygotowano i wdrożono do eksploatacji w Departamencie Operacji Zagranicznych system kontroli czasu pracy *SKOCZ*.

Prace związane z rozwojem i modernizacją systemów telekomunikacyjnych i teleinformatycznych kontynuowano zarówno na obszarze połączeń wewnętrznych, jak i zewnętrznych. W ramach prowadzonych prac:

- zrealizowano program wymiany i modernizacji central telefonicznych,
- rozpoczęto prace projektowe nad realizacją sieci korporacyjnej NBP,
- prowadzono modernizację sieci kanałów teleinformatycznych, zapewniając odpowiedni poziom ich przepustowości oraz niezawodności (m.in. wdrożono do użytkowania nowy szerokopasmowy system satelitarny),
- wdrożono rozwiązania internetowe, wykorzystując platformę *ISDN* w sieci komutowanej,
- zrealizowano program przygotowania systemów komutacyjnych i transmisyjnych oraz urządzeń końcowych do Problemu Roku 2000,
- zrealizowano założony program nowych instalacji oraz wymiany końcowych urządzeń telekomunikacyjnych (teleksy i telefaksy),

– w siedzibach okręgowych i zamiejscowych oddziałów NBP zakończono instalacje wewnętrznych sieci okablowania strukturalnego.

Ochrona informacji niejawnych w NBP

W związku z wejściem w życie Ustawy z dnia 22 stycznia 1999 r. o ochronie informacji niejawnych, dokonano w NBP wielu zmian organizacyjnych. Polegały one przede wszystkim na powołaniu pełnomocnika ds. ochrony informacji niejawnych w NBP oraz utworzeniu Departamentu Ochrony, jako wyspecjalizowanej komórki organizacyjnej m.in. do spraw ochrony informacji niejawnych. Wydano także liczne wewnętrzne akty normatywne, które – uwzględniając specyfikę banku centralnego – pozwoliły na wprowadzenie w życie modelu ustawowego.

W ramach prac w zakresie ochrony informacji, dokonanych przez NBP dla użytkowników własnych oraz z banków komercyjnych, rozwinięto kryptograficzne systemy ochrony, w tym: generowanie, certyfikację i dystrybucję kluczy szyfrowych oraz ochronę kryptograficzną w sieci telekopiowej NBP. Dodatkowo, zainicjowano procesy związane ze zwiększeniem bezpieczeństwa i ochroną informacji jawnych oraz niejawnych w systemach i sieciach teleinformatycznych NBP.

Prace w zakresie polityki bezpieczeństwa systemów NBP w głównej mierze związane były z zainicjowaniem budowy kompleksowego systemu bezpieczeństwa i uwzględniały: integrację systemów ochrony z infrastrukturą techniczną obiektów NBP, szczególne znaczenie systemów i sieci teleinformatycznych NBP, a także współdziałanie systemów i sieci teleinformatycznych NBP z finansowo-bankowymi krajowymi i międzynarodowymi systemami teleinformatycznymi.

Wewnętrzna działalność rewizyjna

W 1999 r. przeprowadzono 15 rewizji na różnych obszarach działalności banku (badania rewizyjne obejmowały komórki organizacyjne Centrali i jednostki organizacyjne NBP). Ze względu na priorytetowe zagadnienie przygotowania NBP do przejścia przez rok 2000 zasadnicze działania kontrolne dotyczyły obszarów informatyki i telekomunikacji oraz diagnozy stanu bezpieczeństwa NBP.

Wyniki badań rewizyjnych wykazały – mimo stwierdzenia pewnych nieprawidłowości – ogólnie pozytywne funkcjonowanie NBP na obszarach będących przedmiotem kontroli. W ramach działań pokontrolnych zalecono usunięcie stwierdzonych nieprawidłowości.

Równoległe z działalnością rewizyjną prowadzone były prace nad stworzeniem nowego modelu funkcjonowania systemu kontroli wewnętrznej w NBP, zbliżonego do rozwiązań w tej dziedzinie istniejących w bankach centralnych Unii Europejskiej. W tym celu powołany został zespół ds. kontroli wewnętrznej pod przewodnictwem Pierwszego Zastępcy Prezesa NBP. W wyniku działalności tej grupy roboczej przygotowano projekt regulacji prawnej, normującej kontrolę wewnętrzną funkcjonalną w NBP.

Wydanie tej regulacji przyczyni się do udoskonalenia we wszystkich jednostkach organizacyjnych NBP systemu kontroli wewnętrznej funkcjonalnej, stanowiącej jeden z filarów całego systemu kontroli wewnętrznej banku.

W celu podniesienia rangi zagadnień kontroli wewnętrznej i wiedzy na ten temat wśród kadry kierowniczej NBP przeprowadzono seminaria i szkolenia w ramach nawiązanej współpracy z Polskim Instytutem Kontroli Wewnętrznej SA.

Sfinalizowano prace nad polską wersją językową raportu SIGMA (OECD/PHARE), dotyczącego audytu w banku centralnym. Publikacja ta ma za zadanie promować dobrą praktykę w zakresie audytu w bankach centralnych w krajach dostosowujących się do standardów Unii Europejskiej.

Działalność promo- cyjno-informacyjna

W 1999 r. NBP kontynuował działalność informacyjno-promocyjną, której celem jest upowszechnianie wiedzy nt. centralnego banku państwa, systemu bankowego, a także kształtowanie wizerunku NBP.

W realizacji tych zadań wykorzystywano liczne wydawnictwa: *Założenia polityki pieniężnej*, *Bank i Kredyt*, *Biuletyn Informacyjny NBP*, *Informację Wstępną*, *Raport Roczny NBP*, *Raport o Inflacji*, *Informator o NBP*, *System płatniczy w Polsce*, *Foldery nt. monet kolekcjonerskich*, a także kierowany do odbiorców wewnętrznych *List Informacyjny NBP*.

Ważnym narzędziem promocyjnym banku centralnego jest serwis internetowy (adres: www.nbp.pl). W 1999 r. uruchomiona została jego wersja angielska. Rozbudowano też podstrony: *Akty Prawne* (dla wersji polskiej) oraz *Publikacje*. Uruchomiono również funkcję *Kontakt*, dzięki której odwiedzający strony [www.nbp](http://www.nbp.pl) mogą kierować pytania i sugestie, dotyczące działalności NBP oraz danych statystycznych obrazujących stan systemu bankowego w Polsce.

W zakresie edukacyjno-informacyjnym ważną rolę dla pracowników Narodowego Banku Polskiego, innych banków, pracowników naukowych instytucji finansowych i uczelni oraz studentów odgrywa Centralna Biblioteka NBP (zaliczona do bibliotek naukowych na mocy uchwały nr 262 Rady Ministrów z dnia 29 sierpnia 1968 r.). Zakres tematyczny zbiorów obejmuje nauki ekonomiczne, a w szczególności zagadnienia bankowości i pieniądza. Od 1987 r. gromadzony jest księgozbiór Biblioteki Depozytowej Banku Światowego. Biblioteka ma także zbiór periodycznych wydawnictw informacyjnych oraz opracowań monograficznych, dotyczących działalności banków zagranicznych i instytucji międzynarodowych.

Biblioteka udziela informacji katalogowych, bibliograficznych i rzeczowych na podstawie zbiorów własnych. W czytelni wydzielono stanowisko komputerowe dla bazy ABI/INFORM Business Periodical on Disc oraz Financial Times. Z innych dostępnych baz na CD-ROM (m.in. JUSTIS CELEX, EUROPEAN REFERENCES, LEX) lub w sieci można korzystać na pozostałych stanowiskach w bibliotece.

W dziedzinie współpracy banku centralnego z mediami jednym z najważniejszych zadań było koordynowanie polityki informacyjnej NBP związanej z Problemem Roku 2000. Działaniami tymi były: konferencje prasowe, publikacje (m.in. broszura *Przygotowania Narodowego Banku Polskiego do roku 2000*), skierowane do społeczeństwa wypowiedzi przedstawicieli banku.

Ważnym elementem polityki informacyjnej były konferencje prasowe, podczas których Prezes NBP, członkowie RPP, Zarządu NBP i KNB uzasadniali decyzje dotyczące polityki pieniężnej i nadzorczej, podejmowane przez te organy. Odbyło się również kilka konferencji prasowych, w których uczestniczyli goście zagraniczni, m.in.: gubernator Centralnego Banku Chile Carlos Massad, prezes Europejskiego Banku Odbudowy i Rozwoju Horst Köhler, członek Zarządu Europejskiego Banku Centralnego Tommaso Padoa-Schioppa i członek Europejskiego Banku Centralnego Otmar Issing.

Prowadzona była także stała działalność informacyjno-edukacyjna dla przedstawicieli mediów (komunikaty prasowe, odpowiedzi na pytania, sprostowania). Za istotne narzędzia w działalności promocyjnej banku centralnego należy uznać konferencje oraz wizyty organizowane przez NBP.

W 1999 r. odbyły się obchody 75-lecia powstania Banku Polskiego SA (4-5 maja oraz 9 czerwca). W uroczystościach uczestniczyli: Prezydent Aleksander Kwaśniewski, który dokonał odsłonięcia popiersia Premiera Władysława Grabskiego w siedzibie NBP, oraz Premier Jerzy Buzek, który otworzył konferencję naukową na Zamku Królewskim w Warszawie nt. *Rola i miejsce banku centralnego w Zjednoczonej Europie*. Zagranicznym gościem honorowym obchodów był Prezes Europejskiego Banku Centralnego, Wim Duisenberg. Ponadto, w uroczystościach uczestniczyli m.in. gubernatorzy europejskich banków centralnych, członkowie Rządu, kierownicy jednostek administracji państwowej, prezesi banków komercyjnych, rektorzy uczelni.

W dniach 14-15 października 1999 r. NBP, wspólnie z Głównym Urzędem Statystycznym, zorganizował posiedzenie Komitetu Monetarnego, Finansowego i Bilansu Płatniczego. Uczestniczyli w nim szefowie Głównych Urzędów Statystycznych krajów kandydujących do UE.

W dniach 14-15 czerwca 1999 r. odbyła się zorganizowana przez NBP konferencja naukowa nt. *Polityka pieniężna a wyzwania krajowe i międzynarodowe*.

W 1999 r. na zaproszenie Prezesa NBP gościli m.in.: Prezes Centralnego Banku Chile, Carlos Massad, Prezes Europejskiego Banku Odbudowy i Rozwoju, Horst Köhler. Programy wizyt obejmowały m.in. spotkania z Radą Polityki Pieniężnej, Zarządkiem NBP, a także Prezydentem Aleksandrem Kwaśniewskim oraz przedstawicielami Rządu RP.

Bilans Narodowego Banku Polskiego na dzień 31 grudnia 1999 r.

	w tys. zł		w tys. zł
AKTYWA OGÓŁEM	146.709.270,8	PASYWA OGÓŁEM	146.709.270,8
I. Aktywa podstawowe	142.807.100,9	I. Pieniądz gotówkowy w obiegu	43.375.240,1
1. Złoto i należności w złocie odpowiadające międzynarodowym standardom czystości	3.979.991,9	II. Dłużne papiery wartościowe NBP w obiegu	24.694.015,3
2. Pieniądze w walutach obcych i należności w walutach obcych od instytucji zagranicznych	116.064.838,2	III. Zobowiązania w walucie polskiej z wyjątkiem wymienionych w pozycji I i II	22.607.104,2
3. Należności w walutach obcych od instytucji krajowych	490.200,1	1. Zobowiązania wobec banków krajowych	9.435.340,9
4. Kredyty w walucie polskiej udzielone bankom krajowym	6.600.644,7	2. Zobowiązania wobec krajowego sektora rządowego	4.937.905,4
5. Inne należności w walucie polskiej od banków krajowych	0,0	3. Zobowiązania wobec innych instytucji krajowych	1.783.815,4
6. Krajowe dłużne papiery wartościowe	15.671.426,0	4. Zobowiązania wobec instytucji zagranicznych	6.450.042,5
7. Należności od krajowego sektora rządowego	0,0	IV. Zobowiązania w walutach obcych z wyjątkiem wymienionych w pozycji II	8.510.942,8
II. Pozostałe aktywa	3.902.169,9	1. Zobowiązania wobec instytucji krajowych	472.651,2
1. Środki trwałe i środki trwałe w budowie	646.709,0	2. Zobowiązania wobec instytucji zagranicznych	8.038.291,6
2. Wartości niematerialne i prawne	15.853,4	V. Inne pasywa	9.520.593,2
3. Finansowy majątek trwały	212.977,2	1. Rozliczenia międzyokresowe	6.310.489,1
4. Rozliczenia międzyokresowe czynne	556.003,8	2. Fundusze specjalne	1.364,8
5. Różnice z wyceny	1.454.587,0	3. Zobowiązania różne	28.663,1
6. Należności różne i zapasy	1.016.039,5	4. Różnice z wyceny	3.180.076,2
7. Podział wyniku finansowego	0,0	VI. Rezerwy	34.155.617,2
		1. Rezerwa na pokrycie ryzyka zmian kursu złotego do walut obcych	34.155.617,2
		2. Rezerwy celowe	0,0
		VII. Fundusze podstawowe	1.548.219,2
		1. Fundusz statutowy	400.000,0
		2. Fundusz rezerwowy	1.148.219,2
		VIII. Zysk	2.297.538,8

GLÓWNY KSIĘGOWY
NARODOWEGO BANKU POLSKIEGO

Ewa Popowska

ZARZĄD
NARODOWEGO BANKU POLSKIEGO

Hanna Gronkiewicz-Waltz
Jerzy Stopyra
Ryszard Kokoszczyński
Ewa Popowska
Krzysztof Majczuk
Andrzej Jakubiak
Waldemar Szostak

Bilans NBP i rachunek wyników

Bilans NBP i zmiany w jego strukturze w 1999 r.

W 1999 r. Rada Polityki Pieniężnej przyjęła dwie uchwały z zakresu rachunkowości w Narodowym Banku Polskim. Pierwsza to Uchwała nr 10/1999 r. z dnia 16 czerwca 1999 r. „Zasady rachunkowości, układ aktywów i pasywów bilansu oraz rachunku zysków i strat Narodowego Banku Polskiego”. Uzupełnieniem tej uchwały jest Uchwała Zarządu NBP nr 30/1999 – „Sposób wykonywania zadań z zakresu rachunkowości w Narodowym Banku Polskim”¹⁵. Druga Uchwała nr 11/1999 z dnia 16 czerwca 1999 r. dotyczyła „Zasad tworzenia i rozwiązywania rezerwy na pokrycie ryzyka zmian kursu złotego do walut obcych w Narodowym Banku Polskim”. Ponadto zgodnie z zapisami Uchwały RPP nr 10/1999, zmienił się układ aktywów i pasywów bilansu – został dostosowany do wytycznych Europejskiego Banku Centralnego.

Suma bilansowa aktywów i pasywów NBP, zwiększyła się w 1999 r. o 11,6% w stosunku do końca 1998 r. Realnie aktywa i pasywa NBP wzrosły o 4,0%. Podstawowym czynnikiem tego wzrostu był przyrost rezerw oficjalnych brutto, które w 1999 r. w wyrażeniu złotowym wzrosły o 9,8 mld zł, tj. o 10,2%, (w ujęciu walutowym spadły o blisko 1.888 mln USD).

Podstawowe zmiany aktywów i pasywów w 1999 r. przedstawia tabela 9.

Tabela 9. Zmiany aktywów i pasywów w latach 1998-1999

Wyszczególnienie	Stan na:		Zmiana	31 XII 1998 = 100 w %
	31 XII 1998	31 XII 1999		
	w mln zł			
Aktywa				
I. Aktywa podstawowe ogółem z tego:	129.117,2	142.807,1	13.689,9	110,6
1. Złoto i należności w złocie odpowiadające międzynarodowym standardom czystości	3.328,7	3.980,0	651,3	119,8
2. Pieniądze w walutach obcych i należności w walutach obcych od instytucji zagranicznych	100.029,3	116.064,8	16.035,5	116,0
3. Należności w walutach obcych od instytucji krajowych	533,7	490,2	-43,5	91,9
4. Kredyty w walucie polskiej udzielone bankom krajowym	7.116,6	6.600,7	-515,9	92,8
5. Krajowe dłużne papiery wartościowe	16.355,0	15.671,4	-683,6	95,8
6. Należności od krajowego sektora rządowego	1.753,9	-	-1.753,9	-
II. Pozostałe aktywa	2.361,5	3.902,2	1.540,7	165,2
Ogółem suma bilansowa	131.478,7	146.709,3	15.230,6	111,6
Pasywa				
I. Pieniądz gotówkowy w obiegu	33.993,5	43.375,3	9.381,8	127,6
II. Dłużne papiery wartościowe NBP w obiegu	28.575,5	24.694,0	-3.881,5	86,4
III. Zobowiązania w walucie polskiej	28.493,1	22.607,1	-5.886,0	79,3
IV. Zobowiązania w walutach obcych	4.126,0	8.510,9	4.384,9	206,3
V. Inne pasywa	10.408,7	9.520,6	-888,1	91,5
VI. Fundusze i rezerwy	25.214,7	35.703,9	10.489,2	141,6
VII. Wynik finansowy	667,2	2.297,5	1.630,3	344,4

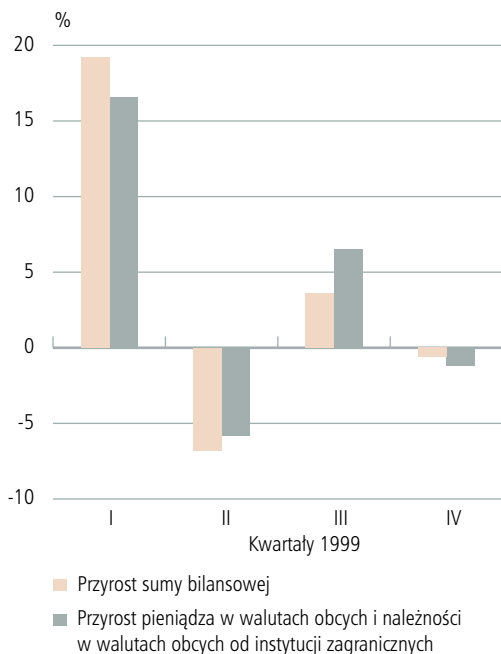
O poziomie sumy bilansowej zdecydował przyrost:

po stronie aktywów:

- pieniędzy w walutach obcych i należności w walutach obcych od instytucji zagranicznych o 16,0%,
- pozostałych aktywów o 65,2%,
- złota i należności w złocie odpowiadających międzynarodowym standardom czystości o 19,6%;

¹⁵ Dokumenty te zastąpiły Zarządzenie Prezesa nr C/I/21/95 „Rachunkowość w Narodowym Banku Polskim”, a zawarte w nich unormowania zaczęły obowiązywać od 1 października 1999 r.

Wykres 6. Kwartalne przyrosty sumy bilansowej oraz pieniędzy w walutach obcych od instytucji zagranicznych w 1999 r.

po stronie pasywów:

- funduszy i rezerw o 41,6%, w wyniku wzrostu rezerwy na pokrycie ryzyka zmian kursu złotego do walut obcych (wzrost o 44,3%),
- pieniądza gotówkowego w obiegu o 27,6%,
- zobowiązań w walutach obcych o 106,3%.

Wśród aktywów bilansu NBP, największy przyrost, podobnie jak w latach ubiegłych, dotyczył dewiz lokowanych w zagraniczne dłużne papiery wartościowe, które wzrosły o 9,1% (z 77.384,2 mln zł na koniec 1998 r. do 84.415,1 mln zł na koniec 1999 r.). Stan pieniędzy w walutach obcych i należności w walutach obcych od instytucji zagranicznych na koniec 1999 r. ukształtował się na poziomie o 16,0% wyższym od poziomu z 31.12.1998 r. Najsilniejszy wzrost nastąpił w styczniu i lutym, kiedy wynosił średnio 9.977,5 mln zł, głównie z powodu wzrostu kursu dolara amerykańskiego (wzrost o 0,436 zł).

W pasywach bilansu kierunek zmian był zróżnicowany. Wysoką dynamiką charakteryzowały się: wynik finansowy (wzrost o 244,4%), zobowiązania w walutach obcych (o 106,3%) oraz fundusze i rezerwy (o 41,6%). Najsilniejszy spadek odnotowano natomiast w zobowiązaniach w walucie polskiej (o 20,7) oraz w dłużnych papierach wartościowych NBP w obiegu (o 13,6%).

Przyrost sumy bilansowej w 1999 r. zrealizowany został w ciągu pierwszych trzech miesięcy. Przyczyną tego zjawiska była bardzo silna korelacja między wzrostem sumy bilansowej a kształtowaniem się kursu dolara amerykańskiego oraz pieniędzy w walutach obcych i należności w walutach obcych od instytucji zagranicznych. Ta pozycja aktywów jest podstawowym składnikiem rezerw oficjalnych brutto.

Kwartalne przyrosty sumy bilansowej oraz pieniędzy w walutach obcych i należności w walutach obcych od instytucji zagranicznych przedstawia wykres 6.

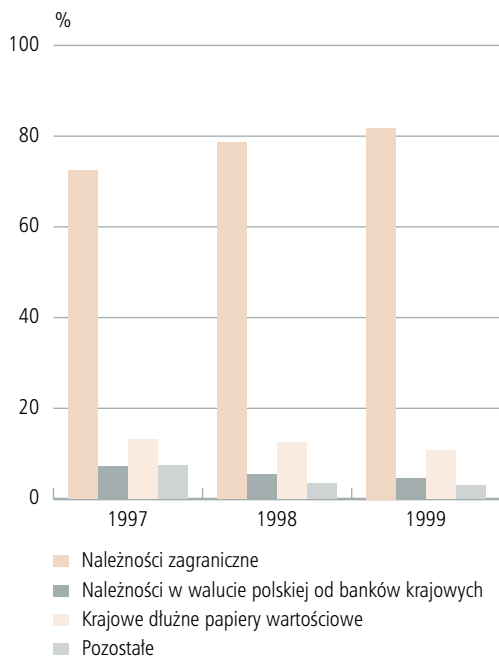
Zmiany wartości podstawowych składników bilansu spowodowały również zmiany w strukturze aktywów i pasywów NBP. Udział podstawowych składników aktywów i pasywów NBP ilustruje tabela 10.

Tabela 10. Struktura aktywów i pasywów NBP na koniec lat 1998 i 1999

Wyszczególnienie	Struktura		Zmiany w pkt. proc.
	31 XII 1998	31 XII 1999	
	w %		
Aktywa ogółem	100,0	100,0	x
I. Aktywa podstawowe ogółem			
z tego:	98,2	97,3	-0,9
1. Złoto i należności w złocie odpowiadające międzynarodowym standardom czystości	2,5	2,7	0,2
2. Pieniądże w walutach obcych i należności			
w walutach obcych od instytucji zagranicznych	76,1	79,1	3,0
3. Należności w walutach obcych od instytucji krajowych	0,4	0,3	-0,1
4. Kredyty w walucie polskiej udzielone bankom krajowym	5,4	4,5	-0,9
5. Krajowe dłużne papiery wartościowe	12,5	10,7	-1,8
6. Należności od krajowego sektora rządowego	1,3	-	-1,3
II. Pozostałe aktywa	1,8	2,7	0,9
Pasywa ogółem	100,0	100,0	x
I. Pieniądz gotówkowy w obiegu	25,9	29,6	3,7
II. Dłużne papiery wartościowe NBP w obiegu	21,7	16,8	-4,9
III. Zobowiązania w walucie polskiej	21,7	15,4	-6,3
IV. Zobowiązania w walutach obcych	3,1	5,8	2,7
V. Inne pasywa	7,9	6,5	-1,4
VI. Fundusze i rezerwy	19,2	24,3	5,1
VII. Wynik finansowy	0,5	1,6	1,1

Aktywa

Wykres 7. Zmiany w strukturze aktywów NBP w latach 1997-1999

Dominujący udział w strukturze **aktywów** mają pieniądze w walutach obcych i należności w walutach obcych od instytucji zagranicznych, stanowiące – po wzroście ich udziału o 3,0 pkt. proc. – ponad 79% majątku NBP. Udział tej pozycji w strukturze bilansu systematycznie wzrasta: w 1996 r. wyniósł 61,8%, w 1997 r. – 67,6%, w 1998 r. – 76,1%. Ma on zasadniczy wpływ na kierunki zmian podstawowych składników pasywów bilansu, w tym zwłaszcza rezerwy na pokrycie ryzyka zmian kursu złotego do walut obcych, która stanowi 23,3% ogólnej sumy bilansowej.

Zmiana udziału krajowych dłużnych papierów wartościowych z 12,5% w 1998 r. do 10,7% w omawianym roku nie zmieniła dotychczasowej pozycji tego składnika aktywów w strukturze sumy bilansowej ogółem.

Spadek udziału w strukturze bilansu należności w walucie polskiej od banków krajowych o 0,9 pkt. proc. dotyczy głównie należności od banków z tytułu kredytów refinansowych i redyskontowych. Ponad 78% ogółu należności od banków jest wynikiem ich zadłużenia z tytułu kredytu refinansowego na inwestycje centralne, udzielonego na ich realizację i odsetki kapitalizowane w okresie realizacji.

Spadek o 1,3 pkt. proc. należności od krajowego sektora rządowego, obejmujących w 1998 r. jednostki rozrachunkowe, wynikał natomiast z dokonanej w 1999 r. konwersji zobowiązań Skarbu Państwa.

Zmiany w strukturze aktywów NBP w latach 1997-1999 przedstawia wykres 7.

W strukturze aktywnej strony bilansu najważniejszą pozycję stanowiły: **pieniądze i należności w walutach obcych od instytucji zagranicznych**, w tym zagraniczne dłużne papiery wartościowe – około 73% ogółu wartości. Podstawowym składnikiem omawianej pozycji były w 1999 r. papiery wartościowe emitowane przez zagraniczne rządy; w strukturze dłużnych papierów zagranicznych stanowiły w 1999 r. 90,3% (w 1998 r. – prawie 95,1%). Do pozycji dłużnych papierów wartościowych zaliczane są również papiery emitowane przez zagraniczne instytucje finansowe. Stan tych papierów na koniec grudnia 1999 r. był wyższy o 144,4% od stanu z końca 1998 r.

Lokaty krótkoterminowe zabezpieczone papierami wartościowymi z przyrzeczeniem odkupu były wyższe niż w 1998 r. o 26,4%. Wartość złotowa tych lokat obejmuje wszystkie operacje *reverse repo* oraz te, które wchodziły w skład transakcji kombinowanych (*securities lending*). Na koniec 1999 r. były tylko lokaty z przyrzeczeniem odkupu papierów wartościowych, wchodzące w skład transakcji kombinowanych.

Rachunki bieżące i lokaty w bankach zagranicznych w 1999 r. wzrosły o 34,2% w stosunku do grudnia 1998 r. Przy lokowaniu rezerw dewizowych podstawowym kryterium wyboru kierunku inwestowania było osiągnięcie możliwe najwyższego stopnia bezpieczeństwa lokat i utrzymanie niezbędnego stopnia płynności oraz uzyskanie optymalnego, w istniejących warunkach rynkowych, poziomu dochodowości. Przesądziło to o strukturze stanu lokat. Prawie 100% stanu rachunków i lokat w bankach zagranicznych stanowiły w 1999 r., podobnie jak w 1998 r., lokaty krótkoterminowe.

Zmiany w kształtowaniu się pieniędzy w walutach obcych i należności w walutach obcych od instytucji zagranicznych w ujęciu nominalnym oraz ich strukturę przedstawia tabela 11.

Drugie miejsce w strukturze bilansu pod względem wysokości aktywów zajmują *krajowe dłużne papiery wartościowe* – 10,7% ogólnej sumy bilansowej. W skład powyższych papierów wchodzi: obligacje skarbowe, obligacje emitowane przez banki krajowe oraz weksle przyjęte do dyskonta od banków krajowych.

Kształtowanie się wielkości krajowych dłużnych papierów wartościowych prezentuje tabela 12.

Podstawową (98%) pozycją omawianej grupy aktywów są dłużne papiery wartościowe sektora rządowego. W 1999 r. dokonano konwersji zadłużenia budżetu państwa w NBP. W ramach tej operacji niezbywalne aktywa NBP zostały zamienione na 3-, 4-, 5- i 10-letnie obligacje skarbowe o stałym oprocentowaniu oraz na 2-letnią obligację zero-kuponową.

Tabela 11. Zmiany stanów i struktury pieniędzy w walutach obcych i należności w walutach obcych od instytucji zagranicznych w latach 1998-1999

Wyszczególnienie	Stan na:		Zmiany	Struktura	
	31 XII 1998	31 XII 1999		31 XII 1998	31 XII 1999
	w mln zł			w %	
Pieniądze w walutach obcych i należności w walutach obcych od instytucji zagranicznych	100.029,3	116.064,8	16.035,5	100,0	100,0
z tego:					
- udziały RP w MFW	4.563,5	7.423,2	2.859,7	4,6	6,4
- udziały RP w MBOiR	4,4	0,0	-4,4	-	-
- rachunki bieżące w bankach zagranicznych i instytucjach międzynarodowych	9,6	24,2	14,6	-	-
- lokaty w bankach zagranicznych	17.712,2	23.759,2	6.047,0	17,7	20,5
- zagraniczne dłużne papiery wartościowe	71.391,2	76.842,1	5.450,9	71,4	66,2
- lokaty terminowe zabezpieczone papierami z przyrzeczeniem odkupu	5.993,0	7.573,0	1.580,0	6,0	6,5
- pożyczki udzielone instytucjom zagranicznym	14,0	9,5	-4,5	-	-
- waluty obce	311,8	359,1	47,3	0,3	0,3
- SDR	24,8	46,2	21,4	-	0,1
- pozostałe	4,8	28,3	23,5	-	-

Na I etapie konwersji (30.09.1999 r.) NBP otrzymał obligacje państwowe 3-, 4-, 5- i 10-letnie o stałym oprocentowaniu o wartości 3.076,3 mln zł każda.

Na drugim etapie (grudzień 1999 r.) konwersji podlegała obligacja na obsługę zadłużenia wobec Klubu Londyńskiego, która zamieniona została na 2-letnią zero-kuponową obligację skarbową o wartości 3.055,3 mln zł w cenie zakupu, tj. 4.133,9 mln zł nominalnie. W rezultacie powyższych działań dłużne papiery wartościowe sektora rządowego w ujęciu brutto osiągnęły poziom 18.803,3 mln zł.

Tabela 12. Krajowe dłużne papiery wartościowe w latach 1998-1999

Wyszczególnienie	Stan na		Odpisy	Stan na		Odpisy	Struktura	
	31 XII 1998	aktualizacyjne		31 XII 1998	31 XII 1999		31 XII 1999	31 XII 1998
	w mln zł						w %	
Dłużne papiery wartościowe sektora rządowego	16.026,3	0,0	16.026,3	18.803,3	3.443,1	15.360,2	98,0	98,0
z tego:								
- obligacje emisji 1991 r.	3.223,7	-	3.223,7	3.242,5	-	3.242,5	19,7	20,7
- obligacje emisji 5 maja 1997 r.	4.956,8	-	4.956,8	-	-	-	30,3	-
- obligacje emisji 17 grudnia 1998 r.	2.556,2	-	2.556,2	-	-	-	15,6	-
- obligacje skarbowe	5.289,6	-	5.289,6	15.560,8	3.443,1	12.117,7	32,4	77,3
Dłużne papiery wartościowe innych emitentów	403,9	75,2	328,7	311,2	0,0	311,2	2,00	2,00
z tego:								
- weksle	354,7	75,2	279,5	267,4	-	267,4	1,7	1,7
- obligacje emitowane przez banki krajowe	49,2	-	49,2	43,8	-	43,8	0,3	0,3
Ogółem	16.430,2	75,2	16.355,0	19.114,5	3.443,1	15.671,4	100,0	100,0

Tabela 13. Zmiany stanów i struktury kredytów w walucie polskiej udzielonych bankom krajowym w latach 1998-1999

Wyszczególnienie	Stan na:		Odpisy aktualizacyjne		Stan po uwzględ- nieniu odpisów		Struktura	
	31 XII 1998	31 XII 1999	31 XII 1998	31 XII 1999	31 XII 1998	31 XII 1999	31 XII 1998	31 XII 1999
	w mln zł				w %			
Kredyty w walucie polskiej udzielone								
bankom krajowym	7.118,2	6.602,2	1,5	1,5	7.116,7	6.600,7	100,0	100,0
z tego:								
– na rachunku bieżącym	1.289,0	1.287,1	-	-	1.289,0	1.287,1	18,1	19,5
– lombardowe na restrukturyzację	11,2	-	-	-	11,2	-	0,2	-
– na inwestycje centralne	5.614,4	5.146,5	-	-	5.614,4	5.146,5	78,9	78,0
– na skup plodów rolnych	201,8	162,1	-	-	201,8	162,1	2,8	2,4
– bez określenia celu	0,3	5,0	-	-	0,3	5,0	-	0,1
– przeterminowane na realizację programu naprawczego	1,5	1,5	1,5	1,5	-	-	-	-

Po dokonaniu odpisu aktualizującego, a także w związku z rozliczeniem różnic kursowych od obligacji nominowanych w USD dłużne papiery wartościowe budżetu państwa na 31.12.1999 r. zamknęły się kwotą 15.360,2 mln zł.

Zmiany w należnościach z tytułu dyskonta weksli w 1999 r. są wynikiem wykupienia przez banki weksli zgodnie z porozumieniami zawartymi między NBP a bankami spółdzielczymi i komercyjnymi. W przypadku banków komercyjnych, które realizują własne programy postępowania naprawczego, kwoty weksli przedkładanych corocznie do dyskonta w NBP, w terminach określonych w porozumieniach, zmniejszają się o kwoty zwindykowanych należności straconych, na zasadach ustalonych w tych porozumieniach.

Wartość należności z tytułu obligacji emitowanych przez banki krajowe na koniec 1999 r. w porównaniu z rokiem ubiegłym, była niższa o 5,4 mln zł, przede wszystkim w wyniku wykupienia raty kapitału przez PROSPER-BANK.

Kolejną pozycją omawianej strony bilansu NBP są **kredyty w walucie polskiej udzielone bankom krajowym**, stanowiące 4,5% ogółem aktywów.

Szczegółowe dane obrazujące kształtowanie się powyższych kredytów oraz ich strukturę przedstawia tabela 13.

Główną pozycję w zadłużeniu kredytowym banków w okresie sprawozdawczym stanowiły kredyty na inwestycje centralne. Należności z tytułu wykorzystanych przez banki kredytów na inwestycje centralne nie mają jednak jednolitego charakteru. Ponad 64% stanu tych należności stanowi kredyt przeznaczony na pokrycie kapitalizowanych odsetek, naliczonych od kredytów finansujących inwestycje centralne w realizacji. Na koniec 1999 r. kredyt na kapitalizację odsetek wynosił 3.320,4 mln zł, wykazując w porównaniu z rokiem poprzednim spadek o 7,1%.

Udział omawianych odsetek w należnościach z tytułu kredytu refinansowego ogółem systematycznie wzrasta: w 1997 r. – 62,4%, w 1998 r. – 63,7%, a w 1999 r. – 64,5%.

Okolo 90% ogólnej kwoty kredytu refinansowego na inwestycje centralne, według stanu na koniec grudnia 1999 r., stanowił kredyt wykorzystywany przez Bank Polska Kasa Opieki SA, finansujący budowę Elektrowni Opole. Zgodnie z przyjętym w 1997 r. programem restrukturyzacji zadłużenia Elektrowni, jej bieżące kredytowanie zostało zakończone w 1998 r. i z dniem 1 stycznia 1999 r. kredyt ten jest już ewidencjonowany jako zadłużenie w stanie spłaty.

Drugą znaczącą pozycją w strukturze (19,5% należności z tytułu kredytów udzielonych bankom krajowym) było zadłużenie Banku Handlowo-Kredytowego SA w Katowicach w likwidacji. Na koniec 1999 r. wynosiło ono 1.287,1 mln zł i w porównaniu z końcem 1998 r. spadło o 1,9 mln zł. Spadek ten wynikał głównie ze spłaty odsetek naliczonych do dnia 30 marca 1992 r., które na 21.12.1999 r. wyniosły 104,0 mln zł. Ponadto, BHK SA jest zobowiązany do

splaty odsetek naliczanych od 1.04.1992 r. Ich stan na koniec okresu sprawozdawczego zamykał się kwotą 1.183,1 mln zł.

Zmiany w stanie zadłużenia banków z tytułu pozostałych kredytów nie miały większego znaczenia, zarówno dla wielkości ogólnego zadłużenia banków, jak i struktury tego zadłużenia.

Należności w walutach obcych od instytucji krajowych stanowiły na koniec grudnia 1999 r. 0,3% ogółu aktywów i w porównaniu z grudniem 1998 r. ich stan zmniejszył się o 8,1%.

Zmiany w stanie należności w walutach obcych od finansowych instytucji krajowych i strukturę tych zmian w 1999 r. przedstawiono w tabeli 14.

Tabela 14. Stan i struktura należności w walutach obcych od instytucji krajowych w latach 1998-1999

Wyszczególnienie	Stan na:		Struktura	
	31 XII	31 XII	31 XII	31 XII
	1998	1999	1998	1999
	w mln zł		w %	
Należności w walutach obcych				
od instytucji krajowych	533,7	490,2	100,0	100,0
– lokaty wyrażone w walutach obcych				
w bankach krajowych	405,6	392,7	76,0	80,1
– kredyty odpożyczone bankom krajowym	128,1	97,5	24,0	19,9

Lokaty NBP wyrażone w walutach obcych w bankach krajowych charakteryzowały się tendencją spadkową. Na koniec grudnia 1998 r. stanowiły 76% należności w walutach obcych od instytucji krajowych, zaś rok później – mimo nominalnego spadku, ich udział w omawianych należnościach wzrósł do 80,1%.

W 1999 r. **pozostałe aktywa** wzrosły o 65,2% i w konsekwencji ich udział w strukturze ogólnej sumy aktywów wzrósł o 0,9 pkt. proc.

Kształtowanie się pozostałych aktywów oraz ich udział w ogólnej kwocie tego składnika aktywów przedstawia tabela 15.

Tabela 15. Stan i struktura pozostałych aktywów w latach 1998-1999

Wyszczególnienie	Stan na:		Struktura	
	31 XII	31 XII	31 XII	31 XII
	1998	1999	1998	1999
	w mln zł		w %	
Pozostałe aktywa	2.361,5	3.902,2	100,0	100,0
z tego:				
– środki trwale i środki trwale w budowie	561,9	646,7	23,8	16,6
– różnice z wyceny	260,6	1.454,6	11,0	37,3
– rozliczenie z tytułu kredytu libijskiego	331,9	372,2	14,1	9,5
– różne rozliczenia zagraniczne	258,4	263,5	10,9	6,8
– finansowy majątek trwały	120,9	213,0	5,1	5,5
– rozrachunki z tytułu sprzedaży majątku finansowego	161,2	161,2	6,8	4,1
– rozliczenia międzyokresowe czynne	3,9	556,0	0,2	14,2
– inne	662,7	235,0	28,1	6,0

O wysokości stanu pozostałych aktywów i zmianach zachodzących w ciągu roku zdecydowała głównie wysokość różnic z wyceny. Decydujący wpływ na zmianę omawianej pozycji aktywów miał wzrost kosztów do rozliczenia z tytułu spadku wartości rynkowej zagranicznych dłużnych papierów wartościowych emitowanych przez zagraniczne banki centralne i rządy. Istotny wzrost – zarówno nominalny, jak i strukturalny – wykazały również rozliczenia międzyokresowe czynne, które zwiększyły się 552,1 mln zł, osiągając w strukturze pozostałych aktywów udział 14,2%.

Na stan rozliczeń międzyokresowych czynnych miały przede wszystkim wpływ następujące elementy:

- rozliczenia międzyokresowe kosztów operacji finansowych w walucie polskiej, dotyczące kosztów do rozliczenia z tytułu odsetek do zapłacenia od obligacji NBP wyemitowanych w związku z obniżeniem stóp rezerwy obowiązkowej,
- wzrost rozliczeń międzyokresowych kosztów w walutach obcych, wynikający głównie ze wzrostu kosztów do rozliczenia z tytułu depozytów w walutach obcych (z przyrzeczeniem odkupu papierów wartościowych),
- wzrost rozliczeń międzyokresowych z tytułu naliczonych niezapłaconych odsetek od depozytów bankowych; rozliczenia te dotyczyły odsetek naliczonych od lokat terminowych Ministerstwa Finansów.

Znaczącą pozycją w pozostałych aktywach są również środki trwałe i środki trwałe w budowie. Ich stan na koniec grudnia 1999 r. wyniósł 646,7 mln zł, co oznacza wzrost o 15,1%. Wartość rzeczowego majątku trwałego wzrosła przede wszystkim w związku z przekazaniem do użytku środków trwałych w wyniku zakończenia zadań inwestycyjnych oraz dokonanego zakupu środków trwałych.

Pasywa

Po stronie pasywnej najwyższym udziałem – 29,6% sumy bilansowej – charakteryzuje się pieniądź gotówkowy w obiegu. W porównaniu z 31.12.1998 r. udział ten wzrósł o 3,7 pkt. proc.

Fundusze i rezerwy zwiększyły swój udział w pasywach ogółem o 5,1 pkt. proc., z 19,2% na koniec 1998 r. do 24,3% na 31.12.1999 r., głównie w wyniku wzrostu rezerwy na pokrycie zmian kursu złotego do walut obcych, której udział zwiększył się z 18,0% w 1998 r. do 23,3% w 1999 r. Najwyższy spadek udziału w strukturze pasywów odnotowano w pozycji „zobowiązania w walucie polskiej”: o 6,3 pkt. proc. (z 21,7% w 1998 r. do 15,4% w 1999 r.), przede wszystkim w związku ze spadkiem stanów na rachunkach bieżących banków krajowych.

Znaczne obniżenie udziału w strukturze bilansu zaobserwowano także w pozycji „dłużne papiery wartościowe NBP w obiegu”, których udział spadł z 21,7% w 1998 r. do 16,8% w 1999 r., tj. o 4,9 pkt. proc.

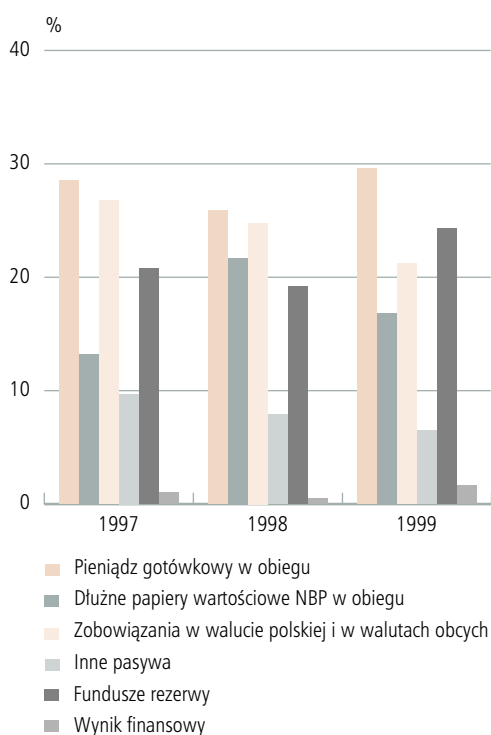
Zmiany w strukturze pasywów NBP w latach 1997-1999 przedstawia wykres 8.

Pieniądź gotówkowy w obiegu jest podstawowym składnikiem pasywów NBP. Na koniec 1999 r. jego udział w sumie bilansowej wynosił ogółem 29,6% i w porównaniu z 1998 r. wzrósł o 3,7%. W ujęciu nominalnym zaś pieniądź gotówkowy zwiększył się o 27,6% w porównaniu z rokiem poprzednim. Wysoki wzrost obiegu gotówkowego wynikał głównie z konieczności przygotowania się banków do spodziewanego, zwiększonego zapotrzebowania klientów związanego z Problemem Roku 2000.

Znaczący wpływ na kształtowanie się pasywów w 1999 r. miał poziom **funduszy i rezerw**. Podstawową pozycją tego składnika pasywów jest rezerwa na pokrycie ryzyka zmian kursu złotego do walut obcych. Na koniec 1999 r. stanowiła ona 23,3% ogólnej sumy bilansowej, w stosunku do stanu na koniec 1998 r. jej wartość nominalna wzrosła o 44,3%, a udział w strukturze pasywów zwiększył się o 5,3 pkt. proc. O jej poziomie zadecydował głównie wzrost kursu złotego do dolara amerykańskiego: z 3,5040 zł w 1998 r. do 4,1483 zł w 1999 r., oraz rozwiązanie rezerwy (w kwocie 675,6 mln zł) zgodnie z wprowadzonymi w 1999 r. nowymi zasadami w sprawie tworzenia i rozwiązywania rezerwy na pokrycie ryzyka zmian kursu złotego do walut obcych w NBP¹⁶.

Na ogólną kwotę rezerwy składały się wyniki dokonywanej od 1991 r. wyceny aktywów i pasywów NBP w walutach obcych z zastosowaniem kursu średniego obowiązującego na dzień bilansowy. Wyniki te – w odniesieniu do pieniędzy w walutach obcych i należności w walutach obcych od instytucji zagranicznych oraz innych należności i zobowiązań w walutach obcych – zwiększają ich nominalną wartość, a jednocześnie stanowią rezerwę, będącą zabezpieczeniem ryzyka kursowego.

Wykres 8. Zmiany w strukturze pasywów NBP w latach 1997-1999

¹⁶ Uchwała RPP nr 11/1999 z dnia 16 czerwca 1999 r.

Zobowiązania w walutach obcych stanowią w strukturze pasywów ogółem 5,8% (w 1998 r. – 3,1%). Na 31.12.1999 r. osiągnęły poziom wyższy o 106,3% w porównaniu z 1998 r. W skład omawianej pozycji pasywów wchodzi zobowiązania wobec instytucji krajowych oraz wobec instytucji zagranicznych. Zmiana pierwszego z wymienionych składników była wypadkową wzrostu stanów na rachunkach różnych w walutach obcych oraz spadku zobowiązań w walutach obcych wobec budżetu państwa, dotyczących środków zgromadzonych na rachunku dochodów Polskiego Funduszu Stabilizacyjnego i na rachunku dochodów Funduszu Prywatyzacji Banków Polskich.

Podstawową przyczyną zmian drugiego ze składników zobowiązań w walutach obcych był wzrost depozytów w walutach obcych (z przyrzeczeniem odkupu dłużnych papierów wartościowych) o 4.438,9 mln zł. Pozycja ta związana jest z krótkoterminowymi depozytami, będącymi wynikiem przeprowadzanych na rynkach zagranicznych operacji typu repo i reverse repo.

Wielkość i strukturę przedmiotową zobowiązań w walutach obcych przedstawiono w tabeli 16.

Tabela 16. Zmiany stanów i struktury zobowiązań w walutach obcych w latach 1998-1999

Wyszczególnienie	Stan na:		Zmiany	Struktura	
	31 XII	31 XII		31 XII	31 XII
	1998	1999		1998	1999
	w mln zł			w %	
Zobowiązania w walutach obcych	4.126,0	8.510,9	4.384,9	100,0	100,0
Zobowiązania wobec instytucji					
krajowych	528,7	472,6	-56,0	12,8	5,5
z tego:					
– wobec budżetu państwa	480,1	317,1	-163,0	11,6	3,7
– rachunki różne	48,6	155,6	107,0	1,2	1,8
Zobowiązania wobec instytucji zagranicznych	3.597,3	8.038,3	4.441,0	87,2	94,5
w tym:					
– depozyty w walutach obcych (z przyrzeczeniem odkupu dłużnych papierów wartościowych)	3.123,0	7.570,9	4.438,9	75,7	89,0

Kształtowanie się kolejnej pozycji pasywów – **zobowiązań w walucie polskiej** – oraz ich strukturę przedstawiono w tabeli 17.

Tabela 17. Zobowiązania w walucie polskiej w latach 1998-1999

Wyszczególnienie	Stan na:		Zmiany	Struktura	
	31 XII	31 XII		31 XII	31 XII
	1998	1999		1998	1999
	w mln zł			w %	
Zobowiązania w walucie polskiej	28.493,1	22.607,1	-5.886,0	100,0	100,0
z tego:					
– zobowiązania wobec banków					
krajowych	20.812,7	9.435,3	-11.377,4	73,0	41,7
– zobowiązania wobec sektora rządowego	2.388,2	4.937,9	2.549,7	8,4	21,9
– zobowiązania wobec instytucji					
krajowych	1.105,3	1.783,8	678,5	3,9	7,9
– zobowiązania wobec instytucji zagranicznych	4.186,9	6.450,1	2.263,2	14,7	28,5

Prawie 100% zobowiązań z tytułu depozytów banków krajowych przypało w 1999 r. na środki zgromadzone na rachunkach bieżących. Wpływ na po-

ziom tej pozycji pasywów miał fakt, iż od 30 września nastąpiło ujednoczenie stopy rezerwy obowiązkowej na poziomie 5% od wszystkich depozytów, a uwolnione w wyniku tej operacji środki zostały zaangażowane przez banki w wyemitowane przez NBP obligacje, które powiększyły pozycję „Dłużne papiery wartościowe NBP w obiegu”.

Zobowiązania wobec sektora rządowego na koniec grudnia 1999 r. były o 2,5 mld zł wyższe w porównaniu z ich stanem na koniec 1998 r. Podstawową przyczyną wzrostu wartości omawianych zobowiązań był wyższy stan środków bieżących o 1.953,7 mln zł oraz lokat terminowych budżetu państwa o 602,3 mln zł. Zwiększenie stanu środków budżetu państwa 1999 r. wynikało przede wszystkim ze spadku wydatków na obsługę długu zagranicznego i wydatków dysponentów środków budżetowych. Ponadto, na poziom omawianego składnika pasywów miał również wpływ Problem Roku 2000, który przyczynił się do tendencji zamykania rozrachunków pieniężnych w 1999 r., powodując tym samym wzrost stanów na rachunkach.

Zobowiązania wobec instytucji krajowych wzrosły w ciągu 1999 r. w ujęciu nominalnym o 61,4%, głównie w wyniku Problemu Roku 2000.

Wzrost kwoty zobowiązań wobec instytucji zagranicznych spowodowany był przede wszystkim zmianą wysokości depozytu Międzynarodowego Funduszu Walutowego. Wynikało to z podwyższenia kwoty członkowskiej w MFW o 1.309,9 mln zł oraz wycena posiadanych depozytów MFW.

Dłużne papiery wartościowe NBP w obiegu są to bony pieniężne NBP oraz obligacje NBP, których wartość na koniec 1999 r. spadła o 13,6%. W 1998 r. w skład papierów dłużnych NBP wchodziły jedynie bony pieniężne NBP, natomiast na koniec 1999 r. większą część tej pozycji stanowiły obligacje NBP wyemitowane w celu absorpcji środków uwolnionych w wyniku obniżenia stóp rezerwy obowiązkowej. Stanowiły one 16,8% sumy bilansowej ogółem, tj. o 4,9 pkt. proc. mniej niż w 1998 r.

W zamian za środki pieniężne uwolnione w wyniku obniżenia stopy rezerwy obowiązkowej NBP wyemitował 6-, 7-, 8-, 9- i 10-letnie obligacje. Zostały one oprocentowane na poziomie równym inflacji; są zarejestrowane w Krajowym Depozycie Papierów Wartościowych i nie mogą być przedmiotem obrotu na rynku wtórnym. W sytuacji braku płynności w systemie bankowym NBP będzie mógł dokonać wcześniejszego wykupu obligacji, uzupełniając w ten sposób płynność.

Kształtowanie się wysokości zobowiązań z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych NBP było w ciągu roku zróżnicowane i zależało od skali przeprowadzonych operacji otwartego rynku.

Wysokość omawianego składnika pasywów NBP zestawiono w tabeli 18.

Tabela 18. Dłużne papiery wartościowe NBP

Wyszczególnienie	Okres				
	31 XII 1998	31 III 1999	30 VI 1999	30 IX 1999	31 XII 1999
Dłużne papiery wartościowe NBP	28.575,5	27.429,6	22.583,5	30.874,0	24.694,0
- bony pieniężne NBP	28.575,5	27.429,6	22.583,5	17.839,4	11.133,0
- obligacje NBP	-	-	-	13.034,6	13.561,0

Inne pasywa na koniec 1999 r. ukształtowały się na poziomie 9.520,6 mln zł; w ciągu roku sprawozdawczego spadły o 888,1 mln zł. Ich udział w pasywach ogółem NBP zmniejszył się z 7,9% w 1998 r. do 6,5% w 1999 r. Do najistotniejszych składników tej pozycji pasywów należy zaliczyć:

- rozliczenia międzyokresowe,
- różnice z wyceny.

Rozliczenia międzyokresowe są sumą kilku składników, a ich dominującą pozycją, stanowiącą 73% ogółu rozliczeń, są odsetki należne od kredytów refinansowych i od zadłużenia przeterminowanego od tych kredytów. Ich stan na 31.12.1999 r. wyniósł 4.607,6 mln zł.

Kolejną pozycją, równie istotną z punktu widzenia udziału strukturalnego, są przychody należne z tytułu zagranicznych dłużnych papierów wartościowych w walutach obcych, emitowanych przez banki centralne i rządy. Stanowi ona prawie 16% ogółu omawianego składnika pasywów i wyniósł 995,4 mln zł i wzrósł w porównaniu z rokiem poprzednim o 141,6 mln zł.

Pozostałe zobowiązania odnoszą się do przychodów należnych od papierów wartościowych, zagranicznych i krajowych, oraz lokat w walutach obcych w bankach zagranicznych. Stan tych pasywów spadł o ponad 29,5% w odniesieniu do papierów krajowych i o 31,7% w odniesieniu do papierów zagranicznych. Przychody należne od lokat w walutach obcych w bankach zagranicznych wzrosły o 205,2 mln zł, tj. o 254,9%.

Różnice z wyceny, obejmujące przychody przyszłych okresów z tytułu wyceny sald aktywów i pasywów wyrażonych w walutach obcych, na koniec okresu sprawozdawczego wyniosły 3.180,1 mln zł i były o blisko 9,5% niższe niż w 1998 r.

Wynik finansowy działalności NBP Podstawowe wielkości

W 1999 r. działalność NBP zamknęła się dodatnim wynikiem finansowym w wysokości 2.297,5 mln zł, przewyższającej zarówno jego wielkość osiągniętą przed rokiem, jak i zaplanowaną na 1999 r.

Wahania wyniku finansowego Narodowego Banku Polskiego są rezultatem realizacji ustawowych zadań, w tym dążenia do osiągnięcia stabilnego poziomu cen w zmieniających się warunkach. Odchylenia od poziomu zrealizowanego w poprzednim roku, a także od poziomu planowanego wynikają z konieczności dostosowywania instrumentów polityki pieniężnej zarówno do zmieniającej się sytuacji gospodarczej, jak i warunków zewnętrznych, związanych z globalizacją gospodarki.

Poziom zysku oraz jego przyrost w stosunku do poprzedniego roku wyznały przede wszystkim poniższe czynniki:

- rozmiary emisji bonów pieniężnych NBP, które – w wyniku znacznej redukcji skali nadpłynności systemu bankowego w ciągu ub.r. – ukształtowały się poniżej wykonania w 1998 r. Znaczące obniżenie się średniego salda bonów (w cenach sprzedaży wynosiło ono w grudniu 1999 r. 14.059 mln zł, wobec 27.886 mln zł przed rokiem) było przede wszystkim rezultatem działań, zmierzających do stopniowego upłynnienia kursu złotego. W wyniku likwidacji mechanizmu fixingu transakcyjnego efekty płynnościowe zmian sytuacji na rynku walutowym zostały zastąpione przez efekty kursowe. NBP zaniechał skupu walut na rynku, sprzedając jednak nadal waluty obce na obsługę zadłużenia zagranicznego kraju. W ten sposób nie tylko zahamowano dotychczasowy proces narastania rezerw oficjalnych brutto, ale też uruchomiono proces przeciwny. Rezerwy oficjalne brutto przestały odgrywać decydującą rolę w kształtowaniu płynności na krajowym rynku pieniężnym.
- zmiany w wysokości i strukturze rezerw oficjalnych brutto, znacznie odbiegające od wykonania sprzed roku. W ciągu 1999 r. stan rezerw obniżył się o 1,9 mld USD (w 1998 r. wzrósł o 6,7 mld USD), do wysokości 25,5 mld USD w końcu grudnia.

Czynnikami, decydującymi o ukształtowaniu się poziomu wyniku finansowego powyżej założonego w planie – obok wspomnianej redukcji skali nadpłynności systemu bankowego, oznaczającej mniejsze zaangażowanie ze strony NBP w emisję bonów pieniężnych NBP, a w konsekwencji zdecydowane obniżenie kosztów z tytułu ich dyskonta – były również m.in.:

- wejście w życie, z dniem 1 lipca 1999 r., przepisów uchwały nr 11/1999 Rady Polityki Pieniężnej z dnia 16 czerwca 1999 r. w sprawie zasad tworzenia i rozwiązywania rezerwy na pokrycie ryzyka zmian kursu złotego do walut obcych;
- wyższy od zakładanego średni kurs złotego do dolara; wyniósł on 4,0 zł/USD, wobec planowanego – 3,67 zł/USD.

Na wielkość zysku osiągniętego w 1999 r. wpłynęły także koszty działania banku, kształtując się poniżej założeń planu (o 76,2 mln zł, tj. o 9,1%).

Rozmiary przychodów i kosztów NBP oraz ich główne źródła, a także ich dynamikę i stopień realizacji planu ilustruje tabela 19.

Tabela 19. Przychody i koszty NBP

Wyszczególnienie	1998		1999		
	wykonanie	plan w mln zł	wykonanie		
			1998 = 100	plan = 100	
Przychody ogółem	7.657,7	7.520,6	8.600,5	112,3	114,4
w tym z tytułu:					
papierów wartościowych	4.969,2	5.320,4	5.701,5	114,7	107,2
w tym:					
– zagranicznych	3.591,2	4.205,5	4.157,7	115,8	98,9
Koszty ogółem	6.990,5	7.399,4	6.303,0	90,2	85,2
w tym z tytułu:					
operacji otwartego rynku	5.289,8	5.336,0	2.818,3	53,3	52,8
Zysk	667,2	121,2	2.297,5	344,3	1.895,6

Po stronie przychodów, podobnie jak w latach ubiegłych i zgodnie z założeniami planu, podstawowym ich źródłem były wpływy z obrotu papierami wartościowymi. W strukturze globalnych przychodów stanowiły one 66,3% (przed rokiem 64,9%). Udział wpływów z zagranicznych papierów wartościowych w ogólnej kwocie przychodów wynosił 48,3% (przed rokiem 46,9%), a z krajowych papierów wartościowych – tak jak przed rokiem – 18,0%.

Po stronie kosztów decydujący wpływ na ukształtowanie się ich poziomu miały koszty operacji otwartego rynku, stanowiące w 1999 r. równowartość kosztów emisji bonów pieniężnych NBP. W strukturze ogółu kosztów udział kosztów z tytułu dyskonta tych bonów wyniósł 44,7%, wobec planowanego 72,1% i 69,9% przed rokiem.

Przychody banku

Przychody NBP ukształtowały się w 1999 r. w wysokości 8.600,5 mln zł i były wyższe zarówno od wielkości uzyskanej w 1998 r. (o 12,3%), jak i wielkości zaplanowanej (o 14,4%).

Poziom podstawowych pozycji przychodów w układzie rodzajowym w 1999 r., na tle założeń planu i wyników sprzed roku, przedstawia tabela 20.

Tabela 20. Przychody według rodzajów

Wyszczególnienie	1998		1999		
	wykonanie	plan w mln zł	wykonanie		
			1998 = 100	plan = 100	
Przychody ogółem	7.657,7	7.520,6	8.600,5	112,3	114,4
z tego:					
– odsetki otrzymane	1.220,6	1.692,2	1.292,2	105,9	76,4
– wpływy z papierów					
wartościowych	4.969,2	5.320,4	5.701,5	114,7	107,2
– prowizje i opłaty	14,2	4,0	10,8	76,1	270,0
– pozostałe przychody	1.453,7	504,0	1.596,0	109,8	316,7

O wielkości globalnych przychodów NBP w 1999 r. – o czym wspomniano wyżej – zadecydowały **przychody z papierów wartościowych**, stanowiące sumę przychodów uzyskanych z zagranicznych papierów wartościowych (72,9% ogółu tej grupy przychodów) oraz różnego rodzaju krajowych papierów wartościowych (27,1%).

Przychody z zagranicznych papierów wartościowych (łącznie z wpływami z lokat z przyrzeczeniem odkupu zagranicznych papierów wartościowych) były wyższe o 15,8% w porównaniu z poprzednim rokiem i osiągnęły poziom zbliżony do przyjętego w planie rocznym. Przychody z zagranicznych papierów wartościowych wyniosły 3.759,5 mln zł, tj. 90,4% ogółu omawianej grupy przychodów, natomiast wpływy z lokat zabezpieczonych papierami zrealizowano w wysokości 398,2 mln zł, tj. 9,6% ogółu omawianych przychodów. W porównaniu z wynikami sprzed roku wpływy uzyskane z papierów warto-

ściowych były większe o 1.501,3 mln zł, natomiast z lokat – mniejsze o 934,8 mln zł.

Bezpośredni wpływ na ukształtowanie się wielkości omawianej grupy przychodów miał osiągnięty w 1999 r., poziom rezerw oficjalnych brutto oraz ich struktura inwestycyjna. W 1999 r. w papierach wartościowych ulokowano średnio 72,6% rezerw, wobec 56,4% przed rokiem. Średni udział lokat z przyrzeczeniem odkupu papierów wartościowych wyniósł natomiast 1,4%, wobec 21,4% w poprzednim roku (w planie przyjęto odpowiednio: 59,7% i 13,8%).

Przychody z krajowych papierów wartościowych ukształtowały się w wysokości 1.543,8 mln zł, przekraczającej o 12,0% ich wielkości sprzed roku oraz o 38,5% kwotę planowaną.

Najwyższe przychody z papierów krajowych, znajdujących się w portfelu NBP, uzyskano w 1999 r. – tak jak przed rokiem – z tytułu odsetek od obligacji wyemitowanych przez Ministra Finansów w 1994 r. na pozyskanie środków przeznaczonych na wdrożenie umowy z bankami komercyjnymi, zrzeszonymi w Klubie Londyńskim. Wpływy te – 815,5 mln zł – były wyższe niż przed rokiem o 1,4% i przekraczały założenia planu o 27,8%.

Zgodnie z warunkami emisji tych obligacji, kupony odsetkowe podlegały wykupowi trzykrotnie w ciągu roku, począwszy od 1995 r. Wysokość oprocentowania tych obligacji determinowała średnia stopa procentowa kredytu lombardowego z okresu między terminami wykupu kuponów odsetkowych.

W wyniku przeprowadzonej w dniu 29 grudnia 1999 r. konwersji należności NBP od budżetu państwa obligacje te zostały zamienione na zero-kuponowe obligacje skarbowe. NBP otrzymał odsetki od obligacji KL, należne do dnia realizacji konwersji, co zdecydowało o uzyskaniu łącznych przychodów odsetkowych, przewyższających wielkość planowaną oraz sprzed roku.

W 1999 r. poziom przychodów z tytułu odsetek był o około 6% wyższy w porównaniu z poprzednim rokiem, ale ukształtował się poniżej przyjętego w planie rocznym (o 23,6%).

Wielkość, dynamikę i stopień realizacji planu przychodów odsetkowych w 1999 r. ilustrują dane w tabeli 21.

Tabela 21. Przychody odsetkowe

Wyszczególnienie	1998		1999		
	wykonanie	plan w mln zł	wykonanie	1998 = 100	plan = 100
Przychody odsetkowe ogółem	1.220,6	1.692,2	1.292,2	105,9	76,4
z tego od:					
a) lokat	904,0	1.102,1	680,8	75,3	61,8
z tego:					
– w bankach zagranicznych	765,2	909,8	657,9	86,0	72,3
– w bankach krajowych	138,8	192,3	22,9	16,5	11,9
b) kredytów	316,6	590,1	611,4	193,1	103,6

O rozmiarach przychodów z odsetek zadecydowały odsetki od lokat złożonych w bankach zagranicznych. Stanowiły one 50,9% ogółu przychodów odsetkowych, lecz nie osiągnęły poziomu założonego w planie rocznym. Były one mniejsze zarówno w stosunku do przychodów planowanych, jak i uzyskanych przed rokiem. Znaczący wpływ na ukształtowanie się wielkości tych przychodów odsetkowych miały – tak jak w przypadku przychodów z zagranicznych papierów wartościowych – osiągnięty w 1999 r. poziom rezerw dewizowych oraz ich struktura inwestycyjna.

Wpływy odsetkowe z tytułu lokat w bankach krajowych uzyskane w wysokości 22,9 mln zł, niższej w stosunku do wielkości otrzymanej przed rokiem (o 83,5%)¹⁷ oraz od założonej w planie rocznym (o 88,1%). Niski stopień wykonania planu omawianych przychodów odsetkowych był rezultatem niezreali-

¹⁷ W 1998 r. NBP otrzymał odsetki w walutach obcych od lokat w tych bankach (72,3 mln zł).

zowania wpływów z odsetek w walutach obcych od lokat w bankach krajowych, zaplanowanych w wysokości 170,0 mln zł.

W 1999 r. NBP uzyskał odsetki w złotych od lokat walutowych w kwocie niższej niż w poprzednim roku. Oprocentowanie lokat jest naliczane według sześciomiesięcznej stopy LIBOR.

Na ogólną kwotę odsetek od kredytów, w wysokości 611,4 mln zł, złożyły się przede wszystkim odsetki otrzymane od banków krajowych (96,4%). W strukturze przychodów z odsetek od kredytów najpoważniejszy udział (89,5%) miały odsetki od kredytów refinansowych na inwestycje centralne. Ich wielkość ukształtowała się na planowanym poziomie i obejmowała odsetki skapitalizowane w latach ubiegłych, otrzymane w ratach kapitałowych, spłaconych przez banki zgodnie z zawartymi umowami (46,3% ogółu odsetek) oraz odsetki bieżące, naliczone w okresach kwartalnych od zadłużenia w okresie spłaty (53,7% ogółu odsetek).

Wpływy z tytułu prowizji i opłat wyniosły 10,8 mln zł i były mniejsze niż przed rokiem, natomiast wyższe w porównaniu z planowanymi. Przychody te stanowiły 0,1% ogółu przychodów i nie miały znaczącego wpływu na ukształtowanie się poziomu globalnych przychodów Narodowego Banku Polskiego.

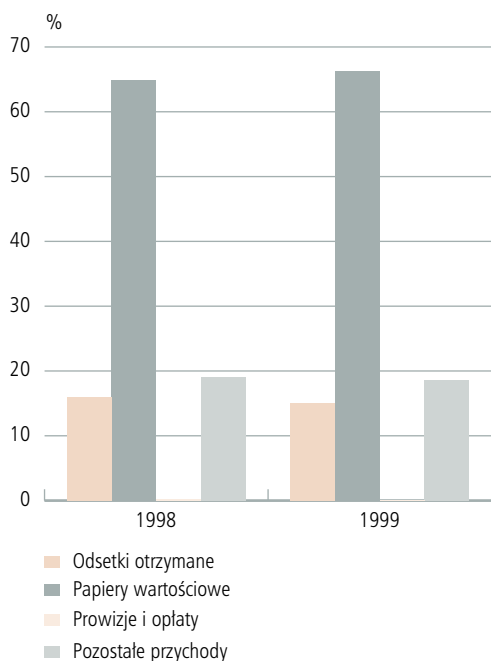
Znaczącą pozycję w strukturze globalnych przychodów stanowiły pozostałe przychody. Udział tej grupy wpływów wyniósł 18,6%, a ich wielkość przekroczyła założoną w planie rocznym o 216,7%, kształtując się na poziomie wyższym aniżeli przed rokiem.

W tabeli 22 przedstawiono główne składniki, kształtujące poziom omawianych przychodów w 1999 r., na tle poprzedniego roku i założeń planu.

Tabela 22. Pozostałe przychody

Wyszczególnienie	1998		1999		
	wykonanie	plan w mln zł	wykonanie 1998 = 100	plan = 100	
Pozostałe przychody ogółem	1.453,7	504,0	1.596,0	109,8	316,7
z tego z tytułu:					
– rozwiązania rezerwy na ryzyko zmian kursu złotego do walut obcych	-	-	670,2	x	x
– rozliczenia różnic kursowych	709,9	443,4	535,9	75,5	120,9
– rozwiązania odpisów aktualizujących wartość aktywów	666,8	-	294,2	44,1	x
– odsetek od jednostek rachunkowych	17,4	17,4	27,9	160,3	160,3
– akcji i udziałów	8,5	7,0	23,4	275,3	334,3
– inne	51,1	36,2	44,4	86,9	122,7

Wykres 9. Struktura przychodów NBP w latach 1998-1999

O wielkości tej grupy przychodów zadecydowały:

- nieplanowane przychody z rozwiązania części rezerwy na pokrycie ryzyka zmian kursu złotego do walut obcych;
- nieplanowane przychody z tytułu rozwiązania odpisów aktualizujących wartość księgową aktywów, dotyczących przede wszystkim odpisów dokonanych na należności z tytułu lokat za granicą i weksli Pierwszego Komercyjnego Banku SA w Lublinie;
- przychody z rozliczenia różnic przy wycenieniu sald zrealizowanych operacji z tytułu należności NBP wyrażonych w walutach obcych. Było to związane przede wszystkim z wykupem kolejnych rat państwowych obligacji nominowanych w USD, wyemitowanych w 1991 r., oraz kolejną spłatą lokat NBP w Banku Handlowym w Warszawie SA.

Strukturę przychodów NBP w układzie rodzajowym, w latach 1998-1999, ilustruje wykres 9.

Koszty banku

Koszty działalności NBP w 1999 r. ukształtowały się w wysokości 6.303,0 mln zł, czyli o 14,8% niższej od kwoty założonej w planie oraz o 9,8% mniejszej od kosztów poniesionych przed rokiem.

Rozmiary kosztów w układzie rodzajowym, na tle roku poprzedniego i założeń planu, przedstawia tabela 23.

Tabela 23. Koszty w układzie rodzajowym

Wyszczególnienie	1998		1999		
	wykonanie	plan w mln zł	wykonanie 1998 = 100 plan = 100		
Koszty ogółem	6.990,5	7.399,4	6.303,0	90,2	85,2
z tego:					
– odsetki zapłacone	766,2	409,9	313,1	40,9	76,4
– koszty obsługi papierów wartościowych	5.402,0	6.006,0	3.334,7	61,7	55,5
– prowizje i opłaty	29,9	30,0	16,2	54,2	54,0
– koszty działania banku	542,8	835,3	759,1	139,8	90,9
– pozostałe koszty	249,6	118,2	1.879,9	753,2	1.590,4

O poziomie kosztów i stopniu realizacji planu zdecydowały **koszty obsługi papierów wartościowych**. Ich poziom – podobnie jak w poprzednim roku – wyznaczyły koszty dyskonta bonów pieniężnych NBP, oferowanych bankom w związku z koniecznością absorpcji płynności systemu bankowego.

Koszty emisji bonów pieniężnych NBP wyniosły 2.818,3 mln zł, co stanowiło 84,5% ogółu kosztów obsługi papierów wartościowych. Ukształtowały się one na poziomie niższym o ponad 40% w stosunku do wielkości planowanej i zrealizowanej przed rokiem.

W ciągu ubiegłego roku – jak podano w części przedstawiającej podstawowe wielkości wyniku finansowego NBP – nastąpiła znaczna redukcja skali nadpłynności. Stan bonów pieniężnych w obiegu (według wartości nominalnej) wyniósł na koniec grudnia 11.133,0 mln zł, co oznacza spadek o 17.442,5 mln zł w stosunku do końca 1998 r.

Na pozostałe koszty obsługi papierów wartościowych złożyły się:

- odsetki od depozytów zabezpieczonych zagranicznymi papierami wartościowymi, z udzielonym przyrzeczeniem ich odkupu, których wysokość – 283,9 mln zł – nie osiągnęła zarówno poziomu przyjętego w planie rocznym, jak i poziomu sprzed roku,
- koszty z tytułu spadku wartości rynkowej zagranicznych papierów wartościowych, zakupionych w latach 1993-1999; wyniosły one 232,5 mln zł, kształtując się na nieco niższym poziomie, niż zaplanowano.

Koszty odsetkowe w 1999 r. były mniejsze o 59,1% w porównaniu z ich wielkością sprzed roku oraz o 23,6% w porównaniu z planem rocznym. Koszty te w 99,6% dotyczyły odsetek zapłaconych od środków zdeponowanych w NBP, głównie na rachunkach terminowych.

Dominującą pozycję w strukturze kosztów odsetkowych stanowiły odsetki zapłacone budżetowi państwa. Ich wysokość wyniosła 222,6 mln zł i była większa o 12,1% aniżeli w roku poprzednim, niższa natomiast o 11,0% od zaplanowanej. Były to przede wszystkim odsetki od środków budżetowych lokowanych w NBP, głównie na okresy krótkoterminowe, na mocy upoważnienia wynikającego z art. 108 Ustawy z dnia 26 listopada 1998 r. o finansach publicznych.

Koszty z tytułu prowizji i opłat ukształtowały się na poziomie niższym o 46% w porównaniu z założonym w planie i w poprzednim roku. Stanowiły one 0,3% ogółu kosztów NBP i nie miały istotnego wpływu na ich poziom.

Koszty działania banku ukształtowały się poniżej założeń planu (o 9,1%), co dotyczyło także wszystkich głównych składników tych kosztów. Obejmowały one koszty wynagrodzeń pracowników (wraz z narzutami), koszty administracyjne oraz koszty amortyzacji.

Rozmiary tych kosztów, na tle poprzedniego roku i planu, ilustrują dane w tabeli 24.

Tabela 24. Koszty działania banku

Wyszczególnienie	1998		1999		
	wykonanie	plan w mln zł	wykonanie 1998 = 100	plan = 100	
Koszty działania banku ogółem	542,8	835,3	759,1	139,8	90,9
1) wynagrodzenia					
z narzutami	282,5	351,3	330,1	116,8	94,0
w tym:					
narzuty na wynagrodzenia	102,7	63,7	59,2	57,6	92,9
2) koszty administracyjne	194,0	399,0	352,0	181,4	88,2
3) amortyzacja	66,3	85,0	77,0	116,1	90,6

Koszty wynagrodzeń, łącznie z narzutami, nie osiągnęły zaplanowanego poziomu. Niższa od założeń planu była zarówno wielkość kosztów wynagrodzeń (o 5,8%), jak i kosztów z tytułu narzutów na wynagrodzenia (o 7,1%). W globalnej kwocie kosztów NBP udział kosztów wynagrodzeń wraz z narzutami wyniósł 5,2% (w 1998 r. 4,0%).

W porównaniu z poprzednim rokiem – i zgodnie z planowanym kierunkiem zmian – nastąpił znaczący przyrost kosztów wynagrodzeń i spadek kosztów narzutów na wynagrodzenia. Przyrost kosztów wynagrodzeń wiązał się przede wszystkim z reformą systemu ubezpieczeń społecznych od 1 stycznia 1999 r., w wyniku której ubruttowione zostały miesięczne wynagrodzenia pracowników. Spadek kosztów narzutów na wynagrodzenia wynikał zaś z podziału dotychczasowej składki na rzecz ubezpieczeń społecznych, opłacanej przez NBP, na składkę płaconą przez pracownika (ubruttowienie) i pracodawcę.

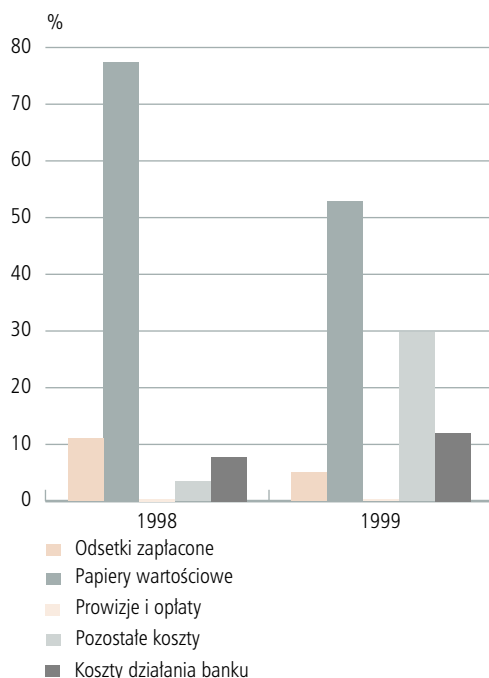
W 1999 r. koszty administracyjne były niższe od zaplanowanych (o 11,8%), lecz wyższe od poniesionych przed rokiem (o 81,4%). Ich wielkość – podobnie jak w poprzednim roku – wyznaczyły wydatki związane z zakupem znaków pieniężnych, stanowiące 57,7% ogółu kosztów administracyjnych i 77,0% kosztów usług materialnych.

Pozostałe koszty przekroczyły założenia planu (blisko 16-krotnie), a także wielkość sprzed roku (prawie 8-krotnie). Głównymi ich składnikami były:

- nieplanowane koszty z tytułu odpisów aktualizujących wartość księgową aktywów, które wyniosły 1.719,4 mln zł i były wyższe o 1.674,8 mln zł w porównaniu z poprzednim rokiem; koszty te prawie w całości (99,7%) były związane z obniżeniem się wartości księgowej obligacji skarbowych o stałym oprocentowaniu, otrzymanych w wyniku konwersji należności NBP od budżetu państwa, przeprowadzonej w dniu 30 września ub.r.;
- koszty z tytułu opłaty dokonanej na rzecz Bankowego Funduszu Gwarancyjnego, której wymiar dla NBP określono w Ustawie z dnia 9 kwietnia 1999 r. o zmianie ustawy o BFG oraz niektórych innych ustaw. Koszty te – w wysokości 40,0% opłat rocznych ustalonych dla banków – wyniosły 135,6 mln zł i były wyższe w stosunku do poprzedniego roku oraz planu odpowiednio o: 51,0% i 35,6%.

Strukturę kosztów NBP według rodzajów, w latach 1998-1999, ilustruje wykres 10.

Wykres 10. Struktura kosztów NBP w latach 1998-1999

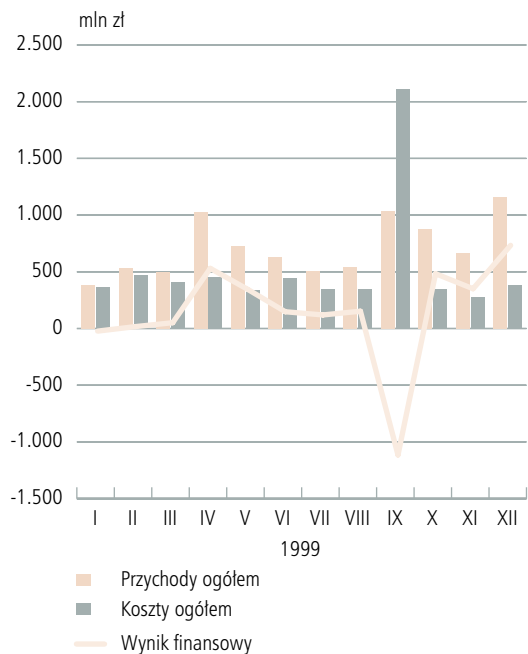

Zysk i jego podział

Poziom zysku osiągniętego w 1999 r., w wysokości 2.297,5 mln zł, wyznaczyły rozmiary zrealizowanych przychodów (8.600,5 mln zł) i poniesionych kosztów (6.303,0 mln zł), determinowane przez różnorodne, omówione wyżej czynniki.

W 1999 r. przychody NBP kształtowały się nierównomiernie, osiągając wielkości w granicach od 384,9 mln zł w styczniu do 1.161,7 mln zł w grudniu. Bardziej równomierny był rozkład kosztów, które wynosiły od 274,0 mln zł w listopadzie do 474,7 mln zł w lutym, z wyjątkiem września, w którym osiągnęły

Wykres 11. Przychody, koszty i wynik finansowy NBP w 1999 r.

nęły poziom 2.115,5 mln zł i wpłynęły na obniżenie wysokości zysku o 1.077,8 mln zł. Nastąpiło to głównie w wyniku dokonania odpisu aktualizującego wartość księgową obligacji skarbowych, otrzymanych w związku z konwersją należności od budżetu państwa.

Kształtowanie się przychodów, kosztów i wyniku finansowego NBP w poszczególnych miesiącach roku sprawozdawczego ilustruje wykres 11.

Zgodnie z Ustawą z dnia 29 sierpnia 1997 r. o Narodowym Banku Polskim, z rocznego zysku bilansowego dokonywane są odpisy na fundusz rezerwowy (2,0%) i fundusz premiowy. Po zatwierdzeniu przez Radę Ministrów rocznego sprawozdania finansowego NBP za 1999 r. pozostała część zysku podlega odprowadzeniu do budżetu państwa.

Podział zysku za 1999 r., na tle założeń planu i roku poprzedniego, prezentują dane w tabeli 25.

Tabela 25. Podział zysku NBP

Wyszczególnienie	1998		1999		
	wykonanie	plan w mln zł	wykonanie 1997 = 100 plan = 100		
Zysk ogółem	667,2	121,2	2.297,5	344,3	1.895,6
z tego:					
1) odpisy na fundusze własne NBP	64,8	37,4	84,0	129,6	224,6
– rezerwowy	13,4	2,4	46,0	343,3	1.916,7
– premiowy	51,4	35,0	38,0	73,9	108,6
2) należna wpłata do budżetu	602,4	83,8	2.213,5	367,4	2.641,4
w tym:					
wpłacone zaliczki	100,0	-	-	-	-

Łączna kwota odpisów z zysku na fundusze własne NBP stanowi 3,7% osiągniętej wielkości zysku. Pozostała jego część – 96,3%, tj. 2.213,5 mln zł – to kwota zysku podlegająca odprowadzeniu do budżetu państwa.

Bilans płatniczy Rzeczypospolitej Polskiej

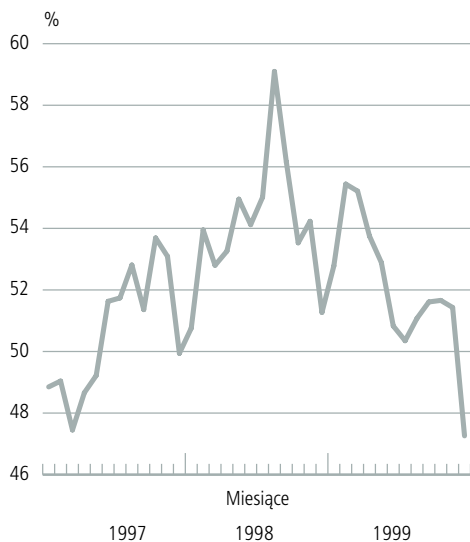
Dane bilansu płatniczego w ujęciu płatniczym oraz wstępne dane Głównego Urzędu Statystycznego dotyczące obrotów handlowych wskazują na pogłębianie się w 1999 r. nierównowagi zewnętrznej. Ujemne saldo rachunku obrotów bieżących było wyższe w stosunku do 1998 r. o 4,7 mld USD. W warunkach

Tabela 26. Wybrane wskaźniki bilansu płatniczego na bazie płatności w latach 1997-1999

Wyszczególnienie	Ratio	1997	1998	1999
1 Saldo obrotów bieżących	%	-3,0	-4,4	-7,5
Produkt krajowy brutto				
2 Saldo obrotów towarowych i usługowych	%	-7,7	-9,0	-10,4
Produkt krajowy brutto				
3 Eksport towarów i usług	%	73,8	70,4	65,0
Import towarów i usług				
4 Stan rezerw oficjalnych brutto	w miesiącach	5,9	6,8	6,7
Import towarów i usług				
5 Saldo zagranicznych inwestycji bezpośrednich	%	-71,4	-74,8	-55,9
Saldo obrotów bieżących				
6 Stan rezerw oficjalnych brutto	%	49,9	51,3	47,3
Podaż pieniądza krajowego				
7 Stan rezerw oficjalnych brutto	%	41,1	43,5	40,1
Podaż pieniądza ogółem (M2)				

Uwaga: PKB za 1998 i 1999 r. według danych GUS (Biuletyn Statystyczny nr 2, marzec 2000 r.)

Wykres 12. Międzynarodowy współczynnik płynności (relacja stanu rezerw oficjalnych brutto do podaży pieniądza krajowego)

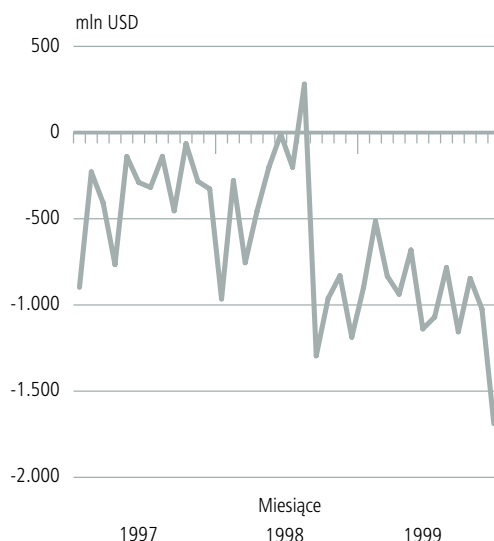
Obroty bieżące bilansu płatniczego a sytuacja gospodarcza Polski

wolniejszego wzrostu gospodarczego relacja deficytu w obrotach bieżących w ujęciu płatniczym do PKB wyraźnie pogorszyła się, osiągając poziom 7,5% wobec 4,4% w 1998 r.

Analiza przyczyn zwiększenia się deficytu w obrotach handlowych wskazuje na to, że ma on w pewnej części charakter strukturalny. Polski eksport w dużym stopniu oparty jest na wywozie produktów podatnych na zmiany koniunkturalne na rynkach zagranicznych. Równocześnie nie zanotowano zmian, zaistniałych po kryzysie finansowym w Rosji, warunków wymiany towarowej z Rosją i Ukrainą, co istotnie ograniczyło poziom eksportu. W tej sytuacji istotną kwestią dla oceny równowagi bilansu płatniczego była struktura napływu kapitału zagranicznego. W 1999 r. obserwowano wzrost napływu kapitału zagranicznego netto o ponad 20% w stosunku do 1998 r. i, co warto podkreślić, dominowały w jego strukturze inwestycje o charakterze długoterminowym. Niepokój budzi jednak fakt, że obniżył się poziom pokrycia deficytu obrotów bieżących napływem z tytułu inwestycji bezpośrednich z około 75% w 1998 r. do 56% w 1999 r. Oznacza to zwiększenie finansowania deficytu napływem kapitału o dużym stopniu wrażliwości na zmiany stopy procentowej i kursu złotego.

Spośród komponentów rachunku bieżącego bilansu płatniczego na bazie płatności jedynie transfery bieżące i niesklasyfikowane obroty bieżące wykazały w 1999 r. przewagę wpływów nad wypłatami. Pozostałe komponenty rachunku bieżącego zamknęły się saldem ujemnym, przy czym zdecydowanie największe zanotowano w płatnościach towarowych (14.380 mln USD). Wynikiem takiego ukształtowania się głównych komponentów obrotów bieżących polskiego bilansu płatniczego, sporządzanego na bazie płatności, był głęboki deficyt tych obrotów. Ujemne saldo obrotów bieżących na koniec 1999 r., w wysokości 11.569 mln USD, oznacza istotne pogorszenie wyników w stosunku do 1998 r., kiedy pozycja ta zamknęła się deficytem w wysokości 6.858 mln USD. Również w relacji do PKB wielkość deficytu obrotów bieżących zwiększyła się

Wykres 13. Salda obrotów bieżących

z 4,4% w 1998 r. do 7,5% w 1999 r.¹⁸ Wzrost deficytu w stosunku do 1998 r. wynikał przede wszystkim ze zmniejszenia się nadwyżki niesklasyfikowanych obrotów bieżących o 2.361 mln USD oraz pogłębienia się deficytu płatności usługowych o 1.116 mln USD.

Deficyt płatności towarowych wyniósł w 1999 r. 14.380 mln USD, co oznacza pogłębienie się ujemnego salda w stosunku do 1998 r. o prawie 5%. W ramach bilansu handlowego (wymiana towarowa) odnotowano niekorzystne zróżnicowanie dynamiki wpływów z eksportu oraz wypłat za import (spadek wypłat importowych o 7,1% przy jednoczesnym znacznie silniejszym spadku eksportu o 12,5%). Obserwacja wpływów eksportowych i wypłat za import w poszczególnych kwartałach 1999 r. wskazuje na pogłębianie się niekorzystnych tendencji. Wielkość rejestrowanego płatniczo eksportu w pierwszym kwartale wyniosła nieco ponad 7 mld USD. Już w drugim kwartale uległa spadkowi o 10,4% i dopiero w czwartym przyjęła wielkość zbliżoną do pierwszego kwartału (6,8 mld USD). Tymczasem wypłaty za import (od początku znacznie wyższe niż wpływy z eksportu – w pierwszym kwartale wyniosły bowiem 9,8 mld USD) uległy jedynie nieznacznemu spadkowi w drugim kwartale (o 1,9%), aby już w trzecim i czwartym kwartale konsekwentnie rosnąć (kolejno o 4,8% i 11,4%), osiągając poziom 11,2 mld USD w czwartym kwartale.

Wpływy z tytułu eksportu towarów w 1999 r. w porównaniu z 1998 r. zmniejszyły się o 12,5%, tj. o 3,8 mld USD. Przyczyną pogłębiającego się deficytu polskiego bilansu handlowego upatrywać należy między innymi w załamaniu się eksportu do krajów Europy Środkowo-Wschodniej, w tym szczególnie do Rosji. Według danych GUS w 1999 r. Rosja uplasowała się na 10 pozycji wśród odbiorców polskich towarów (w 1998 r. zajmowała 2 pozycję)¹⁹. Eksport polskich towarów do tego kraju w ujęciu dolarowym obniżył się o 55,5%, przy jednoczesnym wzroście importu o 12,8%. Deficyt w wymianie towarowej z Rosją wyniósł w 1999 r. prawie 2 mld USD, a udział tego kraju w eksporcie ogółem zmniejszył się z 5,6% w 1998 r. do 2,6% w 1999 r. Podobnie niekorzystne zjawisko dotyczyło obrotów handlowych z Ukrainą. Analizując ogólny wynik eksportu, można stwierdzić, że gdyby eksport do Rosji i Ukrainy w 1999 r. był na poziomie z roku 1998, to zamiast spadku eksportu ogółem o 2,9% nastąpiłby jego wzrost o 4,8%. Te fakty świadczą o tym, że odbudowa pozycji Polski na rynkach wschodnich jest niezwykle trudna z uwagi na cechy strukturalne eksportu do tych krajów. W tej sytuacji ocena wyników eksportu musi uwzględniać te ograniczenia.

Załamaniu się eksportu na rynki wschodnie nie towarzyszyła zwiększona dynamika eksportu do naszego głównego partnera handlowego, Unii Europejskiej. Do głównych tego przyczyn należy zaliczyć niekorzystną strukturę towarową polskiego eksportu, szczególnie w porównaniu z naszymi głównymi konkurentami Czechami i Węgrami. Przykładowo grupa towarów najwyższej przetworzonych – maszyny, urządzenia i sprzęt transportowy (grupa SITC 7) – według porównywalnych danych Eurostat stanowiła w 1998 r. około 26,7% polskiego eksportu do Unii, gdy w przypadku Węgier i Czech wskaźnik ten wyniósł odpowiednio 57,6% oraz 43,8%.

Wypłaty za import towarów w 1999 r. wyniosły 40.727 mln USD i zmniejszyły się o 7,1% w stosunku do 1998 r. Mimo spadku importu jego wielkość rosła z kwartału na kwartał, osiągając w czwartym kwartale poziom zbliżony do analogicznego okresu 1998 r. Jednym z czynników powiększających import, mimo ogólnego jego spadku, był znaczny napływ zagranicznych inwestycji bezpośrednich. Inwestycjom tym towarzyszył transfer nowoczesnych technologii, wyrażający się we wzroście importu towarów i usług.

Na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego²⁰ dla 1999 r., można przyjąć, że czynnikiem, który pozytywnie wpłynął na wielkość salda płatności towarowych, były korzystne zmiany cen w eksporcie w stosunku do

¹⁸ Dane o PKB według *Biuletynu Statystycznego GUS* nr 2, marzec 2000.

¹⁹ Por. *Obroty handlu zagranicznego ogółem i według krajów w okresie I-XIII 1999 r.*, Wyniki ostateczne, GUS, Warszawa 2000.

²⁰ *Informacja o sytuacji społeczno-gospodarczej kraju. Rok 1999.*, GUS, Warszawa 2000, str. 79. Dane za 10 miesięcy 1999 r.

zmian cen w imporcie. Pozwoliły one na ukształtowanie się wskaźnika *terms of trade* na poziomie 101,2 (103,4 w 1998 r.). Relacje cen były zdecydowanie niekorzystne w wymianie handlowej z krajami Europy Środkowo-Wschodniej (*terms of trade* na poziomie 93,7 w stosunku do 106,9 w 1998 r.). Natomiast w wymianie z krajami Unii Europejskiej nie odnotowano w tym zakresie wielkiej zmiany – utrzymał się dość korzystny wskaźnik *terms of trade* na poziomie 101,8 (w stosunku do 102,9 w roku poprzednim).

Interesujące zmiany wystąpiły w zakresie struktury walutowej płatności towarowych. Największa część płatności, zarówno po stronie eksportu, jak i importu towarowego, dokonywana jest aktualnie w euro (odpowiednio 42% i 39%). Waluty narodowe krajów należących do strefy euro miały łączny udział w eksporcie na poziomie 11,6% a w imporcie 18,2%²¹. Walutą, która traciła na ekspansji walut krajów euro, był dolar amerykański, którego udział w rozliczeniach eksportu towarowego (36,2%) zmniejszył się o prawie 4 punkty procentowe w stosunku do 1998 r. (w przypadku płatności za import udział dolarów amerykańskich prawie nie uległ zmianie, osiągając w 1999 r. poziom 32,1%). Podkreślenia wymaga fakt upowszechniania się złotego jako waluty wykorzystywanej w rozliczeniach handlu zagranicznego. W 1999 r. 4,2% polskiego eksportu i 3,4% importu było rozliczanych w złotych. Zmiany struktury walutowej płatności towarowych są wynikiem postępującej integracji gospodarki polskiej z krajami Unii Europejskiej, w tym w szczególności z krajami Unii Walutowej.

W zakresie **płatności usługowych** nastąpiło ponad trzykrotne pogorszenie ujemnego salda z 1998 r. (508 mln USD), które w 1999 r. osiągnęło poziom 1.624 mln USD. Deficyt płatności usługowych w 1999 r. był spowodowany znacznym zwiększeniem się wypłat z tytułu importu usług (o 18%) przy jednoczesnym spadku wpływów usługowych (o 10%).

Decydujące znaczenie dla ukształtowania się ujemnego salda usług miały wypłaty za import pozostałych usług handlowych (1.615 mln USD). Po stronie eksportu kategoria ta przyniosła wpływy w wysokości 1.155 mln USD i zamknęła się ujemnym saldem w wysokości 460 mln USD. Obejmuje ona płatności dotyczące usług pośrednictwa handlowego, leasingu operacyjnego, usług inżynierskich, usług doradztwa prawnego, rachunkowego itp. Znaczne, ujemne saldo zanotowano również w płatnościach w zakresie innych kategorii usług, np. praw do patentów i opłat licencyjnych (-323 mln USD), usług budowlanych (-295 mln USD) oraz usług pocztowych, kurierskich i telekomunikacyjnych (-216 mln USD). Zmiany w zakresie wymienionych powyżej rodzajów usług można wiązać z rozwijającą się działalnością zagranicznych inwestorów bezpośrednich w Polsce, której towarzyszy transfer technologii w postaci zwiększonego importu usług.

Na uwagę zasługuje także malejące dodatnie saldo płatności z tytułu usług transportowych (178 mln USD w 1999 r.), które pozostają obecnie jedyną pozycją w zakresie usług, w ramach której odnotowano w 1999 r. przewagę wpływów nad wypłatami. Pogorszenie salda w tym zakresie może świadczyć o pewnej utracie pozycji konkurencyjnej polskich przedsiębiorstw transportowych. Pełna analiza tendencji w zakresie obrotów usługowych z zagranicą będzie możliwa po uzyskaniu informacji z bilansu płatniczego na bazie transakcji.

Saldo dochodów, podobnie jak w 1998 r., było ujemne i wyniosło 804 mln USD. Przed rokiem saldo to wynosiło -568 mln USD. W porównaniu z 1998 r. nastąpiło zmniejszenie zarówno wpływów jak i wypłat z tytułu dochodów. Spadek wypłat wyniósł 16,7% (z 3.244 do 2.703 mln USD), natomiast spadek wpływów był bardziej znaczący i wyniósł 29,1% (z 2.676 do 1.899 mln USD).

Największy udział we wpływach miały odsetki od dłużnych papierów wartościowych, wynosił on 57%. Jest to istotna zmiana strukturalna w porównaniu z 1998 r., gdy odsetki od dłużnych papierów wartościowych wypłacane polskim podmiotom przez zagranicznych emitentów stanowiły 34% wpływów z tytułu dochodów. Gros tej pozycji stanowiły odsetki od długoterminowych papierów dłużnych. Bez względu na wzrost wpływów z tego tytułu nie był tak duży, jednak na tle znacznego zmniejszenia wpływów z tytułu innych dochodów

²¹ Mimo że waluty narodowe krajów należących do strefy euro formalnie stanowią część euro, są nadal faktycznie wykorzystywane do dokonywania płatności w handlu zagranicznym.

pozycja ta zyskała bardzo na znaczeniu. Istotnemu zmniejszeniu uległy wpływy z tytułu dochodów od pozostałych inwestycji, w szczególności od transakcji typu *repurchase agreement* oraz dochodów od polskich inwestycji bezpośrednich za granicą. Po stronie wypłat dominowały dochody wypłacone nierezydentom z tytułu pozostałych inwestycji, w tym przede wszystkim odsetki od kredytów otrzymanych przez podmioty polskie, stanowiące 36,3% ogółu wypłat (w 1998 r. – 28,1%). Znaczny udział w tej pozycji wypłat z tytułu dochodów miały odsetki zapłacone przez Rząd RP wierzycielom zrzeszonym w Klubie Paryskim. Wpłaty te miały decydujący wpływ na wysokość ujemnego salda dochodów bilansu płatniczego.

Kolejnym ważnym składnikiem wypłat z tytułu dochodów były dywidendy i odsetki wypłacane zagranicznym inwestorom portfelowym. W dochodach tych inwestorów dominowały odsetki od polskich papierów dłużnych. Stanowiły one 27,7% ogółu wypłat (24,9% w 1998 r.).

Natomiast wypłaty dywidend i odsetek dla zagranicznych inwestorów bezpośrednich stanowiły 14,5% ogółu wypłat z tytułu dochodów i wyniosły w 1999 r. 393 mln USD.

Saldo pozycji transfery bieżące w 1999 r. było dodatnie i wynosiło 1.604 mln USD, co pozytywnie wpłynęło na saldo rachunku obrotów bieżących. Jednak dodatnie saldo transferów bieżących było niższe niż w 1998 r., kiedy to osiągnęło poziom 1.942 mln USD. Przyczyna leży głównie po stronie wpływów, które zmniejszyły się z 2.543 mln USD w 1998 r. do 2.209 mln USD w 1999 r., czyli o 334 mln USD. Największy spadek pod względem wartości zanotowano w darach i pomocy bezzwrotnej dla sektora rządowego, bo o ponad 200 mln USD (prawie 56% stanu z poprzedniego roku).

Wpłaty w tym czasie wzrosły minimalnie, bo tylko o 4 mln USD. Badając strukturę napływu netto transferów bieżących, obserwujemy, że około 18% przypada na sektor rządowy, a reszta na pozostałe sektory. W transferach bieżących sektora rządowego główną rolę, podobnie jak rok wcześniej, odegrały dary i pomoc bezzwrotna od rządów zagranicznych (pomimo ich znacznego spadku wymienionego wyżej). Transfery bieżące pozostałych sektorów zostały zdominowane przez wpłaty z zagranicy na rachunki walutowe osób fizycznych. Wpłaty te w rzeczywistości odzwierciedlają przede wszystkim przekazy pieniężne Polaków mieszkających za granicą dla rodzin w kraju. Dla porównania w roku poprzednim transfery bieżące sektora rządowego netto stanowiły prawie 21% całej omawianej pozycji netto, a pozostałe transfery bieżące, zdominowały wpłaty na rachunki walutowe krajowych osób fizycznych. Warto zauważyć, że wartość netto wpłat walutowych na te rachunki praktycznie nie zmieniła się w porównaniu z 1998 r. (spadek o około 2 mln USD), a więc ich udział procentowy w pozostałych transferach bieżących wzrósł.

Według danych dla 1999 r. **saldo niesklasyfikowanych obrotów bieżących** jest dodatnie (wyniosło 3.635 mln USD), dzięki czemu w dalszym ciągu przyczynia się do poprawy salda obrotów bieżących. Wynik ten świadczy jednakże o znacznym obniżeniu (o ponad 39%) dodatniego salda tej pozycji bilansu płatniczego w stosunku do 1998 r. (5.996 mln USD). Tendencja spadkowa w zakresie omawianej pozycji zapoczątkowana została już w IV kwartale 1998 r. (niesklasyfikowane obroty bieżące zamknęły się wtedy saldem 1.249 mln USD). Pierwsze dwa kwartały 1999 r. przyniosły jej potwierdzenie (saldo wyniosły odpowiednio 798 i 785 mln USD) – wyjątkiem był natomiast trzeci kwartał, który przyniósł dość nagły wzrost dodatniego salda omawianej wielkości do poziomu 1.153 mln USD, choć czwarty kwartał 1999 r. ponownie przyniósł jej spadek (899 mln USD).

Ogólne zmiany w obrębie tej kategorii należy zapewne wiązać ze znacznym obniżeniem wpływów z tytułu handlu przygranicznego i „bazarowego”, a przede wszystkim ograniczeniem wolumenu zakupów dokonywanych w Polsce przez sąsiadów ze Wschodu. Ograniczenia ogólnej kwoty dokonywanych zakupów nie można wiązać z wielkością ruchu granicznego, ponieważ Straż Graniczna²² odnotowała nieznaczny wzrost (o 0,6%) liczby cudzoziemców

²² Dane wg „Informacja o sytuacji społeczno-gospodarczej kraju. Rok 1999.”, GUS, Warszawa 2000, str. 90.

przybywających do Polski w 1999 r. (89,1 mln osób) w stosunku do 1998 r. Przyczyn należy upatrywać raczej w niekorzystnych warunkach wymiany z Rosją, Białorusią i Ukrainą, wynikających z relacji cen oraz kursów walut. Spadek dodatniego salda przygranicznej i „bazarowej” wymiany handlowej z tymi krajami potwierdzają dane dotyczące skupu netto walut w podziale na województwa. Wskazują one na gwałtowny spadek skupu walut w województwach wschodnich oraz województwie mazowieckim.

Znamienne jest i to, że struktura walutowa skupu w 1999 r. wykazuje zdecydowany spadek skupu dolarów amerykańskich. Pozwala to przypuszczać, iż obniża się wolumen zakupów towarowych realizowanych w dolarach amerykańskich przez naszych wschodnich sąsiadów, przy jednoczesnym wzroście zainteresowania zakupem samej waluty. W rezultacie nadwyżka skupu nad sprzedażą dolarów amerykańskich wyniosła w 1999 r. zaledwie 664 mln USD (17,6% całości skupu netto), w porównaniu z 2.791 mln USD w 1998 r. (43,5%).

Handel przygraniczny na granicy zachodniej i południowej nie notuje tak istotnych zmian w zakresie wolumenu, aczkolwiek zmieniają się jego formy (zainteresowanie nabywców niemieckich i czeskich kieruje się raczej w stronę instytucji handlowych, a nie bazarów), co należy uznać za trwałą tendencję w sytuacji postępującego wyrównywania poziomu cen towarów i usług.

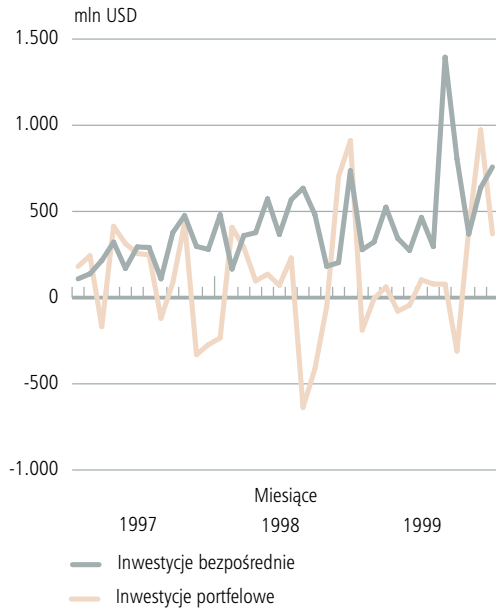
Napływ kapitału zagranicznego i jego wpływ na obroty bilansu płatniczego

W porównaniu z 1998 r., w ciągu dwunastu miesięcy 1999 r. napływ netto kapitału z tytułu inwestycji nierezydentów w Polsce był o ponad 20% wyższy i wyniósł 10.620 mln USD. W strukturze inwestycji nierezydentów w Polsce w 1999 r. zdecydowanie dominowały inwestycje o charakterze długoterminowym, stabilnym (patrz tabela 27).

Tabela 27. Inwestycje dokonane przez nierezydentów w Polsce (saldo)

Wyszczególnienie	1997	1998	1999
Inwestycje nierezydentów dokonane w Polsce	5.466	8.823	10.620
Inwestycje długookresowe	3.493	6.798	8.527
Zagraniczne inwestycje bezpośrednie w kraju	3.077	5.129	6.471
Kredyty otrzymane powyżej 1 roku	416	1.669	2.056
Inwestycje krótkookresowe	1.973	2.025	2.093
Zagraniczne inwestycje portfelowe w kraju (pasywa)	1.283	1.510	1.437
Kredyty otrzymane do 1 roku włącznie	592	-46	440
Rachunki bieżące i depozyty	98	602	218
Pozostałe zobowiązania	0	-41	-2

W 1999 r. nadal napływał kapitał z tytułu inwestycji dokonywanych przez **zagranicznych inwestorów bezpośrednich**. Napływ tego rodzaju kapitału w całym 1999 r. wyniósł netto 6.471 mln USD, co oznacza wzrost o 1.342 mln USD w porównaniu z rokiem poprzednim. Z analizy danych za lata 1997-1999, wynika, iż udział zagranicznych inwestycji bezpośrednich w całości inwestycji dokonanych przez nierezydentów sukcesywnie wzrastał i wyniósł odpowiednio, w kolejnych latach wspomnianego okresu 56%, 58%, 61%. Dominujący oraz wzrastający udział zagranicznych inwestycji bezpośrednich w całości inwestycji nierezydentów w Polsce należy ocenić pozytywnie. Jednakże analiza struktury zagranicznych inwestycji bezpośrednich wskazuje na niekorzystne tendencje. Przejawem tych tendencji jest spadek udziału inwestycji w kapitał własny na rzecz wzrostu udziału inwestycji w postaci kredytów inwestorów. Udział inwestycji w kapitał własny w całości dokonanych przez zagranicznych inwestorów inwestycji bezpośrednich w latach 1997-1999 wyniósł odpowiednio 74%, 69%, 67%. Dominującym składnikiem inwestycji w kapitał własny były wpływy z tytułu prywatyzacji polskich przedsiębiorstw i banków. W 1999 r. wpływy te stanowiły ponad 65% całości inwestycji w kapitał własny (39% w 1998 r.). Oznacza to, że zagraniczne inwe-

Wykres 14. Zagraniczne inwestycje bezpośrednie i portfelowe (saldo)

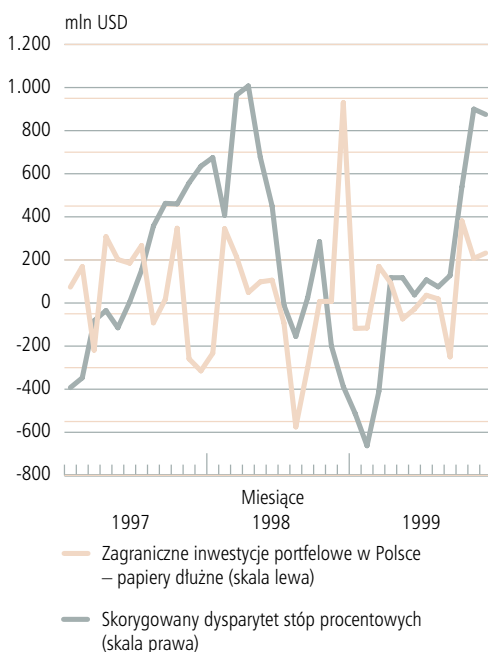
stycje w nowo powstające przedsięwzięcia stanowiły mniejszą część całości zagranicznych inwestycji bezpośrednich.

W 1999 r. zanotowano napływ netto kapitału z tytułu **zagranicznych inwestycji portfelowych**. Dodatni wynik transakcji między rezydentami i nierezydentami w zakresie papierów wartościowych polskiej emisji był nieznacznie wyższy niż w roku poprzednim i wyniósł 1.449 mln USD.

Rynek papierów udziałowych w Polsce charakteryzował się w ubiegłym roku silnym, choć nierównomiernym, wzrostem. Wartość WIG-u zwiększyła się w ciągu roku z 13.218 do 18.080 punktów. Najsilniejszy wzrost, po okresie korekty w trzecim kwartale, nastąpił w czwartym kwartale 1999 r. kiedy to WIG wzrósł z poziomu 14.200 do 18.080 punktów (o 27%). Towarzyszył temu napływ netto zagranicznego kapitału inwestowanego w papiery udziałowe w wysokości 921 mln USD. Napływ ten w całym 1999 r. wyniósł 885 mln USD. Szczególnie silnym wzrostem charakteryzowały się akcje spółek tworzących indeks WIG20, odznaczające się największą kapitalizacją i największą płynnością, a dzięki temu szczególnie atrakcyjne dla inwestujących krótko- i średnio-terminowo zagranicznych inwestorów instytucjonalnych. W tej grupie akcji największe zainteresowanie, skutkujące wzrostem cen, skupiło się na spółkach sektora teleinformatycznego i sektora mediów (Telekomunikacja Polska, Optimus, Prokom, Agora), rozwijających działalność związaną z handlem i usługami internetowymi. Czynnikiem zachęcającymi do inwestowania w polskie papiery udziałowe były także niezbyt wysokie stopy procentowe w USA oraz mocna pozycja złotego względem euro.

Tabela 28. Inwestycje dokonane przez nierezydentów w Polsce w 1999 r. Struktura napływu kapitału netto wg pożyczkobiorców

Wyszczególnienie	mln USD	% udziału
I. Inwestycje bezpośrednie	6.471	
II. Pozostały kapitał	4.150	100,0
Sektor bankowy (w tym NBP)	1.817	43,8
Inwestycje portfelowe	-187	
Kredyty otrzymane	1.786	
Rachunki i depozyty	218	
Sektor rządowy	-143	-3,4
Inwestycje portfelowe	81	
Kredyty otrzymane	-224	
Sektor pozabankowy i pozarządowy	2.476	59,7
Inwestycje portfelowe	1.543	
Kredyty otrzymane	935	
Pozostałe zobowiązania	-2	
III. Razem inwestycje nierezydentów w Polsce (I+II)	10.621	

Wykres 15. Zagraniczne inwestycje w polskie papiery dłużne (saldo)

Również w ostatnim kwartale minionego roku wystąpiły najkorzystniejsze warunki dla inwestowania w polskie papiery dłużne. W ostatnim kwartale 1999 r. napływ netto kapitału z tego rodzaju inwestycji wyniósł 820 mln USD. Wynik IV kwartału był decydujący dla dodatniego ukształtowania salda inwestycji w polskie papiery dłużne za cały rok 1999, w wysokości 552 mln USD. Ważnym składnikiem salda czwartego kwartału ubiegłego roku był napływ kapitału związany z kolejnymi emisjami obligacji przeprowadzonymi przez TP SA. Wykres 15 ilustruje miesięczne saldo obrotów związanych z zakupem i sprzedażą polskich papierów dłużnych przez inwestorów zagranicznych, nałożone na miesięczne zmiany dysparytetu (różnicy) stóp zysku z inwestycji w 52-tygodniowe bony skarbowe i w 52-tygodniowe US *Treasury bills*, skorygowane o roczną stopę kroczącej dewaluacji złotego. Omawiany dysparytet stóp procentowych wzrastał bardzo szybko, już od października, w wyniku wzrostu rentowności polskich bonów skarbowych. Stopa 52-tygodniowych bonów skarbowych stanowi na polskim rynku stopę odniesienia dla wielu emisji długoterminowych papierów dłużnych o zmiennej stopie procentowej. Analiza wykresu 15 wskazuje, że napływ kapitału inwestowanego w polskie papiery

dłużne występuje po przekroczeniu przez skorygowany dysparytet poziomu około 3,5 – 4%. Wartość tego dysparytetu przez większą część ubiegłego roku znajdowała się poniżej wspomnianego poziomu, co skutkowało odpływem zagranicznych inwestycji w polskie papiery dłużne. Należy jednak pamiętać, że dane o obrotach z tytułu inwestycji w polskie papiery dłużne zawierają również obroty dotyczące polskich papierów dłużnych nominowanych w walutach obcych, zaś w ostatnim kwartale ubiegłego roku miały miejsce wspomniane emisje obligacji TP SA.

Saldo kredytów otrzymanych przez podmioty polskie od nierezydentów było w 1999 r. dodatnie i wyniosło 2.496 mln USD. Było ono o ponad połowę wyższe od dodatniego salda zanotowanego w roku poprzednim. Udział kredytów zagranicznych w strukturze napływu kapitału z tytułu inwestycji nierezydentów w Polsce wyniósł prawie 24%. Z tej formy finansowania zagranicznego korzystały przede wszystkim polskie banki, gdzie zanotowano dodatnie saldo w wysokości 1.795 mln USD, ponad dwukrotnie wyższe niż w roku ubiegłym. Polskie banki zaciągały przede wszystkim kredyty długoterminowe (90% całości wykorzystania). Również polskie przedsiębiorstwa (sektor pozarządowy i pozabankowy) w znacznym stopniu korzystały z tej formy finansowania zagranicznego. Saldo kredytów otrzymanych od podmiotów zagranicznych w przypadku tego sektora wyniosło 935 mln USD, było jednak o 16% niższe niż w roku poprzednim.

Przedsiębiorstwa podobnie jak banki w przeważającym stopniu korzystały z kredytów długoterminowych (tylko 25% całości wykorzystania stanowiły kredyty krótkoterminowe). W przypadku sektora rządowego spłaty wcześniej zaciągniętych kredytów (przede wszystkim kredytów otrzymanych od wierzycieli zrzeszonych w Klubie Paryskim) przewyższały wykorzystanie nowych. Spowodowało to powstanie ujemnego salda w wysokości 224 mln USD.

Dane zawarte w bilansie płatniczym za rok 1999 pokazują napływ netto kapitału z tytułu przyjętych przez polskie banki **depozytów zagranicznych** w wysokości 218 mln USD. W 1998 r. napływ depozytów nierezydentów był zdecydowanie wyższy i wyniósł 602 mln USD. Warto dodać, że napływ depozytów odnotowano w dwóch ostatnich kwartałach 1999 r., a w dwóch pierwszych saldo tej pozycji było ujemne.

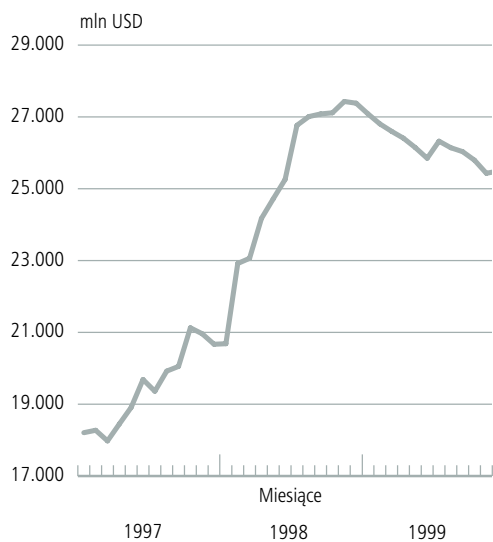
Inwestycje rezydentów za granicą i ich wpływ na wynik bilansu płatniczego

Inwestycje rezydentów za granicą ogółem zwiększyły się (odpływ kapitału) w 1999 r. o 2.802 mln USD. Wynikało to głównie ze wzrostu polskich lokat w bankach zagranicznych (saldo wypłat i wpływów na rachunki bieżące i lokaty polskich banków w bankach zagranicznych) wynoszącego 2.713 mln USD. Oznacza to całkowitą zmianę polityki polskich banków w stosunku do 1998 r., gdy miała miejsce redukcja tego rodzaju aktywów o 2.294 mln USD (zmiana salda tej pozycji o ponad 5 mld USD między rokiem 1999 a 1998). Gwałtowne zwiększenie się lokat polskich banków w bankach zagranicznych miało miejsce w drugim półroczu (największy wzrost nastąpił w III kwartale). W dwóch pierwszych kwartałach 1999 r. odnotowano niewielki spadek w tej kategorii aktywów. Zwiększenie aktywów w postaci lokat przez polskie banki wydaje się być spowodowane głównie oczekiwaniami dewaluacyjnymi. Były one szczególnie silne w IV kwartale, kiedy to dysparytet stóp procentowych był duży, a mimo to nastąpił wzrost aktywów. Pewien wpływ wywarła zapewne również zmiana zasad skupu i sprzedaży walut przez Narodowy Bank Polski bankom komercyjnym, wprowadzona od 1 czerwca 1999 r., czyli zniesienie systemu fixingu. Przedstawiona zmiana w zachowaniu polskich banków, mimo wyższych niż w roku ubiegłym inwestycji nierezydentów w Polsce, miała decydujący wpływ na redukcję nadwyżki całego rachunku finansowego w porównaniu z rokiem ubiegłym.

Wynik bilansu płatniczego i jego wpływ na poziom rezerw walutowych

Wynik bilansu płatniczego, mierzonego jako suma salda obrotów bieżących, salda obrotów kapitałowych i finansowych (bez aktywów rezerwowych) oraz salda błędów i opuszczeń, osiągnął ujemną wartość –220 mln USD. Deficyt obrotów bieżących osiągnął poziom -11.569 mln USD i był wyższy niż w roku 1998 o 4.711 mln USD. Towarzyszyła mu nadwyżka na rachunku kapitałowym i finansowym w wysokości 7.865 mln USD, czyli niższa niż w roku poprzed-

Wykres 16. Stan rezerw oficjalnych brutto

nim. Pozycja salda błędów i opuszczeń wykazała saldo dodatnie (3.484 mln USD)²³. Takie ukształtowanie się głównych składników bilansu płatniczego na bazie płatniczej przyniosło efekt spadku wartości rezerw oficjalnych brutto NBP z tytułu dokonanych transakcji o 229 mln USD. Na stan rezerw walutowych NBP, oprócz transakcji zarejestrowanych w bilansie płatniczym, wpłynęły zmiany wyceny oraz różnice kursowe. Spowodowały one spadek stanu rezerw o 1.659 mln USD. Oznacza to, że stan rezerw oficjalnych brutto w roku 1999 zmniejszył się w sumie o 1.889 mln USD i na koniec 1999 r. ukształtował się na poziomie 25.494 mln USD. Głównym źródłem obniżenia poziomu rezerw były ujemne różnice kursowe związane z osłabieniem wartości euro w stosunku do dolara amerykańskiego, jakie miało miejsce w 1999 r.

Wskaźniki bezpieczeństwa bilansu płatniczego wciąż kształtują się pozytywnie, choć uległy nieznacznemu pogorszeniu. Wskaźnik pokrycia importu rezerwami walutowymi na koniec 1999 r. ukształtował się na poziomie 6,7 (był niższy od wyniku z poprzedniego roku tylko o 0,1). Współczynnik pokrycia podaży pieniądza krajowego rezerwami walutowymi, czyli międzynarodowy współczynnik płynności zmniejszył się o 4 pkt. proc. w stosunku do 1998 r., lecz kształtował się on nadal na bezpiecznym poziomie i wyniósł 47,3%. Podobnie jest w przypadku wskaźnika pokrycia podaży pieniądza ogółem (M2) przez krajowe rezerwy walutowe – zmalał o 3,4 punktu procentowego i pozostaje na bezpiecznym poziomie 40,1%.

²³ Pozycja salda błędów i opuszczeń zawiera również wielkość przekazów środków pieniężnych z rachunków rezydentów w bankach zagranicznych do Polski. Kwota ta zostanie rozklasyfikowana w bilansie płatniczym na bazie transakcji, po uzyskaniu sprawozdań z przedsiębiorstw.

TABELA I. Podstawowe dane statystyczne

Lp.	Wyszczególnienie	Jednostka	1998		1999	
			XII	I	II	III
1.	Produkcja sprzedana przemysłu					
a)	w cenach bieżących	mln zł	31.540,5	27.892,8	27.991,9	34.280,9
b)	w cenach stałych					
	- ten sam miesiąc poprzedniego roku = 100	%	97,8	94,9	94,4	103,5
	- poprzedni miesiąc = 100	%	102,7	89,1	99,6	122,0
2.	Sprzedaż produkcji budowlano-montażowej					
a)	w cenach bieżących	mln zł	5.052,4	2.322,2	2.477,5	2.970,8
b)	w cenach stałych					
	- ten sam miesiąc poprzedniego roku = 100	%	102,5	104,0	96,9	101,1
	- poprzedni miesiąc = 100	%	140,9	45,2	105,7	119,0
3.	Wskaźniki cen towarów i usług konsumpcyjnych					
a)	ten sam miesiąc poprzedniego roku = 100	%	108,6	106,9	105,6	106,2
b)	poprzedni miesiąc = 100	%	100,4	101,5	100,6	101,0
c)	grudzień poprzedniego roku = 100	%	108,6	101,5	102,1	103,1
4.	Wskaźniki cen produkcji sprzedanej przemysłu					
a)	ten sam miesiąc poprzedniego roku = 100	%	104,8	103,9	103,7	104,7
b)	poprzedni miesiąc = 100	%	100,1	100,4	100,6	101,1
5.	Wskaźniki cen produkcji budowlano-montażowej					
a)	ten sam miesiąc poprzedniego roku = 100	%	110,6	109,9	109,4	109,0
b)	poprzedni miesiąc = 100	%	100,5	101,7	100,9	100,7
6.	Pracujący w sektorze przedsiębiorstw ogółem	tys. osób	5.919	6.010	5.998	5.988
7.	Przeciętne zatrudnienie w sektorze przedsiębiorstw ogółem	tys. osób	5.769	5.835	5.818	5.808
8.	Liczba bezrobotnych	tys. osób	1.831,4	2.046,8	2.146,6	2.170,4
9.	Stopa bezrobocia	%	10,4	11,4	11,9	12,1
10.	Przeciętne wynagrodzenia miesięczne brutto w sektorze przedsiębiorstw	zł	1.582,13	1.596,96	1.625,95	1.741,60
11.	Wyniki finansowe budżetu państwa					
a)	dochody budżetu państwa	mln zł	126.563,2	9.481,6	17.334,6	27.747,8
b)	wydatki budżetu państwa	mln zł	139.755,8	11.940,1	24.606,3	36.467,0
c)	wynik budżetu państwa i saldo kredytów zagranicznych	mln zł	-16.489,2	-2.484,1	-7.381,5	-9.464,2
12.	Wyniki finansowe przedsiębiorstw					
a)	przychody ogółem	mln zł	833.304,2	.	.	176.347,3
	w tym przychody ze sprzedaży produktów	mln zł	475.657,1	.	.	107.842,3
b)	koszty uzyskania przychodów ogółem	mln zł	817.826,3	.	.	174.674,6
	w tym koszt własny sprzedanych produktów	mln zł	488.848,9	.	.	109.828,0
c)	wynik finansowy brutto (saldo)	mln zł	16.720,2	.	.	1.744,6
d)	obciążenia wyniku finansowego brutto	mln zł	11.445,7	.	.	2.574,8
e)	wynik finansowy netto (saldo)	mln zł	5.274,6	.	.	-830,2
f)	wskaźnik poziomu kosztów z całokształtu działalności	%	98,1	.	.	99,1
g)	wskaźnik rentowności obrotu netto	%	0,6	.	.	-0,5
h)	wskaźnik płynności II stopnia	%	83,0	.	.	80,6
i)	majątek obrotowy ogółem	mln zł	251.586,1	.	.	219.281,3
j)	należności i roszczenia z tytułu dostaw i usług	mln zł	101.095,4	.	.	92.272,8
k)	zobowiązania krótkoterminowe z tytułu dostaw i usług	mln zł	101.942,9	.	.	85.012,0

									1999
IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	
31.995,2	32.608,1	32.555,4	32.126,2	33.812,7	37.128,9	37.468,8	37.542,9	40.167,0	
100,3	102,3	101,0	101,5	107,4	108,9	109,2	115,9	119,1	
93,0	101,3	100,0	98,1	104,9	109,5	100,3	99,1	105,7	
3.292,5	3.669,4	4.035,9	4.027,4	4.311,1	4.733,2	4.979,6	4.106,4	6.191,7	
102,5	104,2	104,9	99,5	104,2	105,2	99,8	105,9	112,3	
109,9	110,8	109,6	99,3	106,3	108,8	104,3	81,8	149,3	
106,3	106,4	106,5	106,3	107,2	108,0	108,7	109,2	109,8	
100,8	100,7	100,2	99,7	100,6	101,4	101,1	100,9	100,9	
103,9	104,6	104,8	104,5	105,1	106,6	107,8	108,8	109,8	
105,0	105,2	105,2	105,5	105,9	106,2	106,8	107,5	108,1	
100,6	100,5	100,1	100,5	100,9	100,9	100,8	100,7	100,6	
108,6	108,4	108,1	107,8	107,8	108,2	108,3	108,6	108,9	
100,5	100,6	100,3	100,3	100,6	100,9	100,7	100,6	100,8	
5.983	5.964	5.960	5.936	5.935	5.926	5.938	5.908	5.846	
5.799	5.779	5.771	5.748	5.747	5.735	5.738	5.723	5.679	
2.122,2	2.073,1	2.074,0	2.116,4	2.143,6	2.177,8	2.186,8	2.257,3	2.349,8	
11,8	11,6	11,6	11,8	11,9	12,1	12,2	12,5	13,0	
1.779,84	1.766,66	1.826,60	1.852,47	1.823,29	1.874,91	1.881,13	1.946,14	2.186,03	
37.769,6	46.828,1	56.532,9	65.848,7	76.798,7	88.965,3	100.585,7	112.409,5	125.911,5	
46.732,6	57.043,4	67.852,9	78.392,6	88.937,2	100.235,3	112.643,6	124.492,9	138.425,2	
-9.718,3	-11.047,3	-12.187,8	-13.110,6	-12.767,8	-12.906,8	-13.593,7	-13.604,2	-13.662,0	
.	.	372.693,2	.	.	581.225,9	.	.	822.912,1	
.	.	229.190,7	.	.	351.868,5	.	.	497.206,4	
.	.	367.144,9	.	.	573.687,1	.	.	815.201,6	
.	.	230.800,9	.	.	358.541,9	.	.	507.095,9	
.	.	5.850,2	.	.	8.013,7	.	.	8.798,4	
.	.	5.193,3	.	.	7.765,2	.	.	10.414,4	
.	.	656,9	.	.	248,6	.	.	-1.616,0	
.	.	98,5	.	.	98,7	.	.	99,1	
.	.	0,2	-0,2	
.	.	78,4	.	.	78,1	.	.	74,8	
.	.	226.993,7	.	.	243.100,9	.	.	256.019,1	
.	.	96.518,7	.	.	103.968,5	.	.	107.347,6	
.	.	90.438,3	.	.	97.785,4	.	.	111.435,3	

TABELA II. Rynek finansowy - podstawowe informacje

Lp.	Wyszczególnienie	Jednostka	1998		1999	
			XII	I	II	III
1.	Stopa oprocentowania kredytu lombardowego	%	20,0	17,0	17,0	17,0
2.	Stopa redyskonta weksli	%	18,3	15,5	15,5	15,5
3.	Stopa oprocentowania kredytu refinansowego	%	20,0/21,0	17,0/18,0	17,0/18,0	17,0/18,0
4.	Minimalna stopa rentowności 28-dniowych operacji otwartego rynku	%	15,5	13,0	13,0	13,0
5.	Tempo miesięcznej dewaluacji złotego w stosunku do koszyka walut	%	0,5	0,5	0,5	0,3
6.	Stopy oprocentowania kredytów złotych w głównych bankach komercyjnych					
a)	od kredytów udzielanych na okres 1 roku	%	15,5-25	13,1-23,6	12,9-22,5	12,9-22,5
b)	stopa dyskontowa weksli	%	16,3-23,5	13,9-23	13,7-21	13,7-20,5
7.	Stopy oprocentowania depozytów złotych w głównych bankach komercyjnych					
a)	a vista	%	4,5-10	3,5-9	3,5-7	3,5-7
b)	rachunków oszczędnościowo-rozliczeniowych	%	5-13	7-12,5	7-11,1	7-9,7
c)	1-miesięcznych	%	12-15,4	9,4-13,9	9,3-11,8	9,3-11,8
d)	3-miesięcznych	%	11,6-15,1	9-14,6	9-12	9-12
e)	6-miesięcznych	%	11-15	8,6-14,5	7,5-12,3	7,5-12,3
f)	12-miesięcznych	%	8,7-15,4	8,7-15,4	7,5-12,6	7,5-12,5
g)	24-miesięcznych	%	10,5-16,3	9-16	9-13,3	9-13,3
h)	36-miesięcznych	%	12,4-16,3	10,4-16,3	10,9-13,6	10,9-13,3
8.	Stopy oprocentowania środków na rachunkach walutowych w bankach					
a)	a vista	%	2,3-3,8	2,3-3,8	2,3-3,8	2,3-3,8
b)	3-miesięcznych	%	3,3-4,7	3,3-4,7	3,3-4,7	3,3-4,7
c)	6-miesięcznych	%	3,5-4,9	3,5-4,7	3,5-4,7	3,5-4,7
d)	12-miesięcznych	%	3,8-5	3,8-4,8	3,7-4,9	3,8-4,9
e)	24-miesięcznych	%	3,9-5,3	3,9-5	3,9-5	3,9-5
9.	Lokaty dobrowolne na rynku międzybankowym					
a)	stan na koniec miesiąca	mln zł	16.786,8	19.605,0	20.139,7	18.138,6
	w tym udział lokat:					
	0 - 1-miesięcznych	%	33,3	47,1	52,5	32,2
	1 - 2-miesięcznych	%	19,7	11,1	5,1	17,5
	2 - 3-miesięcznych	%	7,7	6,4	7,8	8,1
	3 - 6-miesięcznych	%	8,5	9,7	8,2	10,2
	6 - 12-miesięcznych	%	12,4	12,9	18,5	12,1
	12 - 24-miesięcznych	%	15,6	10,6	6,3	17,6
b)	średni ważony okres deponowania lokat (według stanu na koniec miesiąca)	miesiące	4,6	3,8	3,8	4,7
c)	średnia ważona stopa procentowa lokat (według stanu na koniec miesiąca)	%	16,5	14,6	14,5	14,0
	w tym lokat:					
	0 - 1-miesięcznych	%	15,9	12,9	13,7	13,1
	1 - 2-miesięcznych	%	16,4	15,3	13,8	13,5
	2 - 3-miesięcznych	%	16,1	15,2	14,6	14,0
	3 - 6-miesięcznych	%	18,5	18,6	18,3	16,9
	6 - 12-miesięcznych	%	19,9	18,1	15,8	17,1
	12 - 24-miesięcznych	%	14,2	12,6	12,9	12,3

1999								
IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
17,0	17,0	17,0	17,0	17,0	17,0	17,0	20,5	20,5
15,5	15,5	15,5	15,5	15,5	15,5	15,5	19,0	19,0
17,0/18,0	17,0/18,0	17,0/18,0	17,0/18,0	17,0/18,0	17,0/18,0	17,0/18,0	20,5/21,5	20,5/21,5
13,0	13,0	13,0	13,0	13,0	14,0	14,0	16,5	16,5
0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3
13,8-22,5	13,9-22,5	13,8-22,5	13,8-22,5	13,4-22,5	13,8-19,1	14,4-19,8	14,4-22,0	14,4-25,9
13,8-20,5	13,8-20,5	13,8-20,5	13,8-20,5	14,0-20,5	15,4-21,5	15,5-22,4	15,4-23,6	19-24,4
3,5-7	3,5-8	3,5-7	3,5-7	3,5-7	3,5-7	3,5-7	3,5-9,5	3,5-9,5
7-9,7	7-9,7	7-9,7	7-9,7	7-9,7	7-9,7	7-9,7	7-10,0	7-10,0
9,3-11,8	9,3-11,8	9,3-11,8	9,3-11,8	9,3-11,8	9,3-11,8	9,3-12,5	9,3-15,1	10,8-15,1
9-12	9-12	9,4-12	9,4-12	9,4-12	9,4-12	10-12,7	10-16,0	11-16,0
7,5-12,3	7,5-12,3	7,5-12,3	7,5-12,3	7,5-12,3	7,5-12,3	7,5-12,9	7,5-16,9	9-16,9
7,5-12,5	7,5-12,5	7,5-12,5	7,5-12,5	7,5-12,5	7,5-12,5	7,5-12,9	7,5-16,9	7,5-16,9
9-13,3	9-13,3	9-13,3	9-13,3	10,3-13,3	10,3-13,3	10,9-13,3	10,9-14,5	11,5-14,6
10,9-13,3	10,9-13,3	10,9-13,3	10,9-13,3	10,9-13,3	10,9-13,3	10,9-13,3	10,9-14,5	11,5-14,6
2,3-3,8	2,3-3,8	2,3-4	2,3-4	2,3-4,3	2,3-4,3	2,3-4,4	2,3-4,5	2,3-4,5
3,3-4,6	3,3-4,7	3,3-4,8	3,3-4,8	3,3-5,1	3,3-5,1	3,5-5,8	3,5-5,4	3,5-5,4
3,5-4,7	3,5-4,8	3,5-5	3,5-5	3,5-5,5	3,5-5,5	3,8-5,6	3,8-5,4	3,8-5,4
3,7-4,9	3,7-5,1	3,8-5,3	3,8-5,3	3,8-5,7	3,8-5,7	4-5,8	4-5,5	4-5,5
3,9-5	3,9-5	3,9-5	3,9-5	4-5,1	4-5,1	4-5,2	4-5,2	4-5,2
19.984,0	20.008,3	19.824,1	18.623,6	22.373,6	25.829,4	23.195,9	22.176,8	19.496,1
48,6	39,9	49,6	37,0	32,3	47,4	30,8	40,5	26,5
7,2	15,9	8,4	14,4	16,3	6,3	14,9	5,9	10,4
5,2	3,9	2,7	4,1	4,1	3,9	4,7	4,5	6,1
9,0	8,6	8,9	8,8	9,9	10,0	12,4	10,8	10,3
11,5	12,0	10,5	11,8	10,9	9,8	10,7	11,0	12,0
16,3	17,4	17,5	20,9	24,4	20,3	24,1	25,5	32,2
4,4	4,5	4,3	5,2	5,2	5,0	5,6	5,3	6,7
13,5	13,5	13,3	13,3	12,8	13,4	12,5	14,7	15,3
13,1	13,3	13,1	13,2	12,9	14,0	10,7	16,3	16,4
13,8	13,9	14,3	13,3	13,3	13,3	14,2	14,7	18,3
13,6	13,5	13,7	13,2	13,2	13,3	13,8	15,0	15,7
15,8	13,9	13,6	13,1	13,1	13,4	14,0	14,6	15,4
15,5	15,0	14,6	15,7	13,6	13,5	13,6	13,7	13,9
12,4	12,2	12,1	12,1	11,9	12,0	12,1	12,3	13,7

cd. TABELI II. Rynek finansowy - podstawowe informacje

Lp.	Wyszczególnienie	Jednostka	1998		1999	
			XII	I	II	III
10. Stopa rezerw obowiązkowych od:						
a) wkładów złotych						
	- płatnych na każde żądanie	%	20,0	20,0	20,0	20,0
	- terminowych	%	11,0	11,0	11,0	11,0
b) wkładów w walutach obcych (równowartość w złotych)						
	- płatnych na każde żądanie	%	5,0	5,0	5,0	5,0
	- terminowych	%	5,0	5,0	5,0	5,0
11. Wielkość rezerwy obowiązkowej ogółem						
	a) na rachunku bieżącym	mln zł	21.271,1	21.271,1	22.314,1	23.623,9
	b) zadeklarowana kwota gotówki	mln zł	19.157,8	19.157,8	20.124,9	21.381,9
		mln zł	2.113,4	2.113,4	2.189,2	2.242,0
12. Przetargi na bony skarbowe						
a) liczba przetargów w ciągu miesiąca						
			5	4	4	5
b) wartość bonów zaofiarowanych do sprzedaży (w cenach nominalnych)						
	(w cenach nominalnych)	mln zł	4.100,00	3.600,00	2.600,00	6.700,00
z tego bonów o terminie wykupu:						
	- 2-tygodniowym	mln zł	-	-	-	-
	- 3-tygodniowym	mln zł	-	-	-	-
	- 6-tygodniowym	mln zł	-	-	-	-
	- 8-tygodniowym	mln zł	-	-	200,00	400,00
	- 13-tygodniowym	mln zł	1.100,00	800,00	500,00	1.200,00
	- 26-tygodniowym	mln zł	300,00	600,00	200,00	1.200,00
	- 39-tygodniowym	mln zł	-	-	-	-
	- 52-tygodniowym	mln zł	2.700,00	2.200,00	1.700,00	3.900,00
c) popyt zgłoszony przez oferentów (w cenach nominalnych)						
	(w cenach nominalnych)	mln zł	8.243,43	9.318,95	5.243,20	14.052,39
z tego na bony o terminie wykupu:						
	- 2-tygodniowym	mln zł	-	-	-	-
	- 3-tygodniowym	mln zł	-	-	-	-
	- 6-tygodniowym	mln zł	-	-	-	-
	- 8-tygodniowym	mln zł	-	-	382,36	591,57
	- 13-tygodniowym	mln zł	2.031,33	1.436,31	945,76	2.416,00
	- 26-tygodniowym	mln zł	446,67	1.540,15	470,14	2.419,86
	- 39-tygodniowym	mln zł	-	-	-	-
	- 52-tygodniowym	mln zł	5.765,43	6.342,49	3.444,94	8.624,96
d) sprzedaż bonów (w cenach nominalnych)						
	(w cenach nominalnych)	mln zł	4.281,63	3.601,07	2.606,79	6.727,83
z tego bonów o terminie wykupu:						
	- 2-tygodniowym	mln zł	-	-	-	-
	- 3-tygodniowym	mln zł	-	-	-	-
	- 6-tygodniowym	mln zł	-	-	-	-
	- 8-tygodniowym	mln zł	-	-	200,00	400,00
	- 13-tygodniowym	mln zł	1.243,54	779,95	510,65	1.200,00
	- 26-tygodniowym	mln zł	230,30	600,00	196,34	1.175,33
	- 39-tygodniowym	mln zł	-	-	-	-
	- 52-tygodniowym	mln zł	2.807,79	2.221,12	1.699,80	3.952,50
e) średnia ważona stopa dyskonta przyjętych ofert						
	(w cenach nominalnych)	%	11,67	11,41	10,62	11,24
z tego dla bonów o terminie wykupu:						
	- 2-tygodniowym	%	-	-	-	-
	- 3-tygodniowym	%	-	-	-	-
	- 6-tygodniowym	%	-	-	-	-
	- 8-tygodniowym	%	-	-	11,57	12,31
	- 13-tygodniowym	%	13,12	13,13	11,65	12,01
	- 26-tygodniowym	%	12,57	12,24	11,17	11,76
	- 39-tygodniowym	%	-	-	-	-
	- 52-tygodniowym	%	10,96	10,58	10,14	10,75

1999								
IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
20,0	20,0	20,0	20,0	20,0	5,0	5,0	5,0	5,0
11,0	11,0	11,0	11,0	11,0	5,0	5,0	5,0	5,0
5,0	5,0	5,0	5,0	5,0	5,0	5,0	5,0	5,0
5,0	5,0	5,0	5,0	5,0	5,0	5,0	5,0	5,0
23.881,4	24.083,8	23.942,3	23.942,3	24.554,7	9.956,0	9.956,0	10.076,2	10.076,2
21.597,2	21.774,9	21.644,7	21.644,7	22.213,8	8.972,8	8.972,8	9.074,0	9.074,0
2.284,2	2.308,8	2.297,6	2.297,6	2.340,8	983,2	983,2	1.002,2	1.002,2
4	5	4	4	5	4	6	5	4
4.000,00	3.800,00	2.600,00	2.400,00	2.100,00	1.900,00	6.200,00	7.300,00	6.350,00
-	-	-	-	-	-	1.500,00	-	-
-	-	-	-	-	-	-	2.800,00	-
-	-	-	-	-	-	300,00	400,00	1.800,00
-	-	-	300,00	400,00	-	600,00	-	600,00
900,00	1.000,00	700,00	800,00	900,00	800,00	800,00	700,00	1.100,00
500,00	800,00	600,00	600,00	200,00	-	-	1.200,00	1.150,00
-	-	-	-	-	-	2.500,00	-	-
2.600,00	2.000,00	1.300,00	700,00	600,00	1.100,00	500,00	2.200,00	1.700,00
9.787,22	7.565,20	5.723,31	3.167,33	3.559,33	3.170,72	8.449,77	8.557,02	10.652,82
-	-	-	-	-	-	3.397,03	-	-
-	-	-	-	-	-	-	2.204,72	-
-	-	-	-	-	-	662,45	1.036,36	1.620,39
-	-	-	423,93	803,61	-	817,78	-	760,35
1.953,72	2.015,96	1.221,05	1.116,55	1.897,97	2.413,20	1.252,79	968,51	674,13
1.599,50	1.502,43	992,52	694,29	293,56	-	-	1.024,39	1.807,69
-	-	-	-	-	-	1.603,56	-	-
6.234,00	4.046,81	3.509,74	932,56	564,19	757,52	716,16	3.323,04	5.790,26
3.817,85	3.630,95	2.547,78	2.145,36	1.571,38	1.347,71	5.402,52	6.348,37	5.714,23
-	-	-	-	-	-	2.225,33	-	-
-	-	-	-	-	-	-	2.173,12	-
-	-	-	-	-	-	300,00	752,20	1.517,89
-	-	-	254,30	413,15	-	505,60	-	610,95
848,62	993,76	700,00	808,43	787,89	859,56	794,04	700,00	480,52
455,07	729,67	515,62	505,08	134,58	-	-	850,25	1.254,42
-	-	-	-	-	-	1.153,58	-	-
2.514,16	1.907,52	1.332,16	577,55	235,76	488,15	423,97	1.872,80	1.850,45
11,11	11,29	11,26	11,64	12,00	11,71	13,49	14,27	15,30
-	-	-	-	-	-	13,89	-	-
-	-	-	-	-	-	-	14,29	-
-	-	-	-	-	-	13,44	14,22	16,67
-	-	-	12,13	12,29	-	13,31	-	16,66
11,99	11,88	11,88	11,96	12,16	12,00	13,20	15,08	15,57
11,52	11,63	11,58	11,75	11,96	-	-	14,82	15,14
-	-	-	-	-	-	13,34	-	-
10,73	10,85	10,82	10,88	10,99	11,20	12,58	13,71	13,78

cd. TABELI II. Rynek finansowy - podstawowe informacje

Lp.	Wyszczególnienie	Jednostka	1998		1999	
			XII	I	II	III
f)	średni ważony zysk z kupionych bonów	%	12,75	12,42	11,51	12,22
	z tego z bonów o terminie wykupu:					
	- 2-tygodniowym	%	-	-	-	-
	- 3-tygodniowym	%	-	-	-	-
	- 6-tygodniowym	%	-	-	-	-
	- 8-tygodniowym	%	-	-	11,78	12,55
	- 13-tygodniowym	%	13,57	13,58	12,01	12,39
	- 26-tygodniowym	%	13,43	13,05	11,83	12,50
	- 39-tygodniowym	%	-	-	-	-
	- 52-tygodniowym	%	12,32	11,85	11,29	12,06
g)	stan na koniec miesiąca bonów pochodzących z przetargów i będących w obiegu (według kosztów zakupu)	mln zł	24.591,29	25.393,16	25.563,43	27.594,57
13. Przetargi na bony pieniężne NBP						
a)	liczba przetargów w ciągu miesiąca		14	13	15	16
b)	wartość bonów zaoferowanych do sprzedaży (w cenach nominalnych)	mln zł	47.000,00	31.100,00	36.000,00	34.800,00
	z tego bonów o terminie wykupu:					
	- 1-dniowym	mln zł	-	-	-	-
	- 7-dniowym	mln zł	-	-	-	-
	- 14-dniowym	mln zł	-	-	-	-
	- 28-dniowym	mln zł	47.000,00	31.100,00	36.000,00	34.800,00
	- 91-dniowym	mln zł	-	-	-	-
	- 182-dniowym	mln zł	-	-	-	-
	- 273-dniowym	mln zł	-	-	-	-
c)	popyt zgłoszony przez oferentów (w cenach nominalnych)	mln zł	39.515,49	24.286,33	31.141,18	31.202,48
	z tego na bony o terminie wykupu:					
	- 1-dniowym	mln zł	-	-	-	-
	- 7-dniowym	mln zł	-	-	-	-
	- 14-dniowym	mln zł	-	-	-	-
	- 28-dniowym	mln zł	39.515,49	24.286,33	31.141,18	31.202,48
	- 91-dniowym	mln zł	-	-	-	-
	- 182-dniowym	mln zł	-	-	-	-
	- 273-dniowym	mln zł	-	-	-	-
d)	sprzedaż bonów (w cenach nominalnych)	mln zł	38.827,51	23.274,37	31.001,81	30.697,25
	z tego bonów o terminie wykupu:					
	- 1-dniowym	mln zł	-	-	-	-
	- 7-dniowym	mln zł	-	-	-	-
	- 14-dniowym	mln zł	-	-	-	-
	- 28-dniowym	mln zł	38.827,51	23.274,37	31.001,81	30.697,25
	- 91-dniowym	mln zł	-	-	-	-
	- 182-dniowym	mln zł	-	-	-	-
	- 273-dniowym	mln zł	-	-	-	-
e)	średnia ważona stopa dyskonta przyjętych ofert z tego dla bonów o terminie wykupu:	%	16,19	15,13	12,97	12,97
	- 1-dniowym	%	-	-	-	-
	- 7-dniowym	%	-	-	-	-
	- 14-dniowym	%	-	-	-	-
	- 28-dniowym	%	16,19	15,13	12,97	12,97
	- 91-dniowym	%	-	-	-	-
	- 182-dniowym	%	-	-	-	-
	- 273-dniowym	%	-	-	-	-

									1999	
IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII		
12,13	12,23	12,20	12,34	12,53	12,47	14,09	15,22	16,49		
-	-	-	-	-	-	13,97	-	-		
-	-	-	-	-	-	-	14,41	-		
-	-	-	-	-	-	13,65	14,46	17,00		
-	-	-	12,36	12,53	-	13,59	-	17,10		
12,36	12,24	12,25	12,33	12,55	12,38	13,66	15,68	16,21		
12,23	12,35	12,30	12,49	12,73	-	-	16,03	16,39		
-	-	-	-	-	-	14,85	-	-		
12,04	12,18	12,15	12,23	12,37	12,63	14,42	15,91	16,01		
27.919,94	27.367,56	26.609,66	25.720,39	25.205,12	22.887,22	22.552,39	23.330,84	24.187,36		
11	9	15	14	14	12	10	11	16		
24.500,00	23.500,00	38.500,00	29.000,00	28.500,00	27.000,00	26.000,00	27.500,00	58.000,00		
-	-	-	-	-	-	-	-	16.500,00		
-	-	-	-	-	-	-	-	21.000,00		
-	-	-	-	-	-	-	6.500,00	18.500,00		
24.500,00	23.500,00	38.500,00	29.000,00	28.500,00	27.000,00	26.000,00	21.000,00	2.000,00		
-	-	-	-	-	-	-	-	-		
-	-	-	-	-	-	-	-	-		
-	-	-	-	-	-	-	-	-		
21.883,33	19.678,86	29.782,33	23.414,51	22.353,89	21.951,53	19.670,39	16.838,39	41.948,29		
-	-	-	-	-	-	-	-	13.976,00		
-	-	-	-	-	-	-	-	15.043,81		
-	-	-	-	-	-	-	4.616,20	12.032,32		
21.883,33	19.678,86	29.782,33	23.414,51	22.353,89	21.951,53	19.670,39	12.222,19	896,16		
-	-	-	-	-	-	-	-	-		
-	-	-	-	-	-	-	-	-		
-	-	-	-	-	-	-	-	-		
21.776,79	19.338,86	29.777,33	23.414,51	22.295,81	21.376,53	19.670,39	16.141,16	41.948,29		
-	-	-	-	-	-	-	-	13.976,00		
-	-	-	-	-	-	-	-	15.043,81		
-	-	-	-	-	-	-	4.616,20	12.032,32		
21.776,79	19.338,86	29.777,33	23.414,51	22.295,81	21.376,53	19.670,39	11.524,96	896,16		
-	-	-	-	-	-	-	-	-		
-	-	-	-	-	-	-	-	-		
-	-	-	-	-	-	-	-	-		
12,97	12,97	12,97	12,97	12,97	13,48	13,95	15,52	16,46		
-	-	-	-	-	-	-	-	16,49		
-	-	-	-	-	-	-	-	16,47		
-	-	-	-	-	-	-	16,43	16,43		
12,97	12,97	12,97	12,97	12,97	13,48	13,95	15,16	16,39		
-	-	-	-	-	-	-	-	-		
-	-	-	-	-	-	-	-	-		
-	-	-	-	-	-	-	-	-		

cd. TABELI II. Rynek finansowy - podstawowe informacje

Lp.	Wyszczególnienie	Jednostka	1998		1999	
			XII	I	II	III
f)	średni ważony zysk z kupionych bonów z tego z bonów o terminie wykupu:	%	16,40	15,31	13,10	13,10
	- 1-dniowym	%	-	-	-	-
	- 7-dniowym	%	-	-	-	-
	- 14-dniowym	%	-	-	-	-
	- 28-dniowym	%	16,40	15,31	13,10	13,10
	- 91-dniowym	%	-	-	-	-
	- 182-dniowym	%	-	-	-	-
	- 273-dniowym	%	-	-	-	-
g)	stan na koniec miesiąca bonów pochodzących z przetargów i będących w obiegu (według kosztów zakupu)	mln zł	28.221,62	23.000,46	30.689,10	27.152,89
14. Informacje o wynikach sesji na Giełdzie Papierów Wartościowych SA w Warszawie - rynek podstawowy						
a)	liczba spółek notowanych na giełdzie		117	117	118	118
b)	średnia wartość rynkowa spółek notowanych na giełdzie	mln zł	64.522,3	78.514,4	75.009,0	79.101,4
c)	wartość obrotów w ciągu miesiąca	mln zł	2.661,7	4.198,9	3.549,9	3.628,5
d)	Warszawski Indeks Giełdowy - średni w miesiącu		12.093,6	13.785,6	14.133,5	13.796,0
	- na ostatniej sesji w miesiącu		12.795,6	14.573,5	13.235,2	14.131,3
e)	wskaźnik C/Z		14,1	19,2	20,2	19,5
f)	wskaźnik obrotu	%	2,3	3,1	2,5	2,6
15. Informacje o wynikach sesji na Giełdzie Papierów Wartościowych SA w Warszawie - rynek równoległy						
a)	liczba spółek notowanych na giełdzie		51	53	55	56
b)	średnia wartość rynkowa spółek notowanych na giełdzie	mln zł	1.439,3	1.506,8	1.663,4	1.712,9
c)	wartość obrotów w ciągu miesiąca	mln zł	131,0	118,5	101,7	121,1
d)	Warszawski Indeks Rynku Równoległego - średni w miesiącu		1.608,2	1.573,6	1.552,4	1.583,3
	- na ostatniej sesji w miesiącu		1.674,5	1.519,5	1.557,9	1.592,4
e)	wskaźnik C/Z		8,2	8,8	8,7	9,3
f)	wskaźnik obrotu	%	6,0	5,1	4,3	4,8

TABELA III. Kurs USD i EUR w 1999 r. (w zł)

Miesiąc	Kurs na koniec miesiąca			Przeciętny kurs średni w miesiącu	
	USD fixing	EUR fixing	relacja USD/1EUR	USD fixing	EUR fixing
Grudzień 1998	3,5040	.	x	3,4858	.
Styczeń 1999	3,6590	4,1650	1,1383	3,5417	4,1087
Luty	3,9400	4,3450	1,1028	3,7948	4,2494
Marzec	4,0100	4,3000	1,0723	3,9430	4,2886
Kwiecień	3,9540	4,1890	1,0594	4,0016	4,2843
Maj	3,9705	4,1500	1,0452	3,9368	4,1830
Czerwiec	3,9297	4,0593	1,0330	3,9431	4,0969
Lipiec	3,8600	4,1340	1,0710	3,8827	4,0166
Sierpień	3,9810	4,1936	1,0534	3,9510	4,1946
Wrzesień	4,1141	4,3977	1,0689	4,0799	4,2881
Październik	4,2029	4,4140	1,0502	4,1092	4,4031
Listopad	4,2903	4,3306	1,0094	4,2527	4,3974
Grudzień	4,1483	4,1689	1,0050	4,1696	4,2200

1999								
IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
13,10	13,10	13,10	13,10	13,10	13,63	14,10	15,68	16,52
-	-	-	-	-	-	-	-	16,50
-	-	-	-	-	-	-	-	16,52
-	-	-	-	-	-	-	16,5	16,54
13,10	13,10	13,10	13,10	13,10	13,63	14,10	15,3	16,60
-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-
19.843,48	19.143,79	22.355,73	21.270,71	21.518,25	17.650,88	18.254,14	15.975,79	11.095,45
119	119	119	119	119	120	120	121	121
86.497,4	91.179,2	97.393,0	102.569,3	99.549,4	91.344,3	85.010,5	91.375,0	111.191,9
3.450,7	2.886,2	3.560,7	4.401,3	2.382,4	2.324,5	1.862,1	2.869,0	3.816,3
14.954,1	15.525,3	16.473,7	17.209,0	16.818,7	15.782,4	14.666,7	15.119	16.991
15.248,0	15.623,0	16.825,1	16.980,4	17.014,3	14.259,4	15.011,3	15.669	18.084
24,1	26,9	29,7	30,6	28,3	27,3	25,1	23,1	25,7
2,3	1,8	2,1	2,4	1,4	1,4	1,2	1,8	1,9
58	58	58	58	59	60	60	61	62
1.975,1	2.305,6	2.265,8	2.262,0	2.209,2	2.349,4	2.289,5	2.330,4	2.641,4
177,9	175,7	151,8	125,3	71,9	116,7	94,2	78,0	162,8
1.689,2	1.835,9	1.889,4	1.895,7	1.837,8	1.738,3	1.692,5	1.691,0	1.920,8
1.782,8	1.867,1	1.861,9	1.856,7	1.835,7	1.637,4	1.695,2	1.761,5	2.085,9
13,8	15,5	15,6	15,3	15,6	16,6	16,5	19,0	21,7
6,1	5,3	4,4	3,6	2,1	3,3	2,7	2,2	3,9

TABELA IV. Średnie ważone oprocentowanie depozytów złotych w bankach komercyjnych (w % w stosunku rocznym)

Wyszczególnienie	1998	1999		
	XII	I	II	III
Depozyty osób prywatnych				
Termin pierwotny:				
- rachunek oszczędnościowo-rozliczeniowy (ROR)	9,9	7,3	7,3	7,2
- 1 miesiąc	12,6	11,5	10,0	9,9
- 3 miesiące	12,0	11,0	9,9	9,6
- 6 miesięcy	12,6	11,2	10,3	10,2
- 1 rok	13,7	11,8	10,9	10,8
- 2 lata	14,2	13,3	11,4	11,2
- 3 lata	13,7	12,4	11,3	11,0
Średnia wszystkich terminów (z wyłączeniem ROR)	12,8	11,4	10,3	10,2
Depozyty podmiotów gospodarczych				
Termin pierwotny:				
- depozyty bieżące	6,9	5,7	5,4	5,3
- 1 miesiąc	12,8	11,3	9,7	9,5
- 3 miesiące	12,6	11,8	10,6	10,2
- 6 miesięcy	12,7	12,1	10,7	10,3
- 1 rok	13,9	12,4	11,2	10,9
- 2 lata	14,0	13,7	11,4	11,1
- 3 lata	13,9	13,6	12,1	10,3
Średnia wszystkich terminów (z wyłączeniem depozytów bieżących)	12,8	11,5	10,0	9,7
Ogółem	12,8	11,4	10,3	10,1

TABELA V. Średnie ważone oprocentowanie kredytów złotych w bankach komercyjnych (w % w stosunku rocznym)

Wyszczególnienie	1998	1999		
	XII	I	II	III
Kredyty dla osób prywatnych	24,0	23,0	20,5	20,3
Kredyty dla podmiotów gospodarczych				
Termin zapadalności:				
- 1 rok	19,6	18,2	16,6	16,4
- 2 lata	20,1	18,7	16,8	16,7
- 3 lata	20,6	19,5	17,0	16,8
- 5 lat	20,8	19,2	17,4	17,3
- powyżej 5 lat	19,4	19,2	16,9	16,8
Średnia wszystkich terminów	19,7	18,8	16,8	16,7
Ogółem	20,4	19,5	17,4	17,3

TABELA VI. Banki komercyjne - aktywa i pasywa (w mln zł)

Wyszczególnienie	1998		1999	
	XII	I	II	III
AKTYWA ZAGRANICZNE	18.940,3	21.483,0	21.026,4	19.595,7
Należności od banków	54.921,9	56.423,1	54.230,2	53.001,5
- gotówka w kasach banków	3.768,2	2.885,9	2.868,4	3.153,6
- należności od NBP	19.567,6	22.479,6	19.032,4	18.743,9
- należności od innych banków	31.586,0	31.057,5	32.329,5	31.104,0
Należności od niebankowych instytucji finansowych	3.378,2	3.613,5	3.598,3	3.952,3
Należności od sektora budżetowego	6.579,4	6.964,4	7.134,6	7.838,8
- od budżetu państwa	4.414,4	4.860,3	4.992,0	4.994,9
- od budżetów terenowych	2.150,2	2.090,3	2.134,5	2.103,1
- od funduszy celowych	14,9	13,8	8,2	740,8
Należności od sektora niefinansowego	133.384,1	136.775,4	140.394,9	142.408,5
- od podmiotów gospodarczych	109.505,2	112.670,9	115.894,2	117.124,4
- od osób prywatnych	23.879,0	24.104,5	24.500,7	25.284,2
Należności z tytułu zakupionych papierów wartościowych z otrzymanym przyrzeczeniem odkupu	422,1	358,1	178,5	53,1
Papiery wartościowe	84.976,3	82.115,8	90.630,3	90.664,0
- emitowane przez banki	28.826,9	23.685,2	31.477,8	27.915,8
- emitowane przez niebankowe instytucje finansowe	521,4	520,4	541,9	627,1
- emitowane przez sektor budżetowy	53.410,0	55.465,4	56.133,9	59.301,9
w tym: emitowane przez Skarb Państwa	53.001,9	55.070,3	55.728,7	58.894,4
- emitowane przez sektor niefinansowy	2.111,0	2.346,4	2.369,6	2.683,1
- świadectwa udziałowe, prawa poboru i jednostki uczestnictwa w funduszach powierniczych	107,0	98,4	107,0	136,2
Pozostałe aktywa	30.030,8	34.520,4	36.368,3	36.533,9
AKTYWA OGÓŁEM	332.633,2	342.253,7	353.561,6	354.047,8
PASYWA ZAGRANICZNE	18.269,3	19.997,8	20.286,1	19.655,0
Zobowiązania wobec banków	38.973,7	38.389,7	40.467,0	38.526,6
- wobec NBP	7.565,0	7.559,9	8.873,1	7.525,6
- wobec innych banków	31.408,6	30.829,8	31.593,8	31.001,0
Zobowiązania wobec niebankowych instytucji finansowych	4.686,5	4.845,4	5.102,1	5.303,7
Zobowiązania wobec sektora budżetowego	12.515,4	14.602,3	16.046,5	16.683,7
- wobec budżetu państwa	5.429,3	6.119,3	6.241,6	6.539,3
- wobec budżetów terenowych	5.551,4	6.928,7	8.357,2	8.528,7
- wobec funduszy celowych	1.534,7	1.554,4	1.447,7	1.615,7
Zobowiązania złotowe wobec sektora niefinansowego	153.005,5	153.595,9	155.262,2	156.493,6
- wobec podmiotów gospodarczych	43.425,3	40.592,2	40.195,3	39.962,6
bieżące	20.028,2	17.423,1	16.160,0	17.250,8
terminowe	23.397,1	23.169,1	24.035,3	22.711,8
- wobec osób prywatnych	109.580,3	113.003,7	115.066,9	116.531,0
bieżące	20.693,3	21.166,7	22.333,4	23.729,9
terminowe	88.886,9	91.837,0	92.733,5	92.801,1
Zobowiązania walutowe wobec sektora niefinansowego	32.434,5	32.931,1	35.026,5	35.965,6
- wobec podmiotów gospodarczych	7.963,7	7.632,6	7.758,2	8.024,5
bieżące	2.541,9	2.484,3	2.437,3	2.586,2
terminowe	5.421,8	5.148,4	5.320,9	5.438,3
- wobec osób prywatnych	24.470,8	25.298,5	27.268,3	27.941,2
bieżące	7.224,8	7.322,0	7.740,9	7.829,2
terminowe	17.246,0	17.976,4	19.527,4	20.111,9
Zobowiązania z tytułu sprzedanych papierów wartościowych z udzielonym przyrzeczeniem odkupu	259,6	379,3	286,9	127,1
Zobowiązania z tytułu emisji papierów wartościowych	882,0	823,2	899,3	897,7
Fundusze własne podstawowe	21.862,7	21.985,4	22.132,0	22.360,5
Fundusze własne uzupełniające	2.850,3	2.864,3	2.839,6	2.743,4
Pozostałe pasywa	46.893,8	51.839,2	55.213,4	55.291,0
PASYWA OGÓŁEM	332.633,2	342.253,7	353.561,6	354.047,8

									1999
IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	
18.795,6	20.143,4	19.378,5	21.517,4	27.394,7	27.793,4	28.672,8	33.319,0	32.662,6	
57.925,6	59.473,0	57.416,7	57.642,4	56.936,3	49.495,9	48.614,0	47.380,5	43.995,2	
3.236,0	3.538,6	3.414,0	3.292,8	3.436,1	3.379,9	3.472,6	3.591,3	5.292,5	
22.821,7	23.114,7	21.194,6	23.216,9	19.732,8	9.104,2	9.083,0	9.469,0	9.430,0	
31.867,9	32.819,7	32.808,0	31.132,8	33.767,4	37.011,8	36.058,4	34.320,2	29.272,7	
4.097,5	4.282,8	4.601,1	4.799,3	4.684,3	5.255,9	5.629,0	6.025,3	6.818,7	
7.849,1	8.000,0	8.065,3	8.388,2	9.565,0	10.747,8	10.895,6	10.772,9	11.262,9	
5.028,3	5.165,4	5.233,1	5.310,9	5.398,0	5.425,9	5.514,9	5.691,6	6.107,3	
2.072,8	2.085,8	2.077,0	2.153,8	2.251,5	2.323,3	2.383,0	2.465,2	2.753,5	
748,1	748,8	755,2	923,4	1.915,5	2.998,6	2.997,7	2.616,2	2.402,1	
144.646,8	147.308,9	149.112,6	151.407,9	155.051,8	160.028,7	164.041,3	167.967,5	166.572,0	
118.567,7	120.249,9	120.821,8	121.786,3	124.101,2	127.693,0	130.497,8	132.988,1	130.007,0	
26.079,1	27.058,9	28.290,8	29.621,6	30.950,5	32.335,7	33.543,6	34.979,4	36.565,0	
23,6	579,5	827,0	317,4	358,4	786,0	353,6	1.036,4	86,4	
82.313,7	82.689,1	85.244,6	82.717,6	81.218,0	89.869,1	89.630,2	87.941,3	84.723,8	
20.568,1	19.997,0	23.122,1	21.940,1	22.029,0	31.101,2	31.943,7	29.846,5	25.178,4	
505,2	565,7	570,3	578,1	577,2	637,4	663,5	623,6	674,9	
58.549,2	59.276,7	58.784,4	57.541,6	55.688,9	55.274,6	53.929,4	54.245,9	55.733,8	
58.170,2	58.876,1	58.361,4	57.150,8	55.272,2	54.808,8	53.391,6	53.711,9	55.275,5	
2.554,3	2.696,1	2.614,2	2.504,7	2.777,0	2.713,1	2.941,6	3.071,7	2.987,6	
137,0	153,6	153,6	153,1	145,8	142,7	152,1	153,6	149,0	
38.314,4	37.123,3	39.892,7	39.265,8	39.886,6	40.128,2	41.317,6	42.245,3	34.793,9	
353.966,4	359.599,9	364.538,5	366.056,0	375.095,1	384.104,9	389.154,1	396.688,2	380.915,5	
19.517,5	21.090,0	21.088,4	25.019,7	26.542,3	25.085,2	26.321,6	27.127,6	27.807,7	
38.983,3	39.957,9	40.222,2	38.451,0	41.158,4	44.479,1	42.872,1	41.667,0	36.032,1	
7.400,1	7.384,5	7.263,3	7.211,3	7.195,3	7.098,7	7.060,5	7.355,0	7.010,0	
31.583,2	32.573,4	32.958,9	31.239,6	33.963,1	37.380,4	35.811,6	34.312,0	29.022,1	
5.510,3	5.788,2	6.518,8	5.703,4	5.285,2	5.620,4	6.042,0	8.031,0	7.303,9	
16.268,8	16.481,1	16.361,7	15.344,8	16.074,9	16.653,4	17.039,7	17.815,3	14.194,7	
6.400,6	6.090,4	5.715,0	5.670,4	5.923,4	5.997,5	6.420,4	6.599,1	5.237,4	
8.319,2	8.782,4	8.637,0	8.114,8	8.260,4	8.765,3	8.751,8	9.195,6	7.145,6	
1.549,0	1.608,3	2.009,7	1.559,6	1.891,0	1.890,6	1.867,5	2.020,6	1.811,6	
156.762,1	158.794,8	160.305,4	162.617,6	164.690,0	167.915,6	169.013,9	169.739,7	178.519,5	
39.401,6	40.900,7	41.087,5	41.956,7	43.466,3	45.542,1	45.736,8	45.814,1	54.433,7	
15.935,1	17.806,1	18.448,5	17.714,8	18.993,2	19.696,9	21.668,7	19.849,7	23.521,6	
23.466,5	23.094,6	22.639,0	24.241,9	24.473,2	25.845,1	24.068,1	25.964,4	30.912,1	
117.360,5	117.894,1	119.217,9	120.660,9	121.223,6	122.373,5	123.277,0	123.925,6	124.085,7	
24.386,0	24.779,2	25.905,5	26.632,7	26.519,0	26.623,2	26.686,3	27.019,1	25.431,1	
92.974,5	93.114,9	93.312,4	94.028,3	94.704,7	95.750,4	96.590,8	96.906,5	98.654,6	
35.366,7	35.800,7	35.306,5	35.546,9	37.332,8	37.830,7	40.222,7	41.712,4	38.683,6	
7.604,2	7.813,4	7.471,0	7.664,4	8.489,6	7.677,8	9.348,7	10.361,7	8.330,1	
2.445,1	2.615,1	2.813,3	2.862,5	2.970,0	2.622,9	2.750,0	2.922,1	3.056,5	
5.159,1	5.198,3	4.657,6	4.801,9	5.519,7	5.054,9	6.598,8	7.439,7	5.273,6	
27.762,5	27.987,3	27.835,6	27.882,5	28.843,2	30.152,9	30.874,0	31.350,7	30.353,5	
7.797,8	7.854,0	7.800,8	7.854,4	8.055,8	8.312,6	8.431,8	8.484,8	8.099,6	
19.964,7	20.133,3	20.034,7	20.028,1	20.787,4	21.840,3	22.442,2	22.865,9	22.253,9	
102,5	607,6	954,8	500,0	542,4	1.024,9	492,4	1.149,3	209,7	
863,3	853,4	884,3	738,1	745,9	829,4	866,2	855,3	1.197,9	
22.981,3	23.823,0	24.053,6	24.429,2	24.477,0	25.561,7	25.767,1	25.409,7	25.609,4	
2.944,2	2.969,4	2.995,6	3.026,8	3.065,7	3.087,1	3.082,6	3.074,7	3.048,5	
54.666,4	53.433,7	55.847,0	54.678,6	55.180,6	56.017,3	57.433,8	60.106,1	48.308,6	
353.966,4	359.599,9	364.538,5	366.056,0	375.095,1	384.104,9	389.154,1	396.688,2	380.915,5	

TABELA VII. Narodowy Bank Polski - aktywa i pasywa (w mln zł)

Wyszczególnienie	1998		1999	
	XII	I	II	III
AKTYWA ZAGRANICZNE	103.400,1	112.038,0	123.767,1	120.384,5
Należności od banków	7.639,7	7.637,0	8.947,4	7.602,5
- lokaty	393,5	410,9	442,4	450,3
- kredyty udzielone z zagranicznych linii kredytowych	128,1	111,2	121,9	121,0
- kredyty refinansowe	7.116,6	7.113,3	8.381,5	7.029,6
redyskontowe	202,1	199,3	163,2	185,8
lombardowe	11,2	10,7	1.315,1	10,2
celowe	0,0	0,0	0,0	0,0
na inwestycje centralne	5.614,3	5.614,3	5.614,3	5.545,0
inne	1.289,0	1.289,0	1.288,9	1.288,6
- operacje otwartego rynku (kredyt aukcyjny)	0,0	0,0	0,0	0,0
- kredyty niespłacone w terminie	1,6	1,6	1,6	1,6
Należności od niebankowych instytucji finansowych	0,0	0,0	0,0	0,0
Należności od budżetu państwa	1.738,9	1.738,9	1.738,9	1.738,9
Należności od sektora niefinansowego	59,7	60,7	64,0	65,6
- od podmiotów gospodarczych	34,0	35,5	38,2	38,9
- od osób prywatnych	25,7	25,2	25,7	26,7
Papiery wartościowe	16.430,2	16.909,8	17.827,4	18.145,6
- emitowane przez banki	403,9	389,3	389,4	389,1
- emitowane przez Skarb Państwa	16.026,3	16.520,5	17.438,0	17.756,4
Pozostałe aktywa	2.130,8	2.520,6	2.550,8	2.949,7
AKTYWA OGÓŁEM	131.399,5	140.905,1	154.895,6	150.886,8
PASYWA ZAGRANICZNE	7.785,9	13.349,7	18.535,8	14.072,7
Pieniądz gotówkowy w obiegu (z kasami banków)	33.993,5	32.897,3	33.809,5	35.180,7
Zobowiązania wobec banków	19.652,8	22.172,0	19.017,0	18.701,7
- rachunki bieżące	19.652,7	22.171,1	19.015,3	18.699,8
- rezerwy obowiązkowe	0,1	1,0	1,7	1,9
- operacje otwartego rynku (lokaty aukcyjne)	0,0	0,0	0,0	0,0
- pozostałe zobowiązania	0,0	0,0	0,0	0,0
Zobowiązania wobec niebankowych instytucji finansowych	2,4	16,6	20,4	37,5
Zobowiązania wobec sektora budżetowego	4.010,2	8.128,6	4.024,4	6.010,9
- wobec budżetu państwa	2.913,8	7.036,1	2.554,4	4.466,6
- wobec funduszy celowych budżetu państwa	1.096,4	1.092,5	1.469,9	1.544,3
Zobowiązania złotowe wobec sektora niefinansowego	7,6	26,2	49,4	56,5
- wobec podmiotów gospodarczych	4,2	23,6	46,2	53,4
bieżące	4,2	23,6	46,2	53,4
terminowe	0,0	0,0	0,0	0,0
- wobec osób prywatnych	3,4	2,6	3,2	3,2
Zobowiązania z tytułu emisji papierów wartościowych	28.575,5	23.274,4	31.001,8	27.429,6
Fundusz statutowy i rezerwowy	1.548,2	1.545,8	1.545,8	1.548,2
Pozostałe pasywa	35.823,3	39.494,5	46.891,6	47.849,1
PASYWA OGÓŁEM	131.399,5	140.905,1	154.895,6	150.886,8

									1999
IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	
118.091,4	118.187,2	114.467,9	117.799,0	121.390,2	121.676,3	122.628,2	123.189,2	120.352,1	
7.470,0	7.454,3	7.335,3	7.261,1	7.262,9	7.174,9	7.125,5	7.420,4	7.080,8	
403,7	405,3	401,2	394,1	406,4	420,0	386,2	394,2	381,1	
112,8	112,9	109,0	104,9	106,6	111,1	107,7	106,1	97,5	
6.952,0	6.934,5	6.823,5	6.760,6	6.748,4	6.642,2	6.630,0	6.918,5	6.600,6	
203,5	186,5	146,2	118,7	110,7	74,3	92,3	161,0	167,1	
1,6	1,4	1,1	0,8	0,6	0,0	0,0	221,2	0,0	
0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
5.458,7	5.458,7	5.388,3	5.353,1	5.349,7	5.280,4	5.250,5	5.249,0	5.146,4	
1.288,2	1.287,9	1.288,0	1.288,0	1.287,4	1.287,5	1.287,2	1.287,3	1.287,1	
0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
1,6	1,6	1,6	1,6	1,6	1,6	1,6	1,6	1,6	
0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
1.738,9	1.738,9	1.738,9	1.738,9	1.738,9	0,0	0,0	0,0	0,0	
65,7	66,2	67,2	67,1	68,7	70,9	71,7	72,5	70,8	
38,4	38,5	39,1	38,6	39,8	41,5	42,6	43,7	42,4	
27,3	27,7	28,1	28,5	28,9	29,4	29,1	28,9	28,3	
17.570,2	17.443,1	17.324,7	17.134,2	17.563,4	19.534,7	19.194,1	19.408,2	19.114,5	
387,2	384,6	380,0	379,0	376,6	376,6	371,0	367,7	311,3	
17.183,0	17.058,5	16.944,7	16.755,2	17.186,8	19.158,1	18.823,1	19.040,6	18.803,3	
2.904,2	2.610,8	3.151,9	2.417,0	2.479,4	2.728,1	3.206,5	3.515,5	3.607,1	
147.840,5	147.500,6	144.085,8	146.417,2	150.503,6	151.185,0	152.225,9	153.605,8	150.225,3	
14.019,2	14.579,6	12.954,1	16.341,8	17.366,9	14.590,2	14.191,0	14.148,4	14.489,0	
35.762,7	35.938,4	37.030,7	37.490,5	37.427,1	37.548,3	38.478,6	38.046,0	43.375,2	
23.758,0	23.386,6	22.086,8	23.522,8	19.948,5	8.620,4	9.160,6	9.748,6	9.430,7	
23.756,4	23.385,5	22.085,6	23.521,5	19.944,0	8.619,6	9.159,7	9.746,4	9.427,0	
1,6	1,2	1,2	1,3	4,5	0,9	0,9	2,2	3,7	
0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
120,3	143,3	92,4	8,5	5,5	27,0	31,6	109,2	148,6	
6.576,7	6.469,0	3.799,5	3.340,9	6.851,8	6.898,7	4.016,6	6.397,0	7.040,2	
5.379,2	5.293,2	2.920,4	2.421,4	5.980,9	6.278,3	3.244,7	5.784,6	5.561,4	
1.197,5	1.175,7	879,1	919,5	870,9	620,4	772,0	612,4	1.478,9	
66,0	57,2	34,3	29,4	36,1	35,9	2,6	2,5	2,3	
63,1	54,5	31,7	26,8	33,5	33,5	0,1	0,1	0,1	
63,1	54,5	31,7	26,8	33,5	33,5	0,1	0,1	0,1	
0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
2,9	2,7	2,7	2,5	2,6	2,4	2,5	2,4	2,2	
20.045,7	19.338,9	22.583,5	21.487,5	21.737,5	30.874,0	31.748,1	29.581,1	24.694,0	
1.548,2	1.548,2	1.548,2	1.548,2	1.548,2	1.548,2	1.548,2	1.548,2	1.548,2	
45.943,7	46.039,4	43.956,2	42.647,7	45.581,9	51.042,4	53.048,6	54.024,9	49.497,0	
147.840,5	147.500,6	144.085,8	146.417,2	150.503,6	151.185,0	152.225,9	153.605,8	150.225,3	

TABELA VIII. System bankowy: banki komercyjne i NBP - aktywa i pasywa (w mln zł)

Wyszczególnienie	1998		1999	
	XII	I	II	III
AKTYWA ZAGRANICZNE	122.340,5	133.521,0	144.793,5	139.980,2
Należności od banków	62.561,6	64.060,1	63.177,7	60.604,0
- gotówka w kasach banków	3.768,2	2.885,9	2.868,4	3.153,6
- należności banków od NBP	19.567,6	22.479,6	19.032,4	18.743,9
- należności banków od innych banków	31.586,0	31.057,5	32.329,5	31.104,0
- należności NBP od banków	7.639,7	7.637,0	8.947,4	7.602,5
Należności od niebankowych instytucji finansowych	3.378,2	3.613,5	3.598,3	3.952,3
- należności banków	3.378,2	3.613,5	3.598,3	3.952,3
- należności NBP	0,0	0,0	0,0	0,0
Należności od sektora budżetowego	8.318,4	8.703,4	8.873,5	9.577,8
- od budżetu państwa	6.153,3	6.599,3	6.730,9	6.733,9
- od budżetów terenowych	2.150,2	2.090,3	2.134,5	2.103,1
- od funduszy celowych	14,9	13,8	8,2	740,8
Należności od sektora niefinansowego	133.443,9	136.836,1	140.458,9	142.474,2
- od podmiotów gospodarczych	109.539,1	112.706,4	115.932,4	117.163,3
- od osób prywatnych	23.904,7	24.129,7	24.526,5	25.310,9
Należności z tytułu zakupionych papierów wartościowych z otrzymanym przyrzeczeniem odkupu	422,1	358,1	178,5	53,1
Papiery wartościowe	101.406,5	99.025,7	108.457,6	108.809,6
- emitowane przez banki	29.230,8	24.074,6	31.867,2	28.304,9
- emitowane przez niebankowe instytucje finansowe	521,4	520,4	541,9	627,1
- emitowane przez sektor budżetowy	69.436,3	71.985,9	73.571,9	77.058,3
w tym: emitowane przez Skarb Państwa	69.028,2	71.590,8	73.166,7	76.650,8
- emitowane przez sektor niefinansowy	2.111,0	2.346,4	2.369,6	2.683,1
- świadectwa udziałowe, prawa poboru i jednostki uczestnictwa w funduszach powierniczych	107,0	98,4	107,0	136,2
Pozostałe aktywa	32.161,6	37.041,0	38.919,2	39.483,6
AKTYWA OGÓŁEM	464.032,7	483.158,8	508.457,2	504.934,6
PASYWA ZAGRANICZNE	26.055,2	33.347,5	38.821,8	33.727,6
Pieniądz gotówkowy w obiegu (z kasami banków)	33.993,5	32.897,3	33.809,5	35.180,7
Zobowiązania wobec banków	58.626,5	60.561,7	59.484,0	57.228,3
- zobowiązania banków wobec NBP	7.565,0	7.559,9	8.873,1	7.525,6
- zobowiązania banków wobec innych banków	31.408,6	30.829,8	31.593,8	31.001,0
- zobowiązania NBP wobec banków	19.652,8	22.172,0	19.017,0	18.701,7
Zobowiązania wobec niebankowych instytucji finansowych	4.688,8	4.862,0	5.122,5	5.341,1
- zobowiązania banków	4.686,5	4.845,4	5.102,1	5.303,7
- zobowiązania NBP	2,4	16,6	20,4	37,5
Zobowiązania wobec sektora budżetowego	16.525,6	22.731,0	20.070,9	22.694,6
- wobec budżetu państwa	8.343,1	13.155,4	8.796,0	11.005,9
- wobec budżetów terenowych	5.551,4	6.928,7	8.357,2	8.528,7
- wobec funduszy celowych	2.631,1	2.646,9	2.917,7	3.160,0
Zobowiązania złotowe wobec sektora niefinansowego	153.013,2	153.622,1	155.311,6	156.550,2
- wobec podmiotów gospodarczych	43.429,5	40.615,8	40.241,5	40.015,9
bieżące	20.032,4	17.446,8	16.206,1	17.304,1
terminowe	23.397,1	23.169,1	24.035,3	22.711,8
- wobec osób prywatnych	109.583,7	113.006,2	115.070,1	116.534,2
bieżące	20.693,3	21.166,7	22.333,4	23.729,9
terminowe	88.890,3	91.839,5	92.736,7	92.804,3
Zobowiązania walutowe wobec sektora niefinansowego	32.434,5	32.931,1	35.026,5	35.965,6
- wobec podmiotów gospodarczych	7.963,7	7.632,6	7.758,2	8.024,5
bieżące	2.541,9	2.484,3	2.437,3	2.586,2
terminowe	5.421,8	5.148,4	5.320,9	5.438,3
- wobec osób prywatnych	24.470,8	25.298,5	27.268,3	27.941,2
bieżące	7.224,8	7.322,0	7.740,9	7.829,2
terminowe	17.246,0	17.976,4	19.527,4	20.111,9
Zobowiązania z tytułu sprzedanych papierów wartościowych z udzielonym przyrzeczeniem odkupu	259,6	379,3	286,9	127,1
Zobowiązania z tytułu emisji papierów wartościowych	29.457,5	24.097,6	31.901,1	28.327,3
Fundusze własne podstawowe	23.410,9	23.531,1	23.677,7	23.908,7
Fundusze własne uzupełniające	2.850,3	2.864,3	2.839,6	2.743,4
Pozostałe pasywa	82.717,1	91.333,7	102.105,0	103.140,1
PASYWA OGÓŁEM	464.032,7	483.158,8	508.457,2	504.934,6

		1999							
IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	
136.887,0	138.330,6	133.846,4	139.316,4	148.784,9	149.469,7	151.301,0	156.508,2	153.014,7	
65.395,7	66.927,3	64.752,0	64.903,5	64.199,3	56.670,8	55.739,5	54.801,0	51.076,1	
3.236,0	3.538,6	3.414,0	3.292,8	3.436,1	3.379,9	3.472,6	3.591,3	5.292,5	
22.821,7	23.114,7	21.194,6	23.216,9	19.732,8	9.104,2	9.083,0	9.469,0	9.430,0	
31.867,9	32.819,7	32.808,0	31.132,8	33.767,4	37.011,8	36.058,4	34.320,2	29.272,7	
7.470,0	7.454,3	7.335,3	7.261,1	7.262,9	7.174,9	7.125,5	7.420,4	7.080,8	
4.097,5	4.282,8	4.601,1	4.799,3	4.684,3	5.255,9	5.629,0	6.025,3	6.818,7	
4.097,5	4.282,8	4.601,1	4.799,3	4.684,3	5.255,9	5.629,0	6.025,3	6.818,7	
0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
9.588,0	9.738,9	9.804,2	10.127,1	11.304,0	10.747,8	10.895,6	10.772,9	11.262,9	
6.767,2	6.904,3	6.972,0	7.049,8	7.136,9	5.425,9	5.514,9	5.691,6	6.107,3	
2.072,8	2.085,8	2.077,0	2.153,8	2.251,5	2.323,3	2.383,0	2.465,2	2.753,5	
748,1	748,8	755,2	923,4	1.915,5	2.998,6	2.997,7	2.616,2	2.402,1	
144.712,5	147.375,1	149.179,7	151.474,9	155.120,5	160.099,6	164.113,0	168.040,0	166.642,7	
118.606,0	120.288,5	120.860,9	121.824,9	124.141,0	127.734,5	130.540,4	133.031,7	130.049,4	
26.106,5	27.086,6	28.318,9	29.650,0	30.979,5	32.365,1	33.572,7	35.008,3	36.593,3	
23,6	579,5	827,0	317,4	358,4	786,0	353,6	1.036,4	86,4	
99.884,0	100.132,2	102.569,3	99.851,7	98.781,4	109.403,8	108.824,2	107.349,5	103.838,3	
20.955,3	20.381,7	23.502,1	22.319,0	22.405,6	31.477,8	32.314,6	30.214,1	25.489,7	
505,2	565,7	570,3	578,1	577,2	637,4	663,5	623,6	674,9	
								74.537,1	
752,4								74.078,7	
								2.987,6	
3,6								149,0	
								38.401,0	
								531.140,8	
								42.296,6	
046,0								43.375,2	
								45.462,8	
								7.010,0	
312,0								29.022,1	
								9.430,7	
73,6	8.140,2							7.452,5	
								7.303,9	
								148,6	
212,3								21.234,9	
								10.798,8	
								7.145,6	
								3.290,5	
9.016,5	169.742,1							178.521,7	
								54.433,8	
								23.521,7	
								30.912,1	
								124.087,9	
								25.431,1	
								98.656,8	
222,7	41.712,4							38.683,6	
								8.330,1	
								3.056,5	
								5.273,6	
								30.353,5	
								8.099,6	
								22.253,9	
49,3								209,7	
614,3	30.436,4							25.891,9	
								27.157,6	
								3.048,5	
								97.805,7	
								531.140,8	

TABELA IX. Miary pieniądza (w mln zł)

Wyszczególnienie	1998 XII	I	1999 II	III
1. Pieniądz gotówkowy w obiegu (z kasami banków)	33.993,5	32.897,3	33.809,5	35.180,7
2. Rachunki bieżące banków	19.652,7	22.171,1	19.015,3	18.699,8
3. Rezerwy obowiązkowe	0,1	1,0	1,7	1,9
M0 (1 + 2 + 3)	53.646,3	55.069,4	52.826,5	53.882,3
4. Pieniądz gotówkowy w obiegu (bez kas banków)	30.225,3	30.011,4	30.941,1	32.027,1
5. Depozyty na żądanie	51.258,8	49.248,0	49.554,4	52.713,4
złotowe	37.828,4	35.797,0	35.694,5	38.581,3
- osób prywatnych	17.077,3	17.555,0	18.681,1	20.030,1
- podmiotów gospodarczych sektora niefinansowego	20.032,4	17.446,8	16.206,1	17.304,1
- niebankowych instytucji finansowych	718,7	795,2	807,2	1.247,1
walutowe	9.814,4	9.839,3	10.207,7	10.432,4
- osób prywatnych	7.224,8	7.322,0	7.740,9	7.829,2
- podmiotów gospodarczych sektora niefinansowego	2.541,9	2.484,3	2.437,3	2.586,2
- niebankowych instytucji finansowych	47,7	33,0	29,5	16,9
książeczki oszczędnościowe a vista	3.616,0	3.611,7	3.652,3	3.699,8
M1 (4 + 5)	81.484,0	79.259,4	80.495,5	84.740,5
6. Depozyty terminowe i zablokowane	139.292,7	142.491,1	146.227,7	145.512,4
złotowe	114.301,7	117.226,3	119.101,3	117.897,2
- osób prywatnych	87.727,4	90.705,8	91.653,9	91.824,2
- podmiotów gospodarczych sektora niefinansowego	23.623,9	23.363,5	24.294,4	22.983,2
- niebankowych instytucji finansowych	2.950,4	3.157,0	3.153,0	3.089,8
walutowe	23.809,4	24.113,9	26.025,9	26.618,7
- osób prywatnych	17.227,4	17.959,3	19.509,8	20.095,6
- podmiotów gospodarczych sektora niefinansowego	5.610,0	5.277,8	5.383,2	5.535,8
- niebankowych instytucji finansowych	972,1	876,9	1.132,8	987,4
bony oszczędnościowe i certyfikaty depozytowe (niezbywalne)	1.181,6	1.150,8	1.100,4	996,5
- złotowe	1.162,9	1.133,7	1.082,8	980,1
- walutowe	18,6	17,1	17,6	16,4
7. Operacje z przyrzeczeniem odkupu	3,1	3,1	35,7	3,0
z podmiotami gospodarczymi sektora niefinansowego	3,1	3,1	3,0	3,0
z niebankowymi instytucjami finansowymi	0,0	0,0	32,6	0,0
M2 (M1 + 6 + 7)	220.779,8	221.753,5	226.758,9	230.255,9

IV	V	VI	VII	1999 VIII	IX	X	XI	XII
35.762,7	35.938,4	37.030,7	37.490,5	37.427,1	37.548,3	38.478,6	38.046,0	43.375,2
23.756,4	23.385,5	22.085,6	23.521,5	19.944,0	8.619,6	9.159,7	9.746,4	9.427,0
1,6	1,2	1,2	1,3	4,5	0,9	0,9	2,2	3,7
59.520,8	59.325,0	59.117,5	61.013,3	57.375,6	46.168,7	47.639,2	47.794,5	52.806,0
32.526,7	32.399,8	33.616,7	34.197,8	33.991,0	34.168,4	35.006,0	34.454,6	38.082,7
51.780,6	54.465,0	56.224,6	55.924,2	57.467,3	58.213,9	60.965,4	59.411,7	61.296,8
37.760,4	40.168,0	41.710,1	41.218,6	42.452,5	43.334,6	45.854,7	44.090,5	46.093,2
20.624,7	20.990,1	22.049,0	22.667,4	22.555,7	22.705,2	22.796,9	23.154,6	21.415,5
15.998,2	17.860,6	18.480,2	17.741,6	19.026,7	19.730,4	21.668,8	19.849,8	23.521,7
1.137,5	1.317,3	1.180,9	809,6	870,1	899,0	1.389,0	1.086,1	1.155,9
10.258,9	10.507,8	10.657,9	10.740,3	11.051,5	10.961,4	11.221,4	11.456,7	11.188,1
7.797,8	7.854,0	7.800,8	7.854,4	8.055,8	8.312,6	8.431,8	8.484,8	8.099,6
2.445,1	2.615,1	2.813,3	2.862,5	2.970,0	2.622,9	2.750,0	2.922,1	3.056,5
16,0	38,7	43,8	23,4	25,7	25,9	39,6	49,8	32,0
3.761,3	3.789,2	3.856,6	3.965,2	3.963,3	3.917,9	3.889,4	3.864,5	4.015,6
84.307,3	86.864,8	89.841,2	90.122,0	91.458,3	92.382,3	95.971,4	93.866,3	99.379,5
146.440,1	146.481,6	146.394,7	148.335,4	150.250,7	153.590,3	154.756,7	160.738,7	164.066,4
119.270,1	119.022,5	119.787,5	121.641,8	122.531,0	125.342,2	124.361,1	129.010,3	134.901,4
92.040,0	92.231,7	92.445,1	93.239,9	93.962,3	95.003,7	95.858,7	96.200,2	98.008,1
23.766,8	23.388,9	22.934,1	24.514,8	24.754,6	26.134,1	24.380,4	26.315,2	31.394,1
3.463,3	3.402,0	4.408,2	3.887,1	3.814,1	4.204,4	4.122,1	6.494,9	5.499,1
26.218,2	26.559,4	25.725,3	25.892,2	26.965,0	27.489,3	29.652,1	31.011,4	28.509,5
19.950,2	20.119,5	20.022,7	20.017,6	20.777,6	21.830,6	22.433,3	22.857,6	22.247,0
5.254,2	5.266,4	4.724,2	4.882,8	5.606,6	5.140,6	6.695,8	7.644,4	5.497,1
1.013,8	1.173,5	978,3	991,8	580,8	518,1	522,9	509,4	765,4
951,8	899,7	881,9	801,4	754,8	758,8	743,4	717,0	655,5
937,3	885,9	869,9	790,9	745,0	749,1	734,6	708,7	648,7
14,5	13,8	12,0	10,5	9,8	9,7	8,8	8,3	6,9
3,0	3,0	3,0	3,0	53,6	3,0	2,5	2,5	2,7
3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	2,5	2,5	2,7
0,0	0,0	0,0	0,0	50,6	0,0	0,0	0,0	0,0
230.750,5	233.349,3	236.238,9	238.460,3	241.762,6	245.975,5	250.730,5	254.607,5	263.448,7

TABELA X. Bilans skonsolidowany systemu bankowego (w mln zł)

Wyszczególnienie	1998 XII	I	1999 II	III
PODAŻ PIENIĄDZA OGÓŁEM (M2)	220.779,8	221.753,5	226.758,9	230.255,9
A. Podaż pieniądza krajowego	187.137,4	187.783,1	190.507,7	193.188,4
1. Pieniądz gotówkowy w obiegu (poza kasami banków)	30.225,3	30.011,4	30.941,1	32.027,1
pieniądz gotówkowy w obiegu (z kasami banków)	33.993,5	32.897,3	33.809,5	35.180,7
gotówka w kasach banków	3.768,2	2.885,9	2.868,4	3.153,6
2. Zobowiązania złotowe wobec osób prywatnych i podmiotów gospodarczych	156.912,1	157.771,8	159.566,6	161.161,4
zobowiązania złotowe wobec osób prywatnych	109.583,7	113.006,2	115.070,1	116.534,2
- bieżące	20.693,3	21.166,7	22.333,4	23.729,9
- terminowe	88.890,3	91.839,5	92.736,7	92.804,3
zobowiązania złotowe wobec podmiotów gospodarczych	47.328,5	44.765,5	44.496,5	44.627,1
- bieżące	20.751,1	18.241,9	17.013,4	18.551,2
- terminowe	26.577,4	26.523,6	27.483,2	26.076,0
B. Zobowiązania walutowe wobec osób prywatnych i podmiotów gospodarczych	33.642,4	33.970,4	36.251,2	37.067,5
1. Zobowiązania walutowe wobec osób prywatnych	24.470,8	25.298,5	27.268,3	27.941,2
2. Zobowiązania walutowe wobec podmiotów gospodarczych	9.171,7	8.671,9	8.982,9	9.126,3
AKTYWA ZAGRANICZNE NETTO	96.285,2	100.173,5	105.971,6	106.252,6
w tym w mln USD	27.478,7	27.377,3	26.896,4	26.496,9
AKTYWA KRAJOWE NETTO	124.494,6	121.580,0	120.787,2	124.003,3
C. Należności od osób prywatnych i podmiotów gospodarczych	138.482,3	142.328,2	145.898,1	148.573,9
1. Należności od osób prywatnych	23.904,7	24.129,7	24.526,5	25.310,9
2. Należności od podmiotów gospodarczych	114.577,6	118.198,4	121.371,7	123.263,0
D. Zadłużenie netto sektora budżetowego	61.229,1	57.958,3	62.374,6	63.941,5
1. Należności od budżetu państwa	6.153,3	6.599,3	6.730,9	6.733,9
2. Należności od funduszy celowych	14,9	13,8	8,2	740,8
3. Należności od budżetów terenowych	2.150,2	2.090,3	2.134,5	2.103,1
4. Papiery wartościowe emitowane przez Skarb Państwa	69.028,2	71.590,8	73.166,7	76.650,8
w tym:- bony skarbowe	16.418,2	16.792,7	16.657,3	18.043,3
- obligacje złotowe jednoroczne	1.115,7	1.166,4	1.181,6	1.186,8
- obligacje złotowe pozostałe	32.540,5	34.082,5	33.979,6	35.452,4
- obligacje Skarbu Państwa nominowane w USD	18.953,8	19.549,1	21.348,3	21.968,4
5. Papiery wartościowe emitowane przez budżety terenowe	408,1	395,2	405,2	407,5
6. Zobowiązania wobec budżetu państwa	8.343,1	13.155,4	8.796,0	11.005,9
7. Zobowiązania wobec funduszy celowych	2.631,1	2.646,9	2.917,7	3.160,0
8. Zobowiązania wobec budżetów terenowych	5.551,4	6.928,7	8.357,2	8.528,7
E. Saldo pozostałych pozycji (netto)	-75.216,9	-78.706,4	-87.485,5	-88.512,1

TABELA XI. Pieniądz rezerwowy i czynniki jego kreacji (w mln zł)

Wyszczególnienie	1998 XII	I	1999 II	III
AKTYWA ZAGRANICZNE NETTO	95.614,2	98.688,3	105.231,3	106.311,8
AKTYWA KRAJOWE NETTO	-41.967,9	-43.619,0	-52.404,8	-52.429,5
Należności od sektora finansowego	7.639,7	7.637,0	8.947,4	7.602,5
Zadłużenie netto sektora budżetowego	13.755,1	10.130,8	15.152,5	13.484,4
Należności od sektora niefinansowego	59,7	60,7	64,0	65,6
Saldo pozostałych pozycji (netto)	-63.422,4	-61.447,5	-76.568,7	-73.582,0
PIENIĄDZ REZERWOWY BANKU CENTRALNEGO	53.646,3	55.069,4	52.826,5	53.882,3
Pieniądz gotówkowy w obiegu (z kasami banków)	33.993,5	32.897,3	33.809,5	35.180,7
Zobowiązania wobec banków krajowych	19.652,8	22.172,0	19.017,0	18.701,7
Mnożnik pieniężny	4,12	4,03	4,29	4,27

IV	V	VI	VII	1999 VIII	IX	X	XI	XII
230.750,5	233.349,3	236.238,9	238.460,3	241.762,6	245.975,5	250.730,5	254.607,5	263.448,7
194.258,9	196.268,3	199.843,6	201.817,3	203.736,3	207.515,1	209.848,2	212.131,1	223.744,2
32.526,7	32.399,8	33.616,7	34.197,8	33.991,0	34.168,4	35.006,0	34.454,6	38.082,7
35.762,7	35.938,4	37.030,7	37.490,5	37.427,1	37.548,3	38.478,6	38.046,0	43.375,2
3.236,0	3.538,6	3.414,0	3.292,8	3.436,1	3.379,9	3.472,6	3.591,3	5.292,5
161.732,2	163.868,5	166.226,9	167.619,5	169.745,3	173.346,8	174.842,2	177.676,5	185.661,5
117.363,3	117.896,8	119.220,5	120.663,5	121.226,2	122.376,0	123.279,6	123.928,0	124.087,9
24.386,0	24.779,2	25.905,5	26.632,7	26.519,0	26.623,2	26.686,3	27.019,1	25.431,1
92.977,3	93.117,6	93.315,0	94.030,8	94.707,3	95.752,8	96.593,3	96.908,9	98.656,8
44.368,8	45.971,7	47.006,4	46.956,1	48.519,1	50.970,8	51.562,7	53.748,5	61.573,6
17.135,7	19.177,9	19.661,1	18.551,2	19.896,8	20.629,4	23.057,8	20.935,9	24.677,7
27.233,1	26.793,8	27.345,3	28.404,9	28.622,3	30.341,4	28.504,9	32.812,6	36.896,0
36.491,6	37.081,0	36.395,3	36.643,0	38.026,3	38.460,4	40.882,3	42.476,4	39.704,4
27.762,5	27.987,3	27.835,6	27.882,5	28.843,2	30.152,9	30.874,0	31.350,7	30.353,5
8.729,1	9.093,7	8.559,7	8.760,5	9.183,1	8.307,5	10.008,4	11.125,7	9.350,9
103.350,3	102.661,0	99.803,9	97.954,9	104.875,7	109.794,3	110.788,4	115.232,2	110.718,0
26.138,2	25.855,9	25.397,3	25.376,9	26.344,1	26.687,3	26.360,0	26.858,8	26.690,0
127.400,2	130.688,3	136.435,0	140.505,3	136.886,9	136.181,2	139.942,2	139.375,3	152.730,6
150.791,5	153.781,7	155.791,8	158.140,0	161.993,1	167.351,6	171.976,6	176.507,4	175.938,3
26.106,5	27.086,6	28.318,9	29.650,0	30.979,5	32.365,1	33.572,7	35.008,3	36.593,3
124.685,0	126.695,0	127.473,0	128.490,0	131.013,6	134.986,5	138.403,9	141.499,2	139.345,0
62.474,9	63.124,0	65.230,8	65.738,2	61.252,9	61.628,4	62.591,7	59.847,0	64.565,1
6.767,2	6.904,3	6.972,0	7.049,8	7.136,9	5.425,9	5.514,9	5.691,6	6.107,3
748,1	748,8	755,2	923,4	1.915,5	2.998,6	2.997,7	2.616,2	2.402,1
2.072,8	2.085,8	2.077,0	2.153,8	2.251,5	2.323,3	2.383,0	2.465,2	2.753,5
75.353,2	75.934,6	75.306,1	73.906,0	72.459,0	73.966,9	72.214,7	72.752,4	74.078,7
16.806,2	16.017,4	16.015,6	15.149,7	14.148,0	13.384,5	13.520,9	14.552,3	16.227,0
1.211,0	1.211,5	1.152,4	900,0	902,1	701,2	281,8	270,9	81,3
36.212,1	37.405,5	36.768,6	36.996,2	35.797,0	46.264,3	45.230,7	45.463,9	45.675,6
21.123,9	21.300,3	21.369,5	20.860,0	21.612,0	13.616,9	13.181,2	12.465,2	12.094,8
379,1	400,5	423,0	390,8	416,6	465,8	537,8	534,0	458,4
11.779,8	11.383,6	8.635,4	8.091,8	11.904,3	12.275,8	9.665,0	12.383,7	10.798,8
2.746,5	2.784,1	2.888,8	2.479,1	2.761,9	2.511,0	2.639,5	2.633,0	3.290,5
8.319,2	8.782,4	8.778,3	8.114,8	8.260,4	8.765,3	8.751,8	9.195,6	7.145,6
-85.866,2	-86.217,3	-84.587,6	-83.372,9	-86.359,1	-92.798,8	-94.626,1	-96.979,1	-87.772,9

IV	V	VI	VII	1999 VIII	IX	X	XI	XII
104.072,2	103.607,5	101.513,8	101.457,2	104.023,2	107.086,1	108.437,2	109.040,8	105.863,1
-44.551,4	-44.282,5	-42.396,3	-40.443,9	-46.647,6	-60.917,4	-60.798,0	-61.246,3	-53.057,2
7.470,0	7.454,3	7.335,3	7.261,1	7.262,9	7.174,9	7.125,5	7.420,4	7.080,8
12.345,3	12.328,5	14.884,2	15.153,2	12.073,9	12.259,4	14.806,5	12.643,6	11.763,0
65,7	66,2	67,2	67,1	68,7	70,9	71,7	72,5	70,8
-64.432,5	-64.131,5	-64.682,9	-62.925,2	-66.053,2	-80.422,7	-82.801,7	-81.382,8	-71.971,8
59.520,8	59.325,0	59.117,5	61.013,3	57.375,6	46.168,7	47.639,2	47.794,5	52.806,0
35.762,7	35.938,4	37.030,7	37.490,5	37.427,1	37.548,3	38.478,6	38.046,0	43.375,2
23.758,0	23.386,6	22.086,8	23.522,8	19.948,5	8.620,4	9.160,6	9.748,6	9.430,7
3,88	3,93	4,00	3,91	4,21	5,33	5,26	5,26	4,99

TABELA XII. Bilans płatniczy Rzeczypospolitej Polskiej na bazie płatności* (w mln USD)

	I KWARTAŁ		II KWARTAŁ	
	1998	1999	1998	1999
A. RACHUNEK BIEŻĄCY	-1.998	-2.243	-665	-2.758
Towary: saldo	-3.244	-2.821	-2 875	-3 360
Towary: wpływy z eksportu	7.056	7.012	7.670	6.282
Towary: wypłaty za import	10.300	9.833	10.545	9.642
Usługi: saldo	-109	-364	-111	-402
Usługi: wpływy	782	783	875	733
Usługi: wypłaty	891	1.147	986	1.135
Dochody: saldo	-161	-235	-31	-133
Dochody: wpływy	610	501	586	517
Dochody: wypłaty	771	736	617	650
w tym: zapłacone	769	734	614	648
Transfery bieżące: saldo	353	379	637	352
Transfery bieżące: wpływy	486	548	777	490
Transfery bieżące: wypłaty	133	169	140	138
Niesklasyfikowane obroty bieżące: saldo	1.163	798	1.715	785
B. RACHUNEK KAPITAŁOWY I FINANSOWY	3.242	1.152	2.192	1.757
Rachunek kapitałowy	19	18	-2	-6
Rachunek finansowy	3.223	1.134	2.194	1.763
Inwestycje bezpośrednie: saldo	1.004	1.125	1.257	1.043
Polskie inwestycje bezpośrednie za granicą	-3	-1	-59	-41
Zagraniczne inwestycje bezpośrednie w kraju	1.007	1.126	1.316	1.084
Inwestycje portfelowe: saldo	212	-289	363	33
Polskie inwestycje portfelowe za granicą (aktywa)	-253	-158	58	52
Udziałowe	-38	-147	-10	-11
Dłużne	-215	-11	68	63
Zagraniczne inwestycje portfelowe w kraju (pasywa)	465	-131	305	-19
Udziałowe	138	-67	52	-10
Dłużne	327	-64	253	-9
Pozostałe inwestycje: saldo	2.007	298	574	687
Polskie należności za granicą (aktywa)	1.800	578	21	12
Kredyty udzielone powyżej 1 roku	18	32	-19	-40
Wykorzystanie	69	31	67	59
Splata	87	63	48	19
Kredyty udzielone do 1 roku włącznie	14	2	-32	11
Wykorzystanie	30	17	55	7
Splata	44	19	23	18
Inne należności	1.768	544	72	41
Gotówka, rachunki bieżące i lokaty	1.735	531	57	40
Pozostałe należności	33	13	15	1
Polskie zobowiązania wobec zagranicy (pasywa)	207	-280	553	675
Kredyty otrzymane powyżej 1 roku	228	-76	424	559
Wykorzystanie	560	555	699	890
Splata	332	631	275	331
w tym: zapłacone	317	622	275	331
Kredyty otrzymane do 1 roku włącznie	42	16	-120	151
Wykorzystanie	99	65	20	231
Splata	57	49	140	80
Inne zobowiązania	-63	-220	249	-35
Rachunki bieżące i depozyty	-50	-220	251	-35
Pozostałe zobowiązania	-13	0	-2	0
C. SALDO BŁĘDÓW I OPUSZCZEŃ	1.339	1.247	463	834
RAZEM POZYCJE OD A DO C	2.583	156	1.990	-167
D. POZYCJE FINANSUJĄCE	-2.583	-156	-1.990	167
Aktywa rezerwowe (Rezerwy oficjalne brutto)	-2.578	-152	-1.989	172
Kredyty z MFW	0	0	0	0
Exceptional financing	-5	-4	-1	-5

* Dane za rok 1999 zostały zwenyfikowane.

III KWARTAŁ		IV KWARTAŁ		4 KWARTAŁY	
1998	1999	1998	1999	1998	1999
-1.215	-3.009	-2.980	-3.559	-6.858	-11.569
-3 296	-3 886	-4 305	-4 313	-13.720	-14.380
7.801	6.214	7.595	6.839	30.122	26.347
11.097	10.100	11.900	11.152	43.842	40.727
-25	-381	-263	-477	-508	-1.624
1.028	866	993	928	3.678	3.310
1.053	1.247	1.256	1.405	4.186	4.934
-283	-313	-93	-123	-568	-804
772	402	708	479	2.676	1.899
1.055	715	801	602	3.244	2.703
1.053	712	800	600	3.236	2.694
520	418	432	455	1.942	1.604
664	549	616	622	2.543	2.209
144	131	184	167	601	605
1.869	1.153	1.249	899	5.996	3.635
2.638	1.916	2.728	3.040	10.800	7.865
6	-11	50	46	73	47
2.632	1.927	2.678	2.994	10.727	7.818
1.684	2.467	1.021	1.713	4.966	6.348
-1	-30	-100	-51	-163	-123
1.685	2.497	1.121	1.764	5.129	6.471
-859	-90	1.614	1.795	1.330	1.449
-39	63	54	55	-180	12
-1	-2	7	-13	-42	-173
-38	65	47	68	-138	185
-820	-153	1.560	1.740	1.510	1.437
147	42	615	920	952	885
-967	-195	945	820	558	552
1 807	-450	43	-514	4.431	21
1 474	-1.950	-1.048	-1.331	2.247	-2.691
-49	-21	-32	18	-82	-11
71	79	53	29	260	198
22	58	21	47	178	187
11	5	-9	-5	-16	13
24	12	38	17	147	53
35	17	29	12	131	66
1.512	-1.934	-1.007	-1.344	2.345	-2.693
1.509	-1.937	-1.007	-1.347	2.294	-2.713
3	3	0	3	51	20
333	1.500	1.091	817	2.184	2.712
82	987	935	586	1.669	2.056
528	1.526	1.448	1.434	3.235	4.405
446	539	513	848	1.566	2.349
445	538	469	810	1.506	2.301
-64	163	96	110	-46	440
86	254	129	384	334	934
150	91	33	274	380	494
315	350	60	121	561	216
335	351	66	122	602	218
-20	-1	-6	-1	-41	-2
-516	722	480	681	1.766	3.484
907	-371	228	162	5.708	-220
-907	371	-228	-162	-5.708	220
-903	371	-228	-162	-5.698	229
0	0	0	0	0	0
-4	0	0	0	-10	-9

TABELA XIII. Bilans płatniczy Rzeczypospolitej Polskiej na bazie płatności* (w mln USD)

	I KWARTAŁ		II KWARTAŁ	
	1998	1999	1998	1999
A. RACHUNEK BIEŻĄCY	-1.998	-2.243	-665	-2.758
Towary: saldo	-3.244	-2.821	-2.875	-3.360
Towary: wpływy z eksportu	7.056	7.012	7.670	6.282
Towary: wypłaty za import	10.300	9.833	10.545	9.642
Usługi: saldo	-109	-364	-111	-402
Usługi: wpływy	782	783	875	733
Usługi: wypłaty	891	1.147	986	1.135
Dochody: saldo	-161	-235	-31	-133
Dochody: wpływy	610	501	586	517
Dochody: wypłaty	771	736	617	650
w tym: zapłacone	769	734	614	648
Transfery bieżące: saldo	353	379	637	352
Transfery bieżące: wpływy	486	548	777	490
Transfery bieżące: wypłaty	133	169	140	138
Niesklasyfikowane obroty bieżące: saldo	1.163	798	1.715	785
B. RACHUNEK KAPITAŁOWY I FINANSOWY	3.242	1.848	2.192	1.290
Rachunek kapitałowy	19	18	-2	-6
Rachunek finansowy	3.223	1.830	2.194	1.296
Inwestycje bezpośrednie: saldo	1.004	1.125	1.257	1.043
Polskie inwestycje bezpośrednie za granicą	-3	-1	-59	-41
Zagraniczne inwestycje bezpośrednie w kraju	1.007	1.126	1.316	1.084
Inwestycje portfelowe: saldo	212	-289	363	33
Polskie inwestycje portfelowe za granicą (aktywa)	-253	-158	58	52
Udziałowe	-38	-147	-10	-11
Dłużne	-215	-11	68	63
Zagraniczne inwestycje portfelowe w kraju (pasywa)	465	-131	305	-19
Udziałowe	138	-67	52	-10
Dłużne	327	-64	253	-9
Pozostałe inwestycje: saldo	2.007	994	574	220
Polskie należności za granicą (aktywa)	1.800	578	21	12
Kredyty udzielone powyżej 1 roku	18	32	-19	-40
Wykorzystanie	69	31	67	59
Splata	87	63	48	19
Kredyty udzielone do 1 roku włącznie	14	2	-32	11
Wykorzystanie	30	17	55	7
Splata	44	19	23	18
Inne należności	1.768	544	72	41
Gotówka, rachunki bieżące i lokaty	1.735	531	57	40
Pozostałe należności	33	13	15	1
Polskie zobowiązania wobec zagranicy (pasywa)	207	416	553	208
Kredyty otrzymane powyżej 1 roku	228	-76	424	559
Wykorzystanie	560	555	699	890
Splata	332	631	275	331
w tym: zapłacone	317	622	275	331
Kredyty otrzymane do 1 roku włącznie	42	16	-120	151
Wykorzystanie	99	65	20	231
Splata	57	49	140	80
Inne zobowiązania	-63	476	249	-502
Rachunki bieżące i depozyty ¹	-50	476	251	-502
Pozostałe zobowiązania	-13	0	-2	0
C. SALDO BŁĘDÓW I OPUSZCZEŃ	1.339	1.247	463	834
RAZEM POZYCJE OD A DO C	2.583	852	1.990	-634
D. POZYCJE FINANSUJĄCE	-2.583	-852	-1.990	634
Oficjalne aktywa rezerwowe ¹	-2.578	-848	-1.989	639
Kredyty z MFW	0	0	0	0
Exceptional financing	-5	-4	-1	-5

¹ W wyniku wprowadzenia w maju 2000 r. kategorii „Oficjalne aktywa rezerwowe” w miejsce kategorii „Rezerwy oficjalne brutto” w porównaniu z poprzednio opublikowanymi danymi bilansu płatniczego Zmiana polegała na przeniesieniu wartości pasywnych transakcji repo dokonanych przez NBP z poprzednio zestawianej pozycji „Rezerwy oficjalne brutto” do pozycji „Rachunki bieżące i depozyty”.

* Patrz Uwagi metodyczne.

III KWARTAŁ		IV KWARTAŁ		4 KWARTAŁY	
1998	1999	1998	1999	1998	1999
-1.215	-3.009	-2.980	-3.559	-6 858	-11 569
-3.296	-3.886	-4.305	-4.313	-13.720	-14.380
7.801	6.214	7.595	6.839	30.122	26.347
11.097	10.100	11.900	11.152	43.842	40.727
-25	-381	-263	-477	-508	-1.624
1.028	866	993	928	3.678	3.310
1.053	1.247	1.256	1.405	4.186	4.934
-283	-313	-93	-123	-568	-804
772	402	708	479	2.676	1.899
1.055	715	801	602	3.244	2.703
1.053	712	800	600	3.236	2.694
520	418	432	455	1.942	1.604
664	549	616	622	2.543	2.209
144	131	184	167	601	605
1.869	1.153	1.249	899	5.996	3.635
3.542	2.061	2.696	3.054	11.672	8.253
6	-11	49	46	72	47
3.536	2.072	2.647	3.008	11.600	8.206
1.684	2.467	1.021	1.713	4.966	6.348
-1	-30	-100	-51	-163	-123
1.685	2.497	1.121	1.764	5.129	6.471
-859	-90	1.614	1.795	1.330	1.449
-39	63	54	55	-180	12
-1	-2	7	-13	-42	-173
-38	65	47	68	-138	185
-820	-153	1.560	1.740	1.510	1.437
147	42	615	920	952	885
-967	-195	945	820	558	552
2.711	-305	12	-500	5.304	409
1.471	-1.951	-1.079	-1.332	2.213	-2.693
-49	-21	-32	18	-82	-11
71	79	53	29	260	198
22	58	21	47	178	187
11	5	-9	-5	-16	13
24	12	38	17	147	53
35	17	29	12	131	66
1.509	-1.935	-1.038	-1.345	2.311	-2.695
1.506	-1.937	-1.038	-1.347	2.260	-2.713
3	2	0	2	51	18
1.240	1.646	1.091	832	3.091	3.102
82	987	935	586	1.669	2.056
528	1.526	1.448	1.434	3.235	4.405
446	539	513	848	1.566	2.349
445	538	469	810	1.506	2.301
-64	163	96	110	-46	440
86	254	129	384	334	934
150	91	33	274	380	494
1.222	496	60	136	1.468	606
1.242	496	66	136	1.509	606
-20	0	-6	0	-41	0
-513	722	512	681	1.801	3.484
1.814	-226	228	176	6.615	168
-1.814	226	-228	-176	-6.615	-168
-1.810	226	-228	-176	-6.605	-159
0	0	0	0	0	0
-4	0	0	0	-10	-9

na bazie płatności zmianie uległy następujące pozycje: „Rachunki bieżące i depozyty”, „Oficjalne aktywa rezerwowe”.
Dla celów porównawczych dane bilansu płatniczego zestawione za okres od stycznia 1998 r. do grudnia 1999 r. uwzględniają wyżej opisaną zmianę.

TABELA XIII. Stan rezerw oficjalnych brutto (aktywa rezerwowe)* (w mln USD)

	Kwartały 1999			
	I	II	III	IV
Rezerwy oficjalne brutto ¹	26.597,8	25.848,2	26.032,2	25.494,3
Złoto monetarne	923,8	862,9	988,4	959,4
SDR	240,8	237,7	250,4	247,2
Inne aktywa zagraniczne	25.433,2	24.747,6	24.793,4	24.287,7

* W maju 2000 r. Narodowy Bank Polski wprowadził nową kategorię Oficjalnych aktywów rezerwowych, która zastępuje dotychczasową kategorię „Rezerw oficjalnych brutto”. „Rezerwy oficjalne brutto” zawierały w swojej definicji wartość netto transakcji repo (różnica między aktywnymi i pasywnymi transakcjami repo). „Oficjalne aktywa rezerwowe” zawierają tylko transakcje aktywne repo. Dla celów porównawczych zestawiono „Oficjalne aktywa rezerwowe” za okres od stycznia do grudnia 1999 r. Patrz tabela XIV.

¹ Stan na koniec kwartału.

TABELA XIV. Stan oficjalnych aktywów rezerwowych (w mln USD)

	Kwartały 1999			
	I	II	III	IV
Oficjalne aktywa rezerwowe¹	28.609,7	27.384,1	27.892,4	27.313,7
Złoto monetarne	923,8	862,9	988,4	959,4
SDR	240,8	237,7	250,4	247,2
Inne aktywa zagraniczne w walutach wymiennalnych	27.445,1	26.283,5	26.653,6	26.107,1

¹ Stan na koniec kwartału.

TABELA XV. Polska: zadłużenie zagraniczne * (w mln USD) – stan na 31 maja 2000 r.

Pozycja zadłużenia zagranicznego	Stan na koniec roku			
	1996	1997	1998	1999
Narodowy Bank Polski	78	58	32	23
Pozostałe kredyty i pożyczki otrzymane	78	58	32	23
Sektor rządowy	36.271	34.402	34.098	32.085
Dłużne papiery wartościowe w posiadaniu zagranicznych inwestorów portfelowych	7.562	7.818	7.037	6.905
Długoterminowe papiery dłużne	6.884	7.343	6.672	6.760
Instrumenty rynku pieniężnego	678	475	365	145
Pozostałe inwestycje zagraniczne	28.709	26.584	27.061	25.180
Pozostałe kredyty i pożyczki otrzymane	28.708	26.584	27.061	25.180
Pozostałe pasywa zagraniczne	1	0	0	0
Sektor bankowy	2.518	3.683	5.149	6.532
Kredyty inwestorów bezpośrednich	87	141	178	189
Dłużne papiery wartościowe w posiadaniu zagranicznych inwestorów portfelowych	200	488	236	10
Długoterminowe papiery dłużne	200	306	215	10
Instrumenty rynku pieniężnego	0	182	21	0
Pozostałe inwestycje zagraniczne	2.231	3.054	4.735	6.333
Pozostałe kredyty i pożyczki otrzymane	488	1.104	2.084	3.507
Rachunki bieżące i depozyty w bankach polskich	1.685	1.950	2.651	2.826
Pozostałe pasywa zagraniczne	58	0	0	0
Sektor pozarządowy i pozabankowy	8.487	10.771	17.588	21.888
Kredyty inwestorów bezpośrednich	2.681	4.326	6.260	6.996
Dłużne papiery wartościowe w posiadaniu zagranicznych inwestorów portfelowych	107	347	1.416	2.051
Długoterminowe papiery dłużne	31	325	1.328	2.028
Instrumenty rynku pieniężnego	76	22	88	23
Pozostałe inwestycje zagraniczne	5.699	6.098	9.912	12.841
Otrzymane kredyty handlowe	2.197	1.862	2.125	3.360
Pozostałe kredyty i pożyczki otrzymane	3.502	4.236	7.787	9.481
Zadłużenie ogółem	47.354	48.914	56.867	60.528
w tym:				
długoterminowe	42.572	44.541	50.783	53.191
krótkoterminowe	4.782	4.373	6.084	7.337
* Patrz Uwagi metodyczne.				

Uwagi metodyczne

TABELA I. Podstawowe dane statystyczne

Informacje zawarte w tabeli 1 podane są za „Biuletynem Statystycznym” Głównego Urzędu Statystycznego (GUS). Definicje odnoszące się do kategorii zamieszczonych w tej tabeli, zawarte są w publikacjach GUS.

1. Dane w pkt. 1, 2, 6, 7, 10 i 12 obejmują podmioty gospodarki narodowej, bez względu na charakter własności, tj. zaliczane do sektora publicznego (podmioty gospodarki narodowej stanowiące własność państwową, jednostek samorządu terytorialnego oraz mieszaną z przewagą kapitału sektora publicznego) i prywatnego.

2. Sektor przedsiębiorstw obejmuje podmioty, prowadzące działalność gospodarczą w zakresie: leśnictwa, łącznie z działalnością usługową; rybołówstwa w wodach morskich; górnictwa i kopalnictwa; przetwórstwa przemysłowego; wytwarzania i zaopatrywania w energię elektryczną, gaz i wodę; budownictwa; handlu hurtowego i detalicznego; naprawy pojazdów mechanicznych, motocykli oraz artykułów użytku osobistego i domowego, hotelarstwa i gastronomii; transportu, gospodarki magazynowej i łączności; obsługi nieruchomości, wynajmu maszyn i urządzeń bez obsługi operatorskiej oraz wypożyczania artykułów użytku osobistego i domowego; informatyki; pozostałych usług związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej; odprowadzania ścieków, wywozu śmieci, usług sanitarnych i pokrewnych; rekreacji, kultury i sportu oraz innych usług.

3. Pojęcie „przemysł” dotyczy sekcji według Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD): „górnictwo i kopalnictwo”, „przetwórstwo przemysłowe” oraz „wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę”.

4. Dane o produkcji sprzedanej przemysłu (pkt 1), sprzedaży produkcji budowlano-montażowej (pkt 2), liczbie pracujących, przeciętnym zatrudnieniu i przeciętnych wynagrodzeniach miesięcznych w sektorze przedsiębiorstw (pkt 6, 7 i 10) dotyczą podmiotów gospodarczych, zatrudniających więcej niż 5 pracowników.

5. Dane o wartości produkcji sprzedanej przemysłu (pkt 1) oraz sprzedaży produkcji budowlano-montażowej (pkt 2) prezentowane są w ujęciu netto, tj. bez należnego podatku od towarów i usług VAT oraz podatku akcyzowego, łącznie natomiast z wartością dotacji przedmiotowych do wyrobów i usług – w tzw. cenach bazowych.

6. Dane o sprzedaży produkcji budowlano-montażowej (pkt 2) dotyczą robót zrealizowanych na terenie kraju przez podmioty gospodarcze budowlane, tj. zaliczone zgodnie z PKD do sekcji „Budownictwo”.

7. Informacje o produkcji sprzedanej przemysłu (pkt 1) i sprzedaży produkcji budowlano-montażowej (pkt 2) pokazane są w postaci danych niewyrównanych sezonowo, tj. w rzeczywistym czasie pracy.

8. Dane o pracujących w sektorze przedsiębiorstw (pkt 6) podane są według stanu na koniec miesiąca.

9. Dane o liczbie bezrobotnych (pkt 8) obejmują osoby, które były zarejestrowane w urzędach pracy na koniec miesiąca.

10. Stopa bezrobocia (pkt 9) oznacza udział zarejestrowanych bezrobotnych w cywilnej ludności aktywnej zawodowo.

11. Od 1999 r. przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto powiększono o obowiązkową składkę na ubezpieczenia społeczne.

12. Od 1998 r. dochody z prywatyzacji nie stanowią bieżących dochodów budżetu państwa, a są źródłem finansowania deficytu budżetowego (pkt 11a).

13. Wyniki finansowe przedsiębiorstw (pkt 12) w głównej mierze dotyczą podmiotów gospodarczych, prowadzących księgi rachunkowe i zobowiązanych do sporządzania co kwartał sprawozdania o przychodach, kosztach i wyniku finansowym, przy czym we wszystkich rodzajach działalności dotyczą podmiotów, w których liczba pracujących przekracza 49 osób.

TABELA II. Rynek finansowy – podstawowe informacje

Źródłem informacji w tabeli II jest Narodowy Bank Polski (z wyjątkiem danych w pkt. 14 i 15, udostępnianych przez Giełdę Papierów Wartościowych SA w Warszawie).

1. Stopy oprocentowania zamieszczone w tabeli 2 podane są w stosunku rocznym w wysokości, która obowiązywała w ostatnim dniu miesiąca, jedynie w pkt. 12e i 13e podane jest średnie oprocentowanie w ciągu miesiąca.

2. Zamieszczenie w jednej rubryce dwóch wielkości stóp oprocentowania (pkt 3) oznacza, że pierwsza podana stopa oprocentowania odnosi się do kredytu refinansowego na finansowanie inwestycji centralnych objętych poręczeniem Skarbu Państwa. Jest ona równa stopie oprocentowania kredytu lombardowego. Druga stopa, wyższa o jeden punkt procentowy, odnosi się do pozostałych kredytów refinansowych.

3. Od stycznia 1999 r. na tzw. koszyk walut, w stosunku do którego ustala się kurs złotego, składają się: euro – 55% i dolar amerykański – 45%.

4. Stopy oprocentowania kredytów i depozytów złotych oraz środków na rachunkach walutowych w głównych bankach komercyjnych (pkt. 6, 7 i 8) dotyczą stóp oprocentowania obowiązujących w następujących bankach:

- Powszechna Kasa Oszczędności – bank państwowy,
- Bank Handlowy w Warszawie SA,
- Bank Śląski SA,
- Bank Przemysłowo-Handlowy SA,
- Wielkopolski Bank Kredytowy SA,
- Powszechny Bank Kredytowy SA,
- Bank Zachodni SA,
- BRE Bank SA,
- BIG Bank SA,
- BIG Bank Gdański SA,
- Bank Polska Kasa Opieki SA,
- Kredyt Bank SA,
- Bank Gospodarki Żywnościowej SA.

5. Stopy oprocentowania kredytów i depozytów (pkt. 6, 7 i 8) podawane są w przedziałach ograniczonych minimalną i maksymalną wielkością stóp. Uwaga: niektóre z banków podają tylko minimalne stopy oprocentowania kredytów i depozytów.

6. Stopy oprocentowania kredytów (pkt 6) dotyczą kredytów udzielanych podmiotom gospodarczym.

7. Stopy oprocentowania depozytów (pkt 7) dotyczą depozytów osób fizycznych.

8. Stopy oprocentowania środków na rachunkach walutowych w bankach komercyjnych (pkt 8) dotyczą rachunków w dolarach amerykańskich.

9. Informacje o lokatach dobrowolnych na rynku międzybankowym (pkt 9) dotyczą lokat złotych w bankach będących rezydentami. Przedziały poszczególnych okresów są prawostronnie domknięte. Średni okres deponowania lokat oraz średnia stopa procentowa są ważone udziałem wielkości lokat dla poszczególnych okresów zapadalności w ogólnej wielkości lokat międzybankowych. Od stycznia 1998 r. dane pochodzą z banków wymienionych w poz. 4 Uwag metodycznych, a ponadto z:

- Raiffeisen Centrobank SA,
- CITIBANK (Poland) SA,
- Banku Ochrony Środowiska SA,
- Banku Austria Creditanstalt Poland SA,
- ING Bank N.V. Oddział Warszawa,
- Société Générale – Succursale de Varsovie,
- Deutsche Bank Polska SA,

i obejmują:

- lokaty deponowane między tymi bankami,
- lokaty deponowane przez te banki w pozostałych bankach,
- lokaty deponowane przez pozostałe banki w tych bankach.

10. Rezerwa obowiązkowa ogółem (pkt 11) dotyczy wielkości deklarowanych przez banki i obowiązujących w ostatnim dniu miesiąca.

11. Informacje o przetargach na bony skarbowe (pkt 12, z wyjątkiem 12g) obejmują dane z przetargów przeprowadzonych w ciągu miesiąca. Średnie stopy dyskonta przyjętych ofert (pkt 12e) oraz średnie zyski z kupionych bonów (pkt 12f) są ważone udziałem sprzedaży bonów o poszczególnych terminach

wykupu w ogólnej wartości zakupionych bonów. Stan bonów w obiegu na koniec miesiąca (pkt 12g) obliczony został z uwzględnieniem terminu wykupu, liczonego od następnego dnia po przetargu, w wyniku którego nastąpiła sprzedaż. Powyższy stan nie obejmuje bonów będących w obiegu, nie pochodzących z przetargów.

12. Informacje o przetargach na bony pieniężne NBP (pkt 13, z wyjątkiem 13g) obejmują dane z przetargów przeprowadzonych w ciągu miesiąca. Średnie stopy dyskonta przyjętych ofert (pkt 13e) oraz średnie zyski z kupionych bonów (pkt 13f) są ważone udziałem sprzedaży bonów o poszczególnych terminach wykupu w ogólnej wartości zakupionych bonów.

13. Warszawski Indeks Giełdowy – WIG (pkt 14d) oraz Warszawski Indeks Rynku Równoległego – WIRR (pkt 15d) liczone są według tzw. formuły kapitałowej, odzwierciedlającej procentowe zmiany wartości rynkowej spółek giełdowych. Na każdej sesji giełdy liczona jest wartość rynkowa wszystkich spółek rynku podstawowego dla WIG oraz równoległego dla WIRR (giełdowa kapitalizacja) i porównywana z wartością z poprzednich sesji. Przyjęto założenie, że wartości bazowe indeksu WIG na pierwszej sesji giełdy w dniu 16.04.1991 r. oraz indeksu WIRR z końca 1994 r. wynosiły 1.000 pkt.

14. Wskaźnik C/Z (pkt. 14e i 15e) oznacza relację ceny rynkowej do zysku netto i jest obliczany jako iloraz łącznej średniej wartości rynkowej spółek w danym miesiącu do ich łącznych zysków w ciągu ostatnich 12 miesięcy, za które dostępne są dane finansowe.

15. Wskaźnik obrotu (pkt. 14f i 15f) oznacza stosunek wartości sprzedanych akcji do średniej wartości rynkowej notowanych akcji dla odpowiedniego rynku w danym miesiącu.

TABELA III. Kursy USD i EUR

Źródłem informacji są dane Narodowego Banku Polskiego.

1. Kurs średni NBP (fixing) jest to urzędowy kurs oficjalny, który służy do celów statystycznych i księgowych.

2. Przeciętny kurs średni (w miesiącu) złotego do dolara amerykańskiego i euro oraz relacji USD/1EUR obliczony został jako średnia arytmetyczna z kursów średnich NBP z poszczególnych dni miesiąca.

TABELA IV. Średnie ważone oprocentowanie depozytów złotych w bankach komercyjnych

Ważone stopy procentowe liczone są na podstawie danych z 15 banków. Banki te na koniec 1999 r., miały w przybliżeniu 83% depozytów i 77% kredytów całego systemu bankowego w Polsce. Uwzględnione banki to:

- Powszechna Kasa Oszczędności – bank państwowy,
- Bank Handlowy w Warszawie SA,
- Bank Śląski SA,
- Bank Przemysłowo-Handlowy SA,
- Wielkopolski Bank Kredytowy SA,
- Powszechny Bank Kredytowy SA,
- Bank Zachodni SA,
- BRE Bank SA,
- BIG Bank SA,
- BIG Bank Gdański SA,
- Bank Polska Kasa Opieki SA,
- Kredyt Bank SA,
- Bank Gospodarki Żywnościowej SA,
- Raiffeisen Centrobank SA,
- CITIBANK (Poland) SA.

Dane dotyczące wysokości stóp procentowych w poszczególnych bankach uzyskiwane są ze standardowej sprawozdawczości przekazywanej przez banki do NBP. Jako wysokość stóp procentowych dla danej kategorii depozytów i kredytów przyjęto:

- minimalne oprocentowanie zmienne,
- w przypadku braku oprocentowania zmiennego – minimalne oprocentowanie stałe.

Stopy procentowe są liczone jako średnia ważona. Wagami są wielkości udziałów poszczególnych banków w danej kategorii, wyliczonych w stosunku do wymienionej grupy banków.

**TABELA V. Średnie
ważone procentowa-
nie kredytów złoto-
wych w bankach ko-
mercyjnych**

**Uwagi ogólne do
TABEL VI, VII, VIII**

Patrz Uwagi metodyczne do tabeli IV.

1. Dane dotyczą stanów na koniec poszczególnych miesięcy i pochodzą z informacji bilansowych otrzymywanych z banków w systemie „Bankowa Informacja Sprawozdawcza (BIS)” wprowadzonym od stycznia 1997 r.

2. Aktywa w tabelach VI, VII i VIII prezentowane są w ujęciu brutto, tzn. bez pomniejszenia należności o utworzone rezerwy, umorzenia i rezerwy na deprecjację.

3. **Niebankowe instytucje finansowe** są to: instytucje ubezpieczeniowe (z wyłączeniem Zakładu Ubezpieczeń Społecznych oraz Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego zaliczanych do sektora budżetowego), fundusze inwestycyjne i powiernicze oraz pozostałe jednostki finansowe, tj. giełdy papierów wartościowych, niebankowe domy maklerskie, kantory, placówki pocztowe, towarzystwa funduszy powierniczych, instytucje sprawujące nadzór nad rynkiem finansowym (np. Komisja Papierów Wartościowych – KPW), jednostki tworzące infrastrukturę rynku finansowego (np. Krajowy Depozyt Papierów Wartościowych – KDPW, izby i centra rozliczeniowe) oraz firmy leasingowe, a także fundusze i fundacje świadczące usługi finansowe. Grupa podmiotów zaliczonych do niebankowych instytucji finansowych wydzielona została jako podsektor sektora finansowego zgodnie z nowym systemem informacji bankowej.

4. **Sektor budżetowy** oznacza budżet państwa, budżety terenowe oraz fundusze celowe budżetu państwa i budżetów terenowych.

5. **Sektor niefinansowy** obejmuje podmioty gospodarcze wymienione w pozycjach 6 i 7.

6. Pojęcie **podmioty gospodarcze sektora niefinansowego** obejmuje przedsiębiorstwa i spółki państwowe, przedsiębiorstwa i spółki prywatne oraz spółdzielnie, przedsiębiorców indywidualnych, rolników indywidualnych oraz pozostałe jednostki niefinansowe, tj. fundusze i fundacje niezaliczane do instytucji finansowych, agencje, związki zawodowe, stowarzyszenia, partie polityczne, kościoły i związki wyznaniowe itp.

7. Pojęcie **osoby prywatne** oznacza osoby fizyczne z wyjątkiem osób zakwalifikowanych do grupy przedsiębiorców indywidualnych lub rolników indywidualnych.

8. **Aktywa/pasywa zagraniczne** obejmują należności/zobowiązania od nie-rezydentów, w dewizach (w walutach wymienialnych i niewymienialnych) oraz w złotych z wyjątkiem kapitałów banków oraz funduszy uzupełniających, wpłaconych przez podmioty zagraniczne. Zgodnie z wytycznymi skierowanymi do banków te kapitały oraz fundusze uzupełniające powinny być traktowane na równi z kapitałem wpłaconym przez rezydentów.

Aktywa/pasywa zagraniczne w niniejszej publikacji odpowiadają zakresowo dotychczas publikowanym w raportach kategoriom „należności/zobowiązania zagraniczne”.

Wszystkie inne niż aktywa/pasywa zagraniczne kategorie zamieszczone w tabelach są odzwierciedleniem operacji z rezydentami.

9. **Należności** obejmują kredyty i pożyczki złotowe oraz dewizowe, skupione wierzycelności, zrealizowane gwarancje i poręczenia, operacje nadzwyczajne, inne należności oraz odsetki zapadłe.

10. **Należności/zobowiązania z tytułu zakupionych/sprzedanych papierów wartościowych z otrzymanym/udzielonym przyrzeczeniem odkupu** są pożyczką udzieloną, lokatą złożoną/pożyczką otrzymaną, lokatą przyjętą pod zastaw papierów wartościowych. Powyższe kategorie nie obejmują transakcji przeprowadzanych między bankami komercyjnymi a bankiem centralnym. Transakcje te są elementem kategorii należności/zobowiązania od/wobec NBP.

11. **Zobowiązania** są to depozyty bieżące (w tym książeczki oszczędnościowe a vista osób prywatnych), depozyty terminowe i zablokowane, bony oszczędnościowe i certyfikaty depozytowe (niezbywalne), będące w posiada-

niu osób prywatnych, rachunki inwestycyjne w bankowych biurach maklerskich, kredyty i pożyczki otrzymane od funduszy i fundacji niefinansowych i niebankowych instytucji finansowych, operacje o charakterze nadzwyczajnym i środki na finansowanie programów rozwojowych.

TABELA VI. Banki komercyjne – aktywa i pasywa

1. **Należności od sektora niefinansowego** obejmują wyłącznie należności od podmiotów wymienionych w poz. 6 i 7 uwag ogólnych do tabel VI, VII i VIII.

2. Na **papiery wartościowe emitowane przez sektor budżetowy** składają się:
- bony skarbowe,
 - obligacje w złotych i dewizach.

Prezentowane w niniejszym raporcie informacje o wielkości portfela budżetowych papierów wartościowych odzwierciedlają cenę nabycia powiększoną o naliczone odsetki i dyskonto.

3. **Pozostałe aktywa** ujmują między innymi: majątek trwały, odsetki niezapadłe, konta rozliczeniowe, koszty i przychody rozliczane w czasie, rozrachunki z dłużnikami różnymi.

4. **Pozostałe pasywa** obejmują między innymi: odsetki naliczone, konta rozliczeniowe, rozrachunki z wierzycielami różnymi, koszty i przychody rozliczane w czasie, przychody zastrzeżone, wynik w trakcie zatwierdzania oraz wynik (zysk/strata) roku bieżącego, rezerwy celowe, umorzenia rezerwy na deprecjację.

TABELA VII. Narodowy Bank Polski – aktywa i pasywa

1. Zestawienie zawarte w tabeli VII prezentuje pozycje aktywów i pasywów bilansu Narodowego Banku Polskiego w sposób umożliwiający agregację danych i stworzenie zagregowanej informacji o systemie bankowym.

2. Zasady agregacji zastosowane w tabeli VII zgodne są z przyjętymi dla banków komercyjnych. W szczególności oznacza to, że przyjęto ten sam przekrój podmiotowy i przedmiotowy z uwzględnieniem operacji wynikających ze specyfiki działalności banku centralnego (np. kredyt refinansowy, rezerwy obowiązkowe).

3. W skład **pozostałych aktywów** wchodzi różnorodny, niewyszczególniony w zestawieniu aktywa NBP, których podstawowymi składnikami są: koszty przyszłych okresów, podział wyniku finansowego (w tym wpłaty do budżetu), pozostałe należności i zapasy, udziały, nieruchomości i ruchomości.

4. W skład **pozostałych pasywów** wchodzi różnorodny, niewyszczególniony w zestawieniu zobowiązania NBP, których podstawowymi składnikami są: pozostałe fundusze, dochody przyszłych okresów, rozrachunki międzyoddziałowe i międzybankowe, rezerwy celowe, rezerwa rewaluacyjna, rozliczenie wyceny sald pozycji w walutach obcych, wynik finansowy.

TABELA VIII. System bankowy: banki komercyjne i NBP – aktywa i pasywa

Tabela zawiera zagregowane informacje dotyczące banków komercyjnych (patrz tabela VI) i NBP (patrz tabela VII).

TABELA IX. Miary pieniądza

Podstawową miarą **podaż pieniądza** stosowaną przez NBP pozostaje **M2**, publikowane do końca 1996 r. pod nazwą *podaż pieniądza ogółem*.

Definicja M2 w porównaniu z zakresem obowiązującym do końca 1996 r. została rozszerzona o depozyty niebankowych instytucji finansowych (poprzednio włączone były jedynie depozyty instytucji ubezpieczeniowych) oraz zobowiązania w stosunku do podmiotów gospodarczych z tytułu sprzedanych papierów wartościowych z udzielonym przyrzeczeniem odkupu.

W ramach M2 wyróżnia się dodatkowo miarę pieniądza najbardziej płynnego, bezpośrednio wykorzystywanego w transakcjach – **M1**, obejmującą pieniądź gotówkowy w obiegu oraz depozyty na żądanie (złotowe i walutowe) osób prywatnych i podmiotów gospodarczych.

TABELA X. Bilans skonsolidowany systemu bankowego

1. Zestawienie obejmuje informacje o aktywach i pasywach banków komercyjnych i NBP w układzie dostosowanym do potrzeb analiz pieniężnych.

2. Z dniem 1 stycznia 1997 r. Narodowy Bank Polski wprowadził zmiany metodyki wyliczania agregatów pieniężnych.

Stosowany do końca 1996 r. agregat „depozyty” zastąpiony został agregatem „zobowiązania”, który poza depozytami może obejmować także zobowiązania z tytułu sprzedaży papierów wartościowych z udzielonym przyrzeczeniem odkupu.

Agregat „kredyty” zastąpiony został agregatem „należności”, który poza kredytami może obejmować także skupione wierzytelności, zrealizowane gwarancje i poręczenia, dłużne papiery wartościowe oraz należności z tytułu zakupionych papierów wartościowych z otrzymanym przyrzeczeniem odkupu.

Od strony ujęcia podmiotowego agregaty „należności” i „zobowiązania” poszerzono o informacje dotyczące niebankowych instytucji finansowych, które przed zmianą metodyki były elementami kategorii *Saldo pozostałych pozycji netto*.

3. Na **podaż pieniądza ogółem** składa się podaż pieniądza krajowego oraz zobowiązania walutowe wobec osób prywatnych i podmiotów gospodarczych.

4. Na **podaż pieniądza krajowego** składa się pieniądź gotówkowy w obiegu (poza kasami banków) i zobowiązania złotowe wobec osób prywatnych i podmiotów gospodarczych.

5. **Pieniądź gotówkowy w obiegu (poza kasami banków)** oznacza gotówkę w złotych (banknoty i monety), będącą w obiegu poza kasami banków. Rachunkowo jest to różnica między stanem pieniądza gotówkowego w obiegu, znajdującego się poza NBP, i stanem gotówki w kasach banków.

6. Do **zobowiązań wobec osób prywatnych** zaliczane są depozyty bieżące (w tym książeczki oszczędnościowe a vista), rachunki inwestycyjne w bankowych biurach maklerskich, depozyty terminowe i zablokowane oraz bony oszczędnościowe i certyfikaty depozytowe (niezbywalne).

7. **Zobowiązania wobec podmiotów gospodarczych** obejmują zarówno zobowiązania wobec jednostek sektora niefinansowego, jak i niebankowych instytucji finansowych. Do tych kategorii zaliczane są rachunki bieżące, depozyty terminowe i zablokowane, rachunki w bankowych biurach maklerskich, kredyty i pożyczki otrzymane od funduszy i fundacji niebankowych i niebankowych instytucji finansowych oraz zobowiązania z tytułu sprzedaży papierów wartościowych z udzielonym przyrzeczeniem odkupu.

8. **Aktywa zagraniczne netto** obliczane są jako różnica między wszystkimi należnościami od nierezydentów i wszystkimi zobowiązaniami w stosunku do nierezydentów (zobacz definicja w uwagach ogólnych do tabel VI, VII i VIII poz. 8).

9. **Aktywa krajowe netto** oznaczają należności od osób prywatnych i podmiotów gospodarczych, powiększone o zadłużenie netto sektora budżetowego oraz saldo pozostałych pozycji (netto). Rachunkowo jest to różnica między podażą pieniądza ogółem i wielkością aktywów zagranicznych netto.

10. **Należności od osób prywatnych** obejmują kredyty i pożyczki, skupione wierzytelności, zrealizowane gwarancje i poręczenia oraz odsetki zapadłe od należności normalnych i zagrożonych.

11. **Należności od podmiotów gospodarczych** obejmują zarówno zobowiązania wobec jednostek sektora niefinansowego, jak i niebankowych instytucji finansowych.

Do tych kategorii zaliczane są: kredyty i pożyczki, skupione wierzytelności, zrealizowane gwarancje i poręczenia, odsetki zapadłe od należności normalnych i zagrożonych, dłużne papiery wartościowe, należności z tytułu zakupionych papierów wartościowych z otrzymanym przyrzeczeniem odkupu oraz inne należności (np. z tytułu dopłat do oprocentowania kredytów preferencyjnych, środki w Funduszu Gwarancyjnym giełdy).

12. **Zadłużenie netto sektora budżetowego** w systemie bankowym jest to ogół należności od budżetu państwa, budżetów terenowych oraz funduszy celowych budżetu państwa i budżetów terenowych, także z tytułu papierów wartościowych wyemitowanych przez budżet państwa i budżety terenowe, a będących w posiadaniu banków komercyjnych i banku centralnego, pomniejszony o ogół zobowiązań banków wobec wyżej wymienionych.

13. Na **saldo pozostałych pozycji (netto)** składają się następujące główne pozycje: dochody banków, fundusze banków oraz rozrachunki międzybanko-

we i międzyoddziałowe, konta rozliczeniowe, zobowiązania z tytułu emisji własnych papierów wartościowych, należności i zobowiązania banków wobec siebie, rezerwy celowe.

TABELA XII i XIII. Bilans płatniczy RP na bazie płatności

1. **Bilans płatniczy na bazie płatności** jest statystycznym zestawieniem rozliczonych przez polski system bankowy płatności (uzupełnionym o dane opisane w punkcie 2), które w sposób usystematyzowany prezentuje, w odniesieniu do określonego okresu, transakcje zrealizowane przez Polskę z resztą świata (tzn. między rezydentami i nierezydentami). Zestawienie transakcji sporządzane jest w układzie analitycznym, według standardowych komponentów bilansu płatniczego, zgodnie z zaleceniami Międzynarodowego Funduszu Walutowego i innych organizacji międzynarodowych. Bilans płatniczy na bazie płatności prezentowany jest z uwzględnieniem rachunku bieżącego, rachunku kapitałowego i finansowego, salda błędów i opuszczeń oraz pozycji finansujących, w tym oficjalnych aktywów rezerwowych.

2. **Źródłem danych służących do zestawiania polskiego bilansu płatniczego na bazie płatności** są sprawozdania polskich banków, posiadających upoważnienia do dokonywania czynności obrotu dewizowego i związanych z nimi rozliczeń. Dane dotyczą transakcji przeprowadzonych w walutach obcych i w złotych na rachunkach polskich banków w bankach za granicą oraz na rachunkach nierezydentów w polskich bankach jak również transakcji przeprowadzanych w walutach obcych poprzez kasy polskich banków. Ponadto w bilansie płatniczym na bazie płatności uwzględnione są:

- kredyty transakcyjne (tj. wykorzystanie i spłaty kredytów w formie dostaw towarów i usług) sektora bankowego oraz sektora rządowego, rejestrowane przez banki pełniące funkcje agenta płatniczego rządu;
- umorzenia, konwersja, restrukturyzacja oraz kapitalizacja zobowiązań zagranicznych z tytułu obsługi zobowiązań kredytowych (kapitał i odsetki) sektora rządowego, rejestrowane przez banki pełniące funkcje agenta płatniczego rządu;
- rejestrowane przez Bank Handlowy w Warszawie SA, transakcje rezydentów w zakresie obrotów bieżących, wynikające z umów, polegających na wymianie świadczeń niepieniężnych, zawartych z nierezydentami z krajów, których waluta narodowa nie została zaliczona do walut wymienialnych (§ 3 ust. 2 pkt 2) lit b) i pkt 3 lit a) Rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 8 stycznia 1999 r. w sprawie wykonania niektórych przepisów ustawy – Prawo dewizowe (Dz.U. Nr 1 poz.2.).

Do końca roku 1998 dane płatnicze zawierały również obroty z tytułu wzajemnych potrażeń wierzytelności, które od 1999 r. są prezentowane wyłącznie w bilansie płatniczym na bazie transakcji.

Dane do bilansu płatniczego na bazie płatności są zbierane w walutach oryginalnych, tj. w walutach, w których została przeprowadzona transakcja, następnie są one przeliczane na USD dziennymi relacjami walut do USD.

3. **Rachunek bieżący** obejmuje transakcje dotyczące płatności za towary, usługi, dochody, przekazy transferów bieżących oraz saldo niesklasyfikowanych obrotów bieżących.

Towary obejmują wartość płatności z tytułu eksportu i importu, w tym również wartość netto procesu uszlachetniania towarów, koszty remontów kapitalnych środków transportu, wartość towarów zaopatrzeniowych, nabywanych przez przewoźników w portach, oraz eksport i import złota niemonetarnego, tzn. złota, które nie jest elementem składowym oficjalnych aktywów rezerwowych.

Usługi obejmują płatności z tytułu: usług transportowych, podróży zagranicznych, usług pocztowych, kurierskich i telekomunikacyjnych, ubezpieczeń i reasekuracji, usług finansowych, budowlanych, informatycznych i informacyjnych, praw autorskich, patentów i opłat licencyjnych, pozostałych usług handlowych, usług dla ludności, audiowizualnych, kulturalnych i rekreacyjnych, a także utrzymania przedstawicielstw.

Dochody zawierają wpływy rezydentów oraz wypłaty dla nierezydentów z tytułu: wynagrodzeń pracowników, dochodów od inwestycji bezpośrednich, portfelowych oraz dochodów od pozostałych inwestycji. Do dochodów od po-

zostałych inwestycji należą odsetki od kredytów udzielonych i otrzymanych oraz odsetki od środków na rachunkach bankowych.

Transfery bieżące składają się z transferów sektora rządowego z tytułu darów i pomocy bezzwrotnej, podatków i opłat na rzecz polskiego sektora rządowego, oraz z transferów pozostałych sektorów, do których zaliczono pieniądze przekazy pracownicze, spadki, renty i emerytury, podatki i opłaty na rzecz obcych rządów oraz wpływy i wypłaty z rachunków walutowych rezydentów (osób fizycznych), które zostały zrealizowane poprzez rachunki polskich banków za granicą.

Niesklasyfikowane obroty bieżące zawierają kwotę netto transakcji skupu i sprzedaży walut obcych, dokonanych w kasach bankowych, które nie zostały opatrzone klasyfikacją statystyczną bilansu płatniczego. Pozycja ta uwzględnia również saldo gotówkowych wpłat i podjęć z rachunków walutowych rezydentów (osób fizycznych), zrealizowanych poprzez kasy walutowe polskich banków.

4. Rachunek kapitałowy i finansowy.

Rachunek kapitałowy obejmuje transfery kapitałowe, do których zalicza się dary i środki z tytułu pomocy bezzwrotnej, dokonane z wyraźnym przeznaczeniem na finansowanie środków trwałych, jak również umorzenie długu oraz nabywanie/zbywanie aktywów niefinansowych i nieprodukowanych. Nabywanie/zbywanie wyżej wymienionych aktywów oznacza zakup przez rezydentów/sprzedaz nierezydentom praw własności patentów, praw autorskich, znaków handlowych itp., a także sprzedaż gruntu ambasadom znajdującym się na terenie Polski lub zakup gruntu przez polskie ambasady za granicą.

Rachunek finansowy zawiera transakcje finansowe obejmujące inwestycje bezpośrednie, portfelowe oraz pozostałe inwestycje.

Inwestycje bezpośrednie odzwierciedlają nakłady inwestorów bezpośrednich poniesione w celu ustanowienia trwałych i bezpośrednich więzi ekonomicznych, poprzez nabycie co najmniej 10% udziałów w kapitale podstawowym przedsiębiorstwa bezpośredniego inwestowania. Oprócz nabywania akcji lub udziałów, inwestycje bezpośrednie obejmują także inne przepływy kapitałowe między inwestorami bezpośrednimi i przedsiębiorstwami bezpośrednio inwestowania, takie jak np. kredyty i pożyczki.

W pozycji inwestycje bezpośrednie wyróżnia się polskie inwestycje bezpośrednie za granicą oraz zagraniczne inwestycje bezpośrednie w kraju.

Inwestycje portfelowe obejmują płatności z tytułu zakupu i sprzedaży udziałowych (niestanowiących inwestycji bezpośrednich) oraz dłużnych papierów wartościowych. Dłużne papiery wartościowe zawierają długoterminowe papiery wartościowe (np. obligacje, skrypty dłużne) oraz krótkoterminowe papiery wartościowe (instrumenty rynku pieniężnego, takie jak bony skarbowe, papiery komercyjne), a także pochodne instrumenty finansowe (derywaty).

W pozycji inwestycje portfelowe wyróżnia się polskie inwestycje portfelowe za granicą oraz zagraniczne inwestycje portfelowe w kraju.

Pozostałe inwestycje obejmują transakcje finansowe, które nie są ujęte w inwestycjach bezpośrednich, inwestycjach portfelowych lub oficjalnych aktywach rezerwowych, natomiast których obroty mają wpływ na wielkość polskich należności za granicą (aktywa) oraz polskich zobowiązań wobec zagranicy (pasywa).

Polskie należności za granicą (aktywa) zawierają transakcje dotyczące wykorzystania i spłat kredytów udzielonych oraz innych należności. Kredyty udzielone nierezydentom obejmują długo- i krótkoterminowe kredyty finansowe oraz – w przypadku sektora rządowego i bankowego – również kredyty transakcyjne, wykorzystywane i spłacane w formie dostaw towarów i usług. Kategoria inne należności obejmuje rachunki bieżące i lokaty oraz pozostałe należności. Rachunki bieżące i lokaty obejmują salda obrotów dokonanych na zagranicznych rachunkach bankowych i w kasach banków oraz salda lokat dokonywanych w bankach za granicą (w tym również wartość aktywnych transakcji repo, dokonywanych przez polskie banki komercyjne).

Polskie zobowiązania wobec zagranicy (pasywa)¹ zawierają transakcje dotyczące wykorzystania i spłat kredytów otrzymanych oraz pozostałe zobowiązania

¹ Patrz „Zmiany prezentacyjne i metodologiczne w bilansie płatniczym w 2000 r.”

zania. Kredyty otrzymane od nierezydentów obejmują długo- i krótkoterminowe kredyty finansowe oraz – w przypadku sektora rządowego i bankowego – również kredyty transakcyjne, wykorzystywane i spłacane w formie dostaw towarów i usług. Długoterminowe kredyty otrzymane przez sektor rządowy obejmują również transakcje dotyczące umorzenia, konwersji, restrukturyzacji i kapitalizacji zobowiązań kredytowych. Kategoria inne zobowiązania obejmuje rachunki bieżące i depozyty oraz pozostałe zobowiązania. Rachunki bieżące i depozyty obejmują: salda obrotów na rachunkach nierezydentów oraz salda depozytów dokonywanych w polskich bankach przez nierezydentów (w tym również wartość pasywnych transakcji repo, dokonywanych przez polskie banki komercyjne i NBP).

5. Saldo błędów i opuszczeń wynika z transakcji niezarejestrowanych lub nieprawidłowo ujętych w sprawozdaniach banków.

6. Pozycje finansujące obejmują transakcje w zakresie oficjalnych aktywów rezerwowych, kredytów otrzymanych z Międzynarodowego Funduszu Walutowego (MFW) oraz transakcje finansowania wyjątkowego (exceptional financing).

Oficjalne aktywa rezerwowe² zawierają saldo zrealizowanych płatniczo transakcji dokonywanych przez NBP w zakresie oficjalnych aktywów rezerwowych (w tym salda obrotów na rachunkach bieżących i lokat w bankach za granicą, salda transakcji przeprowadzonych w walutach obcych w kasach NBP, salda obrotów zagranicznymi papierami wartościowymi, transakcje dotyczące transzy rezerwowej w MFW oraz zakupu i sprzedaży złota monetarnej).

Exceptional financing obejmuje transakcje sektora rządowego, dotyczące finansowania obrotów bilansu płatniczego w formie restrukturyzacji zobowiązań (kwota odroczonej spłaty zobowiązań, wynikających z umów zawartych z wierzycielami zagranicznymi) oraz zmiany zaległości z tytułu należności i zobowiązań kredytowych (kapitał i odsetki).

Zmiany prezentacyjne i metodologiczne w bilansie płatniczym w 2000 r.

Istotna zmiana zakresowa wprowadzona w bilansie płatniczym w maju 2000 r. dotyczy prezentacji oficjalnych aktywów rezerwowych. Narodowy Bank Polski zastąpił prezentowaną dotychczas kategorię „Rezerwy oficjalne brutto” kategorią „Oficjalne aktywa rezerwowe”. Nowa kategoria różni się od poprzedniej kategorii jedynie ujęciem transakcji repo, zaś pozostałe składniki pozostały bez zmian. „Rezerwy oficjalne brutto” zawierały w swojej definicji wartość netto transakcji repo tj. różnicę między aktywnymi i pasywnymi transakcjami repo. Natomiast kategoria „Oficjalne aktywa rezerwowe” uwzględnia tylko aktywne operacje repo. W wyniku wprowadzenia nowej kategorii „Oficjalne aktywa rezerwowe” w miejsce kategorii „Rezerwy oficjalne brutto”, w porównaniu z poprzednio publikowanymi danymi bilansu płatniczego na bazie płatności, zmianie uległy następujące pozycje:

- „Polskie zobowiązania wobec zagranicy – Rachunki bieżące i depozyty,”
- „Pozycje finansujące – Oficjalne aktywa rezerwowe”.

Zmiana polegała na przeniesieniu wartości pasywnych transakcji repo dokonanych przez NBP z poprzednio zestawianej kategorii „Rezerwy oficjalne brutto” do pozycji „Rachunki bieżące i depozyty”.

TABELA XIV. Stan oficjalnych aktywów rezerwowych³

Oficjalne aktywa rezerwowe składają się z łatwo rozporządzalnych (płynnych) aktywów zagranicznych, będących w posiadaniu i w pełni kontrolowanych przez NBP. Stanowią one zabezpieczenie operacji bilansu płatniczego oraz mogą być wykorzystywane między innymi do interwencji na polskim rynku walutowym.

W skład oficjalnych aktywów rezerwowych wchodzi:

- złoto monetarne,
- transza rezerwowa w Międzynarodowym Funduszu Walutowym,
- Specjalne Prawa Ciągłości (SDR),
- inne aktywa zagraniczne w walutach wymiennalnych, w tym:
 - stan środków na rachunkach bieżących w bankach za granicą i w kasach walutowych NBP,

² Tamże.

³ Tamże.

- lokaty w bankach za granicą,
- zagraniczne papiery wartościowe,
- inne należności (zagraniczne aktywa z tytułu aktywnych transakcji repo).

TABELA XV. Zadłużenie zagraniczne Polski

Narodowy Bank Polski zestawia informację dotyczącą stanu zadłużenia zagranicznego zgodnie z definicją: „Zadłużenie zagraniczne brutto, na koniec danego okresu, jest sumą podjętych i nieuregulowanych zobowiązań rezydentów danego kraju wobec nierezydentów, wynikających z zawartych umów, dotyczących spłat kapitału wraz z odsetkami lub bez, albo spłat odsetek wraz z kapitałem lub bez”. Definicja ta została określona przez organizację międzynarodowe mianem definicji bazowej (*core definition*)⁴.

Definicja ta dotyczy zadłużenia brutto, czyli zawiera określone zobowiązania zagraniczne Polski (niepomniejszone o należności zagraniczne). Sformułowanie „zobowiązania wynikające z zawartych umów dotyczących spłat kapitału ... albo spłat odsetek” wyklucza z zakresu zadłużenia zagranicznego udziały w kapitale akcyjnym (*equity participation*). Wyrażenie „kapitał wraz z odsetkami lub bez” włącza do pojęcia zadłużenia zagranicznego także zobowiązania nieoprocentowane ponieważ pociągają one za sobą „wynikające z zawartych umów” zobowiązanie do spłaty. Sformułowanie „odsetki wraz z kapitałem lub bez” oznacza włączenie do pojęcia zadłużenia zagranicznego także zobowiązania o nieokreślonym terminie płatności, np. obligacje bez terminu wykupu. Wyrażenia „podjętych i nieuregulowanych” wyklucza potencjalne zobowiązania, np. część kredytu, która nie została jeszcze wykorzystana.

Podział na zadłużenie wewnętrzne i zewnętrzne (zagraniczne) dokonany został w oparciu o kryterium rezydenta, czyli bez względu na rodzaj waluty.

Spośród instrumentów finansowych do pojęcia zadłużenia zagranicznego zaliczono następujące kategorie:

- a) kredyty inwestorów bezpośrednich,
- b) rachunki bieżące i depozyty nierezydentów w bankach polskich,
- c) dłużne papiery wartościowe w posiadaniu zagranicznych inwestorów portfelowych,
- d) kredyty handlowe,
- e) pozostałe kredyty i pożyczki (w tym leasing finansowy).

⁴ *External Debt: Definition, Statistical Coverage and Methodology*, BIS, IMF, OECD, World Bank, Paris, 1988.

Opracowano na podstawie materiałów NBP.

Projekt graficzny:

Bok-Art
Tadeusz Krzysztof Głogowski

Zdjęcia:

Prezesa NBP:

Aleksander Jałosiński

członków Rady Polityki Pieniężnej i Zarządu NBP:

MAGIC MEDIA sp. z o.o.
Chris Niedenthal, Woody Ochnio

Zdjęcia nagród:

Bok-Art
Tadeusz Krzysztof Głogowski

Skład i druk:

Drukarnia NBP

Wydał:

Narodowy Bank Polski
Gabinet Prezesa
Wydział Promocji i Informacji
00-919 Warszawa, ul. Świętokrzyska 11/21
telefon 653 27 97, 653 23 35
fax 653 13 21
<http://www.nbp.pl>
ISSN 1427-0277

© Copyright by Narodowy Bank Polski, 2000